ROK V. ZESZYT 5 (11)

PORADNIK

W SPRAWACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ ADMINISTRACJI W SZKOŁACH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH

TREŚĆ:

Załącznik:

NAKŁADEM MINISTERSTWA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

WARSZAWA 1933.
SKŁAD GŁÓWNY: KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W., NOWY ŚWIAT 59.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA, ALEJA SZUCHA 23

Na korespondencji z Redakcją umieszczać należy napis: *„dla Poradnika“.*

Redaktor: ***Bronisław Brycki.***

Drukiem Zakładów Graficznych „Bibljoteka Polska“ w Bydgoszczy

UWAGI WSTĘPNE.

Materjał niniejszy jest rezultatem pracy zbiorowej, wykonanej przez Komisję Doradczą Języków Obcych przy Wydziale Szkolnictwa Średniego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Jeśli uwzględni się trudności powstałe z natury rzeczy z doboru materjału trudno dostępnego, gdyż znajdującego się poza granicami kraju, a temsamem nie mogącego być w każdej chwili oddanym do dyspozycji członków Komisji i jeśli weźmie się pod uwagę znaczne zmiany, które rok każdy przynosi w dziedzinie wytwórczości pomocy szkolnych, oraz twórczości literackiej, to trzeba będzie stwierdzić, że niniejsze wydawnictwo nie wyczerpuje całokształtu zagadnienia pomocy szkolnych i bibljotek. Jako pierwszy krok postawiony na drodze udoskonalenia warunków pracy neofilologa w szkołach średnich ogólnokształcących, według obecnego oraz przejściowego programu obowiązującego, niniejsze wydawnictwo wymagać będzie koniecznych stałych uzupełnień w następnych zeszytach Poradnika, zwłaszcza wobec reformy szkolnej, która w nowych programach przeprowadza znaczne zmiany w nauczaniu języków obcych.

Plan niniejszej pracy jest następujący: każdy dział pomocy naukowych poprzedzony jest wstępem, zawierającym ogólne wskazówki dydaktyczne oraz wskazówki praktyczne, wyjaśniające jak dana grupa pomocy szkolnych winna być stosowana w nauczaniu.

PRACOWNIA JĘZYKÓW OBCYCH NOWOŻYTNYCH.

Jest rzeczą pożądaną, aby każde gimnazjum postarało się o stworzenie pracowni języka obcego, która dzięki odpowiedniemu urządzeniu oraz nagromadzeniu w niej pomocy naukowych, potrzebnych w nauczaniu języka, wprowadza we właściwą atmosferę obcego środowiska, którego języka uczniowie się uczą, staje się miejscem pracy i rozrywki. Prócz normalnych lekcyj, odbywają się na jej terenie zebrania kółka uczniowskiego; w godzinach pozalekcyjnych czynna jest czytelnia uczniowska. Przy stosowaniu metod szkoły pracy bibljoteka podręczna, czasopisma, albumy są technicznie dostępne dla ucznia; pomoce naukowe jak epidjaskop, gramofon, tablice ścienne, mapy są w każdej chwili do dyspozycji nauczyciela; w każdym odcinku lekcji, stają się, dzięki temu, środkiem codziennej, normalnej pracy.

Do umeblowania pracowni należą:

1. Stoliki dwuosobowe z krzesełkami, o ile możliwe zestawione w półkole, tak ażeby uczniowie wzajemnie się widzieli.
2. Szafa (lub szafy) oszklona na książki, typu amerykańskiego o 5—6 kondygnacjach, w której uwzględnione będą następujące działy: bibljoteka ucznia, bibljoteka podręczna ucznia i nauczyciela, czasopisma i albumy.
3. Szafka do gramofonu, w której znajdzie pomieszczenie aparat i płyty.
4. Szafka z szufladkami do przezroczy.
5. Pudło do tablic.

Ponad tablicą czarną (ścienną, zasuwaną) przytwierdzony jest wałek z ekranem do pokazów świetlnych oraz, ewentualnie, wałki do map, o ile dla tych ostatnich nie przeznaczono bloków zawieszonych u sufitu. Zawieszanie map na specjalnych blokach jest o tyle korzystniejsze, że przy demonstrowaniu nie zasłania się, potrzebnych nieraz, tablic.

Okna w pracowni winny być zaopatrzone w zasłony nieprzepuszczające światła, zasuwane w czasie pokazów świetlnych.

Celem stworzenia u młodzieży wrażenia, że, wchodząc do pracowni języka obcego, wkracza w odrębny nieco świat, w obce środowisko, nauczyciel postara się nadać artystyczny i charakterystyczny wygląd sali. Fotografje miejscowości, artystyczne reprodukcje dzieł sztuki, podobizny znakomitych ludzi, sceny i obrazki z życia, modele, zaznajamiają potrochę uczniów z obcym światem. Można również celem nawiązania bliższego kontaktu młodzieży z obcem środowiskiem, zapoczątkować małe Muzeum, którego zbiory dostarczane przez uczniów i nauczyciela zawierałyby wzory sztuki ludowej, stroje ludowe, okazy fauny i flory i t. p.

Niektóre reprodukcje są przeznaczone do stałego zdobienia pracowni, inne zaś mają mieć charakter „czasowych wystaw", przeznaczonych do zilustrowania i uplastycznienia materjału lekcyjnego opracowanego przez jedną z klas. Do tego celu służą ramki o ruchomej ściance, tak żeby w każdej chwili można było nowy obraz wsunąć pod szkło.

Nie należy na stałe, dla ozdoby sali, zawieszać na ścianach tablic, przeznaczonych do właściwej nauki; ponieważ obraz taki winien wnosić pierwiastek nowości i niespodzianki, należy nie dopuścić do tego, by się uczniom opatrzył.

Na jednej ze ścian winna być umieszczona tablica drewniana, na której uczniowie przytwierdzają informacje bieżące: biuletyny prasowe, wycinki z gazet, pocztówki, zawiadomienia bibljotekarza, zarządu kółka, informacje dotyczące korespondencji z młodzieżą zagranicą i t. p. Ze względów estetycznych może być zamiast tablicy umieszczona płaska szafka oszklona, przytwierdzona do ściany.

II.

LEKTURA.

Celem lektury jest: rozszerzanie i pogłębianie znajomości języka; poznawanie najważniejszych cech ducha obcego narodu i jego przejawów w dziedzinie kultury materjalnej i duchowej; współdziałanie z innemi przedmiotami nauczania i środkami wychowania szkolnego dla kształcenia umysłu i charakteru młodzieży w kierunku, ustalonym przez system wychowawczy.

Zakres lektury. Należy dążyć do możliwie szerokiego zakresu lektury młodzieży. Im szerszy zakres, tem szerszy horyzont odkrywa się przed oczyma młodego czytelnika. Dlatego poza lekturą klasową, która z natury rzeczy musi być ograniczona, należy zachęcać uczniów do wydatnej lektury domowej, pielęgnować lekturę w kółkach naukowych, skupiających uczniów specjalnie zainteresowanych.

Dla doboru i traktowania lektury powinny być miarodajne następujące względy:

1. wartość literacka lektury: młodzież powinna poznać literaturę obcego narodu w najcelniejszych jej dziełach i nabyć pewne przygotowanie do samodzielnego wyboru dzieł wartościowych w późniejszem życiu. Wyłączyć należy, mimo literackiej wartości, te książki, które pod względem rzeczowych trudności i myślowego ujęcia wyrastają ponad miarę wieku młodego;
2. konieczność poznania kultury obcego narodu: w niejednym wypadku wzgląd ten zadecyduje o wyborze książki przeciętnej tylko, ale nadającej się jako źródło poznania pewnych stron kultury obcej. Należy tylko zważać na sposób ich przedstawienia, które powinno być wolne od wszelkiej tendencyjności;
3. Cel wychowawczy: przyświeca on szkole także przy nauczaniu języka obcego, uwzględnić go więc należy przy lekturze, bacząc na jej wartość dla kształcenia charakteru, zwłaszcza zmysłu społecznego i oby-

watelsko-państwowego, oraz na pozytywne nastawienie wobec świata i życia; młodzieży potrzeba zdrowego optymistycznego poglądu na świat, warunkującego jej twórczą działalność w przyszłości.

4. Zainteresowania młodzieży: są one głównym warunkiem owocności wszelkiej jej pracy, a więc i zajmowania się lekturą. Zainteresowanie powstanie, o ile lektura dostosowana będzie do psychiki młodzieży, uwzględniając wiek rozwojowy oraz typy indywidualności uczniowskich.

Pod względem wieku należy rozróżnić następujące trzy stopnie rozwoju:

a) wiek silnego przeżywania i wyobraźni (11—13 lat), któremu odpowiadają barwne krótkie opowiadania z życia i fantazji (baśnie, łatwe podania i opowieści historyczne, sceny z życia dzieci), łatwe opisy, wiersze treści pogodnej i humorystycznej (wszystko z obfitym materjałem ilustracyjnym);

b) wiek poznawania siebie, świata i ludzi (14—16 lat), któremu odpowiadają dłuższe opowiadania o interesującej i bogatej akcji oraz podłożu wybitnie uczuciowem (nowele, dłuższe podania i legendy), poezje treści epicznej (ballady), barwne opisy kraju i ludzi, uplastycznione bogatym materjałem ilustracyjnym o wartości artystycznej;

c) wiek wytwarzania się światopoglądu (17—19 lat), któremu odpowiadają większe dzieła, dające młodzieży pojęcie o związkach między zjawiskami życia i kultury obcego narodu w przeszłości i teraźniejszości (powieści, nowele współczesne, dramat klasyczny i współczesny, liryka klasyczna i nowsza, popularna literatura naukowa).

W miarę możliwości należy uwzględniać indywidualność poszczególnych grup i jednostek uczniowskich oraz różnicę płci młodzieży. Jest to możliwe głównie w zakresie lektury prywatnej. Przez uwzględnienie zainteresowań indywidualnych da się niejednokrotnie wzbudzić zamiłowanie dla naukowej lektury obcojęzycznej (technika, radjo, przyroda, socjologja i t. p.).

Stosunek lektury do współczesności. Zainteresowania młodzieży zwracają się z natury rzeczy ku teraźniejszości, zadania zaś, czekające młodą generację w przyszłości, nakazują wyzyskać zainteresowanie młodzieży dla tych zagadnień. Wynika stąd postulat nastawienia lektury na współczesność, zbliżenia jej do życia. Wyłączać zatem należy lekturę starszą, będącą bez głębszej wartości dla teraźniejszości. Dzieła klasyczne, zawierające wartości wieczne, należy ożywić i zbliżyć do młodzieży, rozpatrując je pod kątem widzenia teraźniejszości i dzisiejszych zagadnień państwowych, międzynarodowych, narodowych, społecznych, indywidualnych. Z dzieł nowszych i współczesnych uprzystępnić należy młodzieży książki, wprowadzające w życie współczesne i jego zagadnienia, wyłączając z nich te, które poruszają zagadnienia natury zbyt skomplikowanej lub drażliwej dla umysłów młodzieńczych.

Język. Przy nauczaniu języka obcego chodzi głównie o język nowszy wzgl. współczesny. To samo już nie pozwala na zagłębianie się w lekturę zbyt odległej historycznej epoki i nakazuje uwzględnienie przedewszystkiem lektury nowszej oraz takiej, w której występowałby nietylko język literacki lecz i potoczny (czasopismo, gazeta, humoreska, anegdota, folklor).

Miejsce poszczególnych gatunków literackich: poezji, prozy epicznej, dramatu. W lekturze należy udzielić więcej, niż dotychczas, miejsca prozie (noweli, powieści) jako temu gatunkowi literackiemu, który najwięcej odbija i naświetla życie codzienne i współczesne. Przytem nie należy zaniedbywać poezji, tak dawniejszej jak szczególnie współczesnej (poezja pracy, sportu, techniki, ideałów współczesnych). Dramat zachowuje swoje znaczenie dotychczasowe.

Indywidualność nauczyciela stoi poza wszelką lekturą, poza słowem drukowanem. Ona to nadaje i doborowi i metodycznemu opracowaniu lektury młodzieży decydujący charakter, stając się pośrednikiem między autorem i dziełem a młodzieżą. Tę swą ważną rolę kształcącą, wychowawczą i kulturalną winien mieć nauczyciel stale na oku.

III.

UWAGI O BIBLJOTEKACH SZKOLNYCH.

Bibljoteka obcojęzyczna winna powstać i istnieć w każdej szkole średniej ogólnokształcącej, obejmującej swym programem naukę języka obcego.

Bibljoteka szkolna obcojęzyczna obejmuje:

Bibljotekę ucznia, zawierającą książki, wypożyczane dla lektury domowej;

Bibljotekę podręczną dla ucznia i nauczyciela, na którą składają się dzieła jak: słowniki, encyklopedja, wydawnictwa ilustrowane, podręczne dzieła literatury, kultury, sztuki, historji, geografji, gramatyki, antologje i t. p. oraz czasopisma i dzienniki. Dzieła z bibljoteki podręcznej w zasadzie pozostają w szkole, są dostępne w każdej chwili uczniom, w wyjątkowych razach (np. w celu przygotowania referatu) mogą być wypożyczane do domu.
Bibljotekę nauczyciela, którą stanowią dzieła z pedagogiki ogólnej i psychologji, metodyki, dydaktyki języków obcych, dzieła naukowe z zakresu językoznawstwa, literatury, historji, geografji, encyklopedje oraz czasopisma pedagogiczne, w szczególności neofilologiczne.

Celem bibljoteki szkolnej powinno być w pierwszym rzędzie wzbudzenie w uczniach zamiłowania do czytania książek w obcym języku. Chcąc zachęcić i wciągnąć młodzież do lektury domowej, należy przedewszystkiem liczyć się z zainteresowaniami współczesnej młodzieży, a więc dostarczać jej książek o zajmującej dla niej treści. Nietylko jednak treść winna kierować nauczycielem przy wyborze książek, lecz również i forma literacka. Wychodząc z powyższych założeń, nie obarczajmy bibljotek szkolnych balastem cennych, lecz nigdy nie czytanych przez młodzież autorów. (Patrz „Lektura").

Rola nauczyciela nie może ograniczyć się do roli bibljotekarza, wydającego czytelnikom książki, nauczyciel w rozumieniu poważnych zadań kształcących i wychowawczych lektury, winien stać się przyjaznym doradcą, który wybór książki uzależni od indywidualnych zainteresowań czy potrzeb ucznia, wieku jego czy poziomu naukowego, który wskaże najlepsze

metody pracy stosowane przy lekturze (sposób posługiwania się słownikiem, przyswajania nowych wyrażeń, notowanie spostrzeżeń, czy wrażeń, wysnucie wniosków, zagadnień i t. p.). W każdym razie nauczyciel winien pamiętać o charakterze rozrywkowym lektury domowej uzupełniającej, cierpliwie zachęcać, stopniować oględnie trudności językowe, aby przez polecenie zbyt trudnej lektury nie zniechęcić na długo ucznia do książki, która winna stać się przyjemnością i wypoczynkiem. Nauczyciel nietylko przez umiejętny dobór książek kieruje lekturą ucznia, lecz również przez zainteresowanie się jej wynikami i wymaganie sprawozdania (raczej ustnego niż piśmiennego) w formie rozmowy w klasie i z całą klasą. Na wyższym stopniu poleca się notowanie zwięzłej charakterystyki utworu (krytyki), niecelowym jest żądanie wypisywania „słówek" lub streszczeń z każdego rozdziału. Natomiast słusznem jest żądanie, by uczeń w zeszycie do tego celu przeznaczonym zapisywał autorów, tytuły, datę rozpoczęcia i zakończenia danej lektury, tak żeby zarówno on jak nauczyciel był stale „au courant" jego domowej pracy w zakresie lektury.

Kwestja wydań, odpowiednich dla młodzieży, niemało znaczy przy doborze odnośnych książek. W pierwszej linji należy uwzględnić wydania polskie, w drugiej dopiero wydania zagraniczne. W ogólności należy baczyć na poprawność tekstu, czytelny druk, estetyczny wygląd i trwałość książek oraz ich niewygórowaną cenę.

Bibljoteka szkolna obcojęzyczna winna mieścić się — tam, gdzie to jest możliwe — w Pracowni Języka Obcego, sposób prowadzenia jej winien umożliwić młodzieży jaknajczęstsze i najdogodniejsze korzystanie z niej.

IV.

POMOCE DO NAUCZANIA JĘZYKÓW OBCYCH NOWOŻYTNYCH.

BIBLJOTEKA UCZNIA.

JĘZYK ANGIELSKI.

Stopień niższy.

Cena

Alcott M. Louisa. *Little Women.* Dent and Sons Ltd. London. Str. 277 . . . . 1/6

Jedna z najpopularniejszych książek literatury dziewczęcej przedostatniej doby cieszy się i dzisiaj równem powodzeniem. Z powieści bije głębokie umiłowanie życia codziennego; występują żywe typy czterech dziewczynek, które pod wpływem wielkiej miłości do matki pracują nad sobą i wyzbywają się swych wad. Z tego względu powieść ta ma duże znaczenie wychowawcze i słusznie jest uważana za jedną z klasycznych książek dla młodzieży.

Alcott M. Louisa. *Little Men.* Dent and Sons Ltd. London. Str. 292 . . . . 2/—

Trochę staroświecka książka opisuje życie chłopców w Plumfield School, idealnej szkole dla opuszczonych i zaniedbanych chłopców, którzy sprawiają wiele kłopotów swoim wychowawcom, ale przywiązują się szczerze do Mother and Father Baer i przez miłość dla nich poprawiają swoje złe nałogi.

Alcott M. Louisa. *Eight Cousins.* Sampson, Low and Co. Ltd. London. Str. 292 . . . . 2/6

Louisa Alcott nie przestaje być od lat 50-ciu jedną z ulubionych autorek młodzieży angielskiej, która w książkach jej znajduje nie fantastyczne powieści, ale życie codzienne młodocianych bohaterów i bohaterek, przeplatane interesującemi przygodami; służą one autorce jako kanwa dla uwypuklenia różnicy usposobień i charakterów występujących postaci. W powieści: „Eight Cousins" daje nam ona ciekawą galerję siedmiu sympatycznych zuchów, z których każdy (czytarek „Mac", wytworniś „Prince Charie", mały łakomiec „Zamie" etc.) ma swoją fizjonomję i żyje nietylko na papierze. Mała Rose po śmierci rodziców przyjeżdża do ciotki dzielić życie swoich hałaśliwych kuzynów. Wątła i nieśmiała Rose budzi uczucia rycerskie chłopców i staje się wkrótce oczkiem w głowie całego klanu. — Miła treść, znajomość dziecka, język niezbyt trudny, druk wyraźny, ładne ilustrowane wydanie.

Cena

Burnett Fr. Hodgson. *Little Lord Fauntleroy.*
a) Bibljoteczka angielska. Z. 2. Skrót w oprac. dr. Kreuslera i Stamma. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1933. Str. 192+96 . . . . zł 6.—
b) Frederick Warne. London. Str. 242 . . . . . . 3/4

Typ słonecznego chłopca. Mały lord Fauntleroy urokiem i dziecięcą szczerością podbija serca całego otoczenia. Nawet twarde serce dziadka, chłodnego arystokraty, mięknie w zetknięciu z prawą, słoneczną naturą dziecka. Pod wpływem małego Cedric'a staje się dobrym panem dla swoich podwładnych, a nawet wyciąga rękę do zgody — do matki małego lorda, osoby pełnej wartości, lecz skromnego pochodzenia, której duma rodowa starego hrabiego nie pozwalała uznać jako synowej. Książka ta poza wartościami wychowawczemi odznacza się interesującą fabułą, ładnym językiem i dobrze odtworzonemi charakterami.

Carrole Lewis. *Alice's Adventures in Wonderland.* Macmillan and Co. Ltd. London. Str. 126 . . . . 4/5

Zabawne przygody małej dziewczynki, która w pogoni za królikiem wpada w króliczą jamę i dostaje się w fantastyczny świat śmiesznych zwierzątek, gryfonów i innych dziwnych tworów, np. komicznej pary królestwa talji kart i ich dwuwymiarowych podwładnych. Zdrowy rozsądek małej dziewczynki podsuwa jej wobec tych nieprawdopodobnych dziwów (które okazują się wkońcu snem) rezolutne uwagi i obserwacje utrzymane w tonie cichego komizmu i żartobliwej powagi. Autorka zna dzieci, język jest łatwy. Miła ta książka jest niezwykle popularna wśród dziatwy angielskiej.

Dickens Charles. *Little Nell and her Grandfather.* Nelson and Sons. London. Str. 84 . . . . 3/6

Przeróbka dla dzieci powieści Dickensa: „The Old Curiosity Shop". Śliczna postać Nel, która jak anioł opiekuńczy czuwa nad dziadkiem, nałogowym karciarzem i odsuwa go od złych wpływów, oddana jest z głębokiem odczuciem niedoli dziecięcej, która cechuje wszystkie utwory tego pisarza. Dzielność i pogoda z jaką mała bohaterka przezwycięża przeciwności losu może być przykładem do naśladowania dla małych czytelników. Ładne ilustracje.

Edgeworth Maria. *Simple Susan.* T. C. and E. C. Jack and Co. (Now Nelson and Sons). London. Str. 111 2/—

Historja miłej i dobrej Susanny, której słodycz i zalety charakteru jednają serca całego otoczenia i przeciwstawiony jej typ pretensjonalnej, złośliwej, ogólnie nielubianej Barbary.

Cena

H a b b e r t o n J o h n. *Helen's Babies*. Ward, Lock and Co. Ltd. London. Str. 181 . . . . 2/6

Autor z pierwszorzędnem poczuciem komizmu opisuje przygody letnie młodego wuja, którego życie staje się jednem pasmem udręczeń z chwilą wyjazdu na wieś w charakterze opiekuna swoich małych siostrzeńców. Niesłychana pomysłowość młodych djabełków w torturowaniu młodego opiekuna coraz to nowemi sposobami idzie w parze z anielskim wdziękiem, który ostatecznie zawsze rozbraja nieszczęsną ofiarę. Rzecz napisana z rasowym angielskim humorem, utrzymana w tonie quasi poważnym, jest bardzo zabawną lekturą dla dzieci i dla dorosłych.

K i n g s l e y C h a r l e s. *The Water Babies*. Ward, Lock and Co. Ltd. London. Str. 117 . . . . 1/6

Bardzo popularna wśród dzieci angielskich fantastyczna opowieść o Tomie Kominiarczyku, którego wróżki zamieniły w wodnika, i jego niezwykłe przygody w głębinach mórz. Śliczne ilustracje, miła treść z myślą przewodnią, że do szczęścia dochodzi się drogą ofiar, a każdy zły uczynek pociąga za sobą karę pod postacią zmartwienia lub niepowodzenia. Język łatwy.

K i n g s l e y C h a r l e s. *The Heroes*. T. C. and E. C. Jack and Co Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 115 . . . . 1/—

Przystosowane dla dzieci opowiadania o bohaterach mitologicznych znanej książki Kingsley'a. — Zawiera legendy o Perseuszu, n. p. wyprawa Argonautów po złote runo i o Tezeuszu, zabijającego Minotaura. Ładnie ilustrowana książeczka, prosty sposób ujęcia tematu i łatwy styl.

R u s k i n J o h n. *The King of the Golden River and Other Stories*. Dent and Sons. London. Str. 77 . . . 1/—

Cztery opowiadania różnych autorów, zaczerpnięte ze starych podań ludowych. Tytułowa opowieść wyszła z pod pióra znanego pisarza i wytwornego stylisty John'a Ruskin'a i zaleca się prostotą i pięknością języka. Mały Gluck, kopciuszek męskiego rodzaju, w nagrodę za dobre serce obdarowany jest przez fantastycznego człowieczka, „króla złotej rzeki", pięknem królestwem, zaś niedobrzy bracia zostają obróceni w kamień na wieczne czasy. Zło jest ukarane, dobro nagrodzone. Baśń ta uważana jest za arcydzieło literatury dziecięcej angielskiej.

S e t o n T h o m p s o n E r n e s t. *Animal Heroes*. Constable and Co. Ltd. London. Str. 362 . . . . . . 7/6

Cena

Książka, której bohaterami są zwierzęta, a treścią ich istotne życie, uchwycone i zaobserwowane przez miłośnika zwierząt i myśliwego, dla którego knieja nie ma tajemnic. Pozbawiona szablonowego nieraz w opisach zwierząt sentymentalizmu, książka, odtwarzająca autentyczne życie zwierząt, interesuje i poucza. Niektóre z opowieści czynią duże wrażenie, np. dzieje pocztowego gołębia: „Arnand 2500 C", który po wielu rekordowych lotach, oddawszy ludziom nieocenione usługi, pada, strącony w powietrznym locie bezmyślną kulą przygodnego myśliwego. Pozostałe opowiadania o młodym wilczku, kocie-włóczędze, rysiu, psie, króliku i białym reniferze czyta się również z dużem zainteresowaniem. Ładnie wydana i ozdobiona 200 rysunkami książka jest interesującą lekturą dla nieco więcej zaawansowanych w języku angielskim chłopców, gdyż język nie jest zbyt łatwy.

S e w e l l A n n a. *Black Beauty*. Dent and Sons Ltd. London. Str. 256 . . . . 1/6

Biografja konia. — Oryginalnością jej, że sam „kary" opowiada dzieje swego życia od chwili kiedy jako młode i rasowe źrebię jest dumą swojej stajni i faworytem swoich państwa, aż do smutnego losu konia dorożkarskiego, którego życie na starość osłodzone było pobytem u dobrych ludzi. — Ciekawe uwagi „karego" o ludziach swego otoczenia. Książka dobra pod względem wychowawczym. Parę miłych ilustracyj, język niezbyt trudny.

S w i f t J o n a t h a n. *Gulliver's Travels in Lilliput and Brobdingnag*. T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 116 . . . . 2/—

Jedna z najulubieńszych książek dla młodzieży, powszechnie znane „Podróże Gulliwera", podane w dużym skrócie i uproszczone dla dzieci, stanowić będą zawsze zajmującą lekturę dla chłopców i dziewcząt wszystkich krajów. Ilustracje, druk duży. Język nieco trudniejszy.

S t e e d m a n A m y. *Stories from the Arabian Nights*. T. C. and E. C. Jack and Co. Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 117 . . . . 2/—

Cztery najulubieńsze bajki arabskie z Tysiąca i jednej Nocy: Ali Baba, Aladdin, The Enchanted Horse i Sindbad the Sailor, stanowić mogą interesującą lekturę na pierwszym stopniu nauczania. Ładnie ilustrowane.

Cena

Wilde Oscar. *The Happy Prince.* Bibljoteczka angielska. W opracowaniu Dr. Klary Jastroch. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1933. Str. 22 (w przygotowaniu) . . . . zł —.80

Wilde Oscar. *The Nightingale and the Rose.* Bibljoteczka angielska. W opr. Dr. Klary Jastroch. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1933. Str. 16 (w przygotowaniu) . . . . zł —.60

Wilde Oscar. *The Happy Prince and Other Tales.* Tauchnitz—Leipzig. Str. 144 . . . . Mk. 1.80

Wyjątkowa książka, która łączy wysoką wartość artystyczną, idealną treść i język skończenie piękny, a tak prosty, iż książka ta jest ogólnie przyjęta jako pierwsza lektura dla początkujących. The Happy Prince, The Nighttingale and the Rose, The Selfish Giant, The Devoted Friend, The Remarkable Rockot — 5 nowelek, z których każda jest wizją poety wyrażoną w prozie.

Stopień średni.

Chisholm Lorey. *Celtic Tales (told to the children).* T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 115 . . . . 2/—

Legendy celtyckie, pełne fantazji i niezwykłych przygód baśniowych bohaterów. Jest ich trzy: „The Star-eyed Deirdre", „The Four White Swans" i „Dermat and Grania". Głównym motywem wierność w miłości i przyjaźni, a dla polskich czytelników nowy w baśniach element morza. Wartość ich dobrze określają słowa wyjęte z krótkiej przedmowy: „Opowiedziałam wam te baśnie nie dlatego, żeby was miały czego nauczyć, ale tylko dla ich piękności.

Captain Cook's Voyages of Discovery. Dent and Sons. London. Str. 479 . . . . 6/—

Podróże wielkiego odkrywcy nowych lądów, mórz, ludzi zamieszkujących dzikie przestrzenie Kanady, Nowej Zelandji, czy Australji. Z punktu widzenia geograficznego dają mnóstwo wiadomości i ciekawych spostrzeżeń. Książka ma dużą wartość wychowawczą, jako historja wielkich i owocnych wysiłków jednego człowieka, który na swym statku „Endeavour" przyłączył do ojczyzny nowe lądy, przerastające ją obszarem wielokrotnie i wreszcie zginął na posterunku, zamordowany przez tubylców.

Cena

Cooper J. Fenimore. *The Last of the Mohicans.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 295 . . . . . 2/—

Znana opowieść, osnuta na tle walk wojsk francuskich i angielskich z Indjanami w pierwszej połowie XIX wieku. Terenem akcji są dziś zaludnione okolice prowincji New-York i pobrzeża jeziora Hudson. Są to dzieje i przygody trojga młodych Anglików, przeprawiających się przez odwieczne puszcze, zaludnione dzikimi. Jest kilka ciekawych typów wymierających szczepów Indjan, broniących się zawzięcie przeciwko zalewowi Europejczyków.

Defoe Daniel. *Robinson Crusoe.* Thomas Nelson and Sons Ltd. London Str. 597 . . . . 1/6

Wydanie obszerne wraz ze zwykle opuszczaną, lub skracaną częścią drugą, obejmującą 288 stron, o przygodach i losach Robinsona po opuszczeniu bezludnej wyspy. Dużo materjału ilustrującego życie angielskie, w szczególności marynarzy z końca XVI stulecia.

Dickens Charles. *A Tale of Two Cities.* (Now Nelson and Sons). Jack Ltd. T. C. and E. C. London. Str. 161 . . . . 3/6

Historja o dwóch stolicach, opowiedziana w skróceniu. Głębsze rozważania na temat rewolucji opuszczono na korzyść wzruszającej fabuły. Londyn, Paryż to jednak właściwi bohaterowie powieści — i to w oświetleniu rewolucji. Heroizm i wiara w dobro natury ludzkiej przenikają całą powieść.

Dickens Charles. *A Child's History of England.* Collins Pocket Classics. London. Str. 504 . . . . 4/—

Historja Anglji od czasów najdawniejszych do wstąpienia na tron królowej Wiktorji, opowiedziana przystępnie i zajmująco. Nacisk położony na stronę legendarno-anegdotyczną, co wpłynęło na sporą nierówność w traktowaniu przedmiotu. Okresy pod tym względem bogatsze traktowane są szerzej i z większym pietyzmem. Ważne przemiany i przewroty polityczne ujęte nieraz w jednem zdaniu, gdy anegdota zajmuje kilka stron. Duch książki wysoce patrjotyczno-państwowy. Trzeba jednak przyznać, że i ciemnych stron historji angielskiej Dickens nie pomija i nie stara się apoteozować wszystkiego.

Dickens Charles. *David Copperfield* (retold for Children by Alice F. Jackson). T. C. and E. C. Jack. (Now Nelson and Sons). London. Str. 157 . . . . 2/—

Cena

Skrót dla młodzieży znanej powieści Dickensa, bardzo racjonalnie ułożony. Opuszczono opisy i dygresje. Pozostała prawie sama akcja i sceny najbardziej charakterystyczne. W tekście 8 kolorowych ilustracyj.

Dickens Charles. *Nicholas Nickleby* (retold for Children by Alice Jackson). T. C. and E. C. Jack. (Now Nelson and Sons). London. Str. 152 . . . . 2/—

Skrót dla młodzieży powieści Dickensa, przedstawiający losy dzielnego i szlachetnego młodzieńca wśród ciągłych zmagań z przeciwnościami materjalnemi i moralnemi, przyczem najważniejszym motywem jest jego bezinteresowna miłość dla opuszczonego chłopca. Dość obszernie potraktowana parodja dawnej złej szkoły, jako satyra na setki tego rodzaju podejrzanych przedsiębiorstw, podszywających się za czasów Dickensa pod nazwę szkół. 8 ilustracyj kolorowych w tekście.

Dickens Charles. *Dombey and Son* (retold for boys and girls by Alice Jackson). T. C. and E. C. Jack. London. Str. 143 . . . . 2/—

Powieść o wzruszającem przywiązaniu dwojga rodzeństwa po śmierci matki i o powolnem gaśnięciu chorowitego chłopca, jedynej miłości i nadziei zmaterjalizowanego ojca. Interesujące typy opiekunek i wychowawczyń chłopca. Przeważają dialogi, co ułatwia czytanie. Druk wyraźny. 8 kolorowych ilustracyj w tekście.

Edwin Maribel. *Rovers and Stay at Homes.* Illustrated by M. M. Howard. — J. M. Dent and Sons. London. Str. 181 . . . . 5/—

Książka ta jest bardzo charakterystyczna dla zilustrowania przyjaźni, którą żywi Anglik dla świata zwierzęcego. Młodzież polska pozna w 12 opowiadaniach przedstawicieli wszelkiego rodzaju zwierząt i ptaków i zachwycać się będzie małą foką, wróbelkiem, wędrującą wydrą, zajączkiem czy orlikiem. Znaczenie wychowawcze wydawnictwa jest oczywiste; piękne rysunki wnoszą w treść dużo ożywienia.

Eliot George. *Silas Marner.* Blackie and Son. London. Str. 128 . . . . —/6

Powieść wielkiej powieściopisarki XIX w. o dziejach Marner'a, tkacza-skąpca, który okradziony z ukochanego złota znajduje skarb stokroć większy w postaci dziecka-podrzutka. Powieść prymitywna w strukturze, ale ciekawa pod względem psychologicznym. Przemiana i odmłodzenie zakamieniałej starej duszy pod wpływem miłości ku dziecku.

Cena

Hawthorne Nathaniel. *Tanglewood Tales.* T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 107 . . . . 1/4

Opowiadanie dla dzieci, oparte na mitach starożytnych. Język bardzo łatwy. Ilustracje artystyczne.

Hughes Thomas. *Tom Brown's School-days.* Thomas Nelson and Sons Ltd. London. Str. 335 . . . 1/6

Życie chłopców w szkole średniej w pierwszej połowie XIX w. Nauka, zabawa, trochę psychologji — dużo optymizmu. Obecnie nieco przestarzałe. W Anglji dotąd czytane i lubiane. Język łatwy, ilustracje kolorowe.

Judd Alfred. *The Conquest of the Poles.* T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 364 . . . . 6/—

Wyprawy polarne do bieguna południowego i północnego Nansena, Peary'ego, Scotta, Shackletona, Ammundsena, Mawsona i innych. Opowiadanie rzeczowe, ciekawie ujęte, bez patosu. Entuzjazm i prawda oraz atmosfera pionierskich wysiłków, pokonywania trudności, wytrwania w dopełnieniu ciężkich przedsięwzięć działają dodatnio na czytelnika i mają głębsze wartości moralne. W tekście 17 ciekawych ilustracyj.

Lamb Mary and Charles. *Tales from Shakespeare.* Collins. London. Str. 424 . . . . 2/—

Streszczenia i opowiadania popularne z 20 najważniejszych tragedyj i komedyj Szekspira, celem udostępnienia i zaznajomienia młodzieży z fabułą tych utworów jako wstęp do późniejszych studjów. W tekst opowiadań wpleciono sporo dialogów i urywków oryginału, których trudności językowe nie stanęły tu na przeszkodzie. Książka ilustrowana fotografjami aktorów angielskich w rolach shakespearowskich.

London Jack. *The Call of the Wild.* Heinemann Ltd. London. Str. 175 . . . . 3/6

Jedna z najlepszych książek Londona o życiu psa na dalekiej północy, który wyrwany z wygód pokojowego ulubieńca poznaje, co to jest brutalność i groza życia na własnej skórze. Dobrze ujęta psychologja psa, odczuwającego tragicznie zmianę panów i coraz gorsze warunki bytu i ciękiej pracy, ale równocześnie rosnącego w poczuciu własnej wartości i samodzielności. Jeszcze inny motyw, to odzywający się pod wpływem dzikiej przyrody odwieczny instynkt wolności, który budzi się w du-

Cena

szy psa z taką siłą, że odrywa go nazawsze od ludzi i czyni go przodownikiem stada wilków. Książka bardzo interesująca. Język dość łatwy.

Mac Gregor Mary. *The Ballads* (told to the Children). T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 115 . . . . 2/—

Opowiadania wzięte z podań ludowych i ballad, śpiewanych niegdyś po zamkach, dworach i chatach. Dużą rolę odgrywa tu świat fantastyczny wróżek dobrych i złych duchów i t. d. Są to epizody walk między klanami, waleczne czyny i uroczystości na zamkach rycerzy średniowiecznych. Ładne ilustracje.

Mac Gregor Mary. *Stories of King Arthur's Knights*. T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 115 . . . . 2/—

Sześć opowiadań z życia rycerzy króla Artura o czynach bohaterskich i miłości rycerzy, nad którymi czuwa opiekuńczo król Artur. Księżniczki są tu zwykle wzorem wieczystej wierności i miłości. Ostatnia legenda o śmierci Artura wzruszająco opowiada znane podanie o tajemniczem przejściu króla w zaświaty, skąd ciągle czuwa nad swym krajem.

Marryat Captain. *Masterman Ready*. Nelson and Sons Ltd. London. Str. 383 . . . . 1/6

Opowiadanie podróżnicze pełne przygód (burze, rozbicie okrętu, napady dzikich ludzi i obrona, walki z dzikiemi zwierzętami), zakończone śmiercią bohatera. Ilustracje kolorowe w tekście.

Marshall H. E. *Stories of Robin Hood*. T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 122 . . . . 2/—

Znane opowiadanie z życia Robina Hood'a, zakończone śmiercią bohatera. Język bardzo łatwy. — Ilustracje kolorowe.

Oates David W. *Adventures in Polar Seas*. Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Książka Oates'a przedstawia historję wypraw do obu okolic podbiegunowych, począwszy od wieku XVI, aż po ekspedycję F. Scott'a w roku 1911. Treść urozmaicona jest licznemi opisami przyrodniczemi i etnograficznemi. Przewodnia myśl: „Per aspera ad astra" przenika książkę aż po ostatnią stronę i kończy się oddaniem hołdu bohaterskim synom Anglji.

Cena

Roberts C. Q. D. *Some Animal Stories*. Dent and Sons. London. Str. 128 . . . . 1/4

Jedenaście opowiadań z życia zwierząt, o motywach często tragicznych. Treść zajmująca. Przyroda traktowana z umiłowaniem i znajomością.

Scott Walter Sir. *Ivanhoe* (retold for boys and girls by Alice Jackson). T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 192 . . . . 2/—

Powieść z czasów Ryszarda Lwie Serce, opowiedziana dla młodzieży. Anglja pod panowaniem Normanów i dawni Saksonowie, uparcie trzymający się mowy i zwyczajów praojców. Życie dworskie, a nadewszystko rycerskie, zapasy i turnieje przedstawione dość szczegółowo. Legendarne postacie w rodzaju Robin'a Hood'a wplecione w akcję i traktowane ze specjalnym pietyzmem. 8 ilustracyj kolorowych.

Scott Walter Sir. *Kenilworth* (retold for boys and girls by Alice Jackson). T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 188 . . . . . 2/—

Powieść z czasów królowej Elżbiety, w opracowaniu dla młodzieży, t. j. z pominięciem dłuższych opisów i refleksyj na korzyść akcji, przez co budzi większe zainteresowanie. Żywo i tragicznie przedstawione losy nieszczęśliwej, a pięknej Amy, żony hrabiego Leicester, faworyta Elżbiety. Dwór królewski w oświetleniu naogół dodatniem. W tekście 8 kolorowych ilustracyj.

Scott Walter Sir. *Waverley* (retold for boys and girls by Alice Jackson). T. C. and E. C. Jack Ltd. (Now Nelson and Sons). London. Str. 198 . . . . 2/—

Powieść z końca XVII w. na tle walk o panowanie domu Hannowerów i Stuartów. Pięknie przedstawiona Szkocja z góralami żyjącymi, nakształt naszych zbójników, wśród dzikich gór i jezior. Wierność królewskiemu domowi Stuartów płacą górale krwią. Fabuła zręcznie splata się z historją i tworzy interesującą całość. 8 kolorowych ilustracyj.

Scott Walter Sir. *The Bride of Lammermoor*. Dent and Sons. London. Str. 334 . . . . 2/—

Dzieło ważne w rozwoju powieści europejskiej, jeden z pierwszych romansów, gdzie psychologja i tło obyczajowe wzięło górę nad treścią starej ballady. Lucy Ashton ulega namowom i przemocy rodziny, by poślubić człowieka nienawidzonego. Po dokonaniu zamachu na niego umiera, pociągając

Cena

w tragicznym splocie wypadków śmierć ukochanego przez nią Raveswooda. Książka wywarła wielki wpływ na szereg arcydzieł europejskich, które zapożyczyły z niej wątki, motywy i dekoracje. Bogato rozbudowana intryga, element folkloru szkockiego, delikatnie rysowana idylla dwojga młodych nadają książce sporo staroświeckiego powabu.

S c o t t W a l t e r S i r. *Guy Mannering or the Astrologer.* J. M. Dent and Sons. London. Str. 420 . . 2/—

Utwór napisany przez Scott'a po jego ostatnich powieściach poetyckich i mający dlatego wiele żywiołu balladowego. Coś tajemniczego ma w sobie Dominie Sampson, wychowawca i nauczyciel domowy domu Menneringów, jeszcze zaś bardziej Meg Merrilies, niesamowita postać pół obłąkanej kobiety; porwanie dziecka, rozpoznawanie go po latach przez opiekuna, dodają powieści emocjonujących momentów. Świat trzeźwej rzeczywistości, opromienionej jowialnym humorem, reprezentuje Diumont, pełen prawości farmer. Świetnie odmalowany świat wierzeń wiejskich i folkloru.

S t e v e n s o n R. S. *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde. The Merry Men.* J. M. Dent and Sons. London. Str. 244 . . . . 3/6

Klasycznie piękne ujęcie psychologicznego zjawiska, rozdwojenia wewnętrznego: o ile Jekyll przedstawia pełnię sił dodatnich psychiki ludzkiej, o tyle potworny, przed żadną zbrodnią nie cofający się Hyde wyraża dobitnie ogrom poruszeń wewnętrznych, pchających człowieka do złego. W walce tej pierwiastek dobra jest szlachetnie ujęty, dając głębszy materjał do rozważań natury etycznej. Większą część książki wypełniają nowele Stevensona, między niemi niesamowity „Markheim".

S t o w e H. B. *Uncle Tom's Cabin.* Thomas Nelson and Sons Ltd. London. Str. 531 . . . . 1/6

Wzruszające opowiadanie z życia murzynów w pierwszej połowie XIX w. Język dość łatwy. Ilustracje kolorowe w tekście.

W e l l s H. G. *The Country of the Blind and Other Stories.* Bibljoteczka angielska. Z. 1. W opr. Dr. A. Kreuslera i S. Stamma. Wyd. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. Str. 106 . . . . zł 4.40

Zbiór zawiera cztery opowiadania, pierwsze w krainie ślepców, drugie o skradzionym zarazku cholery (The Stolen Bacillus), trzecie o kwiecie dziwnej orchidei, wysysającej krew z hodującego ją człowieka (The Flowering of the Strange Orchid),

Cena

czwarte o drzwiach w murze (The Door in the Wall), które przekroczył, umierając, Lionel Wallace, dyplomata-marzyciel. Rasowa fantazja autora, niezwykłe jego pomysły, potoczysty styl stanowią urok powyższych nowel. Wydanie staranne, opatrzone słownikiem i komentarzami.

Stopień wyższy.

A u s t i n J a n e. *Pride and Prejudice.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 358 . . . . Mk. 1.80

Powieściopisarka angielska z końca XVIII i początku XIX w. przedstawia tu życie średnio zamożnej rodziny, mieszkającej na wsi. Głównymi bohaterami są Elżbieta, dziewczyna pełna zdrowego rozsądku i uczciwości, mówiąca ludziom prawdę w oczy, i młodzieniec z arystokratycznego rodu, który długo nie może przełamać swej dumy, by zniżyć się ku Elżbiecie, niższej od niego pod względem klasy społecznej. Ta jego duma z jednej strony, a uprzedzenie dziewczyny i powierzchowny sąd o człowieku z gruntu szlachetnym walczą przez całą powieść, doprowadzając wreszcie do szczęśliwego zakończenia. Doskonałe typy starych arystokratek i duchownych i t. d., pełnych przesądów społecznych, malowane ze sporą dozą ironji. Powieść ma dużo czaru i szlachetności i mimo staroświecczyzny do dziś lubiana i czytana w Anglji.

B e n n e t A r n o l d. *Elisie and the Child.* Cassel and Co. London. Str. 314 . . . . 7/6

Książka A. Bennet'a, niedawno zmarłego autora angielskiego, jest zbiorem nowel, które ilustrują życie proletarjatu i jego stosunek do warstw posiadających. Znamienną jest zwłaszcza nowela pierwsza, dająca tytuł całemu zbiorowi, a osnuta na tle stosunku młodej służącej do dziecka rodziców zamożnych. Książka obfituje w motywy i obrazy, dające dokładny wgląd w życie pewnej warstwy społeczeństwa angielskiego.

B r o n t ë C h a r l o t t e. *Jane Eyre.* Collins. London. Str. 502 . . . . 2/—

Powieść Charlotty Brontë p. t. „Jane Eyre" jako pierwsze, na szerszą skalę zakrojone studjum duszy kobiecej, jest utworem o bardzo daleko idącem znaczeniu w dziejach piśmiennictwa angielskiego. Daje żywy obraz rodzinnych i szkolnych stosunków, które panowały w Anglji w minionej epoce; przedstawia koleje życiowe nauczycielki prywatnej i jej zmagania się z trudnościami, które wynikały z ówczesnego układu stosunków społecznych, jej śmiały pochód przez życie i ostateczny triumf. Książka nadaje się przedewszystkiem do użytku szkół żeńskich.

Cena

C h e s t e r t o n G. K. *The Innocence of Father Brown.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 295 . . . . . Mk. 1.80

Książka ta, jak inne opowieści Chestertona o Ojcu Brownie, jest parodją spopularyzowanych przez Conan Doyle'a nowel detektywistycznych. Głębokie doświadczenie życiowe i dokładna znajomość natury ludzkiej umożliwiają bohaterowi rozwiązywanie spraw, nad któremi napróżno trudził się profesjonalny detektyw. Opowiadania Chestertona odznaczają się silnie podmalowanem tłem psychologicznem. Zawarte w niektórych nowelach opisy przyrody, należą do najpiękniejszych motywów artystycznych w współczesnej prozie angielskiej.

C h e s t e r t o n G. K. *The Incredulity of Father Brown.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 288 . . . . . Mk. 1.80

Jest to zbiór opowiadań detektywistycznych, pisanych również na modłę Conan Doyle'a. Rolę detektywa pełni w nich pokorny kapłan katolicki, Ojciec Brown, który dzięki swej potężnej inteligencji rozjaśnia najbardziej skomplikowane wypadki kryminalne, sprowadzając je do przyczyn prostych i normalnych. W przeciwstawieniu do popularnych nowel tego typu, opowiadania Chestertona znamienne są ze względu na głęboko ujętą psychologję natury ludzkiej.

C o n r a d J o s e p h. *Tales of Unrest.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 279 . . . . Mk. 1.80

Jest to zbiór pięciu nowel, których akcja toczy się w krajach egzotycznych z wyjątkiem noweli: „The Return", rozgrywającej się w Anglji. Na szczególną uwagę zasługuje opowiadanie o Karainie, jako niezwykle głębokie studjum duszy wschodniej. Ciekawą jest również nowela p. t.: „An Outpost of Progress", obrazująca pionierską pracę angielskiego kupiectwa na wybrzeżach Afryki.

C o n r a d J o s e p h. *Almayer's Folly.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 278 . . . . Mk. 1.80

Almayer's Folly jest jedną z najwcześniejszych powieści J. Conrada; jej powodzenie zadecydowało o późniejszej karjerze literackiej autora-marynarza. Treść utworu wypełniają losy Almayera, Niny, Daina, Abdulli, rzucone na egzotyczne tło wysp malajskich, a spowite we mgłę melancholji i mistycyzmu.

C o n r a d J o s e p h. *A Set of Six.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 295 . . . . Mk. 1.80

Sześć powieści, na których czele stoi nowela p. t. „Gaspar Ruiz" — obraz niezwykłej miłości napół dzikiego siłacza o głębiem sercu do przewrotnej Hiszpanki, która uważa go za

Cena

narzędzie walki i zemsty politycznej. Kilka niezapomnianych obrazów np. scena pojenia wodą kolegów-więźniów, scena egzekucji niewinnego Gaspara i wreszcie ostatnia, kiedy, aby uwolnić uwięzioną w forcie nieprzyjacielskim żonę z dzieckiem, każe strzelać z armaty ustawionej na własnym grzbiecie, za co płaci życiem. Następna pod tyt. „The Informer" opowiada o zdemaskowaniu szpiega; trzecia „The Brute" — o statku-mordercy, który w każdej podróży morskiej musi pochłonąć jakąś ofiarę — ostatnio młodą żonę oficera marynarki, w sposób iście po ludzku podstępny. Czwarta — „An Anarchist" — to dzieje człowieka, który przypadkowo stał się anarchistą i został zesłany na galery — ucieczka i praca w fabryce przetworów mięsnych. Następna — „The Dul" opowieść wojskowa, — to dzieje wyrosłej z błahej przyczyny, wielkiej nienawiści dwóch oficerów napoleońskich, pojedynkujących się przez całe życie. I wreszcie „Il Corude" przygoda arystokraty w zetknięciu z brutalnością zamaskowanego rabusia. Wszystkie nowele, choć o nierównej wartości, bardzo interesujące i wywołujące silne wrażenie w swej prostocie i powściągliwości środków artystycznych.

C o n r a d J o s e p h. *An Outcast of the Island.* (2 T.). Tauchnitz Edition. Leipzig. I. str. 288, II. str. 269 Mk. 1.80

Dzieje Willems'a, rozbitka życiowego z archipelagu malajskiego, jego dzika miłość do malajki Aissy, zdrada rodaków i śmierć z ręki zdradzonej malajki w oczach żony i synka. Cały daleki wschód z jego przewrotnością i potęgą, głęboka przepaść między duszą Europejczyka a zdradliwą i niezgłębioną duszą człowieka rasy pierwotnej. Niezwykle piękna postać starego kapitana, Lingarda, przyjaciela Willems'a, który jednoczy w sobie cechy nieustraszonego marynarza o żelaznej woli i pewnej decyzji z iście kobiecą miękkością serca i głęboką tolerancją względem słabości ludzkich. Książka pod względem języka łatwiejsza od innych powieści Conrada.

C o n r a d J o s e p h. *Lord Jim.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 358 . . . . Mk. 1.80

Jedna z najbardziej znanych powieści Conrada, napisana charakterystyczną dla niego techniką t. j. w formie opowiadania starego wilka morskiego o człowieku rzuconym przez los na dalekie morza i wyspy. Krytycy dopatrują się w tej powieści rysów autobiograficznych, a raczej oddźwięku tłumionych wyrzutów sumienia autora, który w bohaterze powieści, marynarzu opuszczającym tonący okręt „Patna", widzi siebie opuszczającego okręt ojczyzny, co zatruwa szczęście i pogodę dalszego jego życia. Poza tem powieść ma wielką siłę wyrazu i moc

Cena

sugestywną w przedstawieniu młodej i szlachetnej duszy bohatera wplecionej w koło męki wewnętrznej, aż do ostatniej chwili tragicznego życia.

Conrad Joseph. *The Nigger of the „Narcissus"*. Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 262 . . . . . Mk. 1.80

Bohaterem tej powieści jest murzyn-marynarz trawiony chorobą i umierający na statku. Ta jego choroba, potrzeba opieki nad nim, potrzeba jakiejś wspólnej troski wytwarza pewną wspólnotę wśród załogi — a z drugiej strony nastrój przygnębienia i zbliżającej się śmierci. Sam murzyn do końca prawie zagadkowy, nie wiadomo, czy naprawdę ciężko chory, czy symulant. Typy ludzi morza realistycznie malowane.

Dickens Charles. *Great Expectations*. J. M. Dent and Sons. London. Str. 453 . . . . 2/—

Jest to powieść z późniejszego okresu twórczości Dickensa. Osią, dookoła której obraca się akcja, jest historja chłopca, który opiera przyszłość swą na nadziei otrzymania wielkiego spadku. Przyszłość zdobywa, lecz nie dzięki spadkowi; zawdzięcza ją wyłącznie swej żmudnej, codziennej pracy. — W żadnej być może powieści Dickensa realizm życia angielskiego nie występuje z taką siłą jak w „Great Expectations".

Dickens Charles. *Christmas Books*. Dent and Sons. London. Str. 416 . . . . 2/—

Jest to zbiór 5-ciu krótszych utworów Dickensa, których motywy osnute są dookoła uroku świąt Bożego Narodzenia i wpływu świątecznych nastrojów na duszę ludzką. Znane powiedzenie, że: „Trudno przeczytać książkę Dickensa, aby nie stać się lepszym człowiekiem" ma swe zastosowanie przedewszystkiem w odniesieniu do „Christmas Books", które ukazują duchową metamorfozę złych ludzi, dokonywującą się pod działaniem czy to pieśni wigilijnej, czy też dzwonów noworocznych.

Dickens Charles. *The Posthumous Papers of Pickwick Club*. J. M. Dent and Sons. London. Str. 804 2/—

Jest to pierwsze arcydzieło Dickensa, na którem oparła się przyszła jego sława. Na treść składają się przygody członków klubu, pełne zdrowego humoru i radości życia. Dokładny i nadzwyczaj żywy obraz stosunków społecznych w Anglji, pierwszych lat XIX stulecia; przedewszystkiem zaś obraz niezwykle ciekawego stanu sądownictwa wysoce podnosi ogólnokształcące znaczenie książki.

Cena

Dickens Charles. *The Old Curiosity Shop*. Dent and Sons. London. Str. 541 . . . . 2/—

Jest to jeden z najpiękniejszych utworów w nowożytnem powieściopisarstwie. Centralną rolę odgrywa wzruszająca postać małej Nell, nieśmiertelna kreacja genjuszu dickensowskiego. Wychowawcze znaczenie książki leży w jej wątku narracyjnym przepojonym, od początku do końca, uczuciem głębokiego humanitaryzmu.

Doyle Conan. *A Study in Scarlet*. Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 278 . . . . Mk. 1.80

Conan Doyle'owi przypadło w udziale rzadkie w dziejach literatury powodzenie stworzenia typu równie żywotnego jak Robinson Crusoe, Don Juan, lub Pickwick. Od r. 1887, gdy ukazało się „Studjum w szkarłacie", zna postać tę każde dziecko, które umie czytać. Książka przedstawia dzieje zdemaskowania przez Holmesa amerykańskiego sprawcy dwu morderstw na mieszczanach, ginących w zagadkowy sposób w Londynie. Dzieło ważne w rozwoju angielskiej powieści sensacyjnej, unikające szczęśliwie przesady i sytuacyj nieprawdopodobnych.

Doyle Conan. *The Return of Sherlock Holmes*. (2 T.). Tauchnitz Edition. Leipzig. I — str. 280, II — str. 287 . . . . à Mk. 1.80

Sławny bohater Doyle'a dokonuje szeregu wyczynów detektywistycznych. Autor opowiada o nich w r. 1904, kontynuując wątek o swym bohaterze, zaczęty w r. 1887: stąd nazwa tytułu „Powrót". Autor włożył w kreację nową wielki zasób inteligencji, niezwykłą znajomość metropolji, kult etyki burżuazyjnej, która kazała Holmesowi triumfować nieodmiennie nad siłami, podważającemi przyjęty porządek społeczny.

Doyle Conan. *Adventures of Gerard*. Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 279 . . . . Mk. 1.80

Książka o typowym żołnierzu-samochwalcy, „miles gloriosus", z okresu wojen napoleońskich, który zawsze i wszędzie pod Mińskiem i nad rzeką Tajo zwycięża i jest za pan brat z marszałkami, a nawet z samym Napoleonem. Lektura beztroska i pełna humoru, nadająca się szczególnie dla chłopców.

Franklin Benjamin. *Memoirs of the Life and Writings* J. M. Dent and Sons Ltd. London. Str. 321 2/—

Autobiografja Benjamina Franklina pisana dorywczo: 1-sza część we Francji, w czasie krótkiego odpoczynku u przyjaciela,

Cena

przerwanego wezwaniem do czynnej służby ojczyźnie; druga w dwanaście lat później w Ameryce, obejmująca znów tylko pewien okres życia Franklina, do czasu wyjazdu do Anglji, od której pragnął w drodze układów uzyskać wolność dla swej ojczyzny. Dalsze dzieje tego niezwykłego życia opowiada w części ostatniej (3-cia część książki) już nie sam bohater, lecz W. Macdonald. Mimo, iż świat uznał Franklina, tego w jednej osobie: robotnika, drukarza, wynalazcę, technika, naukowca, publicystę, prawodawcę, dyplomatę, obrońcę ojczyzny, wodza, a nadewszystko niedościgły prawie wzór obywatela — za fenomen, w autobiografji jego naprożno szukać pierwiastka pewności siebie, czy bohaterstwa. Jest to proste opowiadanie bez najmniejszego wysiłku w kierunku barwności, czy ozdób stylistycznych, o życiu skromnego człowieka, który wedle sił i zdolności starał się doskonalić siebie i robić dobrze innym. Mimo pewnego niewyrobienia i chropowatości stylu niektóre epizody są świetne pod względem realizmu życiowego i humoru. Wartość zaś książki pod względem wychowawczym i obywatelskim wprost nieoceniona.

Galsworthy John. *A Motley.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 271 . . . . Mk. 1.80

Zbiór 28 nowel znakomitego stylisty, autora cenionej „Sagi Rodu Forsyte'ów". Na pierwsze miejsce wysuwa się kochającem sercem nakreślony portret ojca autora, wzór dyskrecji, finezji, humoru i spostrzegawczości. Pozatem przed oczami czytelnika przesuwają się mieszkańcy więzień, wyrobnicy, urodzone w zaułkach dzieci, zwierzęta tresowane dla cyrków, marynarze-jedynacy wysyłani na śmierć do krajów podzwrotnikowych, fałszywe ambicje literatów, piszących w krwawym trudzie dzieła, których nikt nie czyta. Wartość wychowawcza zbioru jest bardzo wielka.

Hardy Thomas. *A Pair of Blue Eyes.* Macmillan and Co. London. Str. 435 . . . . 4/6

Jedna z najpogodniejszych, mimo tragicznego zakończenia, powieść Hardy'ego. Na tle wiejskiego pejzażu, wśród wzgórz prowincji Wessex i na wybrzeżu morskiem rozgrywa się historja miłości wiośnianej dziewczyny. Piękność tej książki polega na niezwykle subtelnych odcieniach przeżyć psychologicznych i ewolucji uczucia, któremu nie daje się swobodnie rozwijać obawa skrzywdzenia bliźnich.

Hardy Thomas. *A Group of Noble Dames.* Macmillan and Co. London. Str. 271 . . . . 4/6

Cena

W jednym z klubów prowincji Wessex opowiadają przedstawiciele miejscowej inteligencji historję arystokratek i regjonu wesseksklego. Zwartej budowie wewnętrznej odpowiada rygorystyczna etyka treści: każda z szlachetnych dam przeżywa jakiś głęboki kryzys, zwykle uczuciowy, każda ma do odcierpienia jakiś błąd moralny, pychę, brak serca względem najbliższych, który mści się na jej losach. Opowiadania te dają możność poznania podstaw światopoglądu Hardy'ego i pozwalają ocenić jego mistrzostwo w kreśleniu tragicznej ironji w życiu ludzkiem.

Hughes M. V. *About England.* Dent and Sons Ltd. London. Str. 365 . . . . 5/—

Nazwano tę książkę „nowym rodzajem doskonałego przewodnika, zawierającym rzeczy, których nie zna nawet policjant". W rzeczywistości jest to encyklopedja, dotycząca Londynu i całej Anglji, tylko, że ujęta w bardzo interesującą, lekką, trochę humorystyczną formę. Najważniejszą jej zaletą, to świeżość spojrzenia na rzeczy znane nowoczesnem okiem. Dla tych, co chcą zwiedzić i naprawdę poznać Anglję, daje masę praktycznych wskazań i świetnych uwag o rzeczach, których sami napewno nie zauważyliby. Dygresje historyczne, geograficzne, obyczajowe, zawsze tylko najkomiczniejsze i najbardziej charakterystyczne. Zasiąg treściowy ogromny; mówi się właściwie o wszystkiem: o pogodzie, krajobrazie, drzewach, typach prowincjonalnych i wielkomiejskich, ulicach i sklepach, niedzielach londyńskich, oberżach, wioskach, pielgrzymkach dawnych i nowoczesnych, literaturze, teatrze, domu, targach i jarmarkach, przemyśle wełnianym, węglu, morzu, fabrykach, czasopismach, sporcie, dowcipach i wielu jeszcze innych rzeczach.

Irving Washington. *The Sketch Book of Geoffrey Crayon.* J. M. Dent and Sons. Str. 368 . . . . . . 2/—

Krótkie opowiadanie znakomitego essayisty, pierwszego autora amerykańskiego, który zyskał głośne uznanie krytyków angielskich. Zbiór zawiera między innemi sławną nowelę „Rip Van Winkle" budzącym się po dwudziestu latach tajemniczego snu, kolizjach, które jego pojawienie się wywołało. Ogół opowiadań ma pewne zabarwienie regjonalne.

Kaye Smith Sheila. *Iron and Smoke.* Cassel and Co. London. Str. 316 . . . . 3/6

Autorka, wybitna znawczyni południowych hrabstw Anglji, odzwierciedlająca w szeregu powieści upadek materjalny sfer ziemiańskich angielskich, kreśli i w tej książce dzieje majątku z Gussex, którego właściciel próbuje ratować się przez związek

Cena

małżeński z córką bogatego przemysłowca hrabstwa Jork. Akcja rozciąga się na przestrzeni lat 1896—1919 i daje autorce sposobność do przeprowadzenia paraleli między starem pokoleniem wiktorjańskiem, a generacją z lat wielkiej wojny. Zaletę opowiadania stanowi prawdziwość rysunku psychologicznego postaci i szerokość spojrzenia na dokonujące się w Anglji przemiany społeczne. Nie bez znaczenia jest i kontrast umiejętnie podkreślony między Anglją przemysłową a wiejską.

Keats and Shelley. *Selections from the poems of John Keats and Percy Shelley.* J. M. Dent Ltd. London. Str. 256 . . . . 1/4

Książka daje cenny wybór wierszy dwóch najwybitniejszych przedstawicieli drugiego pokolenia romantyków angielskich. Zaopatrzona jest w obszerną przedmowę, zawierającą życiorysy i charakterystykę obydwu poetów. Przy końcu zbioru znajduje się szereg „ćwiczeń literackich", dostosowanych do tekstu i wielce pożytecznych pod względem dydaktycznym.

Kingsley Charles. *Westward Ho!* Blackie and Son. London. Str. VII+200 . . . . 1/6

Jedna z wybitnych powieści imperjalistycznych rasy anglosaskiej przedstawia zmaganie się angielskich korsarzy i piratów morza z czasów królowej Elżbiety. Bohater Amyas Leigh ucieleśnia ideał anglosaskiej ekspansji angielskiej. Młodemu czytelnikowi książka daje duże korzyści; przedstawia stosunki z okresu renesansu angielskiego, ilustruje nastroje społeczeństwa brytyjskiego w początkach panowania królowej Wiktorji, które przyczyniły się do wzbudzenia wśród Anglików prądów światowładczych. Wydanie niniejsze opuszcza balast historyczny i krytyczno-literacki umieszczony przez Kingsley'a w wydaniu oryginalnem z roku 1855-go. Na tem uproszczonem tle tem wybitniej rysują się postacie angielskich bohaterów morza, wiodących bezwzględny bój z Hiszpanami.

Kipling Rudyard. *Land and Sea Tales.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 262 . . . . Mk. 1.80

Rzecz napisał autor w roku 1923, już jako komisarz organizacji skautowskiej i poświęcił cały ten cykl 18 nowel i wierszy skautom i wywiadowcom angielskim. Jeśli idzie o ideologję książki, jest ona kwintesencją tego, co Kipling głosił przez całe swe życie, pełne entuzjazmu dla spraw imperjalizmu brytyjskiego. Dla uczniów, uczących się w szkole języka angielskiego, utwory te stanowią znakomity środek zaznajomienia ich z nastrojami młodzieży, marynarzy i żołnierzy angielskich, którzy za rządów królowej Wiktorji stworzyli dzisiejsze imperjum brytyjskie.

Cena

Kipling Rudyard. *Captain Courageous. A Story of the Grand Banks.* Macmillan and Co. London. Str. 288 7/6

Anegdota sama w sobie błaha: młodociany pasażer spada, zmyty falą, w morze, z którego wyławia go statek rybacki i, po kilku miesiącach połowu na ławicach zachodnio-atlantyckich, oddaje ojcu miljonerowi. Z książki wieje czar morza widzianego oczami Anglika, świadomego czem ono jest dla rasy angielskiej. Do najlepszych należy scena śpiewania pieśni w czas niepogody, opis patroszenia dorszów na pokładzie przy świetle księżyca i zatonięcie statku Abizaja. Piękny opis morza, wybitnie wychowawczo działające opowiadanie o rozpieszczonym chłopaku, zmieniającym się do niepoznania przez wpływ żywiołu morskiego.

Kipling Rudyard. *Stalky and Co.* Macmillan and Co. London. Str. 288 . . . . 7/6

Dziewięć opowiadań z życia młodzieży w angielskich szkołach średnich. Stosunek ich do zwierzchników, zatargi i troski, radości i zabawy, humor i tragizm, zmysł krytycyzmu, a nawet ironji cechuje młode umysły, obok skłonności do entuzjazmu. Ponieważ książka jest pisana gwarą uczniowską — przedstawia dość znaczne trudności językowe.

Longfellow H. W. *Tales of a Wayside Inn.* Dent and Sons. London. Str. 192 . . . . 1/4

Jedna z najbardziej znanych książek amerykańskiego poety wydana w roku 1863. Strukturą przypomina „Canterbury Tales" Chaucera. Podróżni zebrani w oberży opowiadają dla skrócenia czasu legendy, lub opowieści wierszem. Typy podróżnych bardzo rozmaite i szczegółowo opisane. Opowieści pełne fantazji i czaru. Jedna z najpiękniejszych p. t. „Król Robert z Sycylji" o dumnym i złym królu, którego tron zajmuje nagle podobny do niego z wyglądu anioł, a sam król niepoznany i wyśmiany zostaje błaznem nadwornym póty, aż upokorzeniem i cierpieniem nie zwycięży w sobie złej natury.

Longfellow H. W. *The Song of Hiawatha.* Blackie and Son. London. Str. 191 . . . . 2/—

Utwór wcielający w swych 22 powieściach całokształt legend indyjskich zgrupowanych dookoła postaci Hiawathy, wodza Irokezów z wieku XV. Wybitnie etyczne piętno nadaje opowiadaniu charakter bohatera, który jak drugi zbawca ludzkości, Prometeusz, uczył lud swój wszelkich umiejętności podnoszących sposób bytowania na ziemi. Wytępiane szczepy Indjan

Cena

amerykańskich żyją w utworze tym razem z pieśniami, wierzeniami na temat walk zła i dobra. Książkę wzbogacają uwagi biograficzne, historyczne oraz słowniczek nazw indyjskich.

S c o t t W a l t e r. *Rob Roy.* J. M. Dent and Sons. London. Str. 391 . . . . 2/—

Powieść historyczna z dziejów Szkocji na początku wieku XVIII. Moment starania się wygnanych Stuartów angielskich o koronę w roku 1715. Szlachetny zbójnik, góral szkocki, Rob Roy, staje po stronie zwolenników wygnanej dynastji — dzieje jego opowiada Osbaldistone, w tym właśnie czasie podróżujący do Szkocji. Opowiadanie zawiera szereg postaci artystycznych tej epoki, zarówno z pośród ludu jak i mieszczaństwa, gdzie wyróżnia się Mikołaj Jarvie, niezamąconego spokoju, ławnik edynburski. Hipokryta Fairservice znajduje oświetlenie krytyczne; podkreślanie jego dwulicowej gry nie jest pozbawione walorów pedagogicznych.

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *Julius Ceasar.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 157 . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *Macbeth.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 122 . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *A Midsummer Night's Dream.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 139 . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *The Merchant of Venice.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 139 . . . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *King Henry the Fifth.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 166 . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *Hamlet.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 210 . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *King Richard The Second.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 186 . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *As You Like it.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 140 . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *Twelfth Night.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 144 . . . . 2/6

S h a k e s p e a r e W i l l i a m. *The Tempest.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 128 . . . . 2/6

Cena

S h a w B e r n a r d. *Caesar and Cleopatra.* A History. Constable and Co. London. Str. 217 . . . . 2/—

Dzieło, które czytać należy w przeciwstawieniu do szekspirowskiego „Juljusza Cezara", oraz „Antonjusza i Kleopatry". Jeden z najważniejszych etapów Shaw'a na drodze do znalezienia ideału bohatera, ideału wielkiego człowieka. Na tle piramid i tajemniczego Sfinksa, w towarzystwie dziecinnej, zachłannej i pełnej zachcianek królowej egipskiej, pośrodku grozy niebezpieczeństw i zawikłanych intryg, osoba Cezara przykuwa swoją pełną prostoty strukturą. Jest to wcielona, uosobiona wola, opanowana, męska, tworząca sama z siebie czyny piękne; obcemi jej są nienawiść, zdrada, mściwość, chciwość użycia i fałszywy patos. Arcydzieło w szeregu kreacyj artystycznych na temat Juljusza Cezara.

S h a w B e r n a r d. *The Man of Destiny. A Trifle.* Constable and Co. London. Str. 203 . . . . 2/—

Wróg wszelkiej romantycznej legendy, wielkości wzrosłej na entuzjazmie, przedstawia Shaw słabą, ludzką stronę charakteru Napoleona Bonapartego. Wierny swej metodzie, autor wywołuje silne wrażenie kontrastu: po zwycięstwie pod Lodi w r. 1796, gdzie bohater odznaczył się nadzwyczajną brawurą osobistą, w oberży, w utarczkach słownych z gospodarzem i oficerem dyżurnym bohater rysuje się pospolicie, intryga zaś, w którą wciąga go szpieg-kobieta Irlandka, jeszcze bardziej pomniejsza jego wartość moralną. Czysto angielski realizm, zaprawiony sporą dozą pobłażliwej ironji. Dla nauki kulturoznawczej cenne są powiedzenia Napoleona o Anglikach i ich charakterze.

S h a w B e r n a r d. *The Devil's Disciple. Melodrama.* Constable and Co. London. Str. 88 . . . . 2/—

Przenikliwy wzrok autora odsłania istotę duszy szeregu ludzi zawikłanych w konflikt na tle amerykańskiej wojny o niepodległość w roku 1777. Bezwzględna szczerość w ujmowaniu zdarzeń i osób historycznych rzuca w sztuce snop światła na ówczesny świat anglo-amerykański. Przyczynek do dziejów prawdziwej wielkości ducha, odwagi i męstwa połączonego z niezwykłą prostotą.

S h a w B e r n a r d. *The Doctor's Dilemma. A Tragedy.* Constable and Co. Ltd. London. Str. 105 . . . . . 2/—

Sztuka ta zawiera ostrą satyrę na świat lekarski. Sir Colenso Ridgeon, wzięty lekarz londyński, stanąwszy na rozdrożu: kogo ma ratować z pośród dwu przedstawionych do wyboru

Cena

kandydatów t. j. zagrożonego kolegę, człowieka przeciętnego, czy też uzdolnionego artystę, decyduje się uratować tego pierwszego. Pozornie motywem tej decyzji jest postępowanie artysty, który wykazuje zdumiewająco mało poszanowania dla przyjętych zasad społecznych. Akcja sztuki wykazuje jednak, że lekarzem powodowały w wyborze pobudki zasadniczo egoistyczne i że chciał usunąć chorego, by oświadczyć się wdowie po nim. Odmowa z jej strony wykazuje nicość moralną jego postępku, a odkrywanie zamaskowanych motywów ludzkiej działalności odbywa się w sztuce Shaw'a na przestrzeni wszystkich trzech aktów.

Shaw Bernard. *You Never Can Tell. A Comedy.* Constable and Co., Ltd. London. Str. 320 . . . . 2/—

Temat: rozdźwięk między rodzicami a dziećmi. Po wieloletniej rozterce dzieci i ojciec nie mogą znaleźć dość wspólnych punktów, by ułożyć swe życie zgodnie i szczęśliwie. Przeszkodę stanowią wygórowane wymagania szacunku, wdzięczności i uległości ze strony ojca, który nie umie być przyjacielem syna i córek, traktując ich po tyrańsku. Nie bez ujemnego wpływu są w sprawie tej zapatrywania matki, trwającej w sztywnych, nieszczerych zasadach wiktorjańskich, dotyczących rodziny, podczas gdy ideałem nowoczesnym byłaby harmonja oparta na miłości wzajemnej, liberalizmie i uczuciu przyjaźni między członkami rodziny.

Southey Robert. *The Life od Nelson.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 236 . . . . 1/4

W dziele tem interesują zarówno bohater jak i autor. Jest to prawdziwe dzieło sztuki. Nelson ma w sobie, w oświetleniu autora-poety, coś z bohaterów antycznych, a zdecydowane poczucie obowiązku, silna wola, odwaga i ufność w potęgę i wiecznotrwały żywot własnej ojczyzny — obok osobistego czaru, którym przywiązywał do siebie oficerów i marynarzy czynią zeń postać niezwykłą. Na szczególną uwagę zasługują obrazy bitew np. bitwa u przylądka św. Wincentego, bitwa nad Nilem, pod Kopenhagą i wreszcie pełna grozy — trafalgarska. Wpatrzony we wzniosłą postać admirała i olśniony jego blaskiem nie widzi Southey plam i skaz na tym posągu, np. „słabość" do lady Hamilton, oraz skazanie na śmierć, bez dostatecznego stwierdzenia winy, księcia neapolitańskiego. Książka ma moc sugestywną, wzrusza i przejmuje czcią dla wielkiego oddania się człowieka sprawie obrony swej ojczyzny i dla siły ducha, który panował nad słabem ciałem targanem kulami nieprzyjacielskiemi w każdej niemal bitwie tak, że w ostatniej, trafalgarskiej, walczył i padł już tylko strzęp człowieka.

Cena

Twain Mark. *The Innocents Abroad and The Jumping Frog.* Dent and Sons. London. Str. 352 . . . 1/6

Humorystyczny opis podróży grupy Amerykanów poprzez Atlantyk, cieśninę Gibraltar, Marokko, do Włoch. Pobyt w Paryżu jest szczególnie obficie urozmaicony przygodami i nieporozumieniami. Świat jest widziany oczyma snobistycznego poczciwca.

Wilde Oscar. *The Importance of Being Earnest.* Methuen and Co., Ltd. London. Str. 181 . . . . . . 2/6

Komedja obyczajowa, której akcja zręcznie zawiązana około dźwiękowego podobieństwa słów: „earnest" i „Ernest" a także przybranego imienia „Ernest", pod którym kryją się dwaj młodzi ludzie, chcący tem imieniem przypodobać się dwom wybrankom. Rzecz komplikuje się jeszcze historją zagubienia dziecka i cudownego odnalezienia go po latach dwudziestu w osobie jednego ze starających się. Ciekawe typy obu dandysów oddanych wygodzie i przyjemnościom życia, a jednak nie pozbawionych szczerego uczucia i zalet prawdziwych gentlemenów. Na osobną uwagę zasługuje postać Lady Bracknell, „damy z najlepszego towarzystwa" w której Wilde łagodnie wyśmiewa pospolity dawniej typ trzeźwej, praktycznej, wytrwałej i umiejętnej łowczyni mężów dla córek i siostrzenic.

Wilde Oscar. *A Woman of no Importance.* Methuen and Co., Ltd. London. Str. 157 . . . . 2/6

Sztuka sceniczna napisana w roku 1894 o życiu i losie kobiety, która zawiedziona w miłości i oszukana, odrzuciwszy dumnie wszelką pomoc materjalną od rodziny uwodziciela w odosobnieniu i męce wychowuje syna. Po latach dwudziestu młody Gerald widzi przed sobą otwartą karjerę dyplomatyczną, zaproponowaną mu przez lorda Klingwortha, w którym nie przeczuwa własnego ojca. Jest silna scena słownego pojedynku między matką a ojcem, walczących o prawo do syna. Gerald ostatecznie sam wybiera matkę, odrzucając karjerę i razem z narzeczoną, bogatą Amerykanką, zabiera skołataną życiem do nowego kraju, nie zatrutego jeszcze zgnilizną moralną starego świata. Zagadnienie niesprawiedliwości społecznej, faworyzującej mężczyzn z krzywdą, ponoszących wszystkie konsekwencje złego czynu, kobiet. Środowisko, w którem rzecz się dzieje, ujęte interesująco i ze znajomością psychologiczną ludzi, między któremi autor sam się obracał. Język, jak zawsze w sztukach Wilda — doskonale wypolerowany.

Wilde Oscar. *Lady Windermere's Fan.* Methuen and Co., Ltd. London. Str. 157 . . . . 2/6

Cena

Sztuka sceniczna z życia arystokracji angielskiej, wydana w 1893 r. Bohaterką jest Miss Erlinue, która po opuszczeniu męża i malutkiej córeczki, po ciężkich przejściach i kolejach życiowych, z których wychodzi z nadszarpniętą opinją, staje po latach dwudziestu na drodze własnej córki, mącąc jej spokój i szczęście. Tu wszakże budzi się instynkt macierzyński i w krytycznej chwili z narażeniem bytu i istnienia ratuje ją od nierozważnego kroku, zachowując przytem bohatersko swe incognito. Ciekawa książka jako studjum charakteru tej niezwykłej szantażystki na tle kilku innych typów, reprezentujących dodatnio i ujemnie cechy wyższych sfer społeczeństwa angielskiego. Język, jak we wszystkich sztukach scenicznych Wilda, pełen poloru, błyskotliwości i finezji salonowej.

Stevenson K. L. *Treasure Island.* Blackie and Son Ltd. London. Str. 224 . . . . 2/—

Znana książka z życia marynarzy, starych wilków morskich, szukających skarbu ukrytego na wyspie. Świetne typy ludzi zahartowanych w ciągłej walce z żywiołem, okrutnych i silnych, których zwyciężyć może tylko wódka, albo kula. Ciekawe przygody opowiedziane przez chłopca Jim'a biorącego udział w wyprawie po owo „złote runo". Bunt marynarzy, oblężenie i atak na prymitywną leśną fortecę, odcięcie przez chłopca statku z kotwicy, opuszczony statek z trupem marynarza i rannym, — Jim opanowuje statek i staje się jego kapitanem—walka ze starym piratem na pustym pokładzie, niewola, wyprawa po skarb; zawód, bitwa z piratami i wreszcie szczęśliwy powrót ze złotem do ojczyzny.

Tennyson Alfred. *Selections.* J. M. Dent. London. Str. 254 . . . . 2/6

Zbiór zawiera w skróceniu najcharakterystyczniejsze dzieła laureata wiktorjańskiego. Okres twórczości młodzieńczej reprezentuje szereg utworów pomniejszych na tematy średniowieczne, greckie i nowoczesne, między innemi perły w rodzaju wiersza na cześć szarży pod Balaklawą i na śmierć Wellingtona. Z poematów zakrojonych na szerszą skalę dano obfite wyjątki z cyklu „In Memoriam", z tragicznej powieści poetyckiej o „Enoch Arden" i innych. Znamienna dla Tennysona postać króla Artura znajduje odzwierciedlenie w czterech utworach o wątku celtyckim. Zaletą książki jest komentarz naukowy, na który składają się objaśnienia krytyczno-literackie, życiorys poety i uwagi o metryce utworów.

Cena

JĘZYK FRANCUSKI.

Stopień niższy.

Contes de tous les pays. Hachette. Paris. Każdy tomik po str. 34 . . . . à Fr. 1.—

Bogata kolekcja bajek, jak: Les haricots merveilleux, Tom Pouce, La belle au bois dormant, Jack ou la tabatière d'or, i t. p., suto ilustrowana (il. czarne i kolorowe), stanowi ponętną i łatwą lekturę w 3-im roku nauczania.

France Anatole. *Nos enfants.* Hachette. Paris. Str. 25 . . . . opr. Fr. 15.—

France Anatole. *Filles et garçons.* Hachette. Paris. Str. 25 . . . . opr. Fr. 15.—

Pełne prostoty i poezji, pogodne obrazki z życia dzieci. Jakkolwiek bohaterami są małe dzieci, książeczki te są odpowiedniejsze dla 4-go (a nawet i 5-go roku nauczania), gdyż akcji jest w nich niewiele, zrozumienie zaś i odczucie ich subtelnego wdzięku wymaga nieco lepszej znajomości języka. Wydanie badzo ładnie ilustrowane.

Jammes Francis. *Le Bon Dieu chez les enfants.* Plon. Paris, 1920. Str. 47 . . . . opr. Fr. 20.—

Szereg łatwych powiastek z życia dzieci, mających zilustrować znaczenie dziesięciu błogosławieństw i trzech cnót teologicznych. Napisana w duchu religijnym, lecz bez nudnego moralizatorstwa, ładna ta książeczka jest odpowiednia zwłaszcza dla dziewczynek. Język łatwy i prosty. Bardzo ładne wydanie, opatrzone ślicznemi ilustracjami.

Musset Paul. *Madame la pluie et Monsieur le vent.* Hachette. Paris. Petite bibliothèque blanche. Str. 127 opr. Fr. 6.—

Bajka osnuta na średniowiecznych podaniach bretońskich z czasów Wilhelma Zdobywcy, bogata w treść, zajmująca lecz bardzo dziecinna i, jakkolwiek napisana stylem dostępnym, wymaga pewnego przygotowania językowego. W bajkę wpleciona 3-aktowa komedyjka, grana przez teatr marjonetek.

Perrault, Aulnoy, Beaumont, Moreau. *Choix de contes de fées.* éd. Lutetia, Nelson. Paris. Str. 438 . . . . opr. Fr. 7.—

Cena

Tomik zawiera 1) bajki Perrault'a: Le petit chaperon rouge. Les fées. La barbe-bleue. La belle au bois dormant. Le chat botté. Cendrillon. Riquet à la houppe. Le Petit Poucet. L'adroite Princesse. Peau d'Ane. 2) bajki d'Aulnoy: L'oiseau bleu. Gracieuse et Percinet. La belle aux cheveux d'or. La bonne petite souris. Finette Cendron. Fortunée. Le nain jaune. La biche au bois. Le prince lutin. 3) bajki Beaumont: Le prince Chéri. La belle et la bête. 4) Moreau: Le gui de chêne. La souris blanche. Les petits souliers. Le neveu de la Fruitière.

Perrault. *Contes de fées.* Annotés par O. Neveux. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 41 . . zł 1.80

Zbiorek zawiera następujące bajki: Le petit chaperon rouge, Cendrillon, La belle au bois dormant. Ze względu na nieco trudniejszy język, odpowiednie dla 4-go roku nauczania.

Perrin Henriette. *Mon livre d'histoires.* Larousse. Paris. Str. 125 . . . . opr. Fr. 5.70

Krótkie, dobrze napisane opowiadania z życia dzieci francuskich. Język bardzo łatwy. Odpowiednia książeczka dla 3-go roku nauczania. Dobre wydanie, niezłe ilustracje.

Perrin-Duportal. *Dick et Georgie. Georgie à la montagne. Georgie au jardin zoologique. Georgie au cirque.* Nathan. Série des Georgie. Paris. Każdy tomik po 40 str. . . . . opr. à Fr. 7.50

Ładnie ilustrowane wydanie, łatwe opowiadania, odpowiednie już w 2-im roku nauczania. Bardzo łatwy język.

Ségur M-me de. *Mémoires d'un âne.* Bibl. rose illustrée. Hachette. Paris. Str. 247 . . . . Fr. 2.—

Ciekawe przygody mądrego osła, który, zmieniając kolejno panów, w niejednym wypadku wykazuje więcej rozumu i serca, niż otaczający go ludzie, złym zaś i upartym jest tylko wtedy, gdy się z nim źle obchodzą. Język nietrudny.

Stopień średni.

About E. *Le roi des montagnes.* Bibliothèque verte. Hachette. Paris. Str. 246 . . . . opr. Fr. 7

Historja bandycka w górach Grecji z połowy XIX w. Werwa i fantazja autora w opowiadaniu fantastycznych przygód z dużą domieszką humoru czynią z tej książki ciekawą lekturę na 5 i 6 rok nauczania.

Cena

Blanc M. *Le roi de l'Ivoire.* Colin. Paris. Str. 267 Fr. 9

Typowa powieść pełna przygód, interesująca, zwłaszcza dla chłopców. Po śmierci bogatego farmera w Transwalu, troje jego dzieci dostaje się pod opiekę krewnego, który przywłaszcza sobie ich majątek a dzieci traktuje w sposób nieludzki. Wiadomość o doli sierot dociera do ich kuzyna, młodego człowieka, znanego w całym Transwalu z polowań na słonie, i nazwanego Królem Kości Słoniowej. Zabiera on dzieci z farmy, przebywają konno połudn. Afrykę, kierując się ku wybrzeżu. Podróż ta daje autorowi sposobność do zaznajomienia czytelnika z Transwalem i jego mieszkańcami, z życiem zwierząt, ze sposobem polowania na lwy, słonie, krokodyle, antylopy.

Butts Marie. *Les aventures de Huon de Bordeaux.* Contes de douce France. Larousse. Paris. Str. 142
brosz. Fr. 12
opr. Fr. 18

Poemat epicki średniowiecza, zdaniem G. Paris „l'un des plus charmants et des mieux distribués que nous ait laissés le moyen-âge", opowiedziany językiem zbliżonym do współczesnego, lekko archaizowanym. Wydanie ładne, ilustrowane. Książka odpowiednia dla kl. VI-ej.

Butts Marie. *Roland le vaillant paladin.* Contes de douce France. Larousse. Paris. Str. 109 brosz. Fr. 12
opr. Fr. 18

Przeróbka Chanson de Roland językiem nietrudnym; tenże tom zawiera „Voyages de Charlemagne" opracowane według kroniki św. Dionizego, które zaznajamiają czytelnika z szeregiem legend o Karolu W. Odpowiednie dla kl. VI-ej.

Coissac J. *Jeanne la bonne Lorraine.* Contes de la douce France. Larousse. Paris. Str. 143. . . brosz. Fr. 12
opr. Fr. 18

Na podstawie źródeł historycznych szczegółowo opracowane życie i śmierć bohaterki narodowej, z wyłączeniem pierwiastku nadprzyrodzonego, lecz na tle serdecznego umiłowania tej postaci. Język nietrudny umożliwia korzystanie z tej książki już w kl. V-ej.

Coppée Fr. *Le luthier de Crémone.* Arct. Warszawa. Str. 48 . . . . (wyczerpane)

Cena

Utwór sceniczny wierszowany, o lirycznem ujęciu. Treść stanowi bohaterskie wyrzeczenie się kobiety ukochanej przez człowieka, którego natura fizycznie upośledziła, dając mu wzamian wielki talent muzyka.

Contes et légendes de France. Annotés par Pionnier. Eos. Poznań. Str. 72 . . . . zł 3.—

Zbiorek ten z 9 opowiadań złożony, w tej liczbie podania ludowe i literackie utwory jak: Maupassant „Le prisonnier de Monaco", daje folklorystyczny materjał z Burgundji, Alzacji, Bretanji i t. p. i stanowi pożądane dopełnienie podręcznika na klasę VI-ą.

Daudet Al. *Le Petit Chose.* Annoté par Cieśliński. Eos. Poznań. Str. 141 . . . . zł 3.—

Jest to znacznie skrócony tekst oryginału przez dobór najpiękniejszych i najbardziej charakterystycznych fragmentów, które tworzą zamkniętą całość.

Daudet Al., Coppée Fr., Maupassant G., Loti P., Bazin R. *Choix de nouvelles* (1-ère série). Annotées par J. M. Jaworskie. Eos. Poznań. Str. 41. zł 3.—

Zawiera następujące nowele: Daudet — *Le secret de maître Cornille, Le sous - préfet aux champs;* Coppée — *L'odeur du Buis;* Maupassant — *Menuet;* Loti — *Vacances de Pâques;* Bazin — *Les boutons de Fr. Guimard.* Zbiorek ten stanowić może lekturę kursoryczną w VI-ej kl.

Daudet Al. *Trois nouvelles.* La dernière classe. La mort du Dauphin. La chèvre de M. Seguin. Bibl. des Ecoles. Gebethner i Wolff. Warszawa . . . (wyczerpane)

Daudet Al. *Le siège de Berlin. Le porte-drapeau.* Bibl. des Ecoles. Gebethner i Wolff. Warszawa. (wyczerpane)

Daudet Al. *Le secret de maître Cornille. Le curé de Cucugnan. Jarjaille chez le Bon Dieu.* Bibl. des Ecoles. Gebethner i Wolff. Warszawa. Str. 42 . . . . . . zł 0.40

Trzy powyższe zbiorki zawierają najłatwiejsze nowele Daudet'a i są odpowiednie dla V-ej, a nawet częściowo dla IV-ej kl.

Daudet Al. *Contes choisis.* Bibl. verte. Hachette. Paris. Str. 254 . . . . opr. Fr. 7

Cena

Ładny wybór nowel z „Contes du lundi", „Lettres de mon moulin" i fragmentów, ujętych jako samodzielne opowiadania, tworzące całość zamkniętą, z powieści: „Jack", „Tartarin de Tarascon", „Les rois en exil" i t. p.

Fleuriot Zénaïde. *Le petit chef de famille. Plus tard.* Bibl. rose illustrée. Hachette. Paris. brosz. Fr. 9
opraw. Fr. 14

Dobrze napisana, nieco staroświecka powieść dla młodzieży o losach trojga sierot. Bohater powieści, szlachetny, energiczny chłopiec, poczuwa się do obowiązku zaopiekowania się siostrami i stworzenia im możliwych warunków egzystencji. Język niezbyt trudny.

Génin M. *Un petit héros.* Petite bibl. blanche. Hachette. Paris, 1928. Str. 128 . . . . opr. Fr. 8.—

Autor, pragnąc pokazać młodocianym czytelnikom na czem polega bohaterstwo w życiu codziennem, opisuje pełne przygód wakacje, spędzone przez gromadkę dzieci nad brzegiem morza, w Normandji, oraz życie w liceum paryskiem. Pod względem wychowawczym książka ma wpływ dodatni, gdyż przekonywuje nie zapomocą morałów, lecz na wziętych z życia przykładach. Język nietrudny.

Huisman G. *Contes et légendes du moyen-âge français.* Coll. Contes et légendes de tous les pays. Nathan. Paris. Str. 255 . . . . brosz. Fr. 10.50
opr. Fr. 13.50

W bogatym zbiorku znajdujemy opracowanie epopej rycerskich (Chanson de Roland, Guillaume d'Orange i t. p.) obok wdzięcznych fabliaux (La housse partie, Les trois aveugles de Compiègne). Język łatwy, zlekka archaizowany, wprowadza ucznia kl. VI-ej w świat legend i poezji średniowiecznej.

Jarry J. *Historiettes pour Pierre et Paul. Alger. — La Puysaie. — Le Nord.* Colin. Paris. Str. 283. Fr. 9.—

Jest to szereg opowiadań i legend, zgrupowanych w 3 częściach, odnośnie do okolic objętych opowiadaniami. A więc epizody z walki i życia Francuzów w Algierze w w. XIX, dalej zdarzenia z roku 1870 na wschodnich ziemiach Francji, wreszcie jest i obrazek z życia górników w północnych departamentach.

Jacquin. *Petites filles du temps passé.* Hachette. Paris. Str. 182 . . . . brosz. Fr. 25.—
opr. Fr. 35.—

Cena

Książka odpowiednia dla dziewcząt od lat 12—14. Jest to szereg opowiadań z życia dziewcząt; zdarzenia rozgrywają się na tle historycznem, od epoki człowieka jaskiniowego do XX w. Treść naiwna, lecz mile podana; bardzo ładne ilustracje, wyraźny duży druk składają się na estetyczną całość.

Les livres roses pour la jeunesse. Larousse. Paris. Każdy tomik str. 28 . . . . à Fr. 0.50

Są to małe, ilustrowane książeczki, zawierające baśnie, legendy ludu francuskiego o podkładzie regjonalnym, życiorysy sławnych ludzi, opowiadania o wyprawach i przygodach na tle egzotycznych krajów. Prócz elementów krajoznawczo-folklorystycznych i historycznych bibljoteczka uwzględnia tematy z zakresu techniki i nowoczesnych wynalazków (lotnictwo, radjo i t. p.). Mimo łatwej treści, nieco trudny język nie pozwala wprowadzić tej lektury wcześniej niż pod koniec IV klasy. Niska cena książeczki, brak podobnych wydawnictw ściślej przystosowanych do potrzeb młodzieży polskiej, rozmaitość tematów opracowanych, przemawiają za wprowadzeniem powyższej bibljoteczki do szkoły, mimo pewnych usterek jak nadużywanie moralizatorskiego tonu, niewyraźny i drobny druk i t. p. — Nauczyciel w doborze poszczególnych tomików (przy każdym tomiku znajduje się katalog bibl.) kierować się będzie zainteresowaniami uczniów.

Maël P. *Le trésor de Madeleine.* Bibl. verte. Hachette. Paris. Str. 250 . . . . opr. Fr. 7.—

Jest to historja zamożnej i zacnej rodziny przemysłowców francuskich, która bankrutuje. Akcja rozgrywa się w 1870 r. Niemiec, „czarny charakter", zostaje zdemaskowany przez 16-letnią dziewczynkę, której dzielność i bohaterska postawa stanowi kontrast z nikczemnym Niemcem. Jaskrawa tendencja nacjonalistyczna obniża wartość powieści, zajmującej i napisanej łatwym językiem. Odpowiednia raczej dla dziewcząt.

Malot H. *En famille.* Nelson. Paris. 2 t. Każdy tom . . . . Fr. 7.—

Przygody dziewczynki, sieroty, która siłą woli i wytrwałością pokonuje trudności, których los jej nie szczędzi. Wstępuje jako prosta robotnica do fabryki, tam, żyjąc sama w nędzy, poznaje niedolę robotnika i, gdy nastąpi szczęśliwy zwrot w jej życiu, pracować będzie nad ulżeniem doli robotniczej. Powieść pisana ładnym językiem, z dużą dozą szczerego sentymentu.

Malot H. *Sans famille.* Nelson. Paris. 2 t. T. I str. 408 T. II str. 408. Cena każdego tomu brosz. . . . Fr. 7.—

Cena

Dzieje małego spadkobiercy tytułu i wielkiej fortuny, porwanego jako niemowlę i porzuconego na paryskim bruku. Po latach najrozmaitszych przeżyć, wędrówek i przygód, chłopiec odnajduje matkę i odzyskuje należny mu majątek. Doskonale, żywo napisana powieść zawiera barwne sceny życia, stanowi bardzo interesującą lekturę dla V i VI klasy.

Maublanc R. *Derradji — Fils du Désert.* Coll. Contes et Romans pour tous. Larousse. Paris. Str. 254. Opr. Fr. 6.—

Rodzina francuska, mieszkająca stale na Saharze, wyjeżdża do Francji na wywczasy wakacyjne. Towarzyszy jej młody chłopiec, Arab Derradji, który chce poznać Francję. Przed wrażliwemi oczami tego syna pustyni przesuwa się nowy świat, nowi ludzie. Pierwsze przeżycia jego na francuskiej ziemi są dość ciężkie, czuje się obcy, onieśmielony nieznajomością zabaw, sportów, obyczajów nowego środowiska. Wkońcu jednak wżywa się w otoczenie, zawiera serdeczną przyjaźń z gronem rówieśników, zwłaszcza w czasie wakacyj spędzonych razem na brzegach Bretanji.

Mérimée P., Maupassant, France, Le Braz, Dorgelès. *Choix de nouvelles* (2e série). Annotées par J. M. Jaworskie. Eos. Poznań. Str. 51. zł 3.—

Zbiorek zawiera następujące nowelki: Mérimée — *Mateo Falcone;* Maupassant — *Sur l'eau;* France — *Crainquebille;* Le Braz — *Le trésor de Noël;* Dorgelès — *Le fanion rouge* (wyjątek z „Les croix de bois"). Książeczka może oddać cenne usługi jako lektura kursoryczna w kl. VI-ej.

Margueritte P. et V. *Poum.* Select-Collection. Flammarion. Paris. Str. 61 . . . . Fr. 1.75

Mały bohater tej powieści jest komiczną figurką; przeżywa on moc wrażeń, wiele codziennych, nieznośnych trosk, gdyż świat jest dziwny i niezrozumiały dla sześcioletniego malca. Żywo i ciekawie napisana książka, odpowiednia dla tej młodzieży, którą psychologja dziecka szczerze interesuje.

Pressensé E. (de). *Petite mère.* Fischbacher. Paris. Str. 243 . . . . Opr. Fr. 18.—

Dobrze napisany obrazek z życia ubogiej rodziny robotniczej w Paryżu. Dobra charakterystyka bohaterki, dziesięcioletniej „Petite mère" i jej małego braciszka oraz środowiska, w którem żyją. Pomimo ciężkich przeżyć rodziny, stanowiących treść książki, powieść owiana jest pogodną ufnością w opiekę boską i dobroć

Cena

ludzi, którzy, zdaniem autorki, są w gruncie lepsi niż się wydają. Lektura pożyteczna, nietylko ze względu na zdrowy optymizm, lecz i na barwę lokalną opowiadania, która wprowadza czytelnika w środowisko francuskie; odpowiednia już w IV-ym roku nauczania dla uczniów zaawansowanych. Wydanie ilustrowane.

Verne J. *L'île mystérieuse.* Hachette. Paris. 3 tomy. Tom I str. 252, tom II str. 253, tom III str. 251. Opr. Fr. 48.—

Wyprawa balonem, katastrofa, robinzonada na bezludnej wyspie, tajemnicza postać kapitana łodzi podwodnej — Nemo. Czyta się z niesłabnącem zainteresowaniem.

Verne J. *Les enfants du capitaine Grant.* 3 tomy opraw. w jeden. Collection des voyages extraordinaires. Hachette. Paris. Str. 272 . . . . Fr. 17.—

Wyprawa dzieci do Ameryki i Australji w poszukiwaniu zaginionego ojca. Bohaterska wytrwałość, wiara w zwycięstwo uwieńczone zostają wkońcu odnalezieniem ojca na bezludnej wyspie. Urok nowych światów i wspaniałych krajobrazów, niebezpieczeństw pokonywanych wolą i rozumem.

Stopień wyższy.

Augier E. *Le gendre de M. Poirier.* Annoté par B. Kielski. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 117 . . . . zł 3.—

Bédier J. *Tristan et Yseult.* Piazza. Paris. Str. 249. Fr. 15.—

Piękne opracowanie średniowiecznego arcydzieła na język współczesny przez znakomitego uczonego, odpowiednie dla VIII-ej klasy.

Brète Jean (de la). *Mon oncle et mon curé.* Nelson. Paris. Str. 271 . . . . Opr. Fr. 7.—

Pełna szczerego humoru, z brawurą pisana powieść. Młoda dziewczyna, wychowana w zapadłej wsi przez zgryźliwą ciotkę i zacnego plebana, styka się w domu swego wuja ze światem kulturalnym; nie zatraca w nowem otoczeniu swej impulsywnej szczerości — stąd konflikty i przyczyny licznych nieporozumień. Naiwnie i żartobliwie skreślone dzieje pierwszego uczucia podlotka.

Balzac H. (de). *Le réquisitionnaire. Portrait de Grandet. La mort de Grandet.* Bibl. des Ecoles. Gebethner i Wolff. Warszawa . . . . zł 0.42

Cena

Balzac H. (de). *Eugénie Grandet.* Nelson. Paris. Str. 271 . . . . Fr. 7.—

Znakomita powieść należy do cyklu „Comédie humaine". Ojciec Grandet jest obok Harpagona Molière'a najdoskonalszem studjum psychologicznem skąpca. Fatalna namiętność ciąży jak przekleństwo na całej rodzinie, nieodwołalnie niweczy radość i sens życia. Ze względu na właściwy brak akcji, na genjalną, drobiazgową analizę ludzkiego serca i ułomności — książkę tę polecać należy młodzieży posiadającej dobre przygotowanie językowe i głębsze zainteresowania literackie.

Balzac H. (de). *La peau de chagrin. Le curé de Tours. Le colonel Chabert.* Nelson. Paris. Str. 300 . . Fr. 7.—

W pierwszem opowiadaniu element fantastyczny splata się z realistyczną wizją świata i serca ludzkiego. Niepohamowana ambicja, nieokiełznana żądza użycia, bogactwa, powodzenia, niszczą w człowieku zdolność do istotnego szczęścia, w walce o pierwsze miejsce spala się serce; za cenę spełnianych w tajemniczy sposób życzeń, bohater oddaje strzępy swego życia. W drugiem opowiadaniu autor pokazuje ponure skutki złośliwości ludzkiej i plotki, które łamią naiwnego i poczciwego proboszcza. W trzeciem opowiadaniu występuje szlachetna postać napoleońskiego żołnierza, którego wzgardliwy stosunek do małostkowych i egoistycznych interesów świata, wstręt do moralnej brzydoty prowadzą do zrzeczenia i bolesnej, spokojnej rezygnacji. Lektura odpowiednia dla wyrobionej intelektualnie i moralnie młodzieży.

Barrès M. *Colette Baudoche.* Nelson. Paris. Str. 260 . . . . Fr. 7.—

Akcja rozwija się na tle antagonizmu narodowego między Francuzami a Niemcami na ziemi lotaryńskiej po 70-ym roku. Subtelna, wielowiekowa kultura francuska, zaszczepiona mieszkańcom tej ziemi, w walce z butną i prymitywną „cywilizacją" brutalnego najeźdźcy odnosi zwycięstwo. Pomimo silnie nacjonalistycznego zabarwienia i tendencyjnego podejścia, wielki artysta, jakim jest Barrès, natchnął swą powieść wielkiem umiłowaniem Ojczyzny. Książka ta świetnie charakteryzuje drogi, po których kroczyła myśl nacjonalistyczna we Francji, a nawet idea „revanche".

Bazin R. *De toute son âme.* Nelson. Paris. Str. 286. Fr. 7.—

W łatwej formie podane opowiadanie, ilustrujące robotnicze środowisko fabryczne w okolicy Nantes. Odpowiednie raczej dla dziewcząt.

Cena

B a z i n R. *Une tache d'encre*. Calmann Lévy. Paris. Str. 318 . . . . Fr. 12.—

Plama z atramentu, niebacznie zrobiona przez młodego studenta na drogocennym rękopisie. starego profesora, jest punktem wyjścia tej miłej powieści, skreślonej z wdziękiem i sentymentem niepozbawionym humoru francuskiego. Perypetje sercowe młodego bohatera rozgrywają się na tle dobrze podpatrzonego o różnych porach dnia Paryża, okolic podmiejskich i wsi francuskiej. Książka ta ma cenne walory językowe jako lektura dla młodzieży; język współczesnego Paryża, lekki, potoczysty, wolny od *argot* i niezrozumiałych neologizmów.

B e r n a r d i n d e S a i n t - P i e r r e. *Paul et Virginie*. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 129. zł 3.—

B r a z A n a t o l e (le). *Pâques d'Islande*. Nelson. Paris. Str. 260 . . . . Fr. 7.—

Szereg opowiadań, charakteryzujących melancholijne, lub ponure i groźne nastroje ziemi bretońskiej oraz wierzenia jej mieszkańców, dla których świat pozazmysłowy i jego tajemnice splatają się z rzeczywistem życiem w nierozerwalną całość.

B o r d e a u x H. *La robe de laine*. Plon. Paris. Str. 314. Fr. 15.—

Głównym motywem tej powieści są słowa, które często na kartki książki powracają: „Życie jest takie proste", „Szczęście jest takie proste". Ukochanie natury, ludzi, zrozumienie wielkich prawd życiowych i podporządkowanie im małostkowych, drobnych spraw — oto tajemnica szczęścia i życia. Śmierć drogiej istoty również jest rzeczą zwykłą i może przyczynić się do odrodzenia człowieka i udoskonalenia go przez objawienie mu nieśmiertelnych prawd.

B o r d e a u x H. *La vie heroïque de Guynemer*. Coll. Figures et Souvenirs. Plon. Paris. Str. 304 . . . Fr. 5.75

Bohater jest wyrazem heroicznej woli narodu francuskiego w czasie wojny światowej. Młodziutki kapitan-lotnik, dzieckiem nieledwie wstępuje w szeregi walczących i w kilkuset walkach powietrznych daje dowody nadludzkiego męstwa i nieustraszonego serca. Autor widzi w Guynemer uosobienie cnót swego narodu, który żywi dla młodego bohatera głęboki kult. Książka tchnie szczerością i zapałem.

B o r d e a u x H. *La nouvelle croisade des enfants*. Plon-Nourrit. Paris. Str. 300 . . . . Fr. 12.—

Rzecz dzieje się w Sabaudji. Gromadka dzieci, rozgrzana entuzjazmem swego młodocianego przywódcy, opuszcza wioskę rodzinną i rusza poprzez niebotyczne szlaki alpejskie do Rzymu, aby „oswobodzić więźnia Watykanu" i otrzymać jego błogosławieństwo. Uczestnicy wyprawy krzyżowej przezwyciężają trudności dzięki gorącej wierze i silnej woli. Średniowieczny ten motyw w wieku samochodów i kolei żelaznych wdzięcznie i naiwnie rozwinięty. Bardzo piękna przedmowa autora do czytelników-młodzieży dopełnia interesującej całości.

Cena

B o r d e a u x H. *Les Roquevillard*. Plon-Nourrit. Paris. Str. 319 . . . . Fr. 12.—

Autor przeprowadza ulubioną swą tezę: solidarności i nierozerwalnej całości rodziny. Każdy członek rodziny jest odpowiedzialny za całość i wzamian rodzina ponosi odpowiedzialność za czyny swych członków. Wysiłek i trud kilku pokoleń składają się na dorobek duchowy i materjalny rodu i, gdy lekkomyślny czyn Maurycego stawia go pod zarzutem nieuczciwości, gwarancją jego niewinności staje się nieskazitelna przeszłość jego rodziny.

C o r n e i l l e P. *Le Cid*. Annoté par Folkierski. Coll. de classiques français. Poznań. Str. 107 . . . . . zł 3.—

C o r n e i l l e P. *Polyeucte*. Annoté par Folkierski. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 102. zł 3.—

C h a t e a u b r i a n d R. *Atala*. Annoté par Czerny. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 96. zł 3.—

C h a t e a u b r i a n d R. *Les aventures du dernier Abencérage*. *René*. Rhombus. Str. 98 . . . . zł 0.75

Romantyczna opowieść o potomku walecznych Maurów, wygnanych z Hiszpanji, i o Blance z rodu Szymeny i Rodryga. Na tle gajów laurowych, wśród kwietnych wzgórz Grenady, rozgrywa się walka między miłością i honorem. Jak niegdyś, za czasów Cyda, zwycięża wola, poczucie obowiązku, a głos honoru zagłusza łzy niespełnionego szczęścia.

W *René* znajdujemy, mimo poetyckiej deformacji, której ulega rzeczywistość w wyobraźni Chateaubrianda, moralny wizerunek poety i współczesne mu nastroje wertherowsko-bajroniczne, ciążące na całem pokoleniu pre-romantyków.

D a u d e t A l. *Contes du lundi*. Nelson. Paris. Str. 377. Fr. 7.—

Część I zawiera 26 nowelek osnutych na tle wojny 1870 r., m. i.: *Le siège de Berlin*, *L'enfant espion* i t. p.

Część II obejmuje 16 nowelek pod ogólnym tytułem „Caprices et souvenirs", m. i.: *Un soir de première*, *Contes de Noël*.

Cena

D a u d e t A l. *Lettres de mon moulin.* Nelson. Paris. Str. 283 . . . . Fr. 7.—

Słynny zbiór nowel ilustrujących życie słonecznej Prowancji, prześwietlonych lekką ironją, humorem. Niezbędna lektura dla poznania finezji francuskiego „esprit".

D a u d e t A l. *Jack.* Flammarion. Paris. Tom I str. 345, tom II str. 368 . . . . Fr. 24.—

Powieść ta odsłania bolesne i ciemne strony życia, zmusza do zastanowienia się nad skutkami lekkomyślnych lub nieetycznych czynów, które łamią życie, a czasami powodują śmierć niewinnych ofiar.

Wysoki artyzm treści i formy; lektura odpowiednia tylko dla kl. VIII-ej.

D a u d e t A l. *Tartarin de Tarascon.* Flammarion. Paris. Str. 265 . . . . Fr. 12.—

D a u d e t A l. *Tartarin de Tarascon.* Annoté par O. Neveux. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 110 . . . . zł 3.—

Dowcipna, skrząca werwą i humorem satyra na temperament i bujną wyobraźnię południowca. Jakkolwiek przejaskrawiony, przedstawiony w karykaturze, bohater stał się bardzo popularnym typem prowansalskiej ziemi.

D u b r e u i l et H a a r d t. *La traversée du Sahara.* Plon-Nourrit. Paris. Str. 307 . . . . Fr. 20.—

Niezwykle ciekawy opis pierwszej wyprawy automobilowej przez piaski pustyni od Algieru do Tombouctou. Wyczyn sportowy ma wielkie znaczenie polityczne i gospodarcze dla przyszłości i rozwoju kolonij środkowo-afrykańskich i jest świetnem zwycięstwem techniki nad nieokiełznanemi dotąd siłami przyrody.

D e l a r u e - M a r d r u s. *Graine au vent.* Ferenczi. Paris. Str. 195 . . . . Fr. 3.50

Dzikie, nieujarzmione serce małej Aleksandry nie zna dobroci, litości. Spragniona wolności, ze strzelbą na ramieniu wybiega w pole, obojętna na tragiczne zmaganie się matki z niedostatkiem i pracą nad siły, na walki ojca, niedoszłego artysty, z własną dolą. Śmierć matki powoli otwiera oczy na świat cierpienia, a budząca się miłość macierzyńska do maleńkiej siostrzyczki przeobraża życie dziewczyny.

Cena

D e l a r u e - M a r d r u s. *L'âme aux trois visages.* Coll. Aurore. Gedalge. Paris. Str. 254 . . . . . . Fr. 5.—

Skrzypce Narcyzy — to wierny, jedyny przyjaciel. Po przez muzykę zawrze sieroce serce dziewczęcia głębokie braterstwo z ludźmi, tak jak Narcyza, samotnymi.

D e m a i s o n A. *Livre des bêtes qu'on appelle sauvages.* Coll. Le livre moderne ill. Ferenczi. Paris. Str. 166. Fr. 3.50

Cztery opowiadania (Ouara la Lionne, Kho-Kho le Marabout, Poupah l'Eléphant, Tan l'Antilope) z dziejów sojuszu i przyjaźni białego człowieka z dzikimi przedstawicielami wolnej puszczy afrykańskiej. Zazwyczaj przyjaźń wierną opłaca zwierzę niedolą życia swego i nędzną śmiercią. W życiu człowieka przyjaźń zwierzęcia jest epizodem, zabawą; zwierzę pamięta głos Pana i jego pieszczoty łaskawe, jak owa lwica, dogorywająca w klatce Zoo w Paryżu, poznaje po latach rozłąki rękę i głos tego, kto ją wyrwał puszczy. Rzecz bardzo piękna w swej prostocie i prawdzie, pisana łatwym językiem.

D o r g e l è s R. *Sur la route mandarine.* A. Michel. Paris. Str. 315 . . . . Fr. 12.—

Wędrówkę po Indochinach francuskich autor odbywa w duchu istotnego objektywizmu, bez cienia uprzedzeń, strzegąc się lirycznych uniesień lub marzycielskiej egzaltacji. Chce poznać, widzieć rzeczywistość, w niej znaleźć piękno i artystyczne zadowolenie. Trzeźwość jednak nie tamuje uczuciowego stosunku do rzeczy widzianych i odczucia głęboko w nich tkwiącej poezji. W gwałtownem zetknięciu się cywilizacji europejskiej z pierwotnością dostrzega ciekawe kontrasty i problemy: oddając hołd przeszłości nie jest wrogiem cywilizacji współczesnej, docierającej do zakątków krainy Annamitów. Rzecz interesująco i pięknie pisana.

D o r g e l è s R. *Les croix de bois.* A. Michel. Paris. Str. 377 . . . . Fr. 12.—

Tragiczne oblicze wojny światowej: bezimienne bohaterstwo, nieświadome najszczytniejsze ofiary, tysiące szarych płaszczów ryjących w ziemi, codzienny krwawy trud żołnierski, obojętność i egoizm ludności cywilnej, pełzające zewsząd niebezpieczeństwo; i wreszcie wyrastające z ziemi szeregi, lasy białych drewnianych krzyżów.

Jest to najpiękniejsza opowieść o wojnie w literaturze francuskiej. Trudność nasuwa młodemu czytelnikowi używanie gwary żołnierskiej, którą spora ilość stronic tej pięknej książki jest pisana.

Cena

D u m a s A l. *Les trois mousquetaires.* Nelson. Paris. Tom I str. 480, tom II str. 474 . . . Każdy t. Fr. 7.—

Typowa powieść z rodzaju „romans de capes et d'épées", dziś jeszcze interesująca, szczególnie dla chłopców. Barwna ilustracja obyczajów i dziejów pierwszej połowy XVII w.

D u m a s A l. *Le comte de Monte-Christo.* Nelson. Paris. 6 tomów . . . . Każdy t. Fr. 7.—

Niezwykle ciekawa opowieść, która trzyma uwagę czytelnika w ciągłem napięciu, rozwija się na tle historycznem Restauracji Burbonów i stu dni Napoleona.

D u m a s A l. *La tulipe noire.* Nelson. Paris. Str. 378. Fr. 7.—

Powieść o bogatej fabule i zręcznie osnutej intrydze z czasów rządów Wilhelma Orańskiego w Holandji. Na tle walk politycznych ówczesnych stronnictw, życie pracowitych Holendrów płynie torem codziennym, a hodowla kwiatów pozostaje, mimo wszystko, ośrodkiem ich zainteresowania. Akcja zajmująca.

F a b r e J. H. *Moeurs des insectes.* Delagrave. Paris. Str. 270 . . . . Fr. 12.—

F a b r e J. H. *La vie des insectes.* Delagrave. Paris. Str. 268 . . . . Fr. 15.—

Znakomity entomolog opisuje wyniki swych długoletnich prac i obserwacyj nad życiem i obyczajami owadów z talentem i werwą artysty, z miłością i ścisłością uczonego. Wobec trudności językowych, wynikających z terminologji naukowej, lektura tych dzieł jest odpowiednia dla młodzieży, która wykazuje szczególne zainteresowania naukami przyrodniczemi, zwłaszcza w szkołach typu matem.-przyrodniczego.

F a r r è r e C l. *La bataille.* Fayard. Paris. Str. 142. Fr. 3.50

Autor przedstawia Japonję w czasie wojny z Rosją 1905 r., jej podwójne oblicze: europejskie — przystosowane do Zachodu w celach samoobrony, oraz japońskie, starannie ukrywane przed wzrokiem cudzoziemców, tradycją uświęcone — źródło ich narodowej mocy. Książka ta odpowiednia tylko dla VIII-ej kl., gdyż wymaga głębszego wniknięcia w istotną treść poza powierzchowną fabułą.

F e u i l l e t O. *Le roman d'un jeune homme pauvre.* Calmann-Lévy. Paris. Str. 317 . . . . Fr. 12.—

Dzieje miłości ubogiego młodzieńca i zamożnej panny — na tle przyrody bretońskiej, tajemniczych borów kryjących

Cena

w swym gąszczu druidyczne pomniki. Jest to niby francuskie „Dewajtis", bez jego patrjotycznej nuty.

L a F o n t a i n e. *Fables.* Annoté par O. Neveux. Eos. Poznań. Str. 79 . . . . zł 3.—

F r a n c e A. *Le crime de Sylvestre Bonnard.* Calmann-Lévy. Paris. Str. 323 . . . . Fr. 12.—

Powieść ta głosi zwycięstwo życia i jego urody w postaci 15-letniej Joanny nad ciszą zapylonych księgozbiorów, cennych rękopisów, skrzętnie zbieranych przez starego uczonego. Jest to jedna z nielicznych książek France'a, gdzie właściwa mu ironja i pewna oschłość ustępuje miejsca dobrotliwemu, pełnemu wyrozumiałego uśmiechu stosunkowi do człowieka.

F r a n c e A. *Le petit Pierre.* Calmann-Lévy. Paris. Str. 299 . . . . Fr. 12.—

Niezmiernie interesująco i w pięknej formie podaje nam autor własne wspomnienia, począwszy od wczesnego dzieciństwa aż do chwili wstąpienia do „collège". Widzimy tu ciekawie przeprowadzoną linję rozwoju dziecka, w którem, wraz z rozszerzającym się horyzontem myśli, budzi się świat fantazji i marzeń, umiłowanie piękna i głęboki krytycyzm. Poprzez wspomnienia autor snuje refleksje filozoficzne nad epoką, zarówno minioną jak i współczesną, co pozwala mu na zarysowanie niejednej ciekawej postaci. Książka odpowiednia dla VII i VIII kl., gdyż zrozumienie jej wymaga nieco znajomości historji literatury.

F r a n c e A. *Le livre de mon ami.* Calmann-Lévy. Paris. Str. 316 . . . . Fr. 12.—

Pełne dyskretnego humoru i sentymentu wspomnienie dzieciństwa. Język łatwy w swej wytwornej prostocie. Należałoby z tej książki usunąć ostatni rozdział: „Dialogue sur les contes de fées", jako nieodpowiedni dla młodzieży.

F r a n c e A. *Les Dieux ont soif.* Calmann-Lévy. Paris. Str. 360 . . . . Fr. 12.—

Powieść, w tysiącznych genjalnych skrótach, w plastycznych i wymownych scenach i obrazach, maluje życie Paryża z czasów W. Rewolucji, w okresie terroru. Autor ze ścisłością historyka, spokojem i bezstronnością filozofa patrzy zgóry na ludzkie namiętności, cnoty i zbrodnie, stara się nie sądzić, lecz rozumieć. Ze względu na treść, wymagającą znajomości historji i pewnej dojrzałości umysłowej, a także i na dość trudny język, powieść ta odpowiednia dla dobrze zaawansowanych uczniów najwyższych klas.

Cena

G o r s s e H. (de) et J a c q u i n J. *Les Cadets de Gascogne.* Hachette. Paris. Str. 286 . . . . Fr. 20.—

Nad Francją przeciąga burza Frondy; na tle tych wypadków historycznych, odtworzonych nadzwyczaj ciekawie i barwnie, snuje autor wątek powieści. Młoda dziewczyna magnackiego rodu — Katarzyna de Monbavillac, z pomocą Cyrano de Bergerac i jego przyjaciół, kadetów gaskońskich, postanawia pomścić śmierć ojca, zamordowanego podstępnie przez stryja, który zdradza króla i przystępuje do Frondy. Kadeci gaskońscy broniąc sprawy Katarzyny, bronią zarazem sprawy króla. Katarzyna, zaprawiona przez ojca do rzemiosła rycerskiego, bierze udział w walkach orężnych, — po szczęśliwem ich ukończeniu, poślubia towarzysza swych zabaw dziecinnych. Wyd. ilustr.

G r é v i l l e H. *Jolie propriété à vendre.* Plon-Nourrit. Paris. Str. 188 . . . . Fr. 3.—

Powieść dla młodzieży, pisana językiem łatwym, nie posiada głębszych walorów literackich, lecz stanowi pożyteczną lekturę. Treścią jej jest budzenie się miłości do rodzinnego gniazda i ziemi w młodej dziewczynie, wychowanej zdala od jej stron rodzinnych.

G e r b a u l t A. *1. Seul à travers l'Atlantique. 2. A la poursuite du soleil. 3. Sur la route du retour.* Grasset. Paris. 3 tomy. Każdy tom . . . . à Fr. 15.—

Autor jest znakomitym żeglarzem, który odbył samotną podróż naokoło świata na małym kutrze. Wybrał on się w daleką i niebezpieczną wyprawę nietylko w poszukiwaniu nowych wrażeń i dla poznania obcych krajów, lecz przedewszystkiem celem ucieczki od świata, wgłąb niezmąconej ciszy długiej samotności. Siła woli, wytrwałość, sprawność mięśni i myśli, walka na śmierć i życie z mocami przyrody; radość zwycięstwa, bezpośrednie, głębokie zżycie się z morzem i niebem, wzrastające poczucie własnej mocy — oto motywy tych książek, które mówią o możliwości wyzwolenia współczesnego człowieka z pęt szablonu.

Mimo pewne językowe trudności ze względu na techniczne wyrażenia z dziedziny żeglarstwa, język prosty, codzienny, czyni książkę przystępną dla młodzieży VII i VIII kl. (w szczególności 2-i i 3-i tom). Piękne fotografje dopełniają całości. Każdy tom stanowi odrębną całość i może być oddzielnie nabyty.

H a l é v y L. *L'abbé Constantin.* Nelson. Paris. Str. 285 . . . . Fr. 7.—

Cena

Zajmująca powieść, natchniona szlachetną intencją; nie kusi się o rozwiązanie głębszych konfliktów psychologicznych, lub zagadnień życiowych. Akcja rozwija się w sferze ludzi bogatych, pieniądz jednak jest odsunięty na dalszy plan. Styl prosty, język łatwy.

H u g o V. *Oeuvres choisies.* Poésies. Larousse. Paris. Str. 557 . . . . Fr. 25.—

Bogata antologja najcelniejszych utworów V. Hugo. Wydanie ilustrowane.

H u g o V. *Choix de poèmes lyriques.* Annoté par O. Neveux. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 94 . . . . zł 3.—

H u g o V. *Hernani.* Annoté par Morawski. Collection de classiques français. Eos. Poznań. Str. 144 . . zł 3.—

H u g o V. *Quatre-vingt-treize.* Nelson. Paris. Str.280. Fr. 7.—

H u g o V. *Les Misérables.* Nelson. Paris. 4 tomy. à Fr. 7.—

H é m o n L. *Maria Chapdelaine.* Fayard. Paris. Str. 125 . . . . Fr. 3.50

W dalekiej, niegdyś francuskiej kolonji — Kanadzie, żyją jeszcze tradycje ziemi i ludu francuskiego, nurtem tajemnym przenikają obyczaje i psychikę Kanadyjczyków. Autor z miłością mówi o mroźnej, śnieżnej krainie i twardych, do walki z przyrodą zahartowanych jej synach.

L a b i c h e L. *Le voyage de M. Perrichon.* Les vivacités du capitaine Tic. La poudre aux yeux. Un chapeau de paille d'Italie. Nelson. Paris. Str. 586 . . . Fr. 7.—

Wesołe komedje, graniczące z farsą, odmalowujące obyczaje i cechy charakteru drobnego mieszczaństwa francuskiego. Najlepiej napisana i najodpowiedniejsza dla młodzieży jest pierwsza z wymienionych sztuk, w której wesołość jest zaraźliwa, a śmiesznostki natury ludzkiej świetnie podpatrzone.

L e f è v r e F. *Le Sol.* Flammarion. Paris. Str. 245. Fr. 12.—

Na tle pięknego krajobrazu Sabaudji autor maluje życie wieśniaków, ich miłość do ziemi. Jedni wyruszają na lato całe na hale z trzodami, inni borykają się z ciężkiem życiem w dolinach. Przywiązanie do ziemi jest tak głęboko zakorzenione w duszy wieśniaka, że nawet ten syn, któremu ciasno i źle jest w ubogiej wsi rodzinnej, który całą istotą wyrywa się w daleki świat— nawet on wyrzeknie się snów młodzieńszych gdy ujrzy, że wyjazd jego

Cena

grozi opuszczeniem ziemi. Lud to milczący, twardy, hartowny duchem; w pracy i spełnieniu obowiązku znajduje cel swego życia.

Lemaître J., Bazin R. *Contes*. Bibl. des Ecoles. Nr. 19. Gebethner i Wolff. Warszawa. Str. 26. zł 0.40

Zbiorek zawiera śliczną nowelkę Lemaître'a: *La cloche* i nastrojowe opowiadanie Bazin'a: *La réponse du vent*, o chłopcu, synu marynarza; matczyna miłość nie ukoi tęsknoty do morza i nie zatrzyma na drodze do przygód, lądów nieznanych i przestworzy.

Lichtenberger A. *Mon petit Trott*. Larousse. Paris. Str. 208 . . . . Fr. 8.—

Szereg ciekawych spostrzeżeń, ewolucja myśli i uczuć dziecka, obserwującego bacznie wszystko, co się wkoło niego dzieje, zarówno świat starszych jak i swych rówieśników. Autor chce osiągnąć dwa cele: dać psychologiczną sylwetkę dziecka oraz satyrę na starsze społeczeństwo, wskutek czego wkłada w usta Trotta własne swe sądy, co wpływa nieco na zamącenie obrazu duszy malca. Książka miła i ciekawa dla starszej młodzieży, interesującej się psychologją dziecka. Język łatwy.

Lichtenberger A. *Line*. Plon-Nourrit. Paris. Str. 255 . . . . Fr. 12.—

Powieść psychologiczna żywo i z humorem opowiedziana, stanowi „pendant" do *Mon petit Trott*. Trafne obserwacje duszy i przeżyć małej dziewczynki, w której od lat najmłodszych autor odkrywa cechy „małej kobietki". Książka szczególnie odpowiednia dla dziewcząt, które, w nieco karykaturalnym obrazie, mogą poczynić szereg spostrzeżeń, i znaleźć pobudkę do pracy nad sobą i młodszemi od siebie.

Lichtenberger A. *Le petit roi*. Plon-Nourrit. Paris. Str. 303 . . . . Fr. 12.—

Blaski i niedole dziecka na tronie królewskim urojonego państwa Pannonji. Akcji mało, język łatwy; zajmująca lektura dla młodzieży starszej.

Loti P. *Le roman d'un enfant*. Calmann-Lévy. Paris. Str. 314 . . . . Fr. 12,—

W książce tej, mającej charakter auto-biograficznych wspomnień, autor kreśli w sposób niezwykle subtelny i szczery kształtowanie się życia wewnętrznego dziecka, dzieje jego miłości do morza, która stała się źródłem jego późniejszego powołania

Cena

i zdecydowała o jego karjerze marynarza i wiecznego tułacza. Styl prosty, z domieszką charakterystycznego dla Loti'ego sentymentu. Książka ma charakter wyłącznie opisowy.

Loti P. *Ramuntcho*. Calmann-Lévy. Paris. Str. 325. Fr. 12.—

W sercu Pirenejów żyje prastary lud Basków, przechowujący od wieków swe tradycje i język. Ramuntcho, wierny syn tej ziemi, wiedzie żywot pełen trudów i niebezpieczeństw, jako przemytnik. Pomimo nieco przydługich opisów, książka interesująca ze względu na specyficzne tło obyczajowe i krajobraz.

Loti P. *Matelot*. Calmann-Lévy. Paris. Str. 241. Fr. 12.—

Sny o dalekich wyprawach, o szczęściu i przygodzie — a potem nędzna mansarda w dżdżystym, ponurym Brest. Szara dola marynarza, wieczny spoczynek na dnie oceanu i — samotne, straszliwe bezradne serce matki. Powieść bardzo smutna, gdyby nie końcowe strony, gdzie ból całego życia znajduje ukojenie.

Loti P. *Mariage de Loti*. Calmann-Lévy. Paris. Str. 313 . . . . Fr. 12.—

Na tle wspaniałej przyrody Tahiti, zblazowane serce Europejczyka odnajduje złudę szczęścia w miłości ślicznej i słodkiej Rarahu. Smętny los pięknej i szlachetnej rasy tubylców, zamierającej powoli pod naporem „cywilizacji", odmalowany z właściwą autorowi melancholją i serdecznem współczuciem. Lektura odpowiednia tylko dla młodzieży VIII kl.

Loti P. *Pêcheur d'Islande*. Calmann-Lévy. Paris. Str. 344 . . . . Fr. 12.—

Najpopularniejszy utwór Loti'ego, niezwykle sugestywny w opisie morza i Bretanji, oddający wiernie koloryt lokalny, psychikę i obyczaje ludu bretońskiego. Fabuła prosta jak uczucia tych ludzi, mających w sobie coś z siły i głębi żywiołu, w którego grozie żyją i umierają — Oceanu.

Mélandri A. *Chevaliers errants*. Tom I: Corsaires et Flibustiers. Str. 290. Tom II: Le Capitaine Henriot. Str. 275. Illustr. Colin. Paris. Tom . . à Fr. 9.—

Tom I. Akcja rozgrywa się pod koniec XVI w. Jest to historja sieroty, który, schwytany przez piratów, dostaje się do Algeru jako niewolnik. Tu poznaje poetę hiszpańskiego, Cervantes'a, będącego również w niewoli. Wielkie serce i szlachetność Hiszpana jednają mu szacunek wszystkich oraz bezgraniczne przywiązanie sieroty. Podstęp pomaga niewolnikom zbiec z Algeru; Cervantes wraca do ojczyzny a chłopiec puszcza się w świat, na życie pełne przygód. Udaje się na wyspę Żółwią,

Cena

następnie na San Domingo, gdzie, wiodąc życie awanturnicze, nigdy nie zapomina o zasadach moralnych, jakie wpoił w niego wielki Cervantes. Wreszcie tęsknota za tym przyjacielem każe mu wrócić do Europy, by odszukać poetę.

Tom II. Po wielu przygodach młody tułacz odnajduje Cervantes'a, zajętego właśnie pracą nad Don Kiszotem. Pod kierunkiem poety młodzieniec kształci się, wyrasta na prawdziwego rycerza i wyrusza do Francji, by wstąpić w szeregi Henryka Bourbon, późniejszego Henryka IV, walczącego o koronę francuską. Męstwem i rycerskiem zachowaniem zwraca uwagę króla tak, że po skończonej wojnie otrzymuje godność kapitana i indygenat szlachecki. Osiedla się w rodzinnej Marsylji, pędząc szczęśliwe życie w ognisku domowem.

Mérimée P. *Colomba.* Nelson. Paris. Str. 286. Fr. 7.—

Świetnie napisana historja korsykańskiej vendetty, dodziś dnia powodującej krwawe porachunki wśród wyspiarzy. Doskonała charakterystyka odważnej, mściwej Colomby i jej prymitywnego otoczenia, piękne opisy malowniczego i dzikiego kraju, styl zwięzły, jasny, pełen umiaru i prostoty czynią z tego utworu jedno z arcydzieł francuskiej nowelistyki.

Mérimée P. *L'enlèvement de la redoute. Mateo Falcone. La partie de tric-trac. Le vase étrusque.* Bibl. Rhombus. Str. 85 . . . . zł 0.75

W tych czterech nowelach autor zebrał przykłady z życia ludzi, których silne poczucie honoru sprawia, że idą odważnie na niechybną śmierć dla spełnienia obowiązku, lub dla odkupienia niehonorowych czynów, popełnionych przez nich w chwili słabości. Styl pełen umiaru i prostoty.

Maupassant G. (de). *Contes choisis à l'usage de la jeunesse.* Albin Michel. Paris. Str. 380 . . . . Fr. 12.—

Nowele, których tematem jest życie normandzkich wieśniaków *(Le petit fût, Le vieux)*, lub wspomnienia wojenne *(Deux amis, Les prisonniers)*. Pozatem, w zbiorku tym jest kilka opowieści fantastycznych *(L'auberge, La peur)*.

Niezrównana znajomość psychyki ludzi prostych, wnikliwa obserwacja życia w jego codziennych formach, ironja zabarwiona bolesną pobłażliwością, zwięzłość i trafność obrazu, epitetu, słowa, to wszystko, co czyni z Maupassant'a mistrza noweli francuskiej, w powyższych opowiadaniach niezwykle wyraźnie występuje. Pewną trudność dla młodzieży stanowić będzie w kilku nowelach (ogółem tomik zawiera 36 opowiadań) użycie gwary ludowej.

Cena

Maeterlinck M. *L'oiseau bleu.* Fasquelle. Paris. Str. 273 . . . . Fr. 12.—

Utwór ten podkreśla ogromną wartość wyobraźni w życiu. Dziecko jest obdarzone, jak poeta, cudowną mocą ożywiania świata martwego, dostrzegania poza kształtem zewnętrznym — duszy. Niema dla dziecka przedmiotów martwych, wszystkie one żyją: służą człowiekowi wiernie i życzliwie, lub walczą z nim, opór stawiając jego władzy. W pogoni za niebieskim ptakiem, talizmanem szczęścia, dzieci udają się w daleką drogę, podczas gdy szczęście było blisko, żyło pod jednym z niemi dachem.

Maeterlinck M. *La vie des abeilles.* Fasquelle. Paris. Str. 320 . . . . Fr. 12.—

Poeta jest zarazem uczonym: z miłością zbliża się do cudownego świata pszczół, zbrojny w wiedzę, którą mu daje precyzyjna obserwacja życia ula. Organizacja społeczna skrzydlatego państwa napełnia autora podziwem i zachwytem, nasuwa mu wiele refleksyj. Praca o charakterze popularnonaukowym, poza pewnemi trudnościami, związanemi z terminologją, pisana językiem łatwym, zasługuje bardzo na polecenie młodzieży starszej.

Molière J. B. *Les femmes savantes.* Annoté par Ryniewicz. Collection de classiques français. Eos. Poznań. Str. 109 . . . . zł 3.—

Molière J. B. *L'Avare.* Annoté par Kielski. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 104 . . zł 3.—

Molière J. B. *Les précieuses ridicules.* Annoté par J. M. Jaworskie. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 39. . . . . zł 2.—

Molière J. B. *Le misanthrope.* Annoté par Kielski. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 104. zł 3.—

Molière J. B. *Le bourgeois-gentilhomme.* Annoté par Kielski. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 120 . . . . zł 3.—

Psichari E. *Les voix qui crient dans le désert.* Conrad. Paris. Str. 247 . . . . Fr. 12.—

Patetyczne studjum psychologiczne; dzieje nawrócenia wnuka Renana. Tęsknota za prawdą, wewnętrzny niepokój, gna Maksencjusza po dalekich morzach, wreszcie stawia go w obliczu straszliwego żywiołu: pustyni. Jako oficer armji kolonjalnej

Cena

wśród bezkresnych piasków, pod kopułą roziskrzonego gwiazdami nieba znajduje Maksencjusz, jak ongi św. Augustyn, drogę do Boga.

Książkę tę należy dać do ręki takim jednostkom śród młodzieży, dla których zagadnienia filozoficzne i religijne są bliskie i żywotne.

Racine J. *Andromaque*. Annoté par Glixelli. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 89 . . . zł 3.—

Racine J. *Athalie*. Annoté par Semil. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 91 . . . . . zł 3.—

Rousseau J. J. *Morceaux choisis*. Didier-Privat. Paris. Str. 375 . . . . W opraw. Fr. 13.30

Wydanie poprzedzone przedmową i komentarzami prof. Mornet, obficie ilustrowane. Wadą tej antologji jest drobny (choć czytelny) druk.

Rouquette L. Fr. *Le grand silence blanc*. Roman vécu d'Alaska. Paris. Ferenczi et fils. Str. 273. . Fr. 12.—

Przeżycia i przygody trapera francuskiego — samotne życie człowieka białego wśród śnieżnych pól, w nieustannej walce z przyrodą.

Rolland R. *Jean Christophe*. Albin Michel. Paris. 10 tomów . . . . à Fr. 12.—

Dzieje Jean Christophe'a, od kolebki do grobu, dają możność genjalnemu autorowi wnikania w najgłębsze pokłady życia indywidualnego i społecznego, w problemy twórczości, sztuki, analizowania zagadnień europejskiej kultury, badania tajemnego świata uczuć i myśli człowieka. Najbardziej polecić można jako lekturę dla młodzieży: Tom I: *L'aube*, tom II: *Le matin*, tom VI: *Antoinette;* tom VII: *Dans la maison*. Dwa ostatnio wymienione zaznajomią z prawdziwem obliczem Francji, jej nawskroś uczciwego, pracowitego i głębiej myślącego mieszczaństwa, które tworzy Francję. Przeczytanie całości dzieła może być odpowiednie tylko dla młodzieży szczególnie wyrobionej i myślącej poważnie.

Rolland R. *Le jeu de l'amour et de la mort*. Albin Michel. Paris. Str. 255 . . . . Fr. 12.—

Bardzo piękny utwór sceniczny o szlachetnem napięciu uczuć, na tle nastrojów z 1794 roku, wizyjnie przeżytego i odczutego przez autora.

Cena

Rostand E. *Cyrano de Bergerac*. Fasquelle. Paris. Str. 215 . . . . Fr. 12.—

Pięknym klasycznym aleksandrynem pisany dramat o rycerzu, awanturniku, poecie, który szczęście i sławę składa miłości w ofierze.

Lektura odpowiednia dla uczniów zaawansowanych w języku francuskim.

Rostand E. *L'Aiglon*. Annoté par Pepłowska. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 122 . . zł 3.—

Poza wszystkiemi zaletami pióra Rostand'a: piękny wiersz, wdzięk i dowcip, sentyment szczery, ma utwór powyższy bohaterski ton, młodzieńczy zapał gorącego patrjotyzmu, cześć dla wielkości. Sam temat zresztą porywa młodzież, a interpretacja poety głęboko do niej przemówi.

Rostand E. *La princesse lointaine*. Fasquelle. Paris. Str. 243 . . . . Fr. 12.—

Pełna uroku wizja poetycka miłości średniowiecznego rycerza do nieznanej, dalekiej księżniczki, którą danem mu będzie ujrzeć przed zgonem samym, u kresu długiej wędrówki przez lądy i morza.

Saint-Exupéry A. (de). *Vol de nuit*. Gallimard. Paris. Str. 182 . . . . Fr. 12.—

W pięknej swej książce, wyrosłej z osobistych doświadczeń, jako czynnego pilota, autor opowiada wysiłek człowieka, aby wyzwolić się z siebie samego, wznieść się ponad indywidualne przeznaczenie i śmiertelny urok życia, przezwyciężyć siebie w trwodze i tęsknocie i służyć sprawie przerastającej jednostkę, stać się nieśmiertelnym w dziele tworzenia nowych wartości. Człowiek ów, dyrektor linji lotniczej Ameryka poł.—Francja, siebie i ludzi swych prowadzi twardą ręką po szczytach męstwa i bezimiennej wielkości, jaką daje spełnienie obowiązku w obliczu śmierci. Rzadkiej piękności są opisy lotów i walk lotników z mocami przyrody.

Sand G. *La mare au Diable*. Calmann-Lévy. Paris. Str. 217 . . . . Fr. 7.50

Należy do t. zw. grupy „romans champêtres"; autorka przedstawia życie wsi pełne poezji i uroku. Książka ta uważana jest przez krytykę za najlepszą powieść Georges Sand.

Sand G. *La petite Fadette*. Calmann-Lévy. Paris. Str. 328 . . . . Fr. 9.—

Cena

Na tle krajobrazu Berry, wdzięczny obrazek z życia wieśniaków. Fabuła prosta: przyjaźń nierozłącznych braci-bliźniąt, miłość jednego z nich do Fadette, konflikt przyjaźni braterskiej i miłości. Jak zazwyczaj u Sand, lud zlekka wyidealizowany. Język łatwy, lecz posiada pewien koloryt ludowy, a więc wymaga od czytelnika dobrej znajomości francuskiego.

Tapie Pére Marie H. *Chez les Peaux-Rouges.* Feuilles de route d'un Missionnaire dans le Brésil inconnu. Plon. Paris. Str. 287 . . . . Fr. 20.—

Autor, misjonarz-dominikanin, opisuje przygody swoje i swych towarzyszy w czasie podróży w głąb Brazylji, dokąd udają się, by głosić słowo Boże. Opis to nadzwyczaj ciekawy. Autor zapoznaje czytelnika z życiem i obyczajami Brazylijczyków, charakteryzuje Indjan i życie licznych szczepów; w sposób nader zajmujący, barwny i bardzo przystępny podaje obrazy przyrody, zmaganie się garstki podróżników z takimi wrogami, jak węże jadowite, krokodyle, jaguary.

Theuriet A. *La truite. Les pêches. Les sapins. La gelinotte. Conte de Pâques.* Bibl. des Ecoles. Gebethner i Wolff. Warszawa . . . . (wyczerpane)

Powyższy zbiór nowelek dla użytku szkół, doskonale wybranych, odznacza się humorem, ciętym dowcipem. W krótkich szkicach epizodycznych znajdujemy charakterystykę mieszczaństwa francuskiego. Ostatnia nowelka — to wdzięczny obrazek z Sewilli.

Vigny Al. (de). *Servitude et grandeur militaires.* Nelson. Paris. Str. 281 . . . . Fr. 7.—

Tomik zawiera opowiadania: *Laurette ou le cachèt rouge; La veillée de Vincennes; La vie et la mort du capitaine Renaud.* Ludzie Vigny'ego — to duchowi spadkobiercy Cyda. W konfliktach tragicznych między honorem i obowiązkiem żołnierskim a uczuciami osobistemi łamią swe życie, szczęście i niweczą spokój własnego sumienia, lecz są posłuszni obowiązkowi i dyscyplinie. Żołnierz zna chwile słabości, lecz je przezwycięża.

Prócz nowel, tom powyższy zawiera filozoficzne refleksje poety na tematy wielkości i małości żołnierskiej doli, ludzkiego przeznaczenia; mogą one być za trudne dla młodzieży i można je w lekturze opuścić, gdyż stanowią oddzielne rozdziały, właściwie wstęp do poszczególnych nowel.

Cena

Voltaire: *Histoire de Charles XII.* Annoté par Ryniewicz. Coll. de classiques français. Eos. Poznań. Str. 114 . . . . zł 3.—

Trafnie dokonany wybór najciekawszych rozdziałów. Potężna postać Karola W., sympatyczna sylweta króla Leszczyńskiego w przeciwstawieniu do Piotra W. żyją pod piórem autora. Doskonały wzór klasyczny prozy, wolterowskiej.

Zola E. *L'inondation. Le grand Michu.* Bibl. des Ecoles. Nr. 14. Gebethner i Wolff. Warszawa. zł 0.37

Obie nowele cechuje żywe poczucie rzeczywistości, jędrna barwa opisu ludzi i rzeczy. W pierwszej, opis powodzi w wiosce pod Tuluzą tchnie grozą i siłą; w drugiej, dzieje buntu młodzieży przeciw złej kuchni w internacie opisane są z młodzieńczą werwą i rozmachem.

JĘZYK NIEMIECKI.

Stopień niższy.

Andersen Hans Christian. *Ausgewählte Märchen.* Bibljoteczka niemiecka. Nr. 22, 23, 24 i 25. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1928 . . . . à zł 1.05

Cz. I. Nr. 22. Str. 50. Treść: Der standhafte Zinnsoldat. Die Hirtin und der Schornsteinfeger. Das Liebespaar. Die Störche. Des Kaisers neue Kleider.

Cz. II. Nr. 23. Str. 47. Treść: Der Halskragen. Das hässliche junge Entlein. Der fliegende Koffer. Die Stopfnadel.

Cz. III. Nr. 24. Str. 43. Treść: Die Glocke. Die roten Schuhe. Die Nachtigall.

Cz. IV. Nr. 25. Str. 43. Treść: Ole Luk-Oie. Das Feuerzeug.

Wydanie zaopatrzone w słownik i komentarze leksykalne.

Bechstein Ludwig. *Märchen.* Bibljoteczka niemiecka. Nr. 32, 34 i 35. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1931. . . . . à zł 0.85

Cz. I. Nr. 32. Str. 41. Treść: Das Tränenkrüglein. Hans im Glück. Der Schmied von Jüterbog. Die drei Federn. Das Märchen vom Mann im Mond. Der Wettlauf zwischen dem Hasen und dem Swinegel. Der beherzte Flötenspieler. Das Kätzchen und die Stricknadeln. Die Kornähren. Die sieben Geisslein.

Cena

Cz. III. Nr. 34. Str. 47. Treść: Der Hase und der Fuchs. Die drei Hunde. Die verzauberte Prinzessin. Das Unentbehrlichste. Des Königs Münster. Die Wünschdinger.

Cz. IV. Nr. 35. Str. 41. Treść: Vom tapferen Schneiderlein. Das klagende Lied. Die beiden kugelrunden Müller. Des kleinen Hirten Glückstraum. Gott überall.

Wydanie zaopatrzono w słownik i komentarze leksykalne.

Böer Friedrich. *Klaus der Herr der Eisenbahnen.* Ein Bilderbuch mit Fotos und farbigen Bildmontagen. H. Stuffer Verlag. Berlin. 1933. Str. 28. Opr. Mk. 2.40

Akcja rozgrywa się w Berlinie. Klaus, syn mechanika, mieszka tuż przy dworcu „Anhalter"; zajęty jest wciąż myślami o lokomotywach i kolei żelaznej. Pisze wreszcie list do ministra kolei z prośbą o wyjaśnienie mu różnych rzeczy, dotyczących kolejnictwa. Minister zaprasza go do siebie, oprowadza po dworcu, odbywa z nim podróż koleją, udziela wszelkich objaśnień. To ostatnie przeżycie jest jednak snem, a minister postacią z dawniejszych czasów — z podręcznika szkolnego.

Doskonałe fotografje z lotu ptaka i ilustracje dają plastyczny obraz nowoczesnej techniki kolejowej. Tekst nietrudny, treść ciekawa i pouczająca, dostosowana do psychiki chłopca. Książka nadaje się do lektury w kl. 4—5.

Bonsels Waldemar. *Tiergeschichten.* Jugendrotkreuzbücher. Bd. 2. Oesterreichisches Jugendrotkreuz. Wien. Str. 63 . . . . Opr. Mk. 0.40

Opowiadania z życia zwierząt przedstawiają w żywej fabule ich życie, przygody i uczucia. Pisane językiem łatwym, ładnym, zajmująco, bez widocznej tendencji, przez sam sposób ujęcia tematu wzbudzają miłość do zwierząt, w czem tkwi ich wybitna wartość wychowawcza. — Nadają się dla kl. 4 i 5.

Clemenz Bruno. *Mein Rübezahlbuch für lustige Leute* (mit Bildern). Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 59/60. Verlag J. Beltz. Langensalza. Str. 79 . . . . Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

Autor podaje 20 opowiadań o wesołych i dowcipnych figlach Rübezahla w Karkonoszach. Są one napisane żywo, językiem łatwym i ładnym.

Cena

Fadrus Viktor. *Dreissig Tierfabeln.* (Ausgewählt für Schule und Haus, mit 37 Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1923. Str. 46 . . . . Mk. 0.60

Zbiór bajek ze świata zwierzęcego o sensie moralnym, utrzymanych w stylu bajek Ezopa. Treść bajek zajmująca, morał przystępny i subtelnie wyrażony, język dość łatwy i ładny, styl wzorowy.

Fenzl Viktoria. *Guckauf und Purzelheinz,* die lustigen Heinzelbrüder (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend u. Volk. Wien—Leipzig. 1929. Str. 48. Mk. 1.—

Dwa krasnoludki przeżywają szereg przygód w kraju ludzi. U szewca wykańczają buciki, u krawca zszywają części ubrania, bawią się z dziećmi w parku, jadą tramwajem, kupują jedzenie w sklepie, piszą dziewczynce zadanie, prasują bieliznę, pomagają piekarzowi, jadą samolotem i wracają wreszcie do kraju krasnoludków po całym dniu przygód. Opowieść pogodna, żywa, a łatwym pisana językiem, częściowo drukowana, częściowo pisana antykwą. Szereg znakomitych ilustracyj ożywia akcję. Książeczka może być również wykorzystana dla lektury klasowej.

Frömme Martha. *Die Königsmaus.* Märchen von Kindern, Blumen und Tieren. Sonne und Regen im Kinderland Bd. 20. D. Gundert Verlag. Stuttgart. 1927. Str. 61 . . . . Opr. Mk. 0.85

Książeczka zawiera 3 bajki: „Die Königsmaus", „Augenleid" i „Der kleine Blauling". W pierwszej bajce bohaterem akcji jest mysz, która dzięki nieugiętej woli i z narażeniem własnego życia osięga zamierzony cel, nie wypiera się współbraci i polepsza warunki ich bytu. Przedstawienie życia myszy jest obrazem życia ludzkiego. Myślą przewodnią bajki „Augenleid" jest wzbudzenie litości dla ludzi upośledzonych i chęć niesienia im pomocy. Trzecia bajka opowiada o motylu, który leci dla ocalenia roślin do ojca deszczu; jest on uosobieniem bohaterstwa i idei poświęcenia się dla drugich. Momenty wychowawcze tej lektury są silnie zaakcentowane.

Gansberg Fritz. *Liebe Nachbarskinder.* Allerlei Geschichten aus dem wirklichen Leben für unsere Kleinen. Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 202—204. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 146 . . . . Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

Cena

Książeczka zawiera 15 powiastek z życia dzieci, chłopców i dziewcząt, o ich drobnych przeżyciach codziennych, drobnych i wielkich troskach, kłopotach i radościach, współżyciu z innemi dziećmi, stosunku do starszych i t. p. Nie są to ani dzieci wzorowe, ani najgorsze, lecz te codzienne, przeciętne, prawdziwe — i w tem leży wartość książeczki. Każde dziecko znajdzie tu swe odbicie, to musi je zainteresować. Tendencja propagująca miłość bliźniego i zrozumienie wzajemne przebija we wszystkich opowiadaniach.

G e i g e r - G o g A n n i. *Schulschluss-Sommerferien.* Ein kleines Geschichtenbuch für Kinder (mit Kreidezeichnungen). Sonne und Regen im Kinderland Bd. 30. D. Gundert-Verlag. Stuttgart. Str. 63 . . . Opr. Mk. 0.85

Książeczka zawiera cztery powiastki: „Klein-Hilde" opowiada o pięcioletniej dziewczynce, która przemaga własny ból, by nieść pomoc i pociechę drugiemu cierpiącemu dziecku; „Schulschluss-Sommerferien" — przedstawia przygodę rodzeństwa podczas wakacyj nad jeziorem Bodeńskiem; „Walter" — historja przemiany duchowej dziecka pod wpływem doznanej niesprawiedliwości; „Peter" — przedstawia życie psa, jego stosunek do ludzi i otoczenia zwierzęcego. Powiastki zawierają momenty smutne i pogodne, silnie są zabarwione uczuciowo i chcą też działać na sferę emocjonalną. Wartość powiastek wybitna przez pogłębienie psychologiczne.

G n a m K. P e s k i r A., P i c h l e r L. *Was wir erzählen.* Geschichten aus einem Schuljahr (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1930. Str. 176 . . . . Opr. Mk. 3.—

Książka zawiera krótkie opowiadania, monologi, powiastki, wierszyki i t. p., wplecione w ramy zdarzeń z życia szkolnego i domowego dzieci jednej klasy w ciągu jednego roku szkolnego. Układ jest tego rodzaju, że uwzględnia różne dziedziny życia od najbliższego otoczenia, rozpoczynając i rozszerzając stopniowo zakres tematów. Poszczególne ustępy są utrzymane w tonie dziecinnym, język jest bardzo łatwy, druk łaciński duży, wyraźny. Liczne ilustracje doskonale uplastyczniają treść tekstu. Książki można użyć dla lektury domowej ucznia oraz do odczytywania niektórych ustępów w klasie, względnie do uzupełniania podręcznika i do pogadanek klasowych; daje dużo materjału do ćwiczeń w mówieniu i pisaniu, materjału tem wartościowszego, że wziętego z życia dzieci i wyrażonego językiem faktycznie przez dzieci mówionym.

Cena

G r i m m J a k o b u n d W i l h e l m. *Kinder- und Hausmärchen.* Bibljoteczka niemiecka. Nr. 2, 8, 9, 16. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.

Cz. I. Nr. 2. 1929. Str. 39. Cena zł 0,85. Treść: Hänsel und Gretel. Brüderchen und Schwesterchen. Daumerlings Wanderschaft.

Cz. II. Nr. 8. 1929. Str. 37. Cena zł 0,85. Treść: Dornröschen. Schneewittchen. Aschenputtel.

Cz. III. Nr. 9. 1925. Str. 35. Cena zł 0,80. Treść: Marienkind. Frau Holle. König Drosselbart. Rumpelstilzchen.

Cz. IV. Nr. 16. 1928. Str. 36. Cena zł 0,85. Treść: Die drei Männlein im Walde. Die sieben Raben. Allerleirauh. Die vier kunstreichen Brüder.

Wydanie zaopatrzone w słownik i komentarze leksykalne.

H e b e l J o h a n n P e t e r. *Erzählungen* (mit Bildern). Volksschatz Nr. 4. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1925 Str. 104 . . . Mk. 0.80

Wybór 36 opowiadań o różnej treści, zaczerpniętej z życia, poważnej i humorystycznej, zabarwionej jednak poważnym podkładem etycznym. W niektórych opowiadaniach występuje na plan pierwszy pierwiastek uczuciowy. Do najlepszych należą: „Kannitverstan", „Der Barbier von Sehringen", „Der Schneider von Pensa", „Napoleon und die Obstfrau von Brienne".

Kasperletheater und andere nachdenkliche Geschichten (mit Tuschzeichnungen). Sonne und Regen im Kinderland Bd. 27. D. Gundert Verlag. Stuttgart. 1929. Str. 61 . . . . Opr. Mk. 0.85

Powiastki z życia ludzi na wsi i w mieście, przystosowane do poziomu dzieci, o szlachetnej tendencji zapoznania z powagą życia, pracą, obowiązkiem, współczuciem dla innych ludzi i zwierząt. Liczne ilustracje podnoszą zainteresowanie.

L i n k e K a r l. *Lust und Leid im Kinderleben.* Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1930. Str. 148 . . . . Opr. Mk. 2.90

Książka zawiera zdarzenia poważne i wesołe z życia dwojga dzieci miejskich. Część I: Auf dem Lande, część II: In der Stadt. Opowiadania zaznajamiają zarazem z rzeczami, urządzeniami i zjawiskami życia z różnych dziedzin (jazda koleją, drzewa i kwiaty, niebo i gwiazdy, wypadki komunikacyjne, zabawy, opowieści, zwierzęta i t. d.). Naogół opowiadania są zajmujące i żywe, język jasny i łatwy. Nadaje się od klasy 4.

Cena

L i n k e K a r l. *Die Nibelungen* (mit Bildern). (Neu erzählt). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1924 Str. 84 . . . . Mk. 1.10

Znane podanie o Nibelungach, opowiedziane w sposób przystępny przez znakomitego pedagoga wiedeńskiego, dostosowane do psychiki młodzieży lat 12—14.

Druk wyraźny, ilustracje dobre, plastyczne. Nadaje się dla kl. 4.

L i n t n e r K a r l. *Fabelbuch für die deutsche Jugend* (mit Bildern). Volksschatz Nr. 12. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1927. Str. 77. Mk. 1.—

Zbiór ładnych bajek różnych autorów i czasów: Lafontaine, Ezop, Phedrus, L. da Vinci, Goethe, Gellert, Luther, Pestalozzi, Herder, Lessing i i. Pod postacią bajki poruszone są rozliczne zagadnienia życiowe i podane prawdy ogólnoludzkie o wysokiej wartości etycznej.

M e n z e l R u d o l f u. R u d o l f i n e. *Schwalbensommer* (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1930. Str. 40 . . . Mk. 1.—

Książeczka opowiada o losach pary jaskółek i ich młodych, wprowadzając czytelnika w subtelne przejawy życia przyrody. Opowiadanie utrzymane jest w formie listów i opowiadań chłopca, który wyjeżdża na wakacje na wieś do wujostwa i tam zaczyna obserwować, rozumieć i kochać przyrodę. Tendencja książeczki wyraża się w słowach: „Zum Glückbringen sind wir alle da auf dieser Welt, nicht zum Zerstören". Język przeciętnie nietrudny. Książeczka nadaje się dla przyrodniczo zainteresowanej młodzieży.

R a y L e n ę. *Schachtelhannes.* Sonne und Regen im Kinderland Bd. 28. D. Gundert Verlag. Stuttgart. 1929. Str. 60 . . . . Opr. Mk. 0.85

Opowieść o ubogim domokrążcy wiejskim, który zaopiekował się pewnem dzieckiem i jego matką, pomagając im w nędzy. Opowiadanie interesujące i etycznie wartościowe, wskazuje bowiem na problem ofiarnej miłości bliźniego, pomocy i współczucia. Język łatwy.

R e u t e r F r i t z. *Anekdoten.* Cz. I. Bibljoteczka niemiecka Nr. 14. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1927. Str. 78 . . . . zł 1.80

Cena

Tomik zawiera 39 anegdot, opowiedzianych na podstawie „Läuschen und Rimels" Reutera. Autor opisuje z humorem, nieraz w sposób satyryczny, śmieszności i słabostki, swoich współziomków, mieszkańców Meklemburgji.

Wydanie zaopatrzone w słownik i objaśnienia leksykalne.

S c h i e b e r A n n a. *Bimberlein.* Ein Tag aus Bimberleins Leben (mit Bildern). Sonne und Regen im Kinderland Bd. 32. D. Gundert Verlag. Stuttgart. 1930. Str. 61 . . . . Opr. Mk. 0.85

Powiastka, składająca się z dwóch części. Pierwsza przedstawia dzieje życia chłopczyka Bimberleina, pozbawionego opieki matki, wychowującego się u obcych; druga — jego przygoda podczas przypływu morza, której o mało nie przypłaca życiem. Opowieść jest oryginalnie skomponowana, moment psychiczny: żądza przygód, pęd w daleki świat — doskonale podchwycony. Książeczka daje szereg wiadomości z przyrody nadmorskiej i życia ludzi nad morzem, z punktu widzenia wychowawczego podkreśla, że dziecko powinno poddać się kierownictwu starszych, którzy wiedzą, co dlań korzystne, a co niebezpieczne. Język dość łatwy.

S o n n l e i t n e r A. T h. *Rübezahl und der Klöppel-Hannes.* Ein neues Weihnachtsmärchen (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1925. Str. 40 . . . . Mk. 0.75

Opowiadanie w formie bajki o ciekawej treści, związanej z życiem ludzkiem, oraz o dużych walorach wychowawczych. Język przystępny; nadaje się od kl. III (I).

T e t z n e r L i s a. *Hans Urian.* Die Geschichte einer Weltreise. D. Gundert Verlag. Stuttgart. 1931. Str. 157 . . . . Opr. Mk. 3.80

Bajka nowoczesna o zagadnieniach społecznych. — Dziewięcioletni chłopiec wędruje na zajączku po świecie, aby zdobyć chleb dla chorej matki. Poznaje ludzi i ich życie w Grenlandji, Nowym Yorku, Afryce, Chinach i Rosji. Wszędzie widzi ciężką pracę dla chleba, dużo niesprawiedliwości, sam ciężko pracuje i bywa wyzyskiwany. Postanawia, że będzie pracował, aby było lepiej na świecie. Książka przemawia do serca młodzieży, gdyż napisana jest z wielkiem współczuciem dla pokrzywdzonych, miłością dla świata zwierzęcego, przytem stylem łatwym, do pojęć młodzieży dostosowanym oraz z miłym humorem.

Cena

Till Eulenspiegel (mit Bildern).
a) Volksschatz Nr. 31. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1924. Str. 74 . . Mk. 0.65
b) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. V. Bd. 2. F. Hirt-Verlag. Breslau. Str. 76 . . . . . . Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

Trzydzieści wesołych opowiadań o Sowizdrzale, ilustrujących jego wędrówki i przygody, jego figle i fortele, wykorzystujące ludzką naiwność i głupotę, bez zbytniej jednak szkody dla drugich. Nigdy zwłaszcza nie krzywdzi wesoły bohater ludzi biednych i uczciwych. Nastrój opowiadań pogodny, stąd ich popularność wśród ludu. Język zrozumiały i poprawny.

Umlauf-Lamatsch Annelies. *Pilzmärchen* (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1925. Str. 56 . . . . . Opr. Mk. 3.25

Piękna, subtelna, pełna czaru i fantazji oraz ukochania przyrody bajka. Na tle lasu toczy się akcja, której bohaterami są krasnoludki, zajmujące się upiększaniem swego królestwa grzybkami różnego rodzaju, zmuszone jednak do walki ze złą czarownicą. Smutne i wesołe przygody krasnoludków. Opowieść działa silnie na sferę uczuciową młodego czytelnika, nastrajając go pogodnie i szlachetnie. Całość przeniknięta jest szlachetną tendencją pracy i twórczości w zgodzie z przyrodą i ze sobą. Język naogół przystępny.

Umlauf-Lamatsch Annelies. *Schnick Schnak Schnuck die Hutzelmännlein* (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1930. Str. 48 . . . . Mk. 1.—

Schnick — przewoźnik, Schnack — stolarz, Schnuck — krawiec — trzy krasnoludki, trzej przyjaciele. Książeczka opowiada o ich codziennem życiu wśród przyrody. Opowiadanie urozmaicają listy, które przyjaciele piszą do siebie, urywki z pamiętnika Schnucka, (wyróżnione w tekście pismem gotyckiem). Szereg ładnych ilustracyj uplastycznia akcję. Język jest łatwy, wyrażenia prymitywne; czytanka wymaga jednak znajomości budowy zdania złożonego i zdań pobocznych.

Werfer J. (Ausgewählt). *Tiergeschichten* (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1923. Str. 94 . . . . Mk. 1.05

Cena

Kilka opowiadań z życia zwierząt: o rywalizacji dwóch kotów, o sprawkach i figlach kruka Jakóba, o tęsknocie wiewiórki, schwytanej przez ludzi, o doli kukułki, która musi wychowywać się w obcych gniazdach, o pszczółce Maji w niewoli u pająka, o śmierci lisa. Wszystkie ujmują stosunek człowieka do zwierząt naturalnie i wprowadzają subtelnie w duszę zwierzęcia. Opowiadania są interesujące, język ładny, dość łatwy. Ilustracje nadają się do epidiaskopu.

Stopień średni.

Böhlau Helene. *Sommerseele*. Novelle. Deutsche Novellen des 19. und 20. Jahrhunderts Bd. 4. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. Str. 56 . . . . Kart. Mk. 0.66

Jedna ze znanych „Altweimarer Geschichten" autorki, malującej w swych opowiadaniach stosunki i stosuneczki małomieszczańskiego światka, żyjącego wokół wielkich ludzi starego Weimaru. Bohaterką tego opowiadania jest prosta dziewczyna, kochająca młodego, lecz sławnego już wówczas autora „Werthera".

Opowiadanie interesujące zarówno ze względu na osobę Goethego, jak samą akcję; charaktery wyraziste, język ładny. Nowelę poprzedza wstęp o twórczości i życiu autorki.

Bonsels Waldemar. *Die Biene Maja und ihre Abenteuer*. Deutsche Verlagsanstalt. Stuttgart. 1926. Str. 166 . . . . Opr. Mk. 3.25

Młoda pszczoła, Maja, gnana chęcią poznania świata, opuszcza swój ul rodzinny. Niedoświadczoną pszczółkę życie pociąga i trwoży jednocześnie. Jednakowoż zmiana warunków, konieczność przystosowania się do innego otoczenia usamodzielnia Maję i wpływa na to, że uświadamia sobie lepiej swą własną siłę i wartość. Zdaje sobie wreszcie sprawę, że nabytych doświadczeń powinna użyć dla dobra swego społeczeństwa w rodzinnym ulu. Wraca więc i ocala ul przed najazdem szerszeni.

Barwność i żywość akcji, subtelny a zdrowy humor cechuje tę książkę. Nadaje się dla klasy 5.

Brehm A. E. *Auf Forscherfahrten in heissen Zonen. Auf Forscherfahrten in kalten Zonen.* Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 212, 213. J. Beltz-Verlag. Langensalza. Str. 63/64 . . à Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

I. tomik zawiera 6 opowiadań: 1) Im Sandmeer der Wüste; 2) Wüstenschiffe; 3) Eine Geiermahlzeit; 4) Erlebnisse mit

Cena

Leoparden; 5) Eine Begegnung mit Flusspferden; 6) Im Urwalde Innenafrikas.

Są to obrazy z życia tubylców, opisy fauny i flory krajów podzwrotnikowych, o żywej i ciekawej akcji.

II. tomik zawiera 5 opowiadań: 1) Moorhühner und Renntierjagd auf dem Doorefjeld; 2) Die Vogelberge des hohen Nordens; 3) Das Leben der Eidervögel; 4) Bei den Ostjaken; 5) Wild und Weidwerk in Sibirien.

Autor przedstawia w 4 pierwszych opowiadaniach sposób życia ptaków morskich dalekiej północy; w piątem opisuje na tle przygód życie szczepów północnej Syberji oraz zwierząt, stosunek ludzi do nich. Styl opowiadań prosty i żywy, język łatwy.

Brehms *Tierleben.* Ausgewählt für Schule und Haus v. V. Fadrus u. K. Linke. 3 t. (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1929.

I. cz. Str. 139	Mk.	2.50
II. cz. Str. 204	„	3.15
III. cz. Str. 181	„	3.15

Jest to wybór z klasycznego dzieła przyrodniczego Brehma, uwzględniający najbardziej zajmujące obserwacje autora z życia zwierząt.

I. cz. zawiera szkice o jeżu, krecie, myszy, śwince morskiej, króliku, zającu, lisie, sarnie, kukułce, szpaku, sokole, skowronku, ziębie, szczygle, czyżyku, wróblu, wronie, bocianie, karpiu, żabie, żmii, chrząszczu, motylu i mrówce.

II. cz. omawia szympansa, lwa, wilka, niedźwiedzia, jelenia, kozicę, wielbłąda, słonia, papugę, orła, puszczyka, skowronka, jaskółkę, kuropatwę, strusia, czaplę, pstrąga, jaszczurkę, żmiję, pszczołę, motyle, muchy, pająki, ślimaki.

III. cz. uwzględnia poszczególne grupy zwierząt z punktu widzenia sposobu ich życia.

Książeczki pisane językiem przeciętnie nietrudnym, drukiem łacińskim, nadają się dla młodzieży o zainteresowaniach przyrodniczych.

Chamisso Adalbert. v. *Peter Schlemihls wundersame Reise.*

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 15. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1927. Str. 158 . . . . . zł 3.35
Wydanie ze słownikiem i komentarzami leksykalnemi.

b) Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. II Bd. 1. F. Hirt-Verlag. Breslau. Str. 79 . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

Cena

Nowela romantyczna o człowieku, który sprzedał złemu duchowi swój cień, — o jego zmaganiach z losem i ludźmi i wreszcie wyzwoleniu. Nowelę cechuje fantastyczność i smętek, zawiera ona wiele głębokich myśli, jest pełna satyry na płytkość i materjalizm ludzki. Styl niezawsze łatwy, język ładny. Nadaje się dla kl. 6-ej.

Dauthendey Max. *Himalajafinsternis und andere Geschichten aus Asien.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 371 H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32. Wydanie B. . . . . Kart. Mk. 0.35

Tomik zawiera trzy nowelki. Są to obrazki z życia mieszkańców gór himalajskich, pisane barwnie i interesująco. W najładniejszej nowelce „Himalajafinsternis" autor kreśli przygody, przeżyte w górach w związku z mimowolnem nabyciem tajemniczego amuletu. Język ładny, nietrudny.

Drachmann Holger. *Eine Sage aus der Gegenwart.*

Gerstäcker Friedrich. *Eine Nacht auf dem Walfisch.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 69. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32. Wydanie B. . . . . Kart. Mk. 0.35

Pierwsze opowiadanie maluje życie rybaków na Skagen i obraz burzy morskiej. — Drugie, dłuższe, przedstawia życie załogi okrętu, polującego na wieloryby, spędzenie całej doby na zabitym wielorybie, w otoczeniu krwiożerczych rekinów — aż do ocalenia. Opowiadania są żywe i zajmujące. Zapoznają czytelnika z przyrodą morską i jej niebezpieczeństwem, z typami ludzi nieustraszonych i przywykłych patrzeć śmierci w oczy. — Język nietrudny.

Durian Wolf. *Kai aus der Kiste.* Eine ganz unglaubliche Geschichte (illustriert). F. Schneider Verlag. Leipzig. Str. 79 . . . . Opr. Mk. 2.—

Mały Kai stara się uzyskać posadę głównego agenta reklamowego u wielkiego przemysłowca amerykańskiego. Książka opisuje różne pomysły chłopca i jego kolegów w wyścigu reklamowym. Opowieść o amerykańskim rozmachu, o motywach zupełnie nowoczesnych, napisana interesująco i przystępnie. Całość odpowiada upodobaniom dzisiejszej młodzieży lat 13—14. Język nietrudny. Ilustracje, zwłaszcza barwne, pomysłowe. Nadaje się dla kl. 5 (ew. i 4).

Cena

E b n e r - E s c h e n b a c h M a r i e v. *Krambambuli.* Bibljoteczka niemiecka Nr. 17. Książnica-Atlas. Lwów —Warszawa. 1927. Str. 37 . . . . zł 0.90

Nowelka o tragicznym losie psa Krambambuli, który przypłaca życiem swą wierność do dawnego pana. Akcja żywa, o dramatycznem napięciu; charakterystyka ludzi i psa ciekawa. Wydanie z słownikiem i komentarzami leksykalnemi.

E b n e r - E s c h e n b a c h M a r i e v. *Meine Kinderjahre.* Jugendrotkreuzbücher Bd. 3/4. Oesterreichisches Jugendrotkreuz. Wien. Str. 128 . Opr. Mk. 0.70

Autobiografja autorki, pełna pogody i humoru: dzieciństwo opromienione miłością babki i macochy, pierwsze lata nauki, pierwsze próby literackie, wreszcie walki duchowe młodej dziewczyny. Z książki bije optymizm życiowy, pogoda ducha, uszanowanie i miłość dla opiekunów i nauczycieli. Język łatwy i prosty. Lektura szczególnie interesująca dla dziewcząt.

E b n e r - E s c h e n b a c h M a r i e v. *Tiergeschichten.* Volksschatz Bd. 40. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1924. Str. 56 . . . Mk. 0.50

Trzy opowiadania: Der Fink. Die Spitzin. Krambambuli. Wnikliwe sylwetki z życia zwierząt i ich stosunku do ludzi. Pierwsze dwie osnute na tle uczucia miłości matki dla młodych, trzecie na tle przywiązania psa do swego pana. We wszystkich tych opowiadaniach jest prawdziwe ukochanie i zrozumienie przyrody i wszelkiego stworzenia, pobłażliwość i miłość w stosunku do ludzi i ich postępowania. Język nietrudny, wymaga jednak wczytania się i objaśnień.

E i c h e n d o r f f J o s e f v. *Aus dem Leben eines Taugenichts.*

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 31. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1930. Str. 158 . . . . . zł 3.60

Wydanie z słownikiem i komentarzami leksykalnemi.

b) Weltgeistbücher. Bd. 187. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 96 . . . . . . Opr. Mk. 0.40

c) Hirts deutsche Sammlung. Gr. L. VII. Bd. 2. F. Hirt-Verlag. Breslau. Str. 112 . . . . . . Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

Cena

d) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 142 — 143. Verlag J. Beltz. Langensalza. Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

Nowela romantyczna, pełna pogody i humoru o chłopcu „nicponiu", synu młynarza. Żądny przygód chłopak wyrusza w świat w poszukiwaniu szczęścia, a życzliwy los zawsze mu sprzyja. Optymizm, wiara w świat, życie i ludzi, miłość przyrody — oto walory wychowawcze tej noweli. Styl ładny i łatwy.

F a b e r K u r t. *Der Urwaldvagabund.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 331. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32. Wydanie B. . . . . . Kart. Mk. 0.35

Fragmenty z książki autora „Tage und Nächte im Urwald und Sierra", opisujące kraj i ludzi w Santa Cruz i w lasach nad Rio Grande. Różne przygody w podróży poprzez przyrodę podzwrotnikową, poważne i humorystyczne przeżycia urozmaicają opisy.

F e n z l V i k t o r i a. *Das und Dies von Lois und Lies* (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1929. Str. 48 . . . . Mk. 1.—

Opowiadanie o życiu, przyrodzie, zwyczajach i legendach w Alpach austrjackich na tle codziennego dnia dzieci góralskiej wsi Oberreith. Lies i Lois, to brat i siostra, dzieci zamożnego górala, interesujące się wszystkiem, co wokoło siebie widzą, słyszą i przeżywają. Opowiadanie urozmaicone jest listami, legendami i zabawami. Książeczka przepojona ukochaniem przyrody, rodziny i ojczyzny, daje wgląd w życie i charakter Alpejczyków. Język dość łatwy.

F i l c h n e r W i l h e l m. *Unter Tibetern.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 43. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9 —Leipzig. Str. 32. Wydanie B. . . . . Kart. Mk. 0.35

Fragmenty z książki autora „Das Rätsel des Matschu", opowiadające o egzotycznych przygodach karawany białych wśród dzikich szczepów Tybetu podczas wyprawy w r. 1904. Autor przedsiębrał podobnie jak Sven Hedin szereg wypraw do Tybetu. Niniejsze fragmenty dają pojęcie o trudnościach podobnych wypraw. Język względnie nietrudny.

F o u q u é d e l a M o t t e. *Undine.*

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 21. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1928. Str. 160 . . . . . zł 3.40

Wydanie z słownikiem i komentarzami leksykalnemi.

Cena

b) Weltgeist-Bücher. Bd. 117. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg 2. Str. 79 . . . . Opr. Mk. 0.40

c) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. III. Bd. 8. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 94 . . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

Nowela romantyczna o charakterze baśniowym, malująca życie rusałki na tle piękna przyrody i wśród ludzi. Idealizm, wyrażający się w noweli, nadaje jej duże znaczenie wychowawcze. Jest to ulubiona lektura młodzieży żeńskiej.

F r a n c k H a n s. *Wiedersehen.* Novelle. Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. II. Bd. 35. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 32 . . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

Dzieje dziewczynki, pozbawionej w ciągu wojny światowej opieki rodziców. Matka zostaje zabita, ojciec przebywa na froncie, nakazując dziewczynce, oddanej do zakładu dla sierot w Wiedniu, czekać na jego powrót. Po wojnie dziewczyna chce wrócić do wsi rodzinnej w Małopolsce, przez nieporozumienie jednak dostaje się do Opawy, tu zostaje adoptowana przez zamożnych ludzi — i czeka. Ojciec odszukuje ją po powrocie z wojny, widząc ją jednak szczęśliwą w dobrych warunkach, którychby jej zapewnić nie mógł, nie daje się poznać, pozostawia ją w jej nowym domu, a sam wraca do swej wsi, by rozpocząć nowe życie. Opowiadanie żywe, styl ładny, język łatwy.

F r a n k R u d o l f, L i c h e y G e o r g. *Der Schädel des Negerhäuptlings Makaua.* Müller u. Kiepenheuer Verlag. Potsdam. 1931. Str. 235 . . . . Kart. Mk. 3.80

Jest to pierwsza powieść dla młodzieży o wojnie światowej napisana w duchu humanitarnym. Bohaterem jest chłopak wiejski, Polak; zagarnięty w czasie działań wojennych przez baterję niemiecką, dzieli jej losy na froncie wschodnim i zachodnim. Stopniowo uświadamia sobie grozę i bezsensowność tej wojny. Gdy po 2 latach udziału w wojnie żołnierz Jan otrzymać ma w obecności cesarza obywatelstwo niemieckie w nagrodę za swe zasługi, znika bez śladu z baterji. W książce tej tkwią wybitne wartości wychowawcze na tle charakteru chłopca, — w jego zmaganiach i przemianie jego prymitywnej i twardej duszy —; przejawiają się one również niemal w każdym epizodzie tej powieści. Książkę cechuje żywa i zajmująca akcja, styl prosty i ładny; pisana jest drukiem łacińskim; nadaje się od kl. 6.

Cena

F r i c k e K a r l. *In Afrika hinein.* Reiseerinnerungen eines jungen Hamburger Kaufmanns. Deutsche Jugendbücherei Nr. 81. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32. Wydanie B. . . . . . Kart. Mk. 0.35

Żywy i ciekawy opis podróży z portu Chinde po rzece Zambezi do brytyjskiej Afryki Centralnej, obrazki z życia murzynów, polowanie na słonie. Język dość przystępny.

G a n g h o f e r L u d w i g. *Das Geheimnis der Mischung.* Moderne deutsche Dichtungen. (Schulausgabe). Księg. W. Mietke. Warszawa, Wspólna 10. 1930. Str. 16 . . . . zł 0.30

Wydanie z objaśnieniami leksykalnemi.

Nowelka przedstawia biednego pracownika fabryki majolikowej, którego uczciwość fabrykant wystawia na próbę. Uczciwy człowiek nie ulega pokusie, za co jest hojnie wynagrodzony przez pracodawcę. Treść nowelki zajmująca, język łatwy.

G e b a u e r A. K. *Um den Mount Everest.* Fahrten und Abenteuer (illustriert). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1925. Str. 214. Mk. 2.90

Opis kilku podróży autora po Indjach ze szczególnem uwzględnieniem okolic, sąsiadujących z Himalajami. Prócz opisów własnych wędrówek, daje autor szereg szkiców z życia plemion indyjskich i mongolskich, z flory i fauny Himalajów. Opisy są żywe i interesujące; język nietrudny, druk łaciński.

G e r s t ä c k e r F r i e d r i c h. *Neun Tage im Walde von Ecuador* und andere Geschichten. Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 64. J. Beltz Verlag. Langensalza. Wyd. 3. Str. 36 . Kart. Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

Tomik zawiera 3 opowiadania: 1. Neun Tage im Walde von Ecuador; 2. Die Alligatorenjagd; 3. Die Bärenjagd im Arkansas. Na tle własnych przeżyć autor opisuje ludzi, faunę i florę Ameryki. Akcja żywa i zajmująca, zwłaszcza dla chłopców.

G e r s t ä c k e r F r i e d r i c h. *Der Schiffszimmermann.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 3. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32. Wyd. B. Kart. Mk. 0.35

Z okrętu, polującego na wieloryby, ucieka marynarz-cieśla na jedną z wysp Oceanu Spokojnego, gdzie zaprzyjaźnia się

Cena

z czerwonoskórymi mieszkańcami i pędzi wśród nich szczęśliwe życie. Podstępnie porwany na okręt, przeżywa szereg przykrych przygód, aż wyzwala się i wraca na wyspę. Podziw dla piękna przyrody i życia pierwotnego na łonie przyrody, lekka krytyka ujemnych właściwości cywilizacji, dzielność osobista marynarza, żywa akcja czynią tę nowelkę miłą i pożyteczną lekturą. Język względnie nietrudny.

Grillparzer Franz. *Der arme Spielmann.* Erzählung. Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. II. Bd. 20. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 48. Kart. Mk. 0.25
Opr. Mk. 0.60

Nowela kreśli sylwetkę człowieka, który z powodu nadmiaru idealizmu i dobroci, połączonych z nieporadnością życiową, traci dobrobyt, odsuwa się od ludzi i pędzi samotne życie. Tylko skrzypce dają mu możność wypowiedzenia swych uczuć. W czasie powodzi, spiesząc powodzianom z pomocą, przeziębia się i umiera. Nowelę znamionuje serdeczne współczucie z bliźnim.

Hauff Wilhelm. *Das kalte Herz.*

a) Volksschatz Nr. 6. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1924. Str. 76 . . Mk. 0.60

b) Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. III. Bd. 2. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 62 . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

c) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 19. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 51. Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

W ładnej i łatwym językiem napisanej baśni poeta, opierając się na podaniach ludowych, przedstawia życie górala z Schwarzwaldu. Ten, niepomny rad i wskazówek dobrego ducha lasów, zaprzedaje się djabłu, oddając mu za cenę majątku swe serce. Życie bez serca nie daje jednak góralowi szczęścia. Przy pomocy dobrego ducha udaje mu się wydostać z pod wpływu szatana i odzyskać swe serce. Szczęśliwy rozpoczyna nowe życie, oparte na pracy i miłości człowieka.

Hauff Wilhelm. *Die Karawane.* Cz. I, III, IV. Bibljoteczka niemiecka Nr. 4, 11, 29. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.

Cz. I. Nr. 4. 1929. Str. 43. Cena zł 0,85. Treść: Die Geschichte vom Kalif Storch. Die Geschichte vom Gespensterschiff.

Cena

Cz. III. Nr. 11. 1925. Str. 39. Cena zł 0,80. Treść: Die Errettung Fatmes.

Cz. IV. Nr. 29. 1928. Str. 62. Cena zł 1,40. Treść: Die Geschichte von dem kleinen Muck. Das Märchen vom falschen Prinzen.

Wydanie zaopatrzone w słownik i komentarze leksykalne.

Hedin Swen. *Auf Schleichwegen durch Tibet.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 54. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32. Wydanie B.. . Kart. Mk. 0.35

Wyprawa podróżnicza Swen Hedina z r. 1905 z Indyj przez Himalaje. Autor opisuje wyprawę przez pustynne wąwozy na wysokości ponad 4000 m., pobyt wśród tybetańskich plemion i przymusowe wydalenie go przez tubylców. Opis pustynnej i srogiej przyrody górskiej, zwyczaje i sposób życia ludów, nietkniętych cywilizacją europejską, ujęty ciekawie.

Hedin Swen. *Gordons heldenhafter Untergang.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 82. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32. Wydanie B. . Kart. Mk. 0.35

Jest to wybór fragmentów z książki Sven Hedina „Von Pol zu Pol", opisujący walkę oficera szkockiego Gordona jako paszy Sudanu w latach 1874—1885 z Arabami, handlującymi niewolnikami. Nietylko akcja, lecz i opisy Egiptu, Nilu, pustyni, Sudanu, są przedstawione plastycznie i interesująco. Mapka ilustruje opowiadania. Język łatwy.

Heyse Paul. *Der verlorene Sohn.* Erzählung. Wiesbadener Volksbücher Bd. 10. Verlag des Volksbildungsvereins zu Wiesbaden. Str. 60 . . . . . . Mk. 0.45

Zaślepienie matki przyczynia się do moralnego upadku syna. Okupuje ona swoją winę cierpieniem i wielką ofiarnością w stosunku do swego drugiego dziecka, mniej kochanej córki. W noweli tkwi duża wartość estetyczno-literacka i wychowawcza; czyta się łatwo i z zainteresowaniem. Wstęp ułatwia właściwe ujęcie noweli.

Italiaander Rolf. *So lernte ich segelfliegen* (mit Zeichnungen und photographischen Aufnahmen). Was Jungens erzählen Bd. 12. Orell-Füssli Verlag. Zürich—Leipzig. 1931. Str. 167 . . . . . Opr. Mk. 3.80

Książka napisana przez 15-letniego chłopca, ucznia gimnazjum, przedstawia na tle jego zamiłowania do lotnictwa pierwszą jego podróż napowietrzną balonem, oraz pobyt na kursie szybownictwa w Rossitten w Prusach Wschodnich. Opisy nauki

Cena

latania na szybowcu przeplatają obrazy przyrody nadbałtyckiej. Książka, którą cechuje prostota i szczerość wypowiedzi, przemawia do młodzieży przez swą bezpośredniość i zajmującą, aktualną treść; tkwią w niej duże walory wychowawcze przez podkreślenie momentu życiowej samodzielności młodzieży, energji, prowadzącej do czynu, koleżeńskości. Styl prosty, język łatwy; nadaje się od kl. 5.

Jacobsen Adrian. *Unter Indianern und Eskimos.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 83. H. Hillger Verlag. Berlin W 9—Leipzig. Str. 32. Wyd. B. . Kart. Mk. 0.35

Są to szkice z przeżyć autora podczas jednej z wypraw podróżniczych z lat 1882/83 na północno-zachodnie kresy Ameryki i Alaski wśród szczepów Indjan i Eskimosów. Życie domowe, zwyczaje, lecznictwo, walki szczepów, wędrówki przez lasy dziewicze, podróże przy pomocy psów i t. p. opisane są interesująco i łatwym, przystępnym językiem.

Kästner Erich. *Emil und die Detektive.* Ein Roman für Kinder (illustriert). Volksausgabe. Williams u. Co. Verlag. Berlin-Grunewald. 1931. Str. 236 Opr. Mk. 3.—

Opowieść o przygodzie małego Emila, który ze swego miasta rodzinnego Neustadt udaje się w podróż do babki do Berlina, wioząc dla niej pieniądze od matki. W drodze zostaje okradziony. Nie tracąc przytomności, przy pomocy swoich rówieśników w Berlinie organizuje pościg za złodziejem, którego udaje mu się wkońcu oddać w ręce policji. Wyznaczoną na głowę bandyty nagrodę 1000 Mk. otrzymuje Emil, ofiarując je matce na urządzenie salonu fryzjerskiego.

Opowiadanie napisane jest niezmiernie żywo, z rozmachem, odpowiadającym życiu współczesnemu i wywołuje dlatego zainteresowanie nietylko u młodego, lecz także u dorosłego czytelnika. Akcja rozgrywa się wśród młodzieży, znajduje więc żywy oddźwięk w psychice dziecka. Znaczenie wychowawcze polega na skreśleniu uczuciowo pozytywnego stosunku syna do matki, podporządkowaniu jednostki w grupie młodzieży dla osiągnięcia wspólnego celu, oraz pomocy wzajemnej, jakiej sobie dzieci użyczają. Język, choć zawiera berlinizmy, łatwy, budowa zdań przejrzysta, prymitywna, druk łaciński, ilustracje znakomite. Całość jest wzorem współcześnie ujętej powieści dla młodzieży. Nadaje się ew. już od kl. 4.

Kästner Erich. *Pünktchen und Anton.* Ein Roman für Kinder. (Illustriert). Williams und Co. Verlag. Berlin-Grunewald. 1932. Str. 223 . . . Opr. Mk. 4.05

Cena

Bohaterowie tej powieści — dziewczynka z bogatego i chłopiec z ubogiego domu — zawierają przyjaźń na ulicy. Szereg niezwykłych zdarzeń i przeżyć dzieci, w których zaznacza się ich samodzielność, przytomność umysłu i dzielność chłopca, rzuca światło na dzisiejsze życie wielkomiejskie, wprowadza w zagadnienia społeczne. Akcja powieści bardzo żywa, dostosowana do psychiki i zainteresowań młodzieży, znaczenie wychowawcze wybitne. Autor podaje wiele cennych myśli wychowawczych w rozdziałach, zatytułowanych „rozmyślaniami". Język nagół łatwy, styl prosty; druk łaciński; książka nadaje się ew. już od kl. 4.

Liliencron Detlev v. *Der Richtungspunkt. Der Narr.* Zwei Kriegsnovellen. Kranz-Bücherei Bd. 17. M. Diesterweg Verlag. Frankfurt a/M. 1928. Str. 28. Mk. 0.36

Są to dwa epizody z wojny prusko-francuskiej r. 1870. Autor opisuje grozę wojny, jej krwawy posiew, gloryfikuje odwagę, męstwo i miłość ojczyzny. Opis plastyczny, styl ładny i prosty.

Linke Karl. *Die österreichische Nordpolfahrt von Payer und Weyprecht in den Jahren 1872—74* (Ausgewählt aus den Originalberichten mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1924. Str. 121 . . . . Mk. 1.70

Ciekawy i zajmujący opis pierwszej wyprawy naukowej Payera i Weyprechta do bieguna północnego, przeważnie na podstawie umiejętnie dobranych wyjątków z ich własnych pamiętników. Prymitywność środków technicznych tej wyprawy w stosunku do dnia dzisiejszego daje możność uświadomienia szybkiego rozwoju techniki i jego znaczenia dla nauki. Nieustraszona odwaga i siła woli tych badaczy nadaje tej książce duże znaczenie wychowawcze.

List Josef. *Naturbilder aus allen Zonen* nach Selbstberichten von Forschern gesammelt (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1926. Str. 256 . . . . Mk. 2.50

Na treść książki składa się 7 działów: 1. Der Norden. 2. Nord-Amerika; 3. Südamerika; 4. Afrika; 5. Südasien; 6. Australien; 7. Das Meer. Jest to zbiór krótkich, lecz stanowiących całość, opisów fauny, jak również flory z uwzględnieniem krajobrazu oraz przygód starszych badaczy i podróżników. Książka bogato ilustrowana, styl prosty, język łatwy, druk łaciński.

Cena

N a n s e n F r i d t j o f. *Auf der Nordpolfahrt I.* Mit Schlitten und Kajak. Deutsche Jugendbücherei Nr. 28. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 32 Wydanie B. . . . . Kart. Mk. 0.35

Fragmenty z słynnej książki Nansena „In Nacht und Eis“, opisującej przeżycia podczas wyprawy polarnej wielkiego podróżnika w r. 1896. Forma opowiadania pamiętnikowa. Fragmenty powiazane są tekstem uzupełniającym. Lektura pod względem wychowawczym niezmiernie cenna: żywy przykład wytrwałości, bohaterskich zmagań człowieka z przyrodą, bezinteresowna praca dla nauki i ludzkości. Nadaje się od kl. 6.

N o h a r a W. K v. *Kraulen musst du, Käthe!* Ein Buch vom Schwimmen (illustriert). F. Schneider Verlag. Leipzig W 31. 1933. Str. 111 . . . . . . Opr. Mk. 2.50

Przeżycia i przygody córki rybaka z nad morza Północnego. Dziewczynka zmuszona jest biedą do porzucenia stron rodzinnych, kształci się w Berlinie i ćwiczy w sztuce pływania. Przedsiębiorczość iście amerykańska, dzielność życiowa, ambicja umożliwiają jej zdobycie nagrody w zawodach pływackich w Ameryce; dzięki temu wyrywa z nędzy starego ojca, który zostaje kapitanem statku rybackiego swej córki. W opowiadaniu silnie zaakcentowane są uczucia rodzinne i przyjaźni; życie nakreślone z rozmachem głównie pod kątem widzenia zmagania z niem oraz zagadnienia sportowego. Styl prosty, język nietrudny. Książka nadaje się do lektury od kl. VI.

Von Pflanzen, Tieren und Menschen. Deutscher Hort Heft 23. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1925. Str. 48 . . . . Kart. Mk. 0.60

Na treść tomiku — antologji — składają się opowiadania i wiersze, których przedmiotem jest świat roślin, zwierząt i ludzi, oraz wzajemny stosunek jednego do drugiego. Autorami są znani poeci i pisarze, jak Busch, Freytag, Goethe, Löns, Spitteler i inni.

Język dość łatwy, treść ciekawa i pouczająca.

Hinter Pflug und Schraubstock. I. Teil. Deutscher Hort Heft 26. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1932. Str. 48 . . . . Kart. Mk. 0.80

Antologja, zawierająca wiersze oraz fragmenty prozy z dzieł wybitnych pisarzy, zestawione z punktu widzenia poszanowania pracy fizycznej.

Treść ciekawa i pouczająca; wartość wychowawcza książki wybitna.

Cena

R a a b e W i l h e l m. *Die schwarze Galeere.* Wiesbadener Volksbücher Bd. 18. Verlag des Volksbildungsvereins zu Wiesbaden. Str. 68 . . . . Mk. 0.55
Opr. Mk. 1.05

Nowela historyczna, przedstawiająca walkę Flamandczyków o niepodległość z końcem wieku XVI. Bohaterem noweli jest kapitan Jan Morris, którego okręt, zwany czarną galerą, jest postrachem floty genueńskiej, będącej na żołdzie Hiszpanji. Autor daje żywy obraz buty Hiszpanów, oraz odwagi powstańców. W noweli wyraża się idea miłości ojczyzny, ukochanie wolności. Lektura ta jest poniekąd wprowadzeniem w lekturę Egmonta Goethego ze względu na tło historyczne.

R e n n L u d w i g. *In vorderster Linie.* Aus der Aisne-Champagne-Schlacht 1917. Kranz-Bücherei Heft 175. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/M. 1931. Str. 32. Mk. 0.36

Jest to jeden z rozdziałów powieści Renna „Krieg“, opisujący bitwę w Szampanji w r. 1917. Autor wiernie oddaje udział swego oddziału w bitwie, opisuje losy towarzyszów broni: żywy obraz nowoczesnej wojny bez wszelkiego romantyzmu. Fragment ten pisany stylem prostym, łatwym językiem, przeważnie w formie dialogu, nadaje się do lektury od kl. 5.

R e u t e r F r i t z. *Anekdoten.* Cz. II. Bibljoteczka niemiecka Nr. 26. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1928. Str. 95 . . . . zł 2.10

Tomik zawiera 39 anegdot, ułożonych na podstawie „Läuschen und Rimels“ Reutera. Naogół są one doskonałą satyrą na zacofane stosunki i głupotę mieszkańców Meklemburgji. Autor nie oszczędza żadnego stanu, wyszydza wady chłopów, magnatów, urzędników. Lektura ta daje żywy obraz stosunków i poziomu umysłowego mieszkańców zapadłej prowincji niemieckiej.

Wydanie zaopatrzone w słownik.

R o s e g g e r P e t e r. *Als ich noch der Waldbauernbub war.* I t. L. Staackmann Verlag. Leipzig. 1931. Str. 119 . . . . Mk. 0.80
Opr. Mk. 1.50

Wybór opowiadań z dzieł Roseggera, które dają obraz życia, poglądów i charakteru chłopów austrjackich krajów alpejskich, odzwierciadlony w duszy dziecka. Dużo uczucia bez sentymentalizmu, swoisty humor, ładny, nietrudny język, naogół zajmująca fabuła, podkład moralny, lecz nie moralizujący — stanowią zalety tej książki.

Cena

R o s e g g e r P e t e r. *Das Holzknechthaus.* Moderne deutsche Dichtungen. (Schulausgabe). Księg. W. Mietke. Warszawa, Wspólna 10. 1923. Str. 31 . . . . . zł 0.30

Opowiadanie o przemianie duchowej hardego i bezwzględnego szlachcica na tle niebezpieczeństw, przeżytych w otoczeniu ludzi prostych i dobrych. Pierwiastek bohaterstwa, powaga i spokój w niebezpieczeństwie nadają znaczenie wychowawcze tej książeczce, napisanej ładnym i łatwym językiem.

Wydanie zaopatrzone w objaśnienia leksykalne.

R o t t e r m u n d H a r r y. *Donaufahrt.* Vom Schwarzwald bis Wien im Faltboot. Verlag Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1933. Str. 90 . . . . Opr. Mk. 1.50

Ładny i ciekawy opis wyprawy kajakiem po Dunaju, od jego źródeł do Wiednia. Jeden z młodych uczestników wyprawy opisuje w żywy sposób krajobraz i ludzi oraz przygody, urozmaicające wycieczkę. Książka odznacza się bezpośrednością przeżyć, naturalnością obserwacyj i wypowiedzi; styl łatwy, język prosty. Liczne i piękne fotografje ożywiają tekst. Nadaje się do lektury od kl. VI.

S c h a r r e l m a n n H e i n r i c h. *Peter Peine.* Moderne deutsche Dichtungen. (Schulausgabe). Księg. W. Mietke. Warszawa, Wspólna 10. 1923. Str. 12. zł 0.30

Krótki fragment książki p. t. „Fröhliche Kinder" podaje ciekawą przygodę z życia dzieci w Bremie. Epizod ten zaznacza różnicę między zuchwałą butą a prawdziwą odwagą.

Wydanie zaopatrzone w objaśnienia leksykalne.

S c h ö n h e r r K a r l. *Erzählungen.* Jugendrotkreuzbücher Bd. 1. Österreichisches Jugendrotkreuz. Wien. Str. 62 . . . . Opr. Mk. 0.40

Książeczka zawiera 4 opowiadania z życia ludu alpejskiego. „Der Hirt" maluje przywiązanie pasterza do swej trzody, przy której trwa do śmierci; „Als der Vater starb" daje wspomnienia autora z dzieciństwa własnego, poświęcone w hołdzie matce; „Die Mutter" — matka, która straciła synka, oraz kotka, której młode owa matka utopiła: dwie matki, dziwnie powiązane ze sobą losem; „Der Ehrenposten" — humorystyczne opowiadanie z życia wsi tyrolskiej, malujące zarazem jeden ze zwyczajów ludowych oznaczania granicy wiejskiej.

Opowiadania odznaczają się prostotą akcji, silną i zwartą kompozycją, żywym, jasnym językiem. W opowiadaniu pierwszem nieco dialektu, dostatecznie jednak zrozumiałego.

Cena

S c h ü t z e H. (Bearbeitet). *Telegramm und Funkspruch* (mit Abbildungen). Augen auf — Franckhs Lesehefte für Arbeit in Schule und Haus Heft 200. Franckh'sche Verlagshandlung. Stuttgart. 1928. Wydanie B. Str. 32 . . . . Kart. Mk. 0.40

Książeczka, będąca opracowaniem i uzupełnieniem rosyjskiej książki Schitkowa, wprowadza w dziedzinę telegrafu i radja. Wykład, podzielony na małe rozdziały, jest przystępny i żywy, uplastyczniony licznemi ilustracjami.

S o n n l e i t n e r A. T h. 3 t. I t. *Die Höhlenkinder in ihrer Steinzeit.* II t. *Die Höhlenkinder in der Sintflut.* III t. *Die Höhlenkinder auf der Sonnleiten* (mit Bildern). Augen auf — Franckhs Lesehefte für Arbeit in Schule und Haus Heft 1, 2, 3. Franckh'sche Verlagshandlung. Stuttgart. 1926. à str. 32. Kart. à Mk. 0.40

Są to fragmenty z trzytomowego dzieła autora p. t. „Die Höhlenkinder", którego treścią są dzieje dwojga dzieci, Piotra i Ewy; dzieci pozostawione są po śmierci opiekującej się niemi staruszki sobie samym w dzikiej, niedostępnej dla ludzi okolicy alpejskiej. Przeżycia obojga młodych, zdobywających krok za krokiem możność bytu, od najprymitywniejszych jego warunków poczynając, — to w skrócie historja kultury ludzkiej od epoki lodowcowej do początków epoki żelaznej. Znajdujemy więc opowiadania, ilustrujące pracę ludzką w zamierzchłych czasach, narzędzia, zwyczaje, życie codzienne, budzenie się potrzeb duchowych i t. p. Ilustracje w tekście uplastyczniają akcję i opisy. Wychowawcze znaczenie książeczek leży w przykładzie, jaki swą aktywnością i energją życiową dają bohaterowie opowiadań. Chociaż niektóre fragmenty są opisowo mniej zajmujące, a język miejscami nieco trudny, to jednak lektura tych książeczek jest bardzo pożądana, jako pogłębiająca pogląd na dzieje człowieka i wartość jego dążeń.

S o n n l e i t n e r A. T h. 3 t. I t. *Koja im Bergwald.* II t. *Koja an der Donau.* III t. *Koja im Sturm* (mit Bildern). Augen auf — Franckhs Lesehefte für Arbeit in Schule und Haus Nr. 23, 24, 25. Franckh'sche Verlagshandlung. Stuttgart. 1928. à str. 32. Kart. à Mk. 0.40

Fragmenty z książek autora p. t. „Kojas Wanderjahre", „Kojas Waldläuferzeit" i „Kojas Haus der Sehnsucht". Koja i Agi — to brat i siostra. Pierwszy tomik opisuje ich dzieciństwo, spędzone w ciężkich warunkach materjalnych, przygody i zdarzenia tych lat. W drugim tomiku przedstawione są pierw-

Cena

sze lata szkolne Koji, spędzone w Bechlaren nad Dunajem. W trzecim tomiku znajdujemy czternastoletniego Koję w Wiedniu, jako ucznia gimnazjum, siostrę jego, Agę, przy pracy w gospodarstwie na wsi, pomagającą bratu w nauce.

Opowiadania są żywe, zajmujące, pełne szczerego uczucia. Myślą przewodnią: praca i hart ducha. Język niezbyt trudny.

Speyer Wilhelm. *Der Kampf der Tertia.* Erzählung. E. Rowohlt Verlag. Berlin. 1929. Str. 237. Kart. Mk. 3.—

Powieść opisuje niemieckie życie szkolne młodzieży gimnazjalnej w zakładzie, znajdującym się na wsi wśród przyrody. Uczniowie jednej klasy tworzą własną organizację w państwie szkolnem. Autor maluje życie tego małego społeczeństwa, przedstawiając barwnie poszczególne jego przejawy: w obozie, przy pracy rolnej, w klasie przy nauce, podczas gry w piłkę nożną, w szczególności zaś przedstawia walkę tej młodzieży z kołtunerją sąsiedniego miasteczka o psy i koty. Wybijają się w tem społeczeństwie, jak w każdej grupie społecznej, poszczególne jednostki.

Powieść napisana z humorem, traktująca z wnikliwością i prawdziwem ukochaniem młodości młodzież, i jej postępowanie. Język nietrudny, akcja interesująca, pierwiastek etyczny — miłość dla zwierząt i słabych — czynią tę książkę pożądaną lekturą dla młodzieży.

Speyer Wilhelm. *Die goldene Horde.* Erzählung. Rowohlt Verlag. Berlin. 1931. Str. 261. Kart. Mk. 3.—

Jest to druga część powieści „Der Kampf der Tertia", malująca nowe przygody młodzieży w obozie, w polu, w cyrku wędrownym. W ośrodku akcji stoją dziewczęta: Annemarie, była uczenica zakładu, zbiegła do cyrku wędrownego, oraz Daniela, bohaterska przywódczyni klasy. Chłopcy pragną wyzwolić dawną koleżankę z cyrku, układają odpowiedni plan i wykonują go z odpowiednią brawurą. Na tle tej akcji występują świetnie zarysowane indywidualności uczniowskie. Powieść zaciekawia tak fabułą, jak charakterami postaci, nastawiona jest nawskroś współcześnie i napisana nietrudnym, prostym językiem, etycznie stoi na wysokim poziomie.

Stadler Hans. *Bilder aus der neuen Welt: Amerika in Zeit- und Lebensbildern.* Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1926. Str. 225. Mk. 2.60

Na podstawie wyjątków z książek Eytha, Kellermanna, Scherra i innych autor podaje najważniejsze momenty z historji Ameryki i jej życia teraźniejszego. W barwnych obrazach przesuwają się opisy przyrody, plantacyj bawełny i t. d. Książka ta dostarczy również nauczycielowi bogatego materjału porównawczego stosunków europejskich z amerykańskiemi.

Cena

Stern Adolf. *Dürer in Venedig.* Wiesbadener Volksbücher Bd. 141. Verlag des Volksbildungsvereins zu Wiesbaden. 1918. Str. 96 . . . . Mk. 0.40

Jest to fragment utworu autora p. t. „Venezianische Novellen": epizod z życia Dürera z czasu pobytu jego w Wenecji, który odzwierciadla ówczesne stosunki w świecie artystycznym. Zawiść malarzy włoskich wobec obcego przybysza Niemca zostaje wreszcie pokonana dzięki zaletom jego charakteru. Styl łatwy, fabuła zajmująca.

Storm Theodor. *Pole Poppenspäler.* Erzählung.

a) Volksschatz Nr. 32. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1923. Str. 104. . Mk. 1.25
b) Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. II. Bd. 11. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 79 . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75
c) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 17. J. Beltz Verlag. Langensalza. Wyd. 19. Str. 62 . . . . Kart. Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

W ulubionej swej formie noweli ramowej opowiada autor dzieje miłości dwojga dzieci, córki właściciela wędrownego teatru marjonetek i syna rzemieślnika, osiadłego w mieście. Miłość dziecięca trwa przez długie lata rozłąki i przy powtórnem przypadkowem spotkaniu prowadzi mimo różnic społecznych do małżeństwa.

Nowela łączy realizm w odtwarzaniu środowiska z romantyzmem uczuć. Akcja i sposób przedstawienia są zajmujące. Szczególnie ładne, niepozbawione humoru a zarazem pouczające jest przedstawienie teatru marjonetek i opis jego typowych figur. Pierwiastki wychowawcze: umiłowanie zawodu, praca jako treść życia, miły stosunek rodziców do syna, szacunek dla rzemiosła. Nadaje się od kl. 6.

Sudermann Hermann. *Das Bilderbuch meiner Jugend.* (Aus) Deutsche Jugendbücherei Nr. 167. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9—Leipzig. Str. 31. Wydanie B. . . . . Kart. Mk. 0.35

Są to fragmenty z autobiografji Sudermanna, obrazujące życie rodzinne i społeczne mieszczaństwa pruskiego (Bei der

Cena

guten Tante in Elbing), przeżycia młodzieńcze z epoki chłopięctwa i pierwszych burz młodzieńczych (Der Lausebengel), rozczarowania i walki pierwszych początków życia zawodowego (Die Apotheke). Serdeczny ton wspomnień, ukochanie stron ojczystych, pogoda światopoglądu, łatwy język nadają tej książeczce wybitną wartość.

T a f e l A l b e r t. *Bei den Mongolen.* Deutsche Jugendbücherei Nr. 122. H. Hillger Verlag. Berlin W. 9— Leipzig. Str. 32. Wyd. B. . . . . Kart. Mk. 0.35

Wyjątek z dwutomowego dzieła „Meine Tibetreise", w którem autor opisuje wyprawę nad jezioro Kuku-nor przez wyżynę tybetańską w r. 1905. Wyprawa obfituje w wielką ilość niebezpieczeństw, jakiemi są otoczeni jej członkowie. Nietylko dzika przyroda czyha na życie ludzi i zwierząt, lecz również tubylcze szczepy tybetańskie napadają i rabują. Książeczkę czyta się z wielkiem zaciekawieniem i napięciem; podkreślone są w niej również wartości etyczne, jak bohaterstwo, wytrwałość i wiara we własne siły. Styl i język naogół nietrudny.

T h o m p s o n S e t o n E r n e s t. *Tito.* Geschichte einer Präriewölfin. Augen auf — Franckhs Lesehefte für Arbeit in Schule und Haus Nr. 5. Franckh'sche Verlagshandlung. Stuttgart. Str. 32 . . Kart. Mk. 0.40

Dzieje wilczycy w niewoli ludzkiej, podczas której zapoznaje się ona ze zwyczajami i podstępami ludzi i uczy się, jak na nie reagować. Po wydostaniu się na wolność, staje się niejako pionierem nowego wychowania rodu wilczego, który zastosowując się do nowych warunków bytu, poczyna zwycięsko odpierać ataki ludzkie. Opowiadanie wprowadza w sposób interesujący w życie zwierząt, pełne jest umiłowania przyrody i szacunku dla stworzenia Bożego.

Deutsche Volkssagen. Deutscher Hort Heft 9. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1929. Str. 48. Kart. Mk. 0.80

Tomik zawiera dobry wybór ze znanych podań niemieckich. Lektura ta zainteresuje młodzież i będzie pożyteczna w związku z materjałem lekcyjnym.

W i l d e n b r u c h E r n s t v. *Archambauld.* Ein Blatt vom Lebensbaum. Moderne deutsche Dichtungen. (Schulausgabe). Księg. W. Mietke. Warszawa, Wspólna 10. 1924. Str. 31 . . . . zł 0.50

Cena

Nowelka o tendencji pacyfistycznej przedstawia przyjaźń dwóch chłopców Niemców z ich rówieśnikiem Francuzem; przeżywają wspólnie dzieciństwo nad Bosforem. Francuz i Niemiec spotykają się już jako dorośli na polu bitwy w wojnie prusko-francuskiej; ciężko ranny Francuz umiera w ramionach przyjaciela Niemca. Idea nowelki, że miłość i przyjaźń silniejsze są od szowinistycznej nienawiści.

Wydanie z objaśnieniami leksykalnemi.

W i l d e n b r u c h E r n s t. *Das edle Blut.* Moderne deutsche Dichtungen. (Schulausgabe). Księg. W. Mietke. Warszawa, Wspólna 10. 1923. Str. 31 . . . . . zł 0.50

Nowelka, której temat wzięty jest z życia uczniów szkoły kadetów w Niemczech, znajduje żywy oddźwięk w młodzieży ze względu na aktualność poruszanych w niej problemów, jak np. sprawy honoru, odpowiedzialności za winy i t. p. Pod względem wychowawczym książeczka ta, napisana językiem ładnym i nietrudnym, jest pożyteczną lekturą.

Wydanie z objaśnieniami leksykalnemi.

Stopień wyższy.

B l e e k e r - K o h l s a a t E d g a r. (herausgegeben v.). *Das Fliegerbuch.* Mit 170 Abbildungen. Union Deutsche Verlagsgesellschaft. Stuttgart. Str. 276 . Opr. Mk. 4.80

Na treść książki składa się szereg artykułów, napisanych dla młodzieży przez znawców lotnictwa. Daje ona obraz rozwoju lotnictwa od początków do chwili bieżącej, wprowadza w wiedzę lotniczą i zapoznaje z dziedzinami, związanemi z lotnictwem. Liczne ilustracje i fotografje przyczyniają się do zrozumienia tekstu i zainteresowania tematem. Ze względu na dość trudny język książka nadaje się do lektury dla stopnia najwyższego.

B r u c k n e r F e r d i n a n d. *Elisabeth von England.* Schauspiel. S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 179. 3.15
Opr. Mk. 4.50

Dramat historyczny, którego główną treścią jest walka Hiszpanji z Anglją i klęska hiszpańskiej armady. Dwa różne światy, katolicki i protestancki, uosobione w królu hiszpańskim Filipie i królowej angielskiej Elżbiecie, walczą o pierwszeństwo. Średniowieczny absolutyzm i racjonalizm staczają ze sobą walkę rozstrzygającą. Zwycięża racjonalizm w osobie Elżbiety.

Cena

Oprócz doskonałego przeciwstawienia tych dwóch światów, autor przedstawia rozwój duchowy Elżbiety, która z egoistycznej kobiety staje się państwowo-twórczą królową i przeistacza małe państwo w potęgę światową. Ze względu na tę ideę państwową lektura dramatu jest bardzo wskazana, z powodu trudnego języka nadaje się jednak dla uczniów bardziej zaawansowanych w języku.

Byrd Richard E. *Himmelwärts.* Meine Flüge zum Nordpol und über den Atlantik. Reisen und Abenteuer Bd. 48. Verlag F. A. Brockhaus. Leipzig. 1930. Str. 159 . . . . Opr. Mk. 2.52

Autor nie ogranicza się do zajmującego opisu swych przeżyć lotniczych i wypraw, z których najciekawsze są wyprawa na biegun Północny i przelot przez ocean Atlantycki; omawia szereg problemów, związanych z lotnictwem, wskazuje na usługi, jakie może ono oddać zarówno jako środek komunikacyjny, jak i dla badań naukowych krajów niedostępnych, np. okolic podbiegunowych.

Chun Carl. *Aus den Tiefen des Weltmeeres* (mit Bildern). Hirts deutsche Sammlung Gruppe N. II. Bd. 3. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 103. Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

Sprawozdanie z wyprawy przyrodniczej z r. 1898, której celem było poznanie flory i fauny oceanów na różnych stopniach szerokości geograficznej. Suche poniekąd opisy zwierząt i roślin, często dotychczas nieznanych, są urozmaicone zajmującemi opowiadaniami przygód uczestników wyprawy. Książka nadaje się zwłaszcza dla młodzieży gimnazjów typu matematyczno-przyrodniczego.

Diebold Bernhard. (Herausgegeben v.). *Das Buch der guten Werke 1914—1918.* Societäts-Verlag. Frankfurt a/M. 1932. Str. 345 . . . . Opr. Mk. 4.80

Książka zawiera 166 krótkich opowiadań o dobrych czynach, spełnionych podczas wojny światowej przez jej uczestników oraz ludność cywilną. Są to przeważnie wspomnienia żołnierzy niemieckich, którzy dają wyraz swej wdzięczności za dowody dobrego serca, okazane im przez dawnych wrogów na polu bitwy, w szpitalu, na terenie okupowanym, w niewoli. Chociaż czyny te są nieraz skromne, wyrastają jednak w obliczu zniszczenia i nieubłaganej śmierci do rozmiarów bohaterstwa i wzruszają swą szczerością i serdecznością; są również dowodem że i na wojnie człowiek może być człowiekiem, gdy patrzy na wroga jak na bliźniego.

Cena

Książka ta, daleka od wszelkiej tendencyjności, przemawia swą czystą humanitarnością, zawiera wybitne walory wychowawcze; napisana jest stylem prostym, łatwym językiem, dostępna w wyjątkach już w klasach średnich.

Ebner-Eschenbach Marie v. *Das Gemeindekind.* Hesse u. Becker Verlag. Leipzig. Str. 281.
Opr. Mk. 2.85

Akcja rozgrywa się na Morawach w drugiej połowie w. XIX. Bohaterem opowiadania jest chłopiec, Paweł. Po straceniu ojca za morderstwo i skazaniu matki za współudział w zbrodni na 10 lat więzienia, chłopak zostaje oddany przez gminę pod opiekę pastucha wiejskiego, siostra jego do klasztoru. Paweł wyrasta w ciężkich warunkach życiowych na młodzieńca o wielkim harcie ducha i silnym charakterze. Znosi i ciężki los i złośliwość ludzi, żyjąc dla siostry i matki, którą po odbyciu kary przyjmuje do siebie.

Mimo pewnej sentymentalności, zaznaczającej się w powieści, posiada ona poważną wartość wychowawczą, wskazując, jak mimo niesprzyjających warunków należy dążyć do wytyczonych szlachetnych celów, walcząc z przeciwnościami.

Erde und Leben. Deutscher Hort Heft 25. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1925. Str. 48 . . . . Kart. Mk. 0.60

Na treść książki składają się popularno-naukowe opisy ewolucji ziemi i życia powstałego na niej od najniższych tworów do najwyższego — człowieka.

Książka nadaje się już od kl. 6.

Ernst Otto.

1. *Asmus Sempers Jugendland.* Der Roman einer Kindheit. Staackmanns Romanbibliothek Bd. 7. L. Staackmann Verlag. Leipzig. 1932. Str. 366.
Opr. Mk. 3.50
2. *Semper der Jüngling.* Ein Bildungsroman. L. Staackmann Verlag. Leipzig. 1923. Str. 315.
Opr. Mk. 5.40

Oba tomy łącznie przedstawiają życie i rozwój chłopca od najwcześniejszego dzieciństwa do 26 roku życia. Rodzice i środowisko, dokładnie skreślone w pierwszym tomie, wpływają na ukształtowanie się duchowego rozwoju marzycielsko i fantastycznie nastrojonego chłopca. Wśród trudów i zmagań wewnętrznych kończy Asmus seminarjum i otrzymuje posadę nauczyciela, ale i tu walczyć musi z zacofaniem i apatją otoczenia, zyskując jednak miłość dzieci. Miłość i małżeństwo czynią z niego

Cena

człowieka pewnego siebie, pozwalając zarazem na rozwój jego talentu poetyckiego. Powieść kończy się opublikowaniem pierwszych jego wierszy.

Tło książki stanowi życie przedmiejskie Hamburga, zdarzenia polityczno-społeczne lat 80-tych u. st., życie szkolne i t. p. Zdrowy humor przenika całą książkę. Prawość przekonań i postępowania, szczerość uczuć, światopogląd humanitarny stanowią ważne atuty wychowawcze tego dzieła. Pewną wadę stanowi rozwlekłość opowiadania.

Frank Bruno. *Alkmene.* Eine Erzählung. Deutsche Novellen des 19. u. 20. Jahrhunderts Bd. 46. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. Str. 56 . . . Kart. Mk. 0.66

W ośrodku akcji stoi Fryderyk II, centrum polityki europejskiej, król, wojownik, filozof i człowiek. Alkmena, to jego chart ulubiony, jedyny przyjaciel, jedyna istota, którą stary król kocha. Z manewrów na Śląsku spieszy na wieść o chorobie psa do Poczdamu, gdzie zastaje go już jednak nieżywego. Szereg scen daje nam poznać historyczną, dla kultury niemieckiej ważną postać Fryderyka od strony ogólno-ludzkiej. Sympatycznie zarysowana postać Lafayette'a, przyszłego wodza demokracji francuskiej, zapowiada nową erę dziejową. Aptekarz Henschke, lekarz Kutze i inni — to typy charakterystyczne dla owej epoki, którą autor przedstawia plastycznie i barwnie, bez specjalnej tendencji.

Nowelę, skróconą dla młodzieży przez samego autora, poprzedza wstęp o poezji Franka pióra Margarety Roseno.

Frank Bruno. *Zwölf Tausend.* Schauspiel in drei Akten. Velhagen u. Klasings deutsche Lesebogen Nr. 146. Verlag Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. Str. 56 . . . . Mk. 0.54

Dramat współczesnego pisarza B. Franka jest znakomitą ilustracją stosunków niemieckich drugiej połowy w. XVIII, obserwowanych z perspektywy współczesności.

Akcja odbywa się w r. 1776 na dworze jednego z absolutnych książąt niemieckich, który sprzedaje angielskiemu agentowi 12 tysięcy mężczyzn dla wojny z Ameryką, nie troszcząc się zupełnie o jakiekolwiek zasady etyki ogólnoludzkiej, politycznej czy społecznej. Sekretarz jego Piderit udaremnia jednak niecny targ, zawiadamiając o nim króla pruskiego Fryderyka W., który zabrania transportu przez pruskie terytorjum. Nowe zasady ludzkości, idące z Ameryki, podważają system tyranji w Niemczech, tak owej ślepej tyranji książąt, jak i owej oświeconej — Fryderyka. Dwa światopoglądy ścierają się.

Cena

Kompozycja jest prosta, nieskomplikowana, przejrzysta. Język łatwy. Podłoże ideowe daje sposobność do omówienia szeregu problemów społecznych. Nadaje się dla kl. VIII.

Frank Leonhard. *Von drei Millionen drei.* S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 224 . Kart. Mk. 4.—
Opr. Mk. 5.—

Powieść ta zajmuje się tak ważnym dzisiaj problemem bezrobocia. Autor przedstawia trzy typy bezrobotnych: robotnika fabrycznego, rzemieślnika (krawca) i urzędnika biurowego. Opuszczają miasteczko rodzinne i wędrują po świecie w poszukiwaniu pracy. Tylko dwóch z nich wraca po wielu przejściach do ojczyzny, w nędzy i zwątpieniu o świecie. — Mimo powagi, a nawet tragizmu tematu znajduje się w powieści szereg miejsc, pełnych pogody i humoru. Ci trzej ludzie walczą z losem, zachowują długo otuchę i humor, aż wkońcu załamują się w walce z brutalną rzeczywistością. Lektura powieści wywołuje współczucie z nędzą ludzką, zachęca do refleksyj nad zagadnieniami pracy i życia współczesnego i wskazuje młodzieży zadania, jakie ją czekają.

Język łatwy, styl żywy, interesujący.

Goethe J. W. *Egmont.* Ein Trauerspiel in fünf Aufzügen.

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 37. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1931. Str. 131 . . . . . zł 2.80
Wydanie zaopatrzone w słownik i komentarze leksykalne.

b) Weltgeist-Bücher Bd. 84. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 79 . . . . . . Opr. Mk. 0.40

c) Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. VII. Bd. 25. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 88 . . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

d) Deutsche Schulausgabe Bd. 3. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1928. Str. 102 . . Mk. 0.80

Goethe J. W. *Faust I.* Eine Tragödie.

a) Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. VII. Bd. 16. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 136 . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

b) Im Auszuge. Deutsche Ausgaben Bd. 83. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1930. Str. 124
Mk. 0.90

Cena

Goethe J. W. *Goetz von Berlichingen.* Ein Schauspiel in fünf Aufzügen.

a) Weltgeist-Bücher Bd. 355. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg Str. 87 . . . . . Opr. Mk. 0.40

b) (Mit 6 Bildern). Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. VII. Bd. 23. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 120. Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

c) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 238—239. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 107 . . . . Kart. Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

d) Deutsche Ausgaben. Bd. 7. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1929. Str. 120 . . . . . Mk. 1.—

Goethe J. W. *Hermann und Dorothea.* In neun Gesängen.

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 1. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1928. Wyd. 3. Str. 193. zł 3.65

Wydanie zaopatrzone w słownik i komentarze.

b) Weltgeist-Bücher Bd. 234. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 60 . . . . . Opr. Mk. 0.40

c) Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. VI. Bd. 1. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 76 . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

d) Deutsche Ausgaben Bd. 1. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1931. Str. 86 . . . . . . Mk. 0.72

Goethe J. W. *Iphigenie auf Tauris.* Ein Schauspiel.

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 18. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1927. Str. 196 . . . . . . zł 4.20

Wydanie zaopatrzone w słownik i komentarze leksykalne.

b) Weltgeist-Bücher Bd. 125. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg Str. 63 . . . . . Opr. Mk. 0.40

c) Deutsche Ausgaben Bd. 2. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1930. Str. 86 . . . . . . Mk. 1.—

Cena

Goethe J. W. *Mignon.* Aus Wilhelm Meisters Lehrjahren. Deutsche Ausgaben Bd. 90. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1929. Str. 77 . . . . Mk. 0.90

Hauptmann Gerhart. *Bahnwärter Thiel.* Novellistische Studie. Reclam-Bücher Nr. 6617. Ph. Reclam Verlag. Leipzig. Str. 74 . . . . . . Mk. 0.35
Opr. Mk. 0.80

Typowa dla Hauptmanna i naturalizmu niemieckiego jedna z pierwszych jego nowel, której treść wzięta jest z życia ludu. Przedstawia ona tragiczne losy dróżnika Thiela.

Temat ujęty bezpośrednio, naturalistycznie, niezwykle plastycznie i mocno, dostatecznie jednak pogłębiony psychologicznie, by zainteresować nietylko akcją, ale i przeżyciami wewnętrznemi bohatera i nastawić na problemy życiowe.

Nowela nadaje się na lekturę pod kierunkiem i ze wskazówkami nauczyciela (ew. od kl. 6).

Hauptmann Gerhart. *Hanneles Himmelfahrt.* Traumdichtung in zwei Akten. Schulausgaben moderner Autoren. S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 63 . . . . Opr. Mk. 1.30

Hannele Mattern, półsierotka, dręczona przez ojca-pijaka, popełnia zamach samobójczy. Wyratowana z wody przez nauczyciela Gottwalda, leży w ubogiej izbie przytułku gminnego w gorączce i majaczy. Zmarła dawno matka, okrutny ojciec, dobry nauczyciel i anioł śmierci przychodzą w jej wizjach do niej. Wśród śpiewu aniołów wstępuje do niebios. — Naturalistyczno-fantastyczna atmosfera tego utworu pociąga swoją niesamowitością, wstrząsa i wzrusza naiwnością ujęcia duszy dziecięcej. — Mimo trudności językowych w I. akcie (dialekt), warto z tym dramatem zapoznać młodzież.

Wydanie zawiera krótki wstęp.

Hauptmann Gerhart. *Die versunkene Glocke.* Ein deutsches Märchendrama. Schulausgaben moderner Autoren. S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 138. Opr. Mk. 1.30

Najgłośniejszy dramat fantastyczny nowszej literatury niemieckiej. Odlewacz dzwonów Henryk tworzy dzwon dla kościoła na szczycie gór, dzwon ten jednak, pchnięty podstępnie przez tajemne siły przyrody, ucieleśnione w faunach, wodnikach i rusałkach, stacza się podczas transportu w jezioro górskie. Mistrz porzuca dom, żonę, dzieci, i udaje się w góry, gdzie, czer-

Cena

piąc natchnienie od Rusałki-kochanki, pracuje nad dziełem swego życia, kościołem, rozdzwonionym siłami przyrody; nie może jednak dzieła swego dokończyć trapiony zawiścią i niezrozumieniem ludzkiem oraz wyrzutami sumienia z powodu opuszczenia rodziny. Rzuca swe dzieło, przeklina rusałkę i zstępuje w doliny — zapóźno; umiera, patrząc we wschodzące słońce.

Idea dramatu nieco mglista. Możnaby ją wyrazić jako dążenie artysty-twórcy z dolin ku wysokościom, ideałom; twórca taki nie powinien być związany z ziemskością tak silnie, by odczuwał ją jako więzy dla swej twórczości. Więcej wartościowem jednak, niż sama idea, jest w tem dziele ujęcie świata fantastycznego, który po epoce naturalizmu objawił się tu w pełnym przepychu romantycznym i porwał czytelników. Ten świat fantastyczny zainteresuje też młodzież. Z powodu subtelności języka dzieło nadaje się tylko dla dojrzałej i językowo bardziej uzdolnionej młodzieży.

Wydanie zawiera krótki wstęp oraz objaśnienia leksykalne.

Hauptmann Gerhart. *Die Weber.* Schauspiel aus den vierziger Jahren. Schulausgaben moderner Autoren. S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 110. Opr. Mk. 1.30

Znany dramat naturalistyczny Hauptmanna przedstawia nędzne życie tkaczy śląskich podczas kryzysu przemysłowego r. 1847 na tle problemu społecznej walki klasowej; problem ten wysuwa się coraz silniej na plan pierwszy w życiu społeczeństw europejskich. I jako dramat społeczny i jako typowe dzieło naturalizmu niemieckiego utwór ten jest godny poznania przez starszą młodzież, którą wprowadza w społeczne zagadnienia współczesności.

Wydanie zawiera krótki wstęp oraz objaśnienie niektórych wyrażeń.

Hebbel Friedrich. *Agnes Bernauer.* Ein deutsches Trauerspiel in fünf Akten.

a) Bibljoteczka niemiecka. Serja II. T. 40. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1933. Str. 128 . . . zł 3.—
Wydanie zaopatrzone w objaśnienia rzeczowe i leksykalne.

b) Weltgeist-Bücher Bd. 389. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 81 . . . . . Opr. Mk. 0.40

c) Hirts deutsche Sammlung Gruppe L. VII. Bd. 8. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 96 . . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

Cena

d) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 34—35. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 96.
Kart. Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

e) Deutsche Ausgaben Bd. 108. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1930. Str. 116 . . . . . Mk. 1.08

Agnes, córka cyrulika Kaspra Bernauera z Augsburgu, urodą swoją oczarowuje wszystkich. Albrecht, następca tronu bawarskiego (rzecz dzieje się w r. 1420—1430), pojmuje ją potajemnie za żonę wbrew woli swego ojca, księcia Ernesta, który dowiedziawszy się o tem, pozbawia go prawa do tronu i przenosi je na chore dziecko brata. Skoro to jednak umiera, postanawia usunąć z drogi Agnes, jako przeszkodę w rozwoju dynastji i państwa. Na mocy wyroku sądu Agnes ginie, utopiona w Dunaju, Albrecht zaś po krwawej walce z ojcem, ugina się przed przeznaczeniem i obejmuje tron. Agnes padła ofiarą splotu okoliczności wyższych. Idea pantragizmu hebblowskiego zaznacza się w tej tragedji wyraźnie. I sam problem główny: jednostka a społeczeństwo i problem konfliktu generacyj (Albrecht-Ernst) i walki stanów (rycerstwo—mieszczaństwo) i całe precyzyjnie odmalowane podłoże kulturalne tej epoki przełomu między średniowieczem a nowemi czasami — czynią lekturę tę ze wszech miar interesującą i pożyteczną dla dojrzalszej młodzieży.

Wydanie posiada wstęp o Hebblu i historycznem podłożu tragedji, oraz objaśnienia rzeczowe.

Hebbel Friedrich. *Maria Magdalene.* Ein bürgerliches Trauerspiel in drei Akten. Weltgeistbücher Bd. 120. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 82 . . . . Opr. Mk. 0.40

Tragedja z cyklu głośnych tragedyj mieszczańskich, zapoczątkowana przez Lessinga i Schillera. Przesądy i zaśniedziałość świata małomieszczańskiego doprowadzają Klarę, córkę stolarza Antoniego, porzuconą przez narzeczonego Leonharda, do samobójstwa. Poeta wykazuje, jak jednostka staje się ofiarą małostkowości i ciasnoty światopoglądu otoczenia. Typowo hebblowski problem, głęboko ujęty ze stanowiska pantragizmu, zainteresuje żywo młodzież dojrzalszą (kl. VIII) tak ze względów literackich, jak i ze względu na aktualność problemu.

Wydanie zawiera wstęp Hebbla o istocie dramatu i dedykację.

Heine Heinrich. *Die Harzreise.* (Der Rabbi von Bacharach). Deutsche Novellen des 19. u. 20. Jahr-

Cena

hunderts Bd. 14. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. Str. 104 . . . . Kart. Mk. 0.85

W tym pięknym opisie podróży po Harzu autor występuje równocześnie jako ostry i cięty satyryk, który ośmiesza z wielkim dowcipem i sarkazmem przesądy swego czasu. Piękność tego utworu polega na wspaniałych opisach przyrody i ludzi, dając nietylko charakterystyczny obraz kraju, lecz i narodu niemieckiego.

Hesse Hermann. *Aus Indien.* S. Fischer Verlag. Berlin. 1923. Str. 198 . . . . Kart. Mk. 3.15
Opr. Mk. 4.95

Wrażenia autora z podróży po Indjach. Porusza on zagadnienia, najbardziej interesujące Europejczyka, charakterystyczne cechy ludów Wschodu, stosunek Europejczyków do nich. Ciekawe obrazki z życia tych ludów, piękne opisy przyrody wprowadzają czytelnika w ten nieznany świat, zaznajamiając go z różnemi postaciami religji, wpływem jej na życie Wschodu. Nowela „Robert Aghion", której akcja toczy się w w. XVIII, opisuje losy i przeżycia młodego misjonarza anglikańskiego w Indjach. Książkę cechuje poetyckie ujęcie tematów, piękny styl; napisana jest dość łatwym językiem.

Hesse Hermann. *Peter Camenzind.* Roman. S. Fischer Verlag. Berlin. 1930. Str. 222 . Kart. Mk. 4.05
Opr. Mk. 5.85

Piotr jest synem chłopa szwajcarskiego. Wybitnemi zdolnościami artystycznemi, subtelnością odczuwania świata, poetyckiem nastawieniem wobec ukochanej przyrody wyróżnia się już jako dziecko. Dzięki pomyślnemu zbiegowi okoliczności dostaje się do szkoły klasztornej, potem do gimnazjum, następnie studjuje w Zurychu. Pracuje jako literat, odbywa wycieczki w góry, podróżuje z przyjacielem po Włoszech, żyje bujnem twórczem życiem. Jednak tragiczna śmierć przyjaciela wytrąca go z równowagi. Dopiero po dłuższym czasie walk dochodzi dzięki przyrodzie i wpływowi Franciszka z Asyżu do spokoju ducha. Zbliża się do ludzi prostych, zyskuje sobie ich miłość, a wróciwszy do wioski rodzinnej, znajduje w pracy dla jej mieszkańców treść życia i ukojenie bólu.

Fabuła nie jest obfita. Charakter książki jest raczej liryczny. Mimo to zajmie ona młodego czytelnika ową walką, którą przeżywa bohater, walką o lepsze „ja" i skłoni go do zwrócenia uwagi na przeżycia duchowe, na pewne wgłębienie się w siebie i wytyczenie celu życiowego. Wybitnie humanitarna tendencja książki podziała dodatnio na kształtowanie się światopoglądu młodzieży. — Język piękny, nietrudny.

Cena

Hesse Hermann. *Schön ist die Jugend.* 2 Erzählungen. S.Fischer Verlag. Berlin. 1928. Str. 118. Kart. Mk. 1.35
Opr. Mk. 2.25

Nowela *Der Zyklon* maluje pożegnanie z dzieciństwem i pierwszą młodością. Burza niszczy pamiątki lat dziecinnych w przyrodzie, i w sercu młodzieńca burza uczuć znamionuje początek nowej epoki życiowej. — Nowela *Schön ist die Jugend* przedstawia młodego człowieka po powrocie ze świata do rodzinnego miasteczka na wakacje. Tu przeżywa po raz drugi swą młodość, z której czerpie radość życia i nadzieję na przyszłość. Nawet nieszczęśliwa miłość nie osłabia jego siły życiowej.

Obie nowele odznaczają się optymizmem wobec życia, czystością nastawienia uczuciowego i idealizmem myśli, wychowawczo więc są, jak i inne utwory Hessego, nader cenne. Ponadto odzwierciedla się w nich życie małego miasteczka niemieckiego.

Hesse Hermann. *Unterm Rad.* Roman. S. Fischer Verlag. Berlin. 1930. Str. 107 . . . . . Kart. Mk. 4.50
Opr. Mk. 6.30

Hans Giebelrath, syn handlowca w małej mieścinie szwabskiej wykazuje zdolności i chęć do nauki, zdaje egzamin konkursowy do seminarjum w Stuttgarcie. W tej szkole dawnego typu, dbającej tylko o rozwój intelektualny młodzieży, a nie troszczącej się o rozwój duchowy wychowanków, chłopiec załamuje się. Wraca do domu wykolejony, nie umie nagiąć się do trudnych warunków życia. Przypadkowa śmierć w nurtach rzeki jest dla niego wyzwoleniem. Przeżycia duchowe bohatera tej powieści pobudzą czytelników do zastanowienia się nad własnem życiem, pogłębienia i skierowania go na odpowiednie tory. Książka napisana jest jasnym i ładnym stylem, nietrudnym językiem.

Hesse Hermann. *Der Zyklon* und andere Erzählungen. Schulausgaben moderner Autoren. S. Fischer Verlag. Berlin. 1929. Str. 86 . . . . . Opr. Mk. 1.10

Książeczka zawiera 3 nowele: „Der Zyklon" z tomu „Schön ist die Jugend" przedstawia przełom w życiu dziecka z chwilą wystąpienia burz i chaosu wieku dojrzewania; „Der Dichter" maluje symbolicznie na tle chińskiem stosunek poety do życia; „Kinderseele" kreśli przeżycia dzieciństwa na tle popełnionego wykroczenia. Głęboka, wnikliwa obserwacja psychologiczna, ukochanie młodzieży i piękny, nietrudny język są zaletami tej książki. Młodzież skorzysta z niej tak językowo, jak i duchowo.

Wstęp wprowadza w życie i twórczość autora.

Cena

Hofmansthal Hugo v. *Jedermann.* Das Spiel vom Sterben des reichen Mannes. S. Fischer Verlag. Berlin. 1930. Str. 107 . . . . Kart. Mk. 1.35
Opr. Mk. 2.25

Słynne misterjum, grywane przed katedrą w Salzburgu, osnute na tle średniowiecznych legend i sztuk o człowieku bogatym przed Sądem Bożym. „Jedermann" — to symbol człowieka, który w pogoni za mamoną zapomina o Bogu i jego przykazaniach i, kiedy śmierć nadchodzi, niema czem się wykazać przed Sądem Bożym, by się uratować przed wiecznem potępieniem. Ratuje go wreszcie wiara i szczera pokuta. Z ufnością w sprawiedliwość i miłosierdzie Boga zstępuje do grobu. Głębokie etyczne podłoże, wielka powaga i dostojność zwartej i interesującej akcji, czynią lekturę tę bardzo pożądaną dla młodzieży ze względów wychowawczych i literackich.

Hofmansthal Hugo v. *Der Tor und der Tod.* Insel-Bücherei Nr. 28. Insel-Verlag. Leipzig. Str. 32.
Opr. Mk. 0.80

Claudio, człowiek o wysokiej kulturze, lecz dekadent, nadaremnie gubi się w dociekaniach nad celem życia i możliwością zdobycia szczęścia. Dopiero w obliczu śmierci poznaje swoje błędy, gdy wizje matki, narzeczonej i przyjaciela, wykazują mu, że nie umiał cenić największych wartości, jak miłość matki, kobiety i przyjaciela.

Język piękny, ale dość trudny, wobec czego książka nadaje się do lektury dla uczniów kl. 8-ej, zaawansowanych w języku.

Hohrath C. *Hannelore erlebt die Grossstadt.* Eine vergnügliche Geschichte von den heutigen Schwaben mit vielen Bildern. K. Thienemanns Verlag. Stuttgart. Str. 112 . . . . Opr. Mk. 2.—

Akcja rozgrywa się w Stuttgarcie na tle przeżyć 16-letniej dziewczyny, która przybywa z zacisza prowincjonalnego do konserwatorjum dla kształcenia się w śpiewie. Przemiana duchowa nieznającej życia dziewczynki z prowincji w mieście i środowisku nawskroś nowoczesnem opisana jest — w formie listów i pamiętnika — w sposób obrazowy i pełny humoru. Żywo i z satyrycznem zacięciem kreśli autor sylwetki młodzieży i dorosłych na tle współczesnego życia. Walory wychowawcze książki polegają na szczerem zainteresowaniu się ludźmi i światem, serdecznym stosunku do człowieka. Nadaje się do lektury w kl. VII., ew. już od kl. VI.

Cena

Huch Ricarda. *Menschenschicksale aus dem Grossen Kriege.* Eichblatts deutsche Heimatbücher Nr. 39/40. H. Eichblatt Verlag. Leipzig. Str. 64 . . Opr. Mk. 1.30

Fragmenty z trzytomowego dzieła „Der Grosse Krieg in Deutschland"; autorka odtwarza w impresjonistycznie ujętych obrazkach epokę wojny 30-letniej. Osiem tych obrazków opowiada o dziejach ludzkich, dając równocześnie plastyczny pogląd na kulturę tych czasów. Styl i język dość trudny. Książka ze względu na swe kulturoznawcze podłoże i wartość literacką nadaje się do lektury w kl. 7.

Kaiser Georg. *Die Bürger von Calais.* Bühnenspiel in drei Akten. G. Kiepenheuer Verlag. Berlin. 1931. Str. 112 . . . . Kart. Mk. 2.25
Opr. Mk. 3.15

Dramat o podłożu historycznem: Oblężenie Calais przez Edwarda III. Sześciu obywateli ma być wydanych Anglikom celem ocalenia miasta. Siedmiu zgłasza się dobrowolnie. Losowanie ma rozstrzygnąć, który z nich pozostanie. Celem usunięcia konfliktu, jeden ze zgłoszonych sam się zabija. Reszta dzięki amnestji królewskiej pozostaje przy życiu. Dramat porusza problem ofiarności jednostki dla dobra ogółu, konflikt instynktu samozachowawczego z poczuciem obowiązku społecznego. Akcja narasta symetrycznie w trzech aktach do trzechkrotnego rozstrzygnięcia. Poszczególne postacie i sceny mają wielkość posągową. Język dobitny, jasny. Druk łaciński.

Kaiser Georg. *Gas.* Schauspiel in fünf Akten. G. Kiepenheuer Verlag. Berlin. 1931. Str. 116. Mk. 2.25
Opr. Mk. 3.15

Sztuka jest osnuta na tle współczesnej techniki, która stopniowo bierze człowieka w niewolę, tłumiąc jego ducha. Praca przy maszynach zabija jego inicjatywę, powoduje powolne zamieranie jego energji. Przekonywuje się o tem właściciel fabryki, wytwarzającej w formie gazu energję popędową dla miljonów maszyn. Eksplozja, która następuje w fabryce, mimo dokładnej formuły, obliczonej przez inżyniera dla wytwarzania gazu, niszczy fabrykę i powoduje śmierć wielu ludzi. Właściciel, pragnąc uchronić swych robotników na przyszłość od podobnych katastrof, nie chce odbudować fabryki gazu, lecz zamierza osiedlić robotników na roli, uważając, że taka praca rozwinie ich siły twórcze i da im upragniony spokój. Jego idealnym zamiarom przeciwstawiają się sami robotnicy, właściciele fabryk, którzy odbierali energję napędową ze zniszczonej fabryki oraz

Cena

rząd. Fabryka gazu zostanie odbudowana. Robotnicy znowu staną przy maszynach. Technika ujarzmiła człowieka, który w błędnem jej kole się obracając, nie może się wyzwolić.

Już z samej fabuły dramatu widoczny jest doniosły problem: człowiek a technika współczesna. Lektura dramatu pozwoli młodzieży zapoznać się z tym żywym dziś problemem, skłaniając ją zarazem do pewnej rewizji stosunku wobec techniki. Z tym problemem łączą się oczywiście problemy pracy i pokrewne problemy społeczne.

Nastawienie humanitarne i idealistyczne jest walorem wychowawczym tej książki, nadającej się do lektury pod kierunkiem nauczyciela dla kl. 8.

Keller Gottfried. *Kleider machen Leute.*

a) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. II. Bd. 9. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 47 . . . Kart. Mk. 0.25
Opr. Mk. 0.60

b) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 44. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 55 Kart. Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

Nowela należy do zbioru „Seldwyler Geschichten". Jest to historja o biednym krawcu, który zdobywa za żonę królewnę w osobie córki bogatego radcy. Ze szczerym humorem i subtelnem uczuciem snuje poeta ową historję na tle małomieszczańskiego życia szwajcarskiego. Mimo charakteru bajki nowela wprowadza realistycznie w życie tego małomieszczaństwa, oświetlając zarazem satyrycznie pewne jego rysy ujemne, jak łatwowierność i skłonność do uwielbiania tytułów i godności oraz powierzchownej oceny ludzi. Dla czytelnika polskiego akcja jest tembardziej interesująca, że akcja jej łączy się z emigracją polską w Szwajcarji po powstaniu listopadowem. Styl i język dość łatwe.

Keller Gottfried. *Romeo und Julia auf dem Dorfe.*

a) Weltgeist-Bücher. Bd. 10. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 74 . . . . . Opr. Mk. 0.40

b) Deutsche Novellen des 19. und 20. Jahrhunderts. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. Str. 70. Kart. Mk. 0.66

Historja, przypominająca „Romea i Julję" Szekspira. Walka o kawał ziemi, leżącej między gruntami dwóch chłopów, wywołuje zaciekłą wzajemną ich nienawiść. Proces o ziemię wtrąca obu przeciwników w biedę i nędzę: tracą wszystko. Dzieci obu chłopów, Sali i Vrenchen, kochają się. Wiedzą, że nienawiść ich ojców dzieli ich na zawsze. Na pożegnanie

Cena

pragną przeżyć jeden dzień razem, by się sobą nacieszyć. Tańczą na zabawie ludowej, idą przez pola swych ojców, siadają na łódź z sianem, płyną w dół rzeki i znajdują śmierć samobójczą w jej nurtach. Winy ojców mszczą się na ich dzieciach.

Nowela pełna jest tragizmu życiowego, lecz owiana subtelną pogodą szczęścia owego dnia miłości dwojga młodych ludzi. Opis ich szczęścia, ich czystej, naiwnie dziecinnej miłości jest jednym z najpiękniejszych w literaturze światowej. Delikatność i czystość uczuć oraz piękno języka i stylu, zwłaszcza w opisach przyrody, stanowią wybitną wartość noweli.

Kellermann Bernhard. *Der Tunnel.* Roman. Sonderausgabe. S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 402 . . . . Opr. Mk. 2.85

Powieść z dziedziny techniki współczesnej. Inż. Allan wypracowuje plan tunelu pod Atlantykiem między Europą a Ameryką. Po zainteresowaniu nim potentatów finansowych i przemysłowych, rozpoczyna gigantyczną pracę. Niebezpieczeństwa zewnętrzne i załamanie duchowe kierownika zagrażają wielkiemu dziełu. Olbrzymia katastrofa w samym tunelu przytłumia na pewien czas energię pracy. Jednakże na nowo podjęta, zostaje po 25 latach szczęśliwie ukończona i pierwszy pociąg elektryczny przebywa przestrzeń między obu kontynentami w ciągu 24 godzin i 12 minut.

Powieść jest niezwykle interesująco napisana; maluje wyraziście konflikt człowieka współczesnego, służącego ludzkości w jej gigantycznym zmaganiu się z przyrodą i poświęcającego jej nawet szczęście osobiste. Problem aktualny, ujęty ciekawie. Obraz wielkiej walki z przyrodą wpływa dodatnio na pobudzenie energji i woli młodzieży, zainteresowanej współczesnemi zagadnieniami technicznemi.

Kleist Heinrich v. *Michael Kohlhaas.* Eine Erzählung.

a) Weltgeistbücher Bd. 76. Wegweiser-Verlag. Berlin. Str. 109 . . . . Opr. Mk. 0.40

b) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. II. Bd. 6. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 95 . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

c) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 166—167. J. Beltz Verlag. Langensalza.
Kart. Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

Cena

W noweli przedstawiony jest typ człowieka o wybujałym egotyzmie, który, nie umiejąc podporządkować się stosunkom społeczno-państwowym, niszczy siebie i całą rodzinę. Kohlhaas, człowiek uczciwy, którego poczucie sprawiedliwości nie doznaje satysfakcji, staje się dowódcą bandy i rozbójnikiem.

Tło historyczne epoki — niespokojne czasy pierwszej połowy XVI wieku — oddane dobrze i ciekawie. Język ładny lecz dość trudny. Lektura noweli nadaje się zwłaszcza dla młodzieży męskiej w kl. 8-ej.

Kleist Heinrich. *Der zerbrochene Krug.* Lustspiel in einem Aufzug.

a) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. VII. Bd. 11. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 78 . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

b) Deutsche Ausgaben Bd. 229. Velhagen und Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1931. Str. 105 . . Mk. 0.90

Ludowa komedja niemiecka o rdzennie niemieckich typach wiejskich, przeprowadzona z napięciem, po mistrzowsku skomponowana. Komizm sytuacji sołtysa wiejskiego, który ma sądzić samego siebie na publicznej rozprawie i chytrze a obłudnie stara się zwalić winę na kogo innego, aż wreszcie zostaje zdemaskowany, potrafi zainteresować młodzież, a pointa moralna „Kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada", okraszona dobrotliwą pobłażliwością uśmiechniętego poety, działa też wychowawczo.

Realizm, cechujący Kleista, wyraża się w mocnych, nieraz jaskrawych wyrażeniach i zwrotach; naogół język nietrudny.

Kollmann Franz. *Wunderwerke der Technik.* Erstaunliche Forschungen, Erfindungen, Leistungen. (Mit 158 Abbildungen). Union Deutsche Verlagsgesellschaft. Stuttgart. 1931. Wyd. 3. Str. 267 . . . Opr. Mk. 9.50

Książka obejmuje wszystkie dziedziny techniki, uwzględnia następujące działy: „Wunder des Stoffs, Wunder der Kraft und Industrie, Bauwunder, Wunder des Verkehrs, Wunder der Verständigung, Wunder auf technischen Grenzgebieten". Autor daje obraz wynalazków, zaznacza również ewolucję techniki w różnych jej dziedzinach. Rozległy materjał opracowany jest zwięźle, przystępnie i ciekawie, język nietrudny. Nadaje się do lektury zwłaszcza w gimnazjach męskich.

Lessing G. E. *Minna von Barnhelm* oder das Soldatenglück. Ein Lustspiel in fünf Aufzügen.

Cena

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 6. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. Str. 210 . . . . zł 3.60
Wydanie ze słownikiem i komentarzami leksykalnemi.

b) Weltgeist-Bücher. Bd. 123. Wegweiser - Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 87 . . . Opr. Mk. 0.40

c) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. VII Bd. 12. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 102 . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

d) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 69—70. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 96.
Kart. Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

e) Deutsche Ausgaben Bd. 12. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. Str. 128 . . . . Mk. 0.90

Lindbergh Charles A. *Wir zwei. Im Fluge über den Atlantik.* Reisen und Abenteuer Bd. 41. Verlag F. A. Brockhaus. Leipzig. 1929. Str. 159.
Opr. Mk. 2.52

Opis młodości słynnego pilota aż do przelotu przez Atlantyk. Jest to nietylko obraz dzielnego, wytrwałego i śmiałego lotnika, ale zarazem przedstawienie znaczenia lotnictwa w dobie dzisiejszej; podkreśla się zrozumienie roli lotnictwa w społeczeństwie amerykańskiem oraz ochotniczego zaciągania się młodzieży amerykańskiej, by w razie potrzeby bronić kraju. Szczególnie ciekawy jest opis pobytu Lindbergha w lotniczej szkole kadeckiej. Styl żywy, język nietrudny.

Mann Thomas. *Buddenbrooks.* Sonderausgabe. S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 728 . . . Opr. Mk. 2.85

Powieść rozwojowa, malująca losy czterech generacyj rodziny Buddenbrooków. Stary Johann Buddenbrook, dzielny kupiec, przedstawiciel liberalizmu połowy w. XIX w mieszczaństwie niemieckiem. Jego syn, konsul Johann Buddenbrook, już bardziej skomplikowany charakter, pielęgnujący w sobie marzenia i sentymentalność. Jego dzieci: Tomasz, piastujący godność senatora Lubeki, szef firmy, wewnętrznie jednak zmęczony życiem, nerwowy, pusty; Christian, aktor, włóczęga, globe-trotter, wpatrzony wiecznie w swoje cierpienia; Tony, sentymentalna i nieporadna życiowo kobieta. Wreszcie czwarta generacja: Hanno Buddenbrook, syn senatora, delikatny, subtelny, o artystycznej duszy muzyka, ale chory, przedwcześnie gasnący. — Cała ta historja upadku rodziny Buddenbrooków,

Cena

to zarazem głęboka charakterystyka przemian duchowych mieszczaństwa niemieckiego na przełomie wieków. Szereg scen o niezwykłem napięciu, subtelne charakterystyki i opisy, wykwintny język, psychologiczna prawda uczyniły tę powieść najwybitniejszem zjawiskiem literackiem Niemiec przedwojennych, z którem młodzież zdolniejsza językowo powinna się zapoznać. Szczególnie zainteresuje ostatnia część książki, wstrząsająca opowieść o uczniu Hannie Buddenbrooku.

Mann Thomas. *Tonio Kröger*. Novelle. S. Fischer Verlag. Berlin. 1931. Str. 122 . . . . . Kart. Mk. 1.80
Opr. Mk. 2.70

Nowela ma charakter autobiograficzny. Autor przeżywa we wspomnieniach swą młodość jako bohater noweli Tonio Kröger, nawpół Niemiec, nawpół zaś południowiec, od urodzenia więc pełen rozdwojenia w duszy. Na południu tęskni za północą, za wesołem, beztroskiem życiem mieszczańskiem, na północy zaś marzy o południowem słońcu i poezji. Autor charakteryzuje siebie jako „mieszczanina, który zabłądził w sztukę“, jako „cygana z tęsknotą za dobrem wychowaniem“, jako „artystę ze złem sumieniem“. Części noweli, opisujące młodość bohatera, szczególnie nadają się na lekturę dla młodzieży. Całość wymaga pewnej dojrzałości umysłowej, skupienia i opanowania języka.

Mann Thomas. *Tristan*. Novelle. Reclam-Bücher. Bd. 6431. Ph. Reclam Verlag. Leipzig. 1922. Str. 74. Mk. 0.35
Opr. Mk. 0.80

Akcja noweli odgrywa się, podobnie jak akcja późniejszej powieści Manna „Der Zauberberg“, w sanatorjum. Tu spotyka się dwoje ludzi o pokrewnej duszy: on — literat i esteta, żyjący w świecie piękna i ducha, ona — ubóstwiająca muzykę, o duszy wybitnie artystycznej i subtelnej. Szopen i Wagnera „Tristan“ zbliża jego i ją, wywołując w ich duszach silny oddźwięk. Kontrastem tych obojga ludzi jest mąż bohaterki, człowiek rzeczywistości i zdrowia. Zwycięża rzeczywistość.

Autor przeciwstawia po mistrzowsku owe dwa światy: codzienności i poezji, całość przeniknięta jest cichym tragizmem i eteryczną niemal subtelnością ujęcia. Styl i język niełatwe. Lektura dla kl. 8.

Mann Thomas. *Das Wunderkind*. Novellen. S. Fischer Verlag. Berlin. 1928. Str. 117 . Kart. Mk. 1.35
Opr. Mk. 2.25

Książka zawiera 5 nowel. „Das Wunderkind“ — satyra na stosunek społeczeństwa do muzyki, zilustrowany zachowaniem się gości na koncercie cudownego dziecka; „Schwere Stunde“ — fragment z życia Schillera, walczącego w 37 roku życia ze sobą i zwątpieniem; „Beim Propheten“ — życie artystów wielkomiejskich, nie mających oparcia wewnętrznego, którem winno być uczucie miłości człowieka i tęsknoty za ideałem; „Ein Glück“ — ulubiony motyw Manna — kontrast między człowiekiem marzenia a ludźmi rzeczywistości; „Wie Jappe und Do Escobar sich prügelten“ — szkice z życia młodzieży po wojnie francusko-niemieckiej. Poszczególne typy młodych ludzi oddane są po mistrzowsku i z pełnym werwy humorem. We wszystkich nowelach pierwiastki autobiograficzne, zwłaszcza motyw: poeta a świat, marzenie a rzeczywistość. Forma we wszystkich wytworna, język dość trudny. Jako lektura nadają się nowele Manna dla młodzieży dojrzalszej i językowo dobrze przygotowanej; zwłaszcza godne polecenia są nowele: „Das Wunderkind“ oraz „Wie Jappe und Do Escobar sich prügelten“.

Cena

Mendel Victor. *Ins Zauberreich des Films*. (Mit 122 Abbildungen, Zeichnungen und technischen Skizzen). Bongs Jugendbücherei. Verlag R. Bong. Berlin. 1930. Str. 326 . . . . Opr. Mk. 2.85

Książka, odpowiadająca technicznym zainteresowaniom młodzieży. W formie opowiadania chłopca, który, nie skończywszy szkoły średniej, poświęca się pociągającemu go zawodowi kinooperatora, wprowadza autor czytelnika systematycznie, a dość dokładnie w tajniki fotografji i techniki filmowej. Zwykła fotografja, atelier filmowe, światło i lampy przy zdjęciach, reżyserja i tricki filmowe, podróże reportera filmowego, powstawanie filmów naukowych, film dźwiękowy i barwny — wszystko to przedstawione przystępnie, uplastycznione szeregiem znakomitych ilustracyj i zdjęć. Język przystępny, tu i ówdzie zabarwiony berlinizmami. Książka nadaje się do lektury ewentualnie już od kl. 6-ej.

Meyer Conrad Ferdinand. *Gustav Adolfs Page*. Novelle.

a) Weltgeist-Bücher. Bd. 378. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 55 . . . . . Opr. Mk. 0.40
b) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 215. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 48. Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

Nowela historyczna na tle wojny trzydziestoletniej. Gustaw Adolf cieszy się mimo swego obcego pochodzenia wielką sympatją w kołach mieszczaństwa niemieckiego, jako obrońca protestantyzmu i wolności mieszczańskiej. Córka jednego z oby-

Cena

wateli miasta Norymbergi, przebrana jako paź, służy królowi podczas jego walk w Niemczech i razem z nim ginie na polu walki. Opowiadanie żywe, interesujące, charaktery zarysowane wyraźnie, subtelność uczuć pięknego pazia. Język barwny i prosty.

Meyer Conrad Ferdinand. *Jürg Jenatsch.* Eine Bündnergeschichte. Volksausgabe. Deutsches Verlagshaus Bong u. Co. Berlin—Leipzig. Str. 258. Opr. Mk. 2.15

Opowiadanie osnute na tle walk religijnych i politycznych w Szwajcarji w pierwszej połowie XVII wieku. Jürg Jenatsch, człowiek o nieustraszonej odwadze i wielkiej sile, poświęca swe szczęście osobiste, wreszcie nawet i ukochaną wiarę dla zapewnienia ojczyźnie niezależności i niepodległości. Tło historyczne tej niespokojnej epoki, pełnej okrucieństw i fanatyzmu religijnego, oddane żywo i barwnie. Język dość trudny.

Ponten Josef. *Der Meister.* Novelle. Blaue Bändchen Nr. 145. H. Schaffstein Verlag. Köln a/Rh. 1919. Str. 84 . . . . Mk. 0.45
Opr. Mk. 0.85

W przygotowaniu: wydanie Bibljoteczki niemieckiej. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.

Niezmiernie interesująco napisana nowela na tle epoki średniowiecza. Gottschalk ma w swej pieczy starą katedrę gotycką. Część jej grozi zapadnięciem się, a budowniczy, człowiek bez polotu i intuicji twórczej, daremnie szuka sposobu zapobieżenia nieszczęściu, które nietylko dotknęłoby społeczeństwo, ale i jego pozbawiłoby stanowiska i okryło hańbą. Sposób ten zna jego młody czeladnik, Gottlieb, ale nie daje go sobie wyrwać. Opętany szaloną nienawiścią budowniczy prześladuje czeladnika, któremu sprzyja jego żona i którego kocha jego córka, powoduje podstępnie jego śmiertelny upadek z rusztowania, poczem sam pozbawia się życia. — Napięcie akcji wielkie, charaktery ostro zarysowane, gotyk uchwycony prawdziwie po mistrzowsku, namiętności i uczucia ludzkie głęboko a prosto ujęte. Język stosunkowo nietrudny, styl piękny, jasny.

Hinter Pflug und Schraubstock. Deutscher Hort. Heft 27, 28. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1925. à str. 48. Kart. à Mk. 0.60

Antologja, zawierająca wiersze oraz fragmenty prozą, o zagadnieniach społecznych i gospodarczych. Sposób ujęcia tych problemów żywy i ciekawy.

Cena

Ze względu na zainteresowania dzisiejszej młodzieży zagadnieniami społecznemi lektura tej książki odda duże korzyści.

Reisen in Australien. (Mit Bildern). Hirts deutsche Sammlung. Gruppe E. I. Bd. 3. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 79 . . . . Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

Tomik zawiera 5 fragmentów dzieł o znanych podróżnikach i badaczach Australji oraz ich wyprawach: 1. An der Ostküste Australiens. (K. Müller-Cook, der Weltumsegler. 1876). 2. Im Innern von Australien (A. E. Gregory in B. Volz-Geographische Charakterbilder aus Amerika und Australien. 1880). 3. Nordaustralische Landschaften (L. Leichardt — ebenda). 4. Vorstoss in das „Tote Herz Australiens" (C. Ross — Berliner Illustrierte Zeitung 1929 Nr. 31). In der Ebene (W. L. Puxley — Wanderungen im Queenslandbusch). Aus dem Leben der Forscher. Są to ciekawe opisy przygód tych podróżników podczas ich wypraw w głąb Australji oraz opisy kraju i życia jego mieszkańców.

Remarque Erich Maria. *Im Westen nichts Neues.* Propyläen-Verlag. Berlin. 1929. Str. 228. Kart. Mk. 3.60
Opr. Mk. 5.40

Znana powieść Remarque'a, której treścią są przeżycia młodzieży na froncie wojennym, posiada poza wspaniałemi, realistycznie ujętemi opisami wojny, niezrównaną siłę moralną, działającą na czytelnika. Młodzież może wynieść z tej lektury prawdziwe poznanie wojny z wszystkiemi jej okropnościami i szlachetne nastawienie humanitarne, wyzwalające człowieka od wszelkiej nienawiści i ciasnego światopoglądu nacjonalizmu. Bohaterzy powieści, wychowani na pustych frazesach o patrjotyzmie w szkole niemieckiej, załamują się wobec rzeczywistości wojennej, znajdując potem oparcie w ludziach prostych, znających życie. Uczucia przyjaźni i koleżeństwa wytwarzają w tych ludziach, złączonych wspólną dolą, owe prawdziwe bohaterstwo, którego cechą jest umiłowanie drugiego człowieka, ofiarność i solidarność, spełnianie obowiązku w obliczu śmierci. — Pod kierunkiem nauczyciela poprowadzona lektura tej książki będzie dla młodzieży wychowawczo korzystna i zbliży ją do najżywotniejszych problemów współczesności.

Remarque Erich Maria. *Der Weg zurück.* Propyläen-Verlag. Berlin. 1931. Str. 369 . . Kart. Mk. 4.50
Opr. Mk. 6.75

Cena

Książka ta jest dalszym ciągiem „Im Westen nichts Neues". Autor opisuje tragizm młodych żołnierzy, którzy, wróciwszy z wojny, nie umieją nawiązać nanowo nici, łączących ich z życiem i społeczeństwem. Bohaterzy powieści czują się nieswojo w rodzinnym domu, za którym na froncie tak długo tęsknili, obcą prawie jest im matka, obcą ukochana z lat młodzieńczych. W tej rozterce duchowej wielu załamuje się, główny bohater jednak odnajduje wkońcu drogę do życia.

Na kanwie tej fabuły autor wypowiada swe poglądy na zagadnienia bohaterstwa, patrjotyzmu, wychowania szkolnego i t. d. Ze względu na doniosłość i aktualność tych zagadnień, jak i konieczność odpowiedniego oświetlenia ich pod względem wychowawczym książka ta winna być czytana pod kierunkiem nauczyciela.

R i l k e R a i n e r M a r i a. *Geschichten vom lieben Gott.* Insel-Verlag. Leipzig. Str. 179 . . Opr. Mk. 4.50

Piękne te opowiadania łączy myśl, że Bóg jest wszędzie, wszystko przenika i we wszystkiem się przejawiać może. Jest w naturze, którą malarz pragnie wyrazić, jest w kamieniu, z którego Michał Anioł chce go wyzwolić, jest w pieśni wędrownego grajka, jest w naparstku, który swym połyskiem cieszy dzieci, jest w bezkresie morza, oglądanego ze szczytu domu w Gheccie weneckiem...

Opowieści, pisane pięknym, znanym z muzykalności i subtelności językiem Rilkego, pełne skończonej artystycznie prostoty, są zarazem przepojone naiwnością czystej duszy dziecięcej poety. Czytać je będzie z zainteresowaniem i rozkoszą duchowo dojrzała i językowo zaawansowana młodzież, odpowiednio wprowadzona w lekturę tej książki przez nauczyciela.

R i l k e R a i n e r M a r i a. *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke.* Insel-Bücherei. Bd. 1. Insel-Verlag. Leipzig. Str. 31 . . . . . Opr. Mk. 0.80

Piękny poemat wielkiego, przedwcześnie zgasłego liryka niemieckiego o charakterze balladowo-lirycznym, pisany poetyczną prozą o wielkiej wartości artystycznej. Młody chorąży Rilke ciągnie z rycerstwem na krucjatę przeciw Turkom. Na jednym z zamków węgierskich, oczarowany przez panią zamku, poznaje miłość. Tejże nocy ginie w walce z niewiernymi, którzy zamek oblegli i podpalili.

Poemat, ulubiony przez młodzież niemiecką, przemawia silnie do młodych serc porywem bohaterstwa i subtelnością przeżyć.

Cena

S c h a e f f e r A l b r e c h t. *Die Geige. Die Rosse der Hedschra. Die seltsame Trauung.* Novellen. Deutsche Novellen des 19. und 20. Jahrhunderts. Bd. 32. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. Str. 58 . . . Kart. Mk. 0.66

Trzy piękne, subtelne nowele. — *Die Geige:* Kartki z pamiętnika człowieka, który stracił żonę, którego 13-letni syn znikł z domu. W pokoju dziecka znajduje skrzypce, na których grał sam, jako dziecko jeszcze. Idzie z niemi w świat, jako grajek wędrowny, by szukać swego syna.

Die Rosse der Hedschra: krótki szkic o ucieczce Mahometa z wiernymi towarzyszami z Medyny. — Zmęczone szalonym biegiem konie ustają — Mahomet błaga Boga o pomoc; wtedy aniołowie unoszą uciekających wraz z końmi — aż do Medyny.

Die seltsame Trauung: legenda średniowieczna o cudzie św. Nikodema, spełniającego sen miłosny pewnego młodzieńca, którego prowadzi przez dziwne przygody, by go wreszcie połączyć ślubem z ukochaną.

Delikatność uczuć, szlachetne i czyste nastawienie wobec życia stanowią poważną wartość wychowawczą tych nowel. Język ładny.

S c h i l l e r F. *Demetrius.* Hendel-Bücher. Bd. 1581. O. Hendel-Verlag. Berlin W. 9. Str. 44 . . . . Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.80

S c h i l l e r F. *Don Carlos.* Ein dramatisches Gedicht.
a) Weltgeist-Bücher Bd. 66—67. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 185 . . Opr. Mk. 0.40
b) Deutsche Ausgaben Bd. 18. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1921. Str. 232 . . . . . Mk. 1.62

S c h i l l e r F. *Die Jungfrau von Orleans.* Eine romantische Tragödie.
a) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. VII. Bd. 5. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 128 . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85
b) Deutsche Ausgaben Bd. 19. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1922. Str. 142 . . . . . Mk. 1.26

S c h i l l e r F. *Kabale und Liebe.* Ein bürgerliches Trauerspiel.
a) Weltgeist-Bücher Bd. 356. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 85 . . . . . Opr. Mk. 0.40

Cena

b) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. VII. Bd. 14. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 112 . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

Schiller F. *Maria Stuart.* Ein Trauerspiel in fünf Aufzügen.

a) Bibljoteczka niemiecka Nr. 38. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1931. Str. 234 . . . . . zł 4.75
Wydanie zaopatrzone w słownik i komentarze leksykalne.

b) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. VII. Bd. 15. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 127 . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

c) Deutsche Ausgaben Bd. 20. Velhagen u. Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1930. Str. 150 . . . . . Mk. 1.35

Schiller F. *Die Räuber.* Schauspiel in fünf Akten. Reclam-Bücher Bd. 15. Ph. Reclam Verlag. Leipzig. Str. 136 . . . . Mk. 0.35
Opr. Mk. 0.75

Schiller F. *Wilhelm Tell.*

a) Weltgeist-Bücher Bd. 19. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 100 . . . . Opr. Mk. 0.40

b) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. VII. Bd. 4. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 109 . . Kart. Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

c) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 67—68. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 111. Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

d) Deutsche Ausgaben Bd. 21. Verlag Velhagen und Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1929. Str. 138. Mk. 1.—

Schiller F. *Wallensteins Lager.* Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 66. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 48 . . . . Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

Cena

Strom Teodor. *Immensee.*

a) Moderne deutsche Dichtungen. (Schulausgabe). Księg. W. Mietke. Warszawa, Wspólna 10. 1929. Wyd. 5. Str. 64 . . . . zł 1.—
Wydanie z objaśnieniami leksykalnemi.

b) Weltgeist-Bücher Bd. 188. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 46 . . . . Opr. Mk. 0.40

c) Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. II. Bd. 14. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 48 . . . Kart. Mk. 0.25
Opr. Mk. 0.60

d) Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur. Bd. 30. J. Beltz Verlag. Langensalza. Str. 48 Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

Reinhard i Elżbieta znają się od dzieciństwa, kochają się. W czasie studjów Reinharda wydaje matka Elżbietę zamąż za bogatego ziemianina Eryka, nie zważając na jej uczucie dla Reinharda. Zawiedziony w miłości młodzieniec idzie w świat, pracuje na polu literatury ludowej, po latach wraca w rodzinne strony, zaproszony przez Eryka do jego posiadłości Immensee. Umarła miłość budzi się, niepokojąc Elżbietę i Reinharda, który opuszcza jej dom, by żyć daleko od niej i w samotności pędzić swe życie wśród obcych. — Nowela niezwykle subtelnie napisana i ujmująca bardziej uczuciową i subtelną młodzież. Realizm i romantyzm (Eryk i Reinhard) zazębiają się tu o siebie. Artystycznie jedna z najdoskonalszych nowel niemieckiej literatury realistycznej. Język łatwy, plastyczny, muzykalny. Nadaje się ew. od kl. 6.

Strom Theodor. *Im Saal* und andere Novellen. Deutsche Novellen des 19. und 20. Jahrhunderts. Bd. 39. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. Str. 63. Kart. Mk. 0.66

Tomik zawiera trzy nowele: „Im Saal“, „Im Sonnenschein“ i „Unter dem Tannenbaum“, tworzące o tyle pewną całość, że wszystkie trzy są osobistemi wspomnieniami poety z czasów młodości. Dwie pierwsze przedstawiają życie przodków poety, ludzi prostych z czasów niemieckiego Rokoko i Biedermeyera, ściśle związanych z mieszczaństwem swych czasów. Najciekawsza jest nowela trzecia, w której poeta łączy swe przeżycia gwiazdkowe z epoki dzieciństwa ze swemi zaręczynami i opisem gwiazdki, którą obchodzi w gronie swej rodziny. Jako obrazki niemieckiego mieszczańskiego życia społecznego i kul-

Cena

turalnego z końca XVIII w. i pocz. XIX w. nowele są interesujące i uzupełniają wiadomości z kultury niemieckiej. Język ładny, nietrudny.

S u d e r m a n n H e r m a n n. *Frau Sorge.* Roman.
a) Cotta'sche Buchhandlung Nachf. Stuttgart—Berlin. Str. 238 . . . . Opr. Mk. 3.50
b) fragment: Hirts deutsche Sammlung. Gruppe L. II. Bd. 47. F. Hirt Verlag. Breslau. Str. 64. Kart. Mk. 0.40
Opr. Mk. 0.75

Autor przedstawia rozwój duszy chłopca, który poprzez wszelkie kłopoty rodzinne i własne ciężkie przeżycia staje się człowiekiem przedsiębiorczym i dzielnym. Powieść przenika idea, że troska i cierpienie nie są tylko złem, lecz wyzwalają także siły duchowe i moralne człowieka. Tło akcji — krajobraz wschodnio-pruski — ujęte barwnie i plastycznie, charaktery osób ciekawe. Język ładny i nietrudny.

S u d e r m a n n H e r m a n n. *Die Reise nach Tilsit.* Deutsche Novellen des 19. und 20. Jahrhunderts. Bd. 44. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. Str. 52. Kart. Mk. 0.66

Zamożny rybak, Litwin, żeni się z piękną i łagodną córką bogatego wieśniaka. Po krótkiem szczęśliwem pożyciu wpada w sidła złej i demonicznej kobiety, która odciąga go od żony i namawia do zabicia jej. Rybak, udając skruchę przed żoną, wybiera się do Tylży z zamiarem wrzucenia jej do rzeki. Oczarowany jednak jej wdziękiem i spokojem, rezygnuje ze swego zbrodniczego planu, lecz dziwnym zbiegiem okoliczności — sam tonie w miejscu, w którem chciał ją utopić.

Doskonałe oddanie kolorytu, świetnie ujęte typy litewskie, ładny i prosty język — oto zalety tej noweli. Ostateczne zwycięstwo dobroci i łagodności nad złem, piękna postać Indry, żony rybaka, nadaje tej lekturze znaczenie wychowawcze.

Die Welt der Technik. 2 t. Deutscher Hort Heft 37a, 78. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1927. à str. 32. Kart. à Mk. 0.60

Oba tomiki zawierają w formie opowiadań żywe opisy z dziedziny techniki oraz życiorysy ludzi zasłużonych około jej rozwoju, jak Forda, Kruppa i in. Autorami tych opowiadań są znani pisarze niemieccy.

Cena

T h o m a s A d r i e n n e. *Die Kathrin wird Soldat.* Ein Roman aus Elsass-Lothringen. Volksausgabe. Propyläen-Verlag. Berlin. 1930. Str. 327 . . . Opr. Mk. 2.85

Autorka opowiada w formie pamiętnika przeżycia młodej dziewczyny, Niemki z Lotaryngji, podczas wojny światowej. W ciągłym niepokoju i w tęsknocie za ukochanym, który jest na froncie, poświęca się służbie samarytańskiej; po jego śmierci, zniechęcona do życia, podejmuje się najtrudniejszej służby — w barakach dla gruźlików. Młody wprawdzie, ale wyczerpany organizm nie może tej pracy podołać — umiera na zapalenie płuc na posterunku. Przykład bohaterstwa i poświęcenia.

Akcja niezmiernie żywa, interesująca. Nastawienie książki głęboko humanitarne. Wśród całej grozy okropności wojennych nie zatraca się dusza ludzka i przejawia się w aktach poświęcenia, braterstwa, koleżeństwa, tęsknocie za pokojem. W tem idealistycznem nastawieniu książki, jakoteż w postaci i działalności jej bohaterki leży głęboka wartość wychowawcza tej powieści. Książka nadaje się zwłaszcza dla młodzieży żeńskiej kl. 8, jako lektura pod kierunkiem nauczyciela.

W a g n e r R i c h a r d. *Die Meistersinger von Nürnberg.* Oper in drei Aufzügen. Weltgeist-Bücher. Bd. 251. Wegweiser-Verlag. Berlin—Charlottenburg. Str. 92. Opr. Mk. 0.40

Akcja tej pogodnej sztuki rozgrywa się w epoce Meistersingerów w połowie XVI w. w Norymberdze na tle zawodów śpiewackich. Zaznacza się w niej apoteoza cnót mieszczaństwa niemieckiego Hansa Sachsa jako ich symbolu.

Sztuka Wagnera stała się z biegiem czasu narodową sztuką niemiecką, postać poety ludu, Sachsa, postacią narodową. Sztuka ta daje pogląd na istotne cechy niemieckiego charakteru ludowego, zwłaszcza na ową mieszaninę realizmu życiowego i idealizmu, podnoszącego codzienność na wyżyny poezji. Pogoda całej atmosfery, optymizm i humor, radość i energja życiowa, udzielają się czytelnikowi. Lektura ze względów wychowawczych, literackich, kulturoznawczych i językowych godna polecenia.

W a s s e r m a n n J a k o b. *Der Fall Maurizius.* Roman. S. Fischer Verlag. Berlin. 1928. Str. 577 . . . Mk. 8.85
Opr. Mk. 10.50

Powieść, której fabułę stanowi sprawa docenta Mauriziusa, skazanego, na mocy oskarżenia prokuratora Andergasta, na ciężkie więzienie za rzekome zamordowanie żony, jest właściwie analizą stosunku generacji młodych do dorosłych. Przedsta-

Cena

wicielem młodej generacji jest 16-letni syn prokuratora Etzel, który, poznawszy akta sprawy Mauriziusa, dochodzi do przekonania, że zachodzi błąd sprawiedliwości i, uciekłszy z domu, usiłuje znaleźć dowody jego niewinności. Postępowanie Etzla porusza sumienie ojca i powoduje zwolnienie skazanego w drodze łaski. Walka jednak między ojcem i synem trwa nadal... Autor traktuje z wielką powagą konflikt między płonącem sercem młodzieży, która nie znosi kompromisów, a dorosłymi. Etzel przedstawia tę młodzież, która wiecznie dąży do naprawy porządku i świata w imię ideału.

Powieść zawiera wybitny pierwiastek wychowawczy. Styl i język dość trudne. Nadaje się tylko dla młodzieży umysłowo i językowo dostatecznie przygotowanej do poważnej lektury.

Vom Weltall. Deutscher Hort Heft 24. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1925. Str. 48 . . . . Kart. Mk. 0.60

Pierwsza część tej książki zawiera opisy, druga część — opowiadania z dziedziny kosmografji, pisane nietrudnym językiem. Nadaje się do lektury zwłaszcza w gimnazjach typu matematyczno-przyrodniczego.

Werfel Franz. *Der Tod eines Kleinbürgers.* Novelle. P. Zsolnay-Verlag. Wien. 1928. Str. 112. Opr. Mk. 4.40

Szare, zwykłe życie szarego człowieka. Karl Fiala, mały urzędnik prywatny, ubezpiecza się na wypadek swej śmierci przed 65 rokiem życia na korzyść swej żony i syna — epileptyka. Oszczędza, bieduje i płaci, ciesząc się myślą o spełnieniu obowiązku wobec najbliższych. Jednak przed terminem ważności ubezpieczenia zapada ciężko. Bohaterskim wysiłkiem woli, ku zdumieniu lekarzy, utrzymuje się jeszcze przy życiu i umiera dopiero w dwa dni po terminie miarodajnym dla ubezpieczenia. Siła woli i hart duszy tego zwykłego człowieka, oraz postacie, jak żona i syn oddane są po mistrzowsku.

Zweig Arnold. *Gerufene Schatten.* Reclam-Bücher. Bd. 6711. Ph. Reclam Verlag. Leipzig. Str. 65 . Mk. 0.35
Opr. Mk. 0.75

Cztery nowelki, odtwarzające cztery epoki rozwoju ludzkości: „Jerusalem befreit“ ma za treść oblężenie tego miasta przez Asyryjczyków i jego cudowne ocalenie przy pomocy Jehowy, oraz kreśli przemożny wpływ religijny tej epoki. — „Sterben des Cinq-Mars“ to obrazek z życia szlachty francuskiej za Richelieu'go, — a więc okres początku upadku warstwy społecznej, ceniącej nadewszystko honor rodziny. — „Der Gehilfe“, której bohaterem jest Eckermann, odtwarza okres kultury niemieckiej, w której dominuje postać Goethego. — „Die Quittung“ czerpie swą treść z ostatniej wojny światowej; bohaterem jest Polak z Górnego Śląska. Ta ostatnia nowelka jest najciekawsza ze względu na postać bohatera, którego autor przedstawia z artyzmem i miłością. Nowelki cechuje plastyczność i piękność stylu; język dość trudny.

Cena

Zweig Stefan. *Sternstunden der Menschheit.* Fünf historische Miniaturen. Insel-Bücherei Nr. 165. Insel-Verlag. Leipzig. Str. 78 . . . . Opr. Mk. 0.80

Poeta wybiera 5 momentów z życia wielkich ludzi w. XIX, o silnem napięciu dramatycznem, wykazując doniosłość takich momentów dla jednostek i dla społeczeństw, kiedy jednostka zmaga się z siłami wyższemi, stającemi wpoprzek ich dążeniom i postępowaniu. Są to: Napoleon — bitwa pod Waterloo; Goethe — miłość starca do młodziutkiej Ulryki Lewetzow (Elègja Marienbadzka); mało komu znany awanturnik i odkrywca J. A. Suter — odkrycie żył złota w Kalifornji; Dostojewski — przed śmiercią i jego ułaskawienie 1849 (w formie poematu); kapitan Scott — wyprawa do bieguna południowego, 1912. — Wszystkie piękne pod względem literackim, wychowawczo cenne. Język dojrzały, ale nietrudny.

BIBLJOTEKA PODRĘCZNA DLA UCZNIA I NAUCZYCIELA.

JĘZYK ANGIELSKI.

I. WYDAWNICTWA ENCYKLOPEDYCZNE I SŁOWNIKI.

Cena

Fowler H. W. *The Concise Oxford Dictionary.* Oxford University Press. Oxford. Str. 1444 . . . . 7/6

Jones Daniel. *An English Pronouncing Dictionary.* J. M. Dent and Sons. Ltd. London. Str. 426 . . . 7/6

Kierst W. *Słownik angielsko-polski i polsko-angielski.* Trzaska, Ewert i Michalski. Warszawa. Str. t. I — 673, t. II — 449 . . . . zł 38.—

Cena

II. JĘZYK I GRAMATYKA.

Hübscher and Frampton. *A Modern English Grammar.* Payot—Lausanne. 1929. 2 t. Str. 132—309. 2/5

Marshall and Shaap. *Manual of English for Foreign Students.* Hachette Library. Paris. 1932. Str. 309 . . . . 5/—

Nesfield J. C. *Outlines of English Grammar.* Macmillan and Co. London. 2 t. Str. 48—48 . . . . 2/—

Weekly E. *The English Language.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

III. KULTURA.

a) historja literatury.

Dyboski Roman. *William Shakespeare.* Krakowska Spółka Wydawnicza. Kraków. 1927. str. 352. zł 12.—

Treść: Tło dziejowe i polityczne. Tło kulturalne i literackie. Dramat angielski w epoce odrodzenia. Życie Shakespeara. Spuścizna literacka Shakespeara: jej tekst i chronologja. Twórczość młodociana Shakespeara. Dojrzewanie genjuszu. Okres arcydzieł. Romanse dramatyczne i pożegnanie ze sceną. Sława Shakespeara u potomności.

Harrison G. B. *Shakespeare.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Hesford C. H. *English Literature.* Benn's Sixpenny Library. London. 1930. Str. 80 . . . . —/6

Treść: The Old English Period. The Middle Ages. The Renescence. The Age of Dryden and Pope. The Age of Johnson. The Age of Wordsworth. The Age of Tennyson. Conclusion. Bibliography.

Methuen A. *An Anthology of Modern Verse.* Methuen and Co. London. Str. 80 . . . . —/6

Priestley J. B. *The English Novel.* Benn's Sixpenny Library. London. 1932. Str. 80 . . . . —/6

Treść: The Eighteenth Century. Scott and Jane Austen. Dickens and Thackeray. The Mid-Victorian Novel. The Fiction of To-Day.

Sisson C. *The Elizabethan Dramatists.* Benn's Sixpenny Library. London. 1928. Str. 80 . . . . . . —/6

Cena

Treść: Origins. Theatres and Actors. Shakespeare's Predecessors. The Later Elizabethans. Shakespeare's Successors.

Tarnawski. *Historja Literatury Angielskiej.* Jakubowski. Lwów. 2 t. Str. 587+640 . . . . zł 64.—

Treść: Tom I. Literatura staroangielska. Wieki VII—XI. Literatura średnioangielska. Od w. XII do połowy XVI. — Okres łaciński i dalsza literatura łacińska przedhumanistyczna. Okres przejściowy. Rozkwit romansu rycerskiego. Współcześni Chaucera. Geoffrey Chaucer. Czasy upadku literatury po Chaucerze. Literatura ludowa. Rozwój dramatu w wiekach średnich. Szkocka literatura średniowieczna. Literatura nowoangielska od połowy XVI w. Charakterystyka epoki elżbietańskiej. Poprzednicy Spencera. Edmund Spencer. Lyly, Sidney, Nashe. Epika i liryka. Przekłady. Proza naukowa. Dramat. Okres przejściowy. Aktorzy, scena, dramaturgowie i dramaty. Grupa akademicka i jej współcześni. William Szekspir. Dramat elżbietański po Szekspirze. Chapman, Johnson, Morston, Dekker, Beaumont i Fletcher. Middleton, Webster, Heywood, Massinger, Ford, Shirley. Czasy wojny domowej i rzeczypospolitej. John Milton. Charakterystyka czasów restauracji. John Dryden. Współcześni Drydena. Dramat. Poezja niedramatyczna i proza.

Tom II. Epoka królowej Anny. Charakterystyka ogólna. Jonathan Swift. Daniel Defoe. Ryszard Steele i Józef Addison. Inni pisarze prozaiczni. Aleksander Pope. Inni poeci okresu Anny. Epoka pierwszego rozkwitu. Charakterystyka ogólna. Samuel Richardson. Henryk Fielding. Tobjasz Smollet. Wawrzyniec Sterne. Oliver Goldsmith. Mniejsi powieściopisarze. Johnson i Boswell. Listy i pamiętniki. Literatura filozoficzna, historyczna, polityczna i teologiczna. Poezja. William Collins i Tomasz Gray. Zwrot ku przeszłości. Zwrot ku starej poezji ludowej. Fałszerstwa literackie. Teatr XVIII wieku. Sheridan. Cechy charakterystyczne romantyzmu. Romans grozy. Powieść obyczajowa Fanny Berney. Krytyka i estetyka. Edmund Burke. Pisarze polityczni, ekonomiczni, teologiczni i mówcy. Zmierzch klasycyzmu: satyrycy i ich ofiary Crablee. William Cowper. Robert Burns. William Blake.

Tretiak Andrzej. *Literatura angielska w okresie romantyzmu.* Jakubowski. Lwów. Str. 460 . . zł 16.—

Treść: Ogólna charakterystyka literatury angielskiej w latach 1798—1831, jako dzieła epoki. William Wordsworth. Samuel Taylor. Coleridge, William Blake. Mniejsi poeci z pierwszego okresu romantycznego. Powieść w latach 1798—1814. Walter Scott, Byron. Shelley. Keats. Essayiści. Mniejsi autorowie okresu 1815—1831.

Cena

W a r d A. C. *American Literature 1880—1930*. Methuen and Co. London. 1932. Str. 273 . . . . 5/—

Treść: Part I: 1. The Incubus. 2. Toward Liberation. 3. Three Voices. 4. The Relapse. 5. Transition. Part II: 1. The New America. 2. Fiction. 3. Poetry. 4. The Theatre. 5. Philosophy and Criticism. 6. Biography and Autobiography.

W a r d A. C. *Twentieth Century Literature*. Methuen and Co. London. 1933. Str. 231 . . . . 5/—

Treść: 1. Victorianism and the Age of Interrogation. 2. Novelists. 3. Dramatists. 4. Poetry. 5. Essayists and Critics. 6. Travellers and Biographers. Postscript. Reading Lists.

W i l l i a m s H a r o l d. *Outlines of Modern English Literature*. Sidgwick and Jackson, Ltd. London. Str. 268 . . . . 4/1

Treść: Part I — Poetry. Poets of the Transition. Oscar Wilde. Robert Bridges. Watts. Dunton. Sir Edmund Gosse. Wilfrid Scawen Blunt. Sir William Watson. Francis Thompson. New Forces in Poetry. Arthur Symons, John Davidson. W. E. Henly, Rudyard Kipling. The passage of the centuries. Thomas Hardy. A. E. Housman. Herbert French. Stephen Phillips. Lawrence Binyon. C. M. Doughty. W. W. Gibson. John Masefield. Lascelles Abercrombie. Laurence Housman. H. C. Beeching. Norman Gale. Sir Arthur Quiller-Couch. Sir Henry Newbolt. Alfred Noyes. T. Sturge Moose. Hilaire Belloc. G. K. Chesterton. W. H. Davies. John Drinkwater. Walter de la Mare. Ralph Hodgson. Rupert Brooke. James Elroy Flecker. — The poetesses. Alice Meynell. Margaret Louisa Woods. Laurence Hope. Michael Field. Mary Coleridge. Rosamund Marriot Watson. Lady Margaret Sackville.

Part. II. — Irish Poets and Playwrights. The Celtic Revival. Irish Poets. W. B. Yeats. A. E. Douglas Hyde. Lionel Pigot. Johnson. Padraic Colum. James Stephens. Moira O'Neill. Eva Gore Both. Nora Hopper. Katharine Tynan. Dora Sigerson Shorter. Irish Playwrights.

Part. III — Literary and Intellectual Drama in England.

Part IV — The Novel.

Oxford Book of English Verse. Oxford University Press. Oxford. Str. 1084 . . . . 8'—

Oxford Book of English Prose. Oxford University Press. Oxford. Str. 1092 . . . . 8/6

Cena

b) H i s t o r j a.

B e l l o c H. *Oliver Cromwell*. Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Treść: The Social Formation. The Religious. Form. The Soldier. The Character. The Domestic Policy. The Foreign Policy.

D y b o s k i R o m a n. *O Anglji i o Anglikach*. Ferdynand Hoesick. Warszawa. Str. 259 . . . . . . zł 12.—

Treść: Książka zawiera 20 rozdziałów; omawia zpośród autorów: Szekspira, Ben Jonsona, Byrona, Mereditha, Hardy'ego, Chestertona, Barri'ego, Shaw'a, z pośród mężów stanu lordów: Curzona, Milnera, Oxforda, oraz szereg żyjących jak Lloyd George, Churchill, Baldwin, Chamberlain, Mac Donald. Dla nauczyciela szczególnie interesujące będą zagadnienia szkoły średniej i powszechnej w Anglji, stulecie uniwersytetu londyńskiego, przesilenie językowe w związku z przesileniem kulturalnem.

D y b o s k i R o m a n. *Stany Zjednoczone Ameryki Północnej*. Wrażenia i refleksje. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1930. Str. 330 . . . . zł 13.—

Treść: Ameryka w świecie dzisiejszym. Rozległość i rozmaitość. Miasta. Problem wsi i rolnictwa. U podstaw dobrobytu amerykańskiego. Warunki materjalne życia a psychika ludności. Polityka. Prawo. Religja. Moralność. Literatura. Z życia uniwersyteckiego. O naszem wychodźtwie. Ameryka a Europa.

E l r o y M c. R. *A History of the U. S. A.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Treść: Discovery. Colonization. Independence. Constitution. Making. Rise of Political Parties. Purchase of Louisiana. The War of 1812. Economic Divergence of North and South. The Mexican War and After. The Civil War. Reconstruction. Issues of a New Age. The World War and After.

F a l l a i z e E. N. *The Origins of Civilization*. Benn's Sixpenny Library. London. 1928. Str. 80 . . . . . —/6

Treść: The Methods of Archeology. Man and His Environment. The Precursours of Man. Early Types of Man. — The Line of Descent. The Development of Culture. The Eolith. Climate and the Palaeolithic Age. The Lower Palaeolithic Period. The Middle Palaeolithic Period. The Upper

Cena

Palaeolithic Period. — I. The Aurignacian. The Upper Palaeolithic Period II. The Solutrean. The Upper Palaeolithic Period — III. The Magdalenian. The Epipaleolithic Period — The Age of Transition. Types of Man in the Upper Palaeolithic Period. Palaeolithic Art and Religion.

Harrison G. B. *Elizabethan England.* Benn's Sixpenny Library. London. 1930. Str. 80 . . . . . . —/6

Treść: The Queen. The State. The Army and Navy. The City. The Church. The National Mind.

Hearshaw F. X. C. *British Prime Ministers.* Benn's Sixpenny Library. London. 1930. Str. 80 . . . . . —/6

Treść: Henry Addington. William Pitt. William Lord Grenville. The Duke of Portland. Spencer Parceval. The Earl of Liverpool. George Canning. Viscount Goderich. The Duke of Weelington. Earl Grey. Viscount Melbourne — I. Sir Robert Peel — I. Viscount Melbourne — II. Sir Robert Peel — II. Lord John Russel — I. The Earl of Derby — I. The Earl of Aberdeen. Viscount Palmerston — I. The Earl of Derby — II. Viscount Palmerston — II. Earl Russell — II. The Earl of Derby — III. Benjamin Disraeli — I. William Ewart Gladstone — I. Benjamin Disraeli, Earl of Beaconsfield — II. William Ewart Gladstone — II. The Marquis of Salisbury — I. William Ewart Gladstone — III. The Marquis of Salisbury — II. William Ewart Gladstone — IV. The Earl of Rosebery. The Marquis of Salisbury — III.

Home G. *A History of London.* Benn's Sixpenny Library. London. 1929. Str. 80 . . . . —/6

Treść: The Earliest Knowledge of London. During the Roman Period. London in the Dark Ages. Norman London. London under the Plantagenets. The Last Century of Medieval London. In the Tudor Period. London in Stuart Times. Georgian London. In the Victorian Age.

Innes A. D. *A History of the British Nation from the Earliest Times to the Present Day.* T. C. and E. C. Jack Now Nelson and Sons Ltd. London. Str. 984 . . . 15/—

Od powszechnie przyjętego podręcznika Greena niniejsza książka różni się bardziej popularnym sposobem przedstawienia, oraz kilkuset ilustracjami i szeregiem map sytuacyjnych. Opowiadanie uwzględnia nietylko dzieje polityczne narodu, lecz w równej mierze i zjawiska kultury ogólnej, prądy literatury, przemiany struktury społecznej. Treść zabarwiona nieco patrjotycznie, dość objektywnie jednak, by nie wzbudzić sprzeciwu

Cena

czytelnika nie-Anglika. Jest to historja brytyjska od czasów Cezara, do wojny światowej. Niezastąpiony jest przedewszystkiem materjał ikonograficzny dzieła, czerpany ze źródeł współczesnych, wprowadzający czytelnika w ducha poszczególnych epok.

Levett E. *English Economic History.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Treść: Before the Norman Conquest. The Middle Ages. The Tudor Period. The Seventeenth Century. The Eighteenth Century. The Nineteenth Century.

Low S. *The British Constitution.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Treść: The Beginnings. Feudalism and the Normans. The King-in-Council. The Coming of Parliament. The Close of the Middle Ages. The New Monarchy and the New Men. The Rebellion and the Revolution. Whig Rule and the Cabinet. Middle-Class Parliamentarism. The Transition to Democracy.

Nevinson Henry Wood. *Rough Islanders or the Natives of England.* George Routledge and Sons. London. 1930. Str. 220 . . . . 7/6

Treść: The Island Scene. The Race. The Monarchy. The Nobility. The Upper Class. The Middle Classes. The Country Worker. The Workpeople. Interests of the English. The English Base.

Somervell D. C. *A History of England.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Treść: Roman Britain. Anglo-Saxon England. The Early Middle Ages. The Tudor Century. The Stuart Century. The Georgian Century. The Nineteenth Century. The Twentieth Century.

Sykes Norman. *A History of England.* The Richards Press Ltd. London. Str. 64 . . . . 1/—

Tarnawski Władysław. *Z Anglji Współczesnej 5 szkiców.* Ossolineum—Lwów. Str. 459 . . . . . zł 3.—

Treść: Charakter Anglików. Dynaści Tomasza Hardy'ego. Grupy społeczne w dzisiejszej beletrystyce angielskiej. Dwie ostatnie sztuki Shaw'a. Kwestja żydowska w Anglji.

Woodruff D. *The British Empire.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Cena

Treść: The Historical Background. The Dominions To-Day. The Machinery of a Free Empire. The Dependent Empire. The Dependencies in Africa. Dependencies in Asia. The West Indies and Pacific.

c) Sztuka.

Hourticq Louis. *History of Art.* Richards Press. Ltd. London. Str. 64 . . . . 1/—

Potocki Antoni. *Portret i krajobraz angielski.* Lwów. H. Altenberg. Str. 124 . . . . zł 25.—

d) Technika.

Clolworthy S. E. *Electricity.* The Richards Press Ltd. London. Str. 64 . . . . 1/—

The Wonder Book of Aircraft. Ward. Lock and Co. London. Str. 256 . . . . 8/4

Książka stanowi prawdziwy podręcznik tężyzny fizycznej i moralnej człowieka, przedstawia dzieło zdobycia przestworzy, bohaterów i cuda techniki w dziedzinie awjacji. Znakomite zdjęcia, entuzjastyczne opisy, ścisła statystyka składają się na godną polecenia całość.

e) Kraj i ludzie.

Abraham G. P. *The Beauty of the English Lakes.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . 1/—

Beaumont C. Bennets. *Dear Old Cornwall.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/—

Bersford Chancellor. *Dear Old London.* The Homeland Association. Ltd. London. . . . . . . 1/—

Chapman and Son. *Dear Old Devon.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . . . . 1/—

Cockett Bernard. *John Bunyan's England.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/6

Constance M. Foot. *In and Around London.* T. C. and E. C. Jack. Now Nelson and Sons Ltd. London. Str. 276 . . . . 4/—

London. Its Beginnings. Site of London. The Story of London's Roads. The Tower of London and Tower Bridge. London Bridge and The River it Crosses. The Story of London's Water. The Story of London's Light. The Mansion House and the Man who Lives in it. The London County Council and its Powers. The Guildhall. The Royal Exchange. The Bank of England and Royal Mint. The Story of London's Police. London's Locomotion. The Story of London's General Post Office. London's Great Markets. The Port of London. London's Fire Brigade. The British Museum, The Story of St. Paul's Cathedral and Cross. Some of London's Old Street Names and Cries. The Story of Westminster. The Story of Whitehall. Somerset House and the Strand. The Story of Fleet Street. London's Oldest Hospitals. Buckingham Palace. The London Residence of Our Reigning Sovereign. About Two more Royal Palaces. Lambeth and Fulham Palaces. The Story of Kew Palace and its Royal Gardens. The Story of Hampton Court Palace.

Cena

Dixon Scott J. *The Beauty of the Isle of Man.* The Homeland Association. Ltd. Str. 16 . . . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of Jersey.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of Somerset.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of Gloucestershire.* The Homeland Association. Ltd. Str. 16 . . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of Derbyshire.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of Guernsey.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of Hampshire.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of West Sussex.* The Homeland Association. Ltd. Str. 16 . . . . 1/—

Dixon Scott J. *The Beauty of East Sussex.* Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . . . . 1/—

Dixon Scott J. *Kent Coast and Countryside.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/—

Dixon Scott J. *Hereford and The Wye Valley.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/—

Dixon Scott J. *Leafy Warwick.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . . 1/—

Cena

D i x o n S c o t t J. *Just Cambridge.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . . 1/—

F a i r g r i e v e M. A. *Europe and Britain.* George Philip and Son. Ltd. London. Str. 194 . . . . . 2/4

Treść: France. — A Unit — Land Roads. Scandinavia — Norway — Sweden — Denmark — Sea Roads. Switzerland — A Highland Unit. The Balkans — Disunited Highlands. Italy — Influence on the Past. The Iberian Peninsula — Sea and Land. Holland and Belgium — A Little Plain. The Rhine — The Great Street. Russia — The Great Plain. Germany. The Peoples and States of Eastern Europe. The Place of Britain on the Globe. Britain — Climate and Relief. Place of Britain Amongst the Nations.

F a i r g r i e v e J. and Y o u n g. *Human Geographies* (book I). George Philip and Son. Ltd. London. Str. 252 . . . . 4/3

Treść: The Wheatlands of Eastern England. South-East England. The Pennine Moorlands and the Lake District. Contour Lines. Counties of the North of England. Factory Towns of the North. Ports. Fishing Towns. The Ways to Scotland. The Highlands of Scotland. The Lowlands of Scotland. Ferry Towns. Ireland. Wales and its Borders. Counties of the South-West. The English Lowlands. London.

F a i r g r i e v e J. a n d Y o u n g. *Human Geographies* (book II). George Philip and Son. Ltd. London. Str. 295 . . . . 3/6

Treść: Vegetation: Natural and Artificial. Mediterranean Lands, Sudan and Sahara. Wind Systems and Rain Belts on the West of Continents. The Nile Valley. Southern Africa. African Exploration. The Atlantic Basin. Southern America. The Andes and the Amazon. North America — Natural Regions — The Cordillera. The Highlands — Land Forms. The Northern Forests. The Southern States, Mexico, and the West Indies. The Heart of the Continent. New England and the North-East. The Canadian Pacific, Time, Latitude and Longitude. Middle Atlantic States. Lands of White Men.

F a i r g r i e v e J. a n d Y o u n g. *Human Geographies.* The British Empire. George Philip and Son. Ltd. London. Str. 220 . . . . 4/3

Treść: The British Isles. The West Indies and the Lands around the Caribbean. Canada-East. Eastern Canada and Western Canada. South Africa as it was. South Africa as it is. Central Africa. New Zealand. Australia. Hind. India of To-day. East Indies and Malay Peninsula. The Stepping Stones. The British Empire.

Cena

F e l t o n H e r b e r t. *The Beauty of Worcestershire.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16. 1/—

I n g l i s C a i r d F r a n c i s. *Dear Auld Reekie.* The Homeland Association. Ltd. London. Str. 16 . . . 1/—

L u b b o c k J o h n. *The Beauties of Nature.* Tauchnitz Edition. Leipzig. Str. 293 . . . . Mk. 1.80

Treść: On Animal Life. On Plant Life. Woods and Fields. Mountains. Water. Rivers and Lakes. The Sea. The Starry Heavens.

M a c k i n d e r H a l f o r d S i r. *The Modern British State.* An Introduction to the Study of Civics. George Philip and Son Ltd. London. 1922. Str. 292 . . . 8/6

Treść: An Agricultural Village — Production. A Countryside — Law and Order. A Market Town — Bankers and Lawyers. A County Town — Administration. A Great Railway — Transport. A Great Trade — Distribution. The Coal Mines — Mechanical Power. The Textile Industries — The Collective Bargain of Labour. The Metal Industries — Implements of Steel. A Great Port — Foreign Commerce. Churches and Schools — The Organisation of the Leisure. Insurance and the Poor Law — Public Assistance. Westminster — Legislation. The Temple — Legislation. The City — Finance. The Army. The Navy — Rule beyond the Seas. Downing Street — The Helm of State. The Throne.

M a c k i n d e r M. A. *Distant Lands.* George Philip and Son Ltd. London. Str. 304 . . . . 3/4

Treść: The World of the Ancients. The Greek Geographers. The Monsoon Lands — India. The Monsoon Lands — China. The Land of the Camelmen. The Land of the Horsemen. The Land of the Shipmen. The Discovery of the New World. The Trade Winds of the Atlantic Ocean. South America. The Circumnavigation of the Globe. The Dutch Discoveries. North America. Asia and Australasia. Longitude and Time. The Wind System of the Globe. The Study of Mountains and Climates. The Hearts of the Continents. The Deep Sea and the Polar Regions.

Cena

M a c k i n d e r M. A. *Our Own Islands.* George Philip and Son Ltd. London. Str. 319 . . . . 4/7

Treść: Our Island Home. The Narrow Seas. The three Kingdoms and the Principality. Direction. Distance. The Size of Britain. The Tides. The Backbone of England. The Rivers of the North of England. The Counties of the North of England. The Industries of the North of England. The Lake District. The Border. The Southern Uplands of Scottland. The Grampians. The Highlands. The Northern and Western Isles. Staffa and the Giant's Causeway. The Lochs of Argyll. The Busy Heart of Scottland. The Scottish Counties. Ireland and Scotland. The Longest of British Rivers. The Emerald Isle. A Journey through Ireland. The Welsch Mountains. The Principality. The Severn and the West of England. The Midlands of England. The East of England. The South of England. The Thames. London. The Metropolis. The Names of Places. The Beacons Hills. The Railways. Area. Population.

M a c k i n d e r M. A. *Our Island History.* George Philip and Son. Ltd. London. Str. 320 . . . . . 4/7

Julius Caesar. Caractacus and Boadicea. Hengest and Horsa. Saint Patrick and Saint Columbia. Saint Augustine. Kenneth Macalpine. King Brian. Alfred the Great. The Danish Conquest. The Norman Conquest. The Castles and the Abbeys. The Conqueror and His Sons. The Barons and the Church. Magna Carta. The First Parliament. Edward I. The Hundred Years' War. Chaucer and Wyclife. Agincourt and the Maid of Orleans. The Red and White Roses. Cabot and Caxton. Henry VIII. The Protestant Martyrs. The Spanish Armada. John Knox. The English Bible. The Roundheads and Cavaliers. Oliver Cromwell. The Plague and Fire of London. Dutch William and the Duke of Malborough. Walpole. James Watt. Nelson and Wellington. George Stephenson.

N e w l a n d O s m a n. *The Model Citizen.* Sir Izaac Pitman and Son. London. Str. 240 . . . . 2/6

Popularna książka, zawierająca obok pojęcia dobrego obywatela, jego praw i obowiązków, wewnętrzny ustrój rządzenia państwa, a więc: Rady parafjalne, gminne, miejskie, ich zasiąg działania. Rady hrabstwa z ich kompetencjami, ustrój sądownictwa, historja rozwoju parlamentu i jego skład, wybory, rola króla, gabinet z premjerem, zakres działania poszczególnych resortów, wojsko i marynarka, wreszcie kolonje, ich historja i sposób rządzenia — wszystko przesycone duchem patrjotyzmu

Cena

i prawomyślności. Oprócz tego opisy ważniejszych miejsc, scen historycznych, zwyczajów, uroczystości itp.

O'N e i l l E l i z a b e t h. *The World's Story.* Black and Co. London. Str. 547 . . . . 10/6

Książka stanowi encyklopedyczny podręcznik dziejów ludzkości, ułożonych według centr, które w rozwoju kultury odegrały wybitną rolę. Wschód i Zachód, wszystkie kontynenty, wszystkie narody i rasy, wkładające nowe zdobycze do skarbca cywilizacji, przesuwają się przed oczami czytelnika. Z natury rzeczy Europa i jej mieszkańcy zajmują w tej galerji przodowników kultury pierwsze miejsce. Z pośród ras europejskich najwięcej poświęciła autorka swemu szczepowi, oraz ludom tworzącym Imperjum brytyjskie. Książkę zdobi 26 barwnych tablic, szereg map i mnóstwo rysunków w tekście.

S i n c l a i r G e o r g e. *Cathedrals of England.* The Richards Press Ltd. London. Str. 16 . . . . 1/—

T a y l o r W i l l F. *Just Oxford.* The Homeland Association Ltd. London. Str. 16 . . . . 1/—

A Literary and Historical Atlas of Europe. Dent and Sons Ltd. London. Str. 254 . . . . 2/—

Książka zawiera szereg map współczesnych i historycznych, w dalszym zaś ciągu podaje najważniejsze wiadomości geograficzne, w związku z historją literatury i kultury w Europie, ze szczególnem uwzględnieniem Anglji. Przy końcu książki znajduje się indeks miejscowości z określeniem ich położenia geograficznego. Mimo pewnych usterek, zwłaszcza w odniesieniu do Europy Wschodniej (Wilno), książka niniejsza jest bardzo cennym środkiem przy nauczaniu historji literatury i kultury.

A Literary and Historical Atlas of America. Dent and Son Ltd. London. Str. 242 . . . . 2/—

Książka niniejsza stanowi „pendant" do „Literary and Historical Atlas of Europe", który wyszedł nakładem tejże samej firmy wydawniczej. Przedstawia się jednakowoż mniej korzystnie, a to z powodu zbyt szczupłego uwzględnienia danych literackich i kulturalnych; przeważają w niej wiadomości geograficzne i historyczne. Mimo wszystko, podany w niej materjał da się z wielkim pożytkiem wyzyskać przy studjach nad Ameryką.

Cena

IV. ANTOLOGJE I ŚPIEWNIKI.

Brenmer-Kate. *More Song Games.* George Philip and Son Ltd. London. Str. 42 . . . . 6/1

Stevenson R. L. *Songs with Music.* Thomas Nelson and Sons Ltd. London. Str. 55 . . . . 8/6

V. RÓŻNE.

Jessop Gilbert. *The Book of School Sports.* Thomas Nelson and Sons Ltd. London. Str. 291 . . . 2/—

Dzieło zbiorowe w 13 rozdziałach omawiających zapaśnictwo, krokiet, grę w piłkę nożną, golf, hokey, ślizgawkę, pływanie, strzelanie do tarczy oraz inne gry i zabawy na wolnem powietrzu i w lokalach zamkniętych.

Książkę zdobi 13 plansz pełnostronicowych oraz kilkadziesiąt rysunków w tekście.

Nicoll A. *The English Stage.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Treść: Medieval. Elizabethan. Masques and Scenery. The Rise of the Apron Stage: Restoration. The Eighteenth Century. The Nineteenth Century. The Modern Period.

Synge M. B. *A Book of Discovery.* T. C. and E. C. Jack. Now Nelson and Sons Ltd. London. 10/6

Wright A. R. *English Folklore.* Benn's Sixpenny Library. London. Str. 80 . . . . —/6

Treść: Birth, Courtship Marriage, and Death. Business and Work. Calendar Customs. Animals, Plants, and Inanimate Objects. Ghosts and Supernatural Beings. Divination, Omens, and Luck. Charms and Cures, and Witchcraft, Black and White.

JĘZYK FRANCUSKI.

I. WYDAWNICTWA ENCYKLOPEDYCZNE — SŁOWNIKI.

Nouveau Petit Larousse illustré . . . . Opr. Fr. 34.—

Larousse Universel en 2 volumes. Larousse, Paris. Opr. Fr. 300.—

Cena

Encyclopédie de la jeunesse. (Qui? Pourquoi? Comment?) Larousse Paris. 6 tomów po str. 720 . . Opr. Fr. 240.—

Bogato ilustrowane wydawnictwo, obejmujące wszystkie dziedziny wiedzy i techniki, życia i kultury, podane w formie bardzo popularnej i przystępnej dla młodego wieku. Każdy tom zawiera materjał ułożony według następujących zagadnień: La terre et son histoire. Le livre de la nature. Tous les pays. Les grands voyages. Histoires, contes et récits. Qui? Pourquoi? Comment? Choses qu'il faut connaître. Hommes et femmes célèbres. Pages à lire et à retenir. La vie et la santé. Jeux, travaux, occupations. Działy jak: „Histoires" i „Pages" zawierają ciekawe nowele, utwory poetyckie i t. p.

Encyclopédie par l'Image. Hachette. Paris. . . . . à Fr. 5.—

Poszczególne tomiki, bogato i ładnie ilustrowane, stanowią doskonały materjał ilustracyjny w dziedzinie historji, literatury, sztuki, geografji i techniki, zwłaszcza dla epidjaskopu. Wydawnictwo składa się z następujących tomików:

Paris. Histoire du costume. Histoire de l'Art. Versailles. Les cathédrales. Les châteaux de France. Les styles. Les colonies françaises. L'Algérie. Le Maroc. Le Madagascar. L'Indochine. La Côte d'Azur. Les Montagnes. Histoire de France. Jeanne d'Arc. Louis XIV. Le XVIII-e siècle. La Révolution française. Napoléon. Pasteur. Molière. Le romantisme. Victor Hugo. L'Aviation. La T. S. F. La photographie. Le cinéma. Les navires.

Kalina P. *Słownik francusko-polski i polsko-francuski.* Skład główny Dom Książki Polskiej, Księgarnia Gebethnera i Wolffa. Warszawa. 2 tomy . , Opr. zł 80.—

II. JĘZYK — GRAMATYKA.

Lanusse et Yvon. Cours complet de grammaire française à l'usage de l'enseignement secondaire classique. Belin. Paris. Str. 336 . . . . . Opr. Fr. 12.20

III. KULTURA.

a) Historja literatury.

Lanson et Tuffrau. *Manuel illustré d'histoire de la littérature française.* Hachette. Paris. 1 vol. illustré. Str. 805 . . . . Fr. 22.—

Cena

b) Historja.

Bourgeois E. *Ce qu'il faut connaître du passé de la France.* Boivin. Paris. Str. 176 . . . . Fr. 8.—

Malet A. *Nouvelle histoire de France illustrée.* Antiquité. Moyen âge. Temps modernes. Révolution. Empire. France contemporaine. Grande Guerre. Ouvrage illustré: 960 gravures, 50 cartes. Hachette. Paris. 1 vol. in 4⁰. Str. 543 . . . . Opr. Fr. 145.—

Rambaud A. *Petite histoire de la civilisation française* depuis les origines jusqu'à nos jours. Colin. Paris. 1 vol. ill. Str. 324 . . . . Opr. Fr. 10.75

c) Historja sztuki.

Hourticq L. *Histoire générale de l'Art: France.* Hachette. Paris. Coll. „Ars-una". 1 vol. ill. Str. 460. Opr. Fr. 30.—

d) Kraj i ludzie.

Jousset P. *La France.* Géographie illustrée. Larousse. Paris. 2 vol. ill. in 4⁰. (47 planches hors texte, 50 cartes et plans. 1942 reproductions photogr.). Str.: w I tomie 384, w II — 446+XXVI . . . . . . Opr. Fr. 295.—

Collection: Les beaux pays. Arthaud. Grenoble. Każdy tom . . . . à Fr. 30.—

Baussan Ch. *Lourdes* et les pèlerinages de la Vierge. Introd. de R. Bazin. Ouvrage orné de 210 héliogravures. Str. 230.

Blanchard R. *La Corse.* Ouvrage orné de 211 héliogravures. Str. 176.

Devoluy P. et Borel P. *Au gai royaume de l'Azur.* Du lentisque des Maures au Jasmin de Grasse. Le littoral et ses villes de rêve. Nice capitale de l'Azur. La montagne fleurie et le jardin des neiges. Préface de M. Maeterlinck. Ouvrage orné de 168 héliogravures. Str. 160.

Dumas P. *Le Maroc.* Ouvrage orné de 204 hél. Str. 190.

Faure Gabriel. *Aux bords du Rhône.* De Lyon à Arles. Str. 172.

Ferrand H. *La route des Alpes françaises.* L'été, l'hiver. 199 héliogravures. Str. 164.

Cena

Ferrand H. *Grenoble.* Capitale des Alpes françaises. Préface de L. Aucher. Ouvrage orné de 200 héliogravures. Str. 156.

Gourvil F. *En Bretagne.*

Guiton P. *An coeur de la Savoie.* Préface de H. Béraud. Str. 148.

Huguenin P. *La Bourgogne.* Le Morvan — Bresse. 275 héliogravures. Str. 228.

Mauclair C. *La Normandie.* 183 héliogravures. Str. 156.

Praviel A. *Côte d'Argent.* Côte et pays basques. Béarn. 236 héliogravures. Str. 207.

Tissot R. *An Mont Blanc.* Aiguilles — Sommets — Vallées et Glaciers — ascensions et excursions — sports d'hiver. Préface de L. Anscher. 160 héliogravures. Str. 142.

Paris. Album de 285 photographies. Flammarion. Paris . . . . Fr. 30.—

Saillens E. *Toute la France.* Larousse. Paris. (Sa terre — son peuple — ses travaux, les oeuvres de son génie), 50 gravures et tableaux et une carte hors texte en couleurs. Str. 448 . . . . Fr. 22.—

Treść: I. Le sol. — II. La flore. — III. La faune. — IV. Les humains. — V. Vieux pays, vieilles villes. — VI. Provinces septentrionales. — VII. Provinces centrales et méridionales. — VIII. Unité. — IX. Colonies. — X. La nation. — XI. La vie française. — XII. L'Etat. — XIII. Agriculture. — XIV. Industrie. — XV. Commerce. — XVI. Sites et monuments. — XVII. Le génie français des origines au XII-e siècle. — XVIII. Le génie français: l'âge classique. — XIX. Le génie français: XIX-e siècle. — XX. La France dans le monde. Conclusion.

IV. ANTOLOGJE, ŚPIEWNIKI.

Anthologie des écrivains français du XIX-e Siècle. Poésie avec biographie et notes par Gauthier-Ferrières. Larousse. Paris. Każdy tom . . . . Fr. 10.—

Treść: I. t. Poésie (1800—1850): Andrieux, Banville, Chénier, Béranger, Brizeux, C. Delavigne, Lamartine, Millevoye, H. Moreau, Musset, Gautier, Hugo, Vigny etc. 22 portraits, 23 autographes.

Cena

II. t. Poésie (1850—1900): Baudelaire, Banville, Coppée, Hérédia, Hugo, Laprade, Leconte de Lisle, Mallarmé, Richepin, Samain, Silvestre, Verlaine, Vigny etc. 23 portraits, 21 autographes.

Anthologie des écrivains français contemporains. Poésie. Avec notices par Gauthier-Ferrières. Portraits, autographes. Larousse. Paris. (Poésies: Aicard, Bataille, Corbière, Dierx, Fort, Gregh, Guèrin, Jammes etc.). Fr. 10.—

La Poémeraie. Anthologie moderne. Poésies choisies pour les enfants par A. Got. Première partie: La souris verte. Illustr. d'E. Rocher. 2-e éd. Gedalge. Paris. Str. 345 . . . . Fr. 28.—

Treść: Voici des jeux, des ris, des rondes et des danses. A l'ombre du toit. Le grelot d'or. Le visage des saisons. Les jeux du soleil, de l'eau et de l'air. Les métiers qui chantent. La corbeille de fables. Le clos des Bêtes et des plantes. La grappe vermeille. Le collier de bulles.

Bonnafous F. *Les plus belles chansons de France.* Avec acc. de piano. Illustré. Larousse. Paris. Opr. Fr. 9.50

Treść: Le retour du marin. Monsieur de la Palisse. A la volette. Frère Jacques. En revenant de Versailles. Les Chevaliers du guet. Compère Guilleri. Souvenirs d'enfance. Nous n'irons plus au bois. Il pleut, bergère. Le joli tambour.

Bonnafous E. *Chants français.* Coll. Les livres roses pour la jeunesse Nr. 269, 287. Larousse. Paris. Każdy tomik ill. . . . . Fr. 0.50

Treść: *Nr. 269:* Le retour du marin. La chanson du roy Renaud, Monsieur de la Palisse. Frère Jacques. A la volette. Les chevaliers du guet. Compère Guilleri. Nous n'irons plus au bois. Il était une bergère. Noël nouvelet. Salut à cette noble France. Le clocher. Souvenirs d'enfance. Les petits chats. Gai, gai, gaulois.

Nr. 287: Jean de Nivelle. La chanson de la mariée. Gentil coquelicot. Savez-vous planter les choux? Le joli tambour. Idylle sur la paix. Malbrough. Le Coucou. En revenant de Versailles. Il pleut, bergère. Quittez, pasteurs, vos brebis. Le vieux sergent. Ma Normandie. Madame la Pie.

Cena

JĘZYK NIEMIECKI.

I. WYDAWNICTWA ENCYKLOPEDYCZNE I SŁOWNIKI.

Der Volks-Brockhaus. Deutsches Sach- und Sprachwörterbuch für Schule und Haus mit über 3600 Abbildungen und Karten im Text und auf 71 einfarbigen und bunten Tafel- und Kartenseiten sowie 36 Übersichten und Zeittafeln. A—Z. F. A. Brockhaus. Leipzig. 1931. Str. 793 . . . . Opr. Mk. 7.50

Der grosse Duden. Rechtschreibung der deutschen Sprache und der Fremdwörter, bearbeitet v. Th. Matthias. Bibliographisches Institut A. G. Leipzig. 1930. Wydanie 10. Str. 645 . . . . Opr. Mk. 4.05

Knaurs Konversations-Lexikon. A—Z. 35 000 Stichwörter, 2 600 Illustrationen, 70 einfarbige und bunte Tafeln und geographische Karten, 20 Übersichten, 115 statistische Schaubilder im Text. Verlag Th. Knaur Nachf. Berlin. 1932. Str. 1875/2. . . . . Opr. Mk. 2.85

Matthias Theodor. *Das Neue deutsche Wörterbuch* unter besonderer Berücksichtignng der Rechtschreibung sowie der Herkunft, Bedeutung und Fügung der Wörter, auch der Lehn- und Fremdwörter, bearb. v. Jos. Lammertz u. Karl Quenzel. Hesse u. Becker Verlag. Leipzig. 1931. Str. 432 . . . . Opr. Mk. 2.85

Holtze's Wörterbücher. Wörterbuch der polnischen und deutschen Sprache, bearb. v. Prof. Oscar Callier, in 2 Teilen. Otto Holtzes Nachf. Leipzig. 1926. Str. 482.
W 1 tomie zł 12.—
W 2 tomach à zł 7.70

Langenscheidts Taschen-Wörterbücher. Taschenwörterbuch der polnischen und deutschen Sprache, bearb. v. A. Zipper u. E. Urich. I. Polnisch-Deutsch; II. Deutsch-Polnisch. Langenscheidt'sche Verlagsbuchhandlung. Berlin—Schöneberg. 1920. Str. 567/579. W 1 tomie zł 17.60
W 2 tomach à zł 9.60

Cena

II. JĘZYK — GRAMATYKA.

B e h a g e l O t t o. *Deutsche Satzlehre.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1926. Str. 56 . . . . Mk. 0.57

Treść: Allgemeines; die Wörter; die Wortgruppen; die Sätze; die Satzverbindungen; die Wortstellung.

B e r g m a n n K a r l. *Deutsche Wortkunde* in Bildern aus der deutschen Kultur. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1927. Str. 47. Mk. 0.57

Treść: Soziale Fragen. Handel u. Verkehr. Technik. Die Sprache als Spiegelbild des menschlichen Wesens. Deutsches Wesen im Spiegel unserer Muttersprache. Religiöses Leben — der Aberglaube. Der deutsche Wald. Das Deutschtum im Auslande.

B r e m e r O t t o. *Deutsche Lautkunde.* Hilfsbüchlein für den Unterricht in den oberen Klassen der höheren Lehranstalten. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1918. Str. 82 . . . Mk. 0.76

Treść: I. Vokale. II. Bedingt vokalische Laute. III. Geräuschlaute.

K l u g e F r i e d r i c h. *Deutsche Namenkunde.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1930. Wyd. 5. Str. 34 . . . . Mk. 0.57

Treść: Familiennamen. Taufnamen. Länder-, Orts- und Flussnamen. Wochentage und Feiertage.

O p p e r m a n n W i l h e l m. *Das Fremdgut der deutschen Sprache.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1927. Str. 53 . . . Mk. 0.66

Treść: Die Übernahme von Fremdgut. Der Kampf gegen das Fremdgut.

S c h n e i d e r W i l h e l m. *Kleine deutsche Stilkunde.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1929. Wyd. 3. Str. 47 . . . . Mk. 0.76

Treść: Das Wesen des Wortes. Der Wortleib. Die Wortseele. Das Wort als grammatische Kategorie.

S c h n e i d e r W i l h e l m. *Deutsche Kunstprosa.* Übungen des Sprach- und Stilgefühls an Prosastücken aus dem 19. Jahrhundert. Deutschkundliche Bücherei. (Übungsstoffe). Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1931. Str. 54 . . . . Mk. 0.66

Cena

Treść: H. Heine. Goethe. H. v. Kleist. Ad. Stifter. G. Keller. Fr. Nietzsche.

W i e s n e r J o h a n n. *Unsere Muttersprache.* Ein Lern- und Lesebuch für Jedermann. Lehrerbücherei Bd. 67. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1926. Str. 238 . . . . Mk. 4.50

W i e s n e r J o h a n n. *Deutsche Wortkunde.* Lehrerbücherei Bd. 17, 18. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien u. Leipzig. 1922 . . . . . . I t. Mk. 1.25
II t. Mk. 1.65

Treść: I. Wortbildung. Str. 112. II. Wortbedeutung und Wortvorrat. Str. 159.

I p p o l d t J u l j u s z. *Deutsche Grammatik* für die polnischen Mittelschulen. Nakł. K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1929. Str. 181 . . . . zł 4.30

Treść: Lautlehre. Formenlehre. Syntax oder Satzlehre.

J a h n e r A l f r e d. *Deutsche Grammatik* für die polnischen Mittelschulen. Nakł. K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1929. 7 wyd. z ćwiczeniami. Str. 172. zł 4.30

Treść: Aussprache des Schriftdeutschen. Wortlehre. Die Wortbildung. Die Satzlehre. Rechtschreibung.

S c h u l z H a n s u. S u n d e r m e y e r W i l h e l m. *Deutsche Sprachlehre für Ausländer.* Grammatik und Übungsbuch. Verlag des deutschen Instituts für Ausländer. Berlin C 2. Universität. 1929. Str. 228.
Opr. Mk. 4.05

III. KULTURA.

a) L i t e r a t u r a.

B i e l s c h o w s k i A l b e r t. *Goethe.* Sein Leben und seine Werke. 2 t. Neu bearbeitet v. W. Linden. C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung. München. 1928. Str. 477/647 . . . . Opr. Mk. 16.—

Cena

Böckel Otto. *Das deutsche Volkslied*, herausgegeben v. H. Röhl. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1930. Wyd. 3. Str. 62 . . . Mk. 0.95

Treść: Wesen und Werden des deutschen Volksliedes. Arten deutscher Volkslieder. Deutsches Leben im Volksliede.

Bockemühl Erich. *Schiller*. Ein Dichterleben. Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 316/17 Verlag J. Beltz. Langensalza. Str. 84 . . . . . Mk. 0.54

Opr. Mk. 0.90

Ehrismann Gustav. *Der Geist der deutschen Dichtung im Mittelalter*. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1931. Wyd. 2. Str. 43 . . . . Mk. 0.57

Treść: Geist der althochdeutschen Dichtung. Geist der mittelhochdeutschen Dichtung.

Fauth Gertrud. *Neuere deutsche Lyrik*. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1925. Str. 62 . . . . Mk. 0.66

Treść: Vorklärung. Fanfarenbläser. Gipfel. Flieger. Einkehr in Urheimat. Erdkräfte. Lyrische Jünglingschaft. Weltbildverlagerung. Aristokraten. Frauen. Das neue Gesicht.

Goethe. Leben. Gedanken. Bildnisse. Verlag „Der Eiserne Hammer" (K. R. Langewiesche). Königstein i. Taunus. Leipzig. 1932. Str. 64 . . . . Mk. 1.20

Goethe und Goethestätten. 88 Bilder. Schaubücher Bd. 32. Orell-Füssli Verlag. Zürich-Leipzig. 1932. Str. 56.

Opr. Mk. 2.40

Hebbel Friedrich. *Meine Kindheit und Gedichte*. Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 32. Verlag J. Beltz. Langensalza. Wydanie 5. Str. 64 . . . . Mk. 0.27

Opr. Mk. 0.63

Lienhardt Friedrich. *Einführung in Goethes Faust*. Wissenschaft und Bildung Bd. 116. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1924. Wyd. 8. Str. 118.

Opr. Mk. 1.80

Cena

Treść: Goethes Gesamtpersönlichkeit. Gedankengang der Dichtung. Die Arbeit am „Faust". „Faust" als Kunstwerk. „Faust" als Erlösungswerk.

Lorentz Anna. *Goethe*. Ein Lebensbild für die Jugend. Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 81/82. Verlag J. Beltz. Langensalza. Wyd. 2. Str. 79 . . . . Mk. 0.63

Opr. Mk. 0.90

Mann Thomas. *Sieben Aufsätze*. S. Fischer Verlag. Berlin. 1929. Str. 110 . . . . Mk. 1.30

Treść: Der alte Fontane. Chamisso. Erziehung zur Sprache. Kinderspiele. Süsser Schlaf.

Die deutsche Stunde (sämtlich aus „Rede und Antwort"). Der Taugenichts (aus „Betrachtungen eines Unpolitischen: Von der Tugend).

Röhl Hans. *Geschichte der deutschen Dichtung*. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1931. Wyd. 8. Str. 382 . . . . Opr. Mk. 4.70

Treść: Heidentum. Heldensage. Das Christentum und die Dichtung der Geistlichen. Die Spielleute und das Heldenepos. Das Rittertum und die höfische Dichtung. Das ausgehende Mittelalter und die bürgerliche Dichtung.

Humanismus und Reformation. Der dreissigjährige Krieg und die Barockdichtung. Die Aufklärung. Das Zeitalter Friedrich des Grossen. Sturm und Drang. Weimar. Romantik. Die Anfänge des Realismus. Die Vollendung des Realismus. Der Ausgang des Realismus. Die Gegenwart. Dichter und Dichtung. Zeittafel zur Geschichte der deutschen Dichtung.

Röhl Hans. *Der Geist der Aufklärung in der deutschen Dichtung*. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1927. Str. 45 . . . . Mk. 0.57

Röhl Hans. *Deutsche Lyriker von Liliencron bis Werfel*. Deutschkundliche Bücherei. Quellenstoffe u. Meisterwerke. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1931. Wyd. 4. Str. 79 . . . . Mk. 0.76

Röhl Hans. *Der Naturalismus*. Ein Überblick über die literalische Bewegung in Deutschland gegen Ende des 19. Jahrhunderts. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1927. Str. 69. Mk. 0.76

Cena

Treść: Naturalismus und Sturm und Drang. Die Lyrik. Die Erzählung. Das Drama.

R ö h l H a n s (herausgegeben v.) *Aus Bekenntnis und Dichtung des Naturalismus.* Deutschkundliche Bücherei. Quellenstoffe und Meisterwerke. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1930. Wyd. 2. Str. 63. Mk. 0.76

Treść: M. G. Conrad — H. Hart. — W. Bölsche — H. Conradi — A. Holz — J. Schlaf.

R ö h l H a n s (herausgegeben v.) *Geist der Romantik.* Romantische Schriften I. Deutschkundliche Bücherei. Quellenstoffe und Meisterwerke. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1930. Str. 63 . . . . Mk. 0.76

Treść: A. W. Schlegel. Fr. Schlegel. Novalis. F. Schleiermacher. Caroline Schlegel. Dorothea Schlegel. L. Tieck. J. Görres. W. H. Wackenroder. J. G. Fichte.

R ö h l H a n s (herausgegeben v.) *Poesie der Romantik.* Romantische Schriften II. Deutschkundliche Bücherei. Quellenstoffe und Meisterwerke. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1931. Str. 60 . . . . . . Mk. 0.76

Treść: Novalis. A. W. Schlegel. A. v. Arnim. C. Brentano. L. Tieck. E. T. A. Hoffmann.

R ö h l H a n s. *Sturm und Drang.* Eine Einführung. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1931. Wyd. 2. Str. 47 . . . . Mk. 0.57

Treść: Die Weltanschauung. Die Kunstlehre. Die Dichtung.

S c h a u e r H a n s. *Das deutsche Drama seit der Renaissance und der Reformation.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925. Str. 55. Mk. 0.57

Simplicius der Narrenjunge zu Hanau 1635. Von ihm selbst gezeichnetes Zeitbild aus der Mitte des Dreissigjährigen Krieges. Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 11. Verlag J. Beltz. Langensalza. 1922. Wyd. 5. Str. 82 . . . . Mk. 0.27
Opr. Mk. 0.63

Cena

V o g e l p o h l W i l h e l m. *Von deutscher Dichtung.* Ein Führer durch die Geschichte der deutschen Dichtung. Ein Jugend- und Volksbuch. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1932. Str. 197 . . Opr. Mk. 2.60

1. Treść: Frühgermanische und althochdeutsche Zeit. 2. Die mittelhochdeutsche Zeit. 3. Deutsche Sprache und Dichtung im Zeitalter der Reformation. 4. Das Jahrhundert des Dreissigjährigen Krieges und die Barockdichtung. 5. Die Aufklärung. 6. Der Aufstieg. 7. Das neue Naturgefühl und die Dichtung des Sturmes und Dranges. 8. Weimar: die klassische Zeit. Die Zeit der Romantik. Nachklänge der klassischen und romantischen Zeit. Die Zeit der Wirklichkeitsdichtung (Realismus). Die naturalistische und neuromantische Dichtung. Die jüngste Dichtung.

W a l z e l O s k a r. *Deutsche Dichtung der Gegenwart.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925. Str. 55 . . . . Mk. 0.76

Treść: Voraussetzungen. Ausklang des 19. Jahrhunderts. Nietzsche und Stefan George.. Jüngster Aufruf zum Geist. Neue Form und neuer Stoff.

W e r n e r R i c h a r d M. *Lessing.* (Herausgegeben v. G. Witkowski). Wissenschaft und Bildung Bd. 52. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1929. Wyd. 3. Str. 141 . . . . Opr. Mk. 1.80

W o l f M a x I. *Goethe.* Aus Natur und Geisteswelt Bd. 497. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1921. Str. 126 . . . . Opr. Mk. 1.80

Treść: Historische Stellung und Entwicklung. Jugendwerke. Werther, Götz, Egmont. Weimar und Italien. Werke der klassischen Periode. Die Freundschaft mit Schiller. Die Altersjahre.

b) H i s t o r j a.

A m m o n H e r m a n n. *Der Kaufmann der Gegenwart.* Quellenstücke. Deutsche Ausgaben Bd. 261. Velhagen und Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1932. Str. 157. Mk. 1.30

Treść: Die Sachen. Die Personen.

B e l o w G e o r g. *Vom Mittelalter zur Neuzeit.* Bilder aus der deutschen Verfassungsgeschichte. Wissenschaft

Cena

und Bildung Bd. 198. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1924. Str. 122 . . . . Opr. Mk. 1.80

Treść: Der deutsche Staat des Mittelalters. Die Entstehung der Landeshoheit. Geschichte des deutschen Städtewesens. Die mittelalterliche Stadtwirtschaft. Das deutsche Heerwesen in alter und neuer Zeit. Landes- und Reichssteuern in der deutschen Geschichte.

Dienstbach Wilhelm M. (ausgewählt v.). *Aus Chroniken deutscher Städte.* Bilder aus dem Städteleben des Mittelalters. Kranz-Bücherei H. 48/49. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/M. 1929. Str. 65. Mk. 0.70
Opr. Mk. 1.40

Goette Rudolf. *Frühmittelalterliche deutsche Kultur im Bilde.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925. Str. 32 . . . . . . Mk. 0.85

Freytag Gustav. *Bilder aus der deutschen Vergangenheit,* dla szkół średnich, opracował w wyjątkach Sz. Mordawski. Cz. I. do wypraw krzyżowych; cz. II. do wieku oświecenia. Bibljoteczka niemiecka, zesz. 27 i 28. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1928. Str. 135/131 . . . . zł 3.40 i 3.30

Hofstaetter Walther, Reichmann Hans, Schneider Johannes (herausgegeben v.). *Ein Jahrtausend deutscher Kultur im Bilde 800—1800.* J. Klinkhardt Verlag. Leipzig. 1929. Str. 143. Opr. Mk. 13.30

Treść: Familie. Geistes- und Körperpflege. Arbeit. Gesellschaftliches Leben. Rechtsleben. Allerlei Aberglaube und religiöser Massenwahn.

Rohr Johannes. *Tausend Jahre deutsches Leben.* Eine volkstümliche Kulturgeschichte mit 488 Abbildungen und 8 Tafeln. K. Voegels Verlag. Berlin. 1931. Str. 352 . . . . Opr. Mk. 4.85

Treść: Der Bauer. Die kirchliche Welt. Der Ritter. Die Stadt. Der Bürger. Das Handwerk. Der Handel. Das Proletariat. Das Heereswesen. Die Gesundheitspflege. Das Rechtswesen. Spiel, Unterhaltung und Sport. Der Verkehr. Unterrichtswesen.

Cena

Steinhausen Georg. *Kulturgeschichte der Deutschen im Mittelalter. Kulturgeschichte der Deutschen in der Neuzeit.* Wissenschaft und Bildung Bd. 88 u. 98. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1921/1918. Wyd. 3/2. Str. 164/150 . . . . Opr. à Mk. 1.80

Sturmhoefel Konrad. *Geschichte des deutschen Volkes.* 2 t. Kröners Taschenausgabe Bd. 19/20. A. Kröner-Verlag. Leipzig. Str. 261/271. Opr. à Mk. 2.50

Treść: Cz. I. Von den Anfängen bis zum Tode Friedrich des Grossen. Cz. II. Vom Tode Friedrich des Grossen bis zum Ausbruch des deutsch-französischen Krieges.

Weimer Hermann. *Deutsche Jugendbildung im Wandel der Zeiten.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925. Str. 46. . . Mk. 0.57

Wirth Albrecht. *Deutsche Geschichte von 1870 bis zur Gegenwart.* (Mit 4 Bildnissen). Kröners Taschenausgabe Bd. 50. A. Kröner Verlag. Leipzig. Opr. Mk. 3.25

Wuessing F. (bearbeitet v.). *Deutsches Wirtschaftsleben.* Deutscher Hort. (Kulturkundliches Lesebuch für die höheren Schulen in Einzelheften) H. 29/30. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925. à str. 85 à Mk. 0.54

c) Sztuka.

Czybora Albert. *Bilder aus dem deutschen Musikleben* — für den Schulgebrauch. Aus deutschem Schrifttum und deutscher Kultur Bd. 184/185. Verlag J. Beltz. Langensalza. Wyd. 2. Str. 95 Mk. 0.54
Opr. Mk. 0.90

Treść: Musikalische Stimmungsbilder. Die deutsche Musik im Wandel der Zeiten.

Meister Albrecht Dürer. Gemälde und Handzeichnungen mit 30 meist farbigen Bildseiten. Verlag „Der Eiserne Hammer „(K. A. Langewiesche). Königstein i. Taunus —Leipzig. Str. 32 . . . . Mk. 1.20

Knapp Fritz. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925.

Cena

Die deutsche bildende Kunst der Vergangenheit. Str. 55. Mk. 0.66

Treść: Das Mittelalter. Die Neuzeit. Der Ausklang in der Gegenwart.

Die deutsche bildende Kunst der Romantik. Str. 51. Mk. 0.57

Treść: Der Geist der Romantik. Der Wandel der Zeit. Die Malerei des Klassizismus. Die Plastik des Klassizismus und der Romantik. Die Architektur des Klassizismus und der Romantik. Die Malerei der Romantik.

Die deutsche bildende Kunst der Gegenwart. Impressionismus und Expressionismus. Str. 70. . . . . Mk. 0.76

Treść: Unsere Zeit und die Kunst. Die sterbende Romantik. Die Architektur unserer Zeit. Die Plastik. Die Malerei.

Die deutsche bildende Kunst bis zum Ausgang des 18. Jahrhunderts im Bilde. Str. 13/32 . . . . Mk. 0.76

Treść: Architektur. Plastik. Malerei.

Die deutsche bildende Kunst der Romantik im Bilde. Str. 16/32 . . . . Mk. 0.76

Treść: Der Klassizismus. Die Plastik. Das Figurenbild der Romantik. Die Landschaftsmalerei der Romantik.

Die deutsche bildende Kunst der Gegenwart im Bilde. 1926. Str. 13/32. . . . . Mk. 0.90

Das Büchlein Tausendschön. Deutsche Maler des ersten und zweiten Drittels des 19. Jahrhunderts. Verlag „Der Eiserne Hammer“ (K. R. Langewiesche). Königstein i. Taunus—Leipzig. Str. 32 . . . . Mk. 0.90

Pinder Wilhelm. *Deutsche Dome des Mittelalters.* (Mit 111 Abbildungen und 13 Grundrissen). Die Blauen Bücher. K. R. Langewiesche Verlag. Königstein i. Taunus—Leipzig. Str. 127 . . . . Mk. 2.40

Scherwatzky Robert. *Geschichte der deutschen Musik seit Bach.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925. Str. 57 . . Mk. 0.76

Treść: Das Werden neuer Formen. Gluck und Haydn. Die Klassiker. Die Romantiker. Die Zeit R. Wagners. Brahms. Bruckner. Wolf. Die Gegenwart.

Cena

Thoma Hans. *Der liebe Friede.* (Mit 32 teils farbigen Bildern). Verlag „Der Eiserne Hammer“. (K. R. Langewiesche). Königstein i. Taunus—Leipzig. Str. 32. . . . . Mk. 1.20

d) Filozofja.

Lämmel Rudolf. *Das moderne naturwissenschaftliche Weltbild.* Ein Hausbuch für Naturfreunde und Grübler. P. J. Oestergard Verlag. Berlin—Schöneberg. 1932. Str. 378 . . . . Mk. 4.80

Treść: I. Biologie. II. Physik und Sternkunde.

Scherwatzky Robert. Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1925. . . à Mk. 0.57

Deutsche Philosophie von 1500—1800. Str. 48.

Treść: Philosophie, ihr Name und Begriff. Die Entwicklung des philosophischen Denkens bis Leibniz. Leibniz. Von Leibniz zu Kant. Kant.

Deutsche Philosophie im 19. Jahrhundert. Str. 53.

Treść: Die romantische Philosophie. Das Aufkommen der Naturwissenschaften. Die Zeit der Epigonen. Die Rückwendung zu Kant und das Entstehen eines neuen Idealismus. Die Auferstehung der Metaphysik. Die Philosophie der Gegenwart.

Walzel Oscar. *Die Geistesströmungen des 19. Jahrhunderts.* Deutschkundliche Bücherei. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1929. Wyd. 2. Str. 57. Mk. 0.76

Treść: Das Zeitalter Goethes. Von 1830 bis 1870. Seit 1870.

e) Technika.

Feldhaus F. M. *Die Kinderschuhe der neuen Verkehrsmittel.* Bildauswahl und Texte. Verlag „Der Eiserne Hammer“ (K. R. Langewiesche) Königstein i. Taunus — Leipzig. Str. 32 . . . . Mk. 0.90

Müller Wulckow Walter. *Bauten der Arbeit und des Verkehrs.* Deutsche Baukunst der Gegenwart. (Über 100 Bildseiten, Bilder im Text, Grundrisse,

Cena

Schnitte). Die Blauen Bücher. K. R. Langewiesche Königstein i Taunus—Leipzig. 1929. Wydanie nowe. Str. 119 . . . . Mk. 2.40

D i e s e l E u g e n. (Text). *Das Werk.* Technische Lichtbildstudien (über 70 Bildseiten). K. R. Langewiesche Königstein i. Taunus. Leipzig. 1931. Str.78. Mk. 1.80

f) K r a j i l u d z i e.

Deutsche Burgen und feste Schlösser. (Mit 120 Bildseiten). Die Blauen Bücher. K. R. Langewiesche Verlag. Königstein i. Taunus—Leipzig. 1929. Str. 126 . . Mk. 1.80

Grosse Bürgerbauten deutscher Vergangenheit. Aus vier Jahrhunderten deutscher Vergangenheit. (Mit 122 Bildseiten). Die Blauen Bücher. K. R. Langewiesche Verlag. Königstein i. Taunus—Leipzig. 1929. Str. 126 Mk. 1.80

Das Deutschland-Buch. 296 Bilder in Kupfertiefdruck nebst Erläuterungen. P. Franke Verlag. Berlin. 1930. Str. 332 . . . . Opr. Mk. 4.80

D i e s e l E u g e n. *Das Land der Deutschen.* (Mit 2 Karten und 481 Abbildungen vorwiegend nach Luftaufnahmen). Bibliographisches Institut. Leipzig. 1931. Str. 259 . . . . Opr. Mk. 18.—

Treść: Die Naturlandschaft. Die Kulturlandschaft. Die Maschinenzeit.

R i e h l W i l h e l m H e i n r i c h. *Von deutscher Landeskunde und Volkskunde.* Hirts deutsche Sammlung Gruppe E. III. Bd. 1. Verlag F. Hirt. Breslau. Str. 80 . . . . Mk. 0.50
Opr. Mk. 0.85

Treść: Handwerksgeheimnisse des Volksstudiums. Feld und Wald. Die Dreiteilung in der Volkskunde Deutschlands. Das Land der armen Leute.

S c h m i d t C. W. *Deutschland in Bildern.* 186 photogr. Aufnahmen aus deutschen Städten und Landschaften. Bildbuchreihe Bd. 1. K. Voegels Verlag. Berlin. Str. 127 . . . . Opr. Mk. 2.25

Cena

S c h m i d t C. W. Landschaft, Kunst und Kultur. Die Welt in Wort und Bild. K. Voegels-Verlag. Berlin. Opr. à Mk. 4.80

Das schöne Deutschland (mit 306 photogr. Aufnahmen im Text und 8 Tafeln). 1930. Wyd. 8. Str. 336.

Treść: Das Alpengebiet. Die Schwäbisch-Bayrische Hochebene. Der Bodensee. Zwischen Rhein und Donau. Böhmisch-Bayrischer Wald und Oberpfalz. Fichtelgebirge und Fränkische Schweiz. Den Main entlang zum Spessart. Alte Städte in Franken und Schwaben. Die Schwäbische Alp und das Neckarland. Die Oberrheinische Tiefebene. Der Schwarzwald. Die Pfalz — der Garten Deutschlands. Nahetal, Hunsrück, Hochwald und Taunus. Rheinabwärts zum Siebengebirge. Ahrtal, Eifel und Moseltal, Kölner Bucht und Niederrhein.

Deutsch-Österreich. (Mit 262 photogr. Aufnahmen im Text, 8 Tafeln und 2 Übersichtskarten). 1931. Str. 256.

Treść: Voralberg, Tirol, Salzburg, Nieder- und Oberösterreich, Wien, Burgenland, Steiermark, Kärnten.

Die Schweiz. Das Paradies Europas. (Mit 235 photogr. Aufnahmen im Text, 8 Tafeln und 1 Übersichtskarte). 1930. Str. 256.

Treść: Allgemeine Landeskunde der Schweiz. Die Schweizer Landschaft.

Zehn Ansichten von Alt-Wien. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien. Str. 10 . . . . Mk. 2.—

IV. ANTOLOGJE I ŚPIEWNIKI.

*D e c k e l m a n n und J o h a n n e s o n. *Deutsches Gedichtbuch.* Weidmannsche Buchhandlung. Berlin. 1930. Wyd. 7. Str. 387 . . . . Mk. 3.60

Antologja poezji niemieckiej, ugrupowanej w następujące działy: „Vom deutschen Vaterland“, „Aus deutscher Sage“, „Aus deutscher Vergangenheit“, „Aus deutschen Landen“, „Heimat und Fremde“, „Menschenart und Menschenschicksal“ (liryka refleksyjna, ballady ideowe), „Deutsches Naturleben“, „Von allerlei Geistern“ (poezje fantastyczne), „Deutsches Leben“, „Gott und Mensch“, „Vom Sinn des Lebens“. Ten układ, podkreślający charakterystyczne dla narodu pierwiastki w poezji niemieckiej, nadaje tej antologji specjalną wartość kulturoznawczą, ułatwiając nauczycielowi wybór odpowiednich poezyj.

Cena

F a d r u s   V i k t o r. *Allerlei Scherz und Ernst.* Ausgewählt für Schule und Haus (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1929. Wyd. 3. Str. 66 . . . . Mk. 0.80

Poważne i wesołe wierszyki, ułożone wedle pór roku, dostosowane do zajęć oraz przeżyć dzieci w szkole i w domu. Układ przystępny, język dość łatwy, druk gotycki, wyraźny.

F a d r u s   V i k t o r (ausgewählt v.). *Im Wechsel der Jahreszeiten.* (Mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1924. Str. 79. Opr. Mk. 1.75

Wiersze, opisujące pory roku, ułożone są w logicznie ze sobą powiązane grupy: „Des Tages Lauf. Herbstlieder. Winters Lust und Leid. Frühlingslieder. Auf froher Wanderung. Sommerszeit." Wyraża się w nich wszystkich piękno i poezja zjawisk przyrody i łączność ich z duszą ludzką i z Bogiem. Dobór wierszy jest znakomity. Ilustracje dobre.

F a d r u s V i k t o r und L i n k e K a r l. *Buch der Arbeit.* (Ausgewählt für Schule und Haus, mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig.

I. 1922. Str. 50 . . . . Opr. Mk. 0.65
II. 1924. „ 51 . . . . „ „ 0.75
III. 1924. „ 67 . . . . „ „ 0.80

Antologja poezji i fragmentów prozy z dzieł wybitnych pisarzy (Dehmla, Kellera, Wildenbrucha i in.), zestawiona z punktu widzenia szacunku dla pracy tak fizycznej, jak i umysłowej. Część I poświęcona jest głównie rzemiosłu; część II — pracy na roli; część III — pracy w przemyśle oraz pracy umysłowej. Wartość wychowawcza książeczek wybitna; język nietrudny.

Um Freiheit und Menschenwürde. Ein Lebensbuch deutscher Dichtung zur Feier des Republiktages der Jugend gewidmet. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1928. Str. 110 . . . . . Opr. Mk. 2.25

Antologja poezji o wolności i godności człowieka, ujęta według następujących zagadnień: „Die Republik im Kampf um die Freiheit. Arbeit und Mühsal. Der neue Geist — die neue Zeit. Neues Menschentum"; daje ona obraz walki o wolność osobistą i polityczną w Niemczech od końca wieku XVIII do czasu powstania republiki po wojnie światowej. Zbiór tych

Cena

poezyj nadaje się do ożywienia i pogłębienia materjału naukowego w klasie VIII, posiada duże walory wychowawcze.

Goethes Gedichte. Auswahl (mit 11 Abbildungen). Deutsche Ausgaben Bd. 4. Verlag Velhagen und Klasing. Bielefeld—Leipzig. 1931. Str. 206 . . . Opr. Mk. 1.80

Wybór poezyj Goethego ze wszystkich epok jego twórczości, ułożony chronologicznie. Dobry wstęp i podane na końcu uwagi do każdego wiersza ułatwiają zrozumienie liryki wielkiego poety.

L e h m a n n   K a r l (herausgegeben v.). *Der soziale Gedanke in der deutschen Dichtung.* Literaturkundliche Lesehefte H. 20. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1930. Wyd. 2. Str. 66 . . . . Mk. 0.90

Jest to skromna antologja fragmentów poezji i prozy, odnoszących się do zagadnienia społecznego od w. XIX, zawiera ona działy: „Auf dem Wege zur Erkenntnis der sozialen Frage, Der Aufschrei der Not, Das soziale Mitleid, Rührseligkeit, Der Hass der Enterbten, Mensch und Maschine, Welterneuerung". Fragmenty są tak dobrane, że widoczne w nich jest ustosunkowanie się do kwestji społecznej: od buntu przeciw istniejącemu porządkowi aż do wiary w lepszą, pogodniejszą przyszłość. Poezja występuje tu jako pionierka nowego porządku społecznego, dotykając najżywotniejszego zagadnienia życia ludzkiego, pobudzi młodzież, interesującą się żywo tem zagadnieniem do refleksyj. Dla uświadomienia obywatelsko-społecznego posiada ta antologja niemałą wartość. Nadaje się dla młodzieży klasy najwyższej, szczególnie do wspólnego omawiania na kole germanistycznem wspólnie z nauczycielem.

R o s e n o   M a r g a r e t e (ausgewählt v.). *Gedichte unserer Zeit.* Weidmannsche Verlagshandlung. Berlin. 1929. Str. 160 . . . . Opr. Mk. 2.60

Jest to antologja niemieckiej poezji współczesnej. I część zawiera poezje Liliencrona do Werfla o charakterze impresjonistycznym („Die Freude am Bild der Welt"). II część — lirykę najnowszą o charakterze ekspresjonistycznym i problemowym („Der Drang zum Sinn der Welt"). Wybór obejmuje najznakomitszych liryków niemieckich oraz najważniejsze kierunki w liryce. Szczególnie uwzględnieni są: Dehmel, George, Liliencron, Morgenstern, Rilke, Engelke, Mombert, Werfel. — Antologja niniejsza służyć może zdolniejszym uczniom, interesującym się poezją współczesną, jak również nauczycielowi do odczytywania celniejszych utworów w klasie.

Cena

S c h i l l e r F r i e d r i c h. *Gedichte.* Quellen-Bücher zur Freude und zur Förderung Bd. 30. Verlag der Jugendblätter C. Schnell. München. Wydanie 6. Str. 80. Mk. 0.45
Opr. Mk. 0.90

Tomik zawiera 10 ballad; z poezji refleksyjnej: „An die Freunde“, „Die vier Weltalter“, „Das Lied von der Glocke“, „Pegasus im Joche“,„Das Mädchen aus der Fremde“ i pomniejsze. Na końcu nieco objaśnień rzeczowych.

*U n g e r E r i c h W a l t e r, Z i m m e r, F r i t z A l f r e d. *Der Weg ins Dichterland.* Eine Schulanthologie von Goethe bis zur Gegenwart. Verlag J. Beltz. Langensalza. Wyd. 2. Str. 228 . . . . Mk. 2.70
Opr. Mk. 3.60

Antologja ta zawiera najpiękniejsze utwory poetyckie od Goethego do najnowszych czasów. Wybór poezyj jest naogół dobry, pod względem treści ciekawy, daje możność poznania charakterystycznych cech duszy niemieckiej. W spisie autorów podany jest krótki życiorys każdego poety. Wybitniejszym poetom poświęcona jest dłuższa notatka z wizerunkiem ich przed grupą ich wierszy.

W o l g a s t L i s b e t h (zusammengestellt v.). *Von Rittern und Mannen.* Balladen. Quellen-Bücher zur Freude und zur Förderung Bd. 50. Verlag der Jugendblätter. C. Schnell. München. Wyd. 2. Str. 72. Mk. 0.45
Opr. Mk. 0.90

Tomik zawiera najbardziej znane i najcenniejsze ballady o motywach rycerskich, z czasów średniowiecza, oraz tematach z początków czasów nowożytnych. Znajdują się więc ballady „Herr Oluf“, „Edward“, szereg ballad Uhlanda, Rückerta, „Barbarossa“ Strachwitza, „Das Herz von Douglas“ Meyera, „Die Füsse im Feuer“ i inne, Münchhausena, Ricardy Huch, Fontanego, Chamissa, kilka pieśni ludowych. — Na końcu po kilka słów o każdym z autorów.

W o l g a s t L i s b e t h (zusammengestellt v.). *Balladen.* Aus neueren Dichtern. Quellen-Bücher zur Freude und zur Förderung Bd. 86. Verlag der Jugendblätter. C. Schnell. München. Wyd. 7. Str. 80 . . . . . . Mk. 0.45
Opr. Mk. 0.90

* U w a g a : *) lub Deckelmann — do wyboru.

Cena

Tomik obejmuje ballady od Hebbla do poetów teraźniejszości. Znajdujemy więc Hebbla „Das Kind am Brunnen“, „Aus der Kindheit“, „Der Heideknabe“, następnie Mörikego, Storma, Fontanego, G. Kellera, C. F. Meyera, Falkego, O. Ernsta, Liliencrona, Münchhausena. Wybór uwzględnia różne motywy i nastroje, odpowiadające zainteresowaniom młodzieży. Estetyczne ilustracje i winiety.

E n d e r s H a n s und M o i s s l G u s t a v (herausgegeben v.). *Juchheissa-Juchhei.* Lieder für die Jugend. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1925. Str. 229 . . . . Opr. Mk. 3.—

E n d e r s H a n s, M o i s s l G u s t a v, R o t t e r C u r t (herausgegeben v.). *Mit Herz und Mund.* Musikbuch für die Jugend. Des österreichischen Liederbuches 3. Teil. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1929. Str. 208 . . . . Opr. Mk. 3.—

S c h u b e r t F r a n z. *Goethe-Lieder.* Für eine Singstimme mit Klavierbegleitung. Insel-Bücherei Nr. 284. Insel-Verlag. Leipzig. Str. 63 . . . . . . Opr. Mk. 0.80

V. RÓŻNE.

B u s c h W i l h e l m. *Max und Moritz.* Eine Bubengeschichte in sieben Streichen. Verlag v. Braun und Schneider. München. Wyd. 116. Str. 55 . Opr. Mk. 3.—

F e n z l V i k t o r i a. *Kribbel Krabbel Kugelrund.* (Mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1929. Str. 48 . . . . Mk. 1.—

Opowiadanie o przebudzeniu na wiosnę i przygodach chrząszczyka Kribbel Krabbel Kugelrund. Krótkie zdania, łatwe i prymitywne wyrażenia, żywość stylu i plastyka przedstawienia w związku z ładnemi ilustracjami (43) czynią tę książeczkę nader pożądaną lekturą dla młodzieży w drugim i trzecim roku nauczania. Całość pisana pismem łacińskiem.

F e n z l V i k t o r i a. *Murli Brumm* und andere lustige Leute. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1930. Str. 47 . . . . Mk. 1.—

Boże Narodzenie. Wśród przygotowanych przez aniołki podarunków dla dzieci znajduje się Miś: Murli Brumm. Na-

Cena

stępują różne przygody Misia: „Im Auto. In der Eisenbahn. Bei den Puppen. Beim Kaufmann" i t. d. Poza tem występują inne zabawki, jak słoń, pajacyk, lalki i t. p. Pod względem leksykalnym opowiadanie jest dość łatwe, zapoznaje zaś z interesującemi dziecko dziedzinami, jak zabawki, kolej, auto, sklep, kuchnia, potrawy, muzyka, taniec, radjo. Znakomicie przystosowane ilustracje uplastyczniają całość. Pogoda i humor, żywość stylu, krótkie zdania, łatwe wyrażenia, duży, wyraźny i urozmaicony druk nadają tej książeczce wybitną wartość.

Hoffmann Heinrich. *Der Struwwelpeter* oder lustige Geschichten und drollige Bilder. Insel-Bücherei Nr. 66. Insel-Verlag. Leipzig. 1933. Str. 24. Opr. Mk. 0.80

Hennings Richard. *Klein Heini* ein Grosstadtjunge. Geschichten aus dem Leben eines sechsjährigen Jungen, erzählt für andere kleine Jungen und Mädchen; (mit Federzeichnungen). Blaue Bändchen Nr. 21, 70. Verlag H. Schaffstein. Köln a. Rh. à str. 83. à Mk. 0.45

Manz Ilse. *Klein Hilde* ein Grosstadtkind. Blaue Bändchen Nr. 125, 130. Verlag H. Schaffstein. Köln a. Rh. à str. 80. . . . . à Mk. 0.45

Zajmujące, krótkie opowiadania z życia 6—8-letnich dzieci dla dzieci, pisane językiem potocznym i łatwym. Życie codzienne odtworzone jest żywo i barwnie: dom, ulica, kolej, sklep, zabawa, strych, auto, szkoła, ogród, łąka, karuzela i t. d.

Scharrelmann Heinrich. *Berni.* Volks- und Schulausgabe. Verlag G. Westermann. Braunschweig. à Mk. 0.70

I. tomik: Berni. Ein kleiner Junge. Was er sah und hörte, als er noch nicht zur Schule ging. 1911. Str. 82.

II. tomik: Berni. Aus seiner ersten Schulzeit. 1916. Str. 81.

III—IV. tomik: Berni im Seebade. 1916. Str. 64/68.

V. tomik: Berni lernt Menschen kennen. 1921. Str. 67.

VI. tomik: Berni lernt Menschen verstehen. 1926. Str. 66.

Scharrelmann ujmuje w tych tomikach rozwój duchowy dziecka w pierwszych latach szkolnych. Każdy tomik stanowi

Cena

dla siebie całość. W krótkich rozdziałach przedstawione są codzienne przeżycia dziecka językiem łatwym, jasnym, stylem prostym i miłym. Tomik I zawiera przeżycia wczesnego dzieciństwa, kiedyto świat na każdym kroku daje moc nowych wrażeń, a każdy dzień — to nowe odkrycia i cuda. Tomik II daje szereg przeżyć szkolnych. Szkoła i nowy świat dziecka. A przytem: rówieśnicy, ulica, wakacje, podróże, wieś, przyroda. Tomiki III i IV przedstawiają codzienność, zabawy i zajęcia 10-letniego chłopczyka nad morzem niemieckiem: podróż morska, nowe otoczenie, piasek i woda, latarnia morska, okręty, daleki świat egzotyczny, „badania" przyrody na własną rękę, wieloryby, Helgoland. Tomik V zawiera pięknie przedstawione przeżycia dziecka z ludźmi. Chłopczyk poznaje charaktery, prace, dusze innych ludzi, życie wysuwa pytania i problemy. — T. VI jest niejako dalszym ciągiem poprzedniego; chłopczyk zaczyna znajdywać odpowiedzi na dręczące go pytania, zaczyna nad życiem i nad sobą i nad innymi ludźmi rozmyślać. Zbliża się okres przełomu w jego duszy.

Scharrelmann Heinrich (herausgegeben v.). *Die Grossstadt.* 2 t. Verlag G. Westermann. Braunschweig. 1926. . . . . à Mk. 0.90

I. t. *Spaziergänge in der Grosstadt.* Str. 94.

II. t. *Arbeitsstätten.* Str. 91.

Hamburg jako przykład wielkiego miasta. Tomik I.: szereg obrazków: na Elbie, w porcie, w zacisznej uliczce, na wieży, w teatrze, w kinie, na przedmieściu, miasto w nocy. Tomik II: obraz pracy ludzkiej w fabryce rur, na giełdzie bawełnianej, przy robotach asfaltowych, bezrobotni i t. p. Poszczególne rozdziały opracowane są przez różnych autorów, nierównomiernie łatwe pod względem językowym.

Uwaga: Powyższe książki (8) mogą służyć dla prywatnej lektury ucznia, jak również być wykorzystane przez nauczyciela jako nadające się do lektury klasowej obok podręcznika na niższym stopniu.

Siemsen Anna. *Menschen und Menschenkinder aus aller Welt.* (Mit 21 Abbildungen). Urania-Verlagsgesellschaft. Jena. 1929. Str. 112 . . . . . . Opr. Mk. 3.—

Treść: Wie es einem Waisenkinde im kalten Norden erging. Indianerkinder in Südamerika. Leben in der Wüste. Afrikanische Hirtenknaben. Südseegeschichte. Bauernkinder auf dem Balkan. Vom Leben der Bauernkinder in den Alpen. Wie die Strassenjungen im fernen Russland leben. Wie die

Cena

Kinder in Frankreich auf Abenteuer gehen. Eine Geschichte aus China. Gefangene Kinder. Der Held.

Sonnleitner A. Th. Aus dem goldenen Buch der Helfer: *Samariter*. Jugendrotkreuzbücher Bd. 9/10. Österreichisches Jugendrotkreuz. Wien. 1930. Str. 127 Opr. Mk. 0.70

Schmidt W. C. (herausgegeben v.). *Omnibus*. Das Buch für alle (mit 349 Abbildungen und 8 Tafeln). K. Voegels-Verlag. Berlin. 1931. Str. 400. Opr. Mk. 5.50

Treść: Ein Querschnitt unserer Zeit für Jung und Alt. Reisen und Abenteuer, Forschungen und Entdeckungen in Heimat und Fremde. Wunder des Lebens. Fortschritte der Technik und Kultur. Wissenswertes aus aller Welt in Wort und Bild.

Frohes Schaffen Das Buch für Alt und Jung. 9. Jahrgang (mit Bildern). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1932. Str. 500 . . . . . Opr. Mk. 7.50

Das Neue Universum, mit einem Anhang zur Selbstbeschäftigung: Häusliche Werkstatt. 53. Jahrgang. Union Deutsche Verlagsgesellschaft. Stuttgart. 1932. Str. 463 . . . . Opr. Mk. 5.00

Są to wydawnictwa perjodyczne, wychodzące corocznie. Na treść każdego rocznika składają się różnorodne tematy, interesujące młodzież. Obok popularno-naukowych rozpraw z dziedziny współczesnej techniki i wynalazków opisy ciekawych podróży i ekspedycyj, artykuły z dziedziny archeologji, chemji, życia ludów i państw, handlu, teatru, muzyki, higjeny, sportu i t. p.; ponadto nowele i wiersze, opowiadania i humoreski znanych niemieckich autorów. Liczne i ładne ilustracje ożywiają tekst książki. Dla młodzieży współczesnej, szukającej zbliżenia i zrozumienia współczesnego życia, wydawnictwo to okazuje się bogatą skarbnicą wiadomości. Powinno się znajdować w kółkach germanistycznych i czytelniach młodzieży.

VI. REPRODUKCJE DZIEŁ SZTUKI MALARSKIEJ.

E. A. Seemann. Leipzig. (Hospitalstr. 11a).

Seemanns Kunstblätter.

a) „E. A. Seemann farbige Gemäldewiedergaben“ — wielkość 18×24 cm . . . . à Mk. 1.—
Na kartonie à Mk. 1.25

Z powyższych ilustracyj wybrane a oznaczone w spisie * jako

b) „Farbige Kopien“ — wielkość 40×50 cm . . à Mk. 5.—

Nr. katalogu:

*3362 Achenbach A. *Westfälische Mühle.*
1436 Altdorfer A. *Ruhe auf der Flucht.*
1272 „ „ *Waldlandschaft mit dem heiligen Georg.*
1419 Amberger Chr. *Bildnis der Afra von Tettikofen.*
8127 Böcklin A. *Heiligtum des Herakles.*
8408 „ „ *Die Toteninsel.*
8344 „ „ *Selbstbildnis mit Tod.*
3149 Buchner G. *Mignon.*
1134 Burgkmair H. *Johannes auf Patmos.*
4030 Chodowiecki D. *Gesellschaft im Tiergarten.*
8135 Corinth L. *Kreuzabnahme.*
1822 Cranach L. *Madonna mit Kind.*
1671 „ „ *Bildnis des Dr. Johannes Scheuring.*
1919 „ „ *Martin Luther.*
2041 Defregger Fr. v. *Tiroler Bursche.*
1468 Dürer A. *Anbetung der hl. Dreifaltigkeit.*
1778 „ „ *Hieronymus Holzschuher.*
*27 „ „ *Die Apostel Johannes und Petrus.*
*20 „ „ *Die Apostel Paulus und Markus.*
1275 „ „ *Selbstbildnis.*
*3506 Engel O. H. *Friesisches Dorf.*
3316 Fehr F. *Feldwacht.*
*3505 Feuerbach A. *Iphigenie.*
3529 „ „ *Musizierende Kinder.*
8055 Gebhardt E. v. *Aus der Reformationszeit.*
1431 Grünewald M. *Kreuzigung und Grablegung Christi.*
1432 „ „ *Die Auferstehung und Verkündigung Christi.*
1433 „ „ *Engelskonzert und Maria in der Glorie.*
1434 „ „ *Der Kampf des hl. Antonius und das Zwiegespräch mit Paulus in der Thebais.*
1435 „ „ *Die Heiligen Antonius und Sebastian.*
8255 Grützner E. v. *Auerbachs Keller.*
4066 Habermann H. v. *Ein Sorgenkind.*
3152 Haider K. *Der neue Stutzen.*
*3216 Hein F. *Am Nixensee.*
8020 Henseler E. *Unter dem Weihnachtsbaum.*
8054 Hertel C. *Jung-Deutschland.*

2089 H e r t e r i c h L. *Ulrich von Hutten.*
3756 H o d l e r F. *Die Schlacht bei Näfels.*
3447 H o f f m a n n - F a l l e r s l e b e n F. *Frühlingsabend in der Heide.*
1634 H o l b e i n H. d. Ä. *Martyrium des hl. Sebastian.*
1747 H o l b e i n H. d. J. *Kaufmann Georg Gisze.*
1719 „ „ *Erasmus von Rotterdam.*
1718 „ „ *Holbeins Frau und Kinder.*
8194 H ü b n e r U. *Binnenalster Hamburg.*
3294 J a n k A. *Hetzjagd.*
2051 K a l c k r e u t h L. *Spazierfahrt.*
149 K a u f f m a n n A. *Vestalin.*
*3289 K a u l b a c h F. A. *Des Künstlers Töchterchen.*
3979 K e l l e r A. v. *Chopin.*
8042 K l e m m W. *Winter.*
3004 K l i n g e r M. *Beethoven.*
3867 „ „ *Kreuzigung.*
2018 L a n g h a m m e r A. *Aus Rotenburg.*
*8124 L e i b l W. *Drei Frauen in der Kirche.*
3120 L e n b a c h F. *Der Meister mit seiner Tochter.*
*3514 L i e b e r m a n n M a x. *In den Dünen.*
*8333 „ „ *Die Netzflickerinnen.*
*3714 M a x C. *Anna Brigitta.*
3783 M a x G. v. *Mater Dolorosa.*
1678 M e m l i n g H. *Madonna mit dem Apfel.*
3859 M e n z e l A. v. *Im Zoologischen Garten.*
8397 P e c h s t e i n M. *Stilleben mit Calla.*
*4047 R i c h t e r L. *Abendläuten.*
8138 „ „ *Der Schreckenstein bei Aussig.*
*3293 R ü d i s ü h l i E. *Gewitterschwüle.*
*3701 R ü d i s ü h l i H. *Frühling.*
4089 S c h a d o w W. v. *Mignon.*
4077 S c h i n k e l K. F. *Ideale Landschaft.*
8047 S c h n o r r v. C a r o l s f e l d J. *Aussicht auf Salzburg.*
197 S c h o n g a u e r M. *Heilige Familie.*
15 S c h ö n l e b e r G. *Im Hafen.*
*3330 S c h w i n d M. v. *Hochzeitsreise.*
4075 „ „ *Der Sängerkrieg auf der Wartburg.*
*8032 „ „ *Morgenstunde.*
3386 S p e r l J. *Landschaft am Ammersee.*

*3875 S p i t z w e g C. *Im Dachstübchen.*
3872 „ „ *Der arme Poet.*
3683 „ „ *Ständchen.*
3170 S t a d l e r T. *Landschaft.*
24 S t e r l R. *Hessische Bauernstube.*
*3625 S t i e l e r K. J. *Beethoven.*
*3877 „ „ *Bildnis des 79-jährigen Goethe.*
*3761 S t u c k F. v. *Frühlingsreigen.*
3287 T h o m a H. *Der Hüter des Tales.*
*2013 „ „ *Kinderreigen.*
*1079 T i s c h b e i n J. H. W. *Bildnis Goethes.*
2016 T r ü b n e r W. *Kreuzigung.*
*2043 U h d e F. v. *Heilige Nacht.*
8113 V o g e l H u g o. *Luthers Thesenanschlag an die Schlosskirche zu Wittenberg.*
4042 Z ü g e l H. *Weidende Schafherde.*
*3656 Z u m b u s c h L. v. *Das Vogelnest.*

BIBLJOTEKA NAUCZYCIELA.

Bibljoteka dydaktyczna języków obcych.

Cena

A r o n s t e i n P h i l i p p. *Methodik des neusprachlichen Unterrichts.* Band I: Die Grundlagen. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1926. Str. 110 . . . . Mk. 3.20

Treść: Historisch-kritischer Teil. Die Prinzipien des fremdsprachlichen Unterrichts.

B o h l e n A d o l f. *Neusprachlicher Unterricht.* Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1930. Str. 276 Opr. Mk. 8.10

Treść: Die Aussprache. Das Wort. Sprachübung und Sprachlehre. Die Lektüre. Die mündliche und schriftliche Arbeit. Das Bild. Literaturangaben.

F l a g s t a d t C h r. B. *Psychologie der Sprachpädagogik.* Versuche zu einer Darstellung der Prinzipien des fremdsprachlichen Unterrichts auf Grund der psychologischen Natur der Sprache. Mit einigen Kürzungen u. Änderungen vom Verfasser aus dem Dänischen übersetzt. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1913. str. 370 Opr. Mk. 6.—

Cena

Treść: I. Die Wortvorstellung. A. Natur der Lautauffassung. B. Die Sprachlaute. Die Erweiterung der natürlichen Wortvorstellung. II. Aufbau der Sprache als Ausdruck eines geistigen Inhalts. A. Der Sprachmechanismus. B. Form u. Inhalt der Sprache. C. Wortbedeutung. III. Beziehungen der Sprache zum Ganzen des Seelenlebens. A. Beziehungen des Worts zum sonstigen Vorstellungsinhalt des Bewusstseins B. Bedeutung des Gefühlslebens für die Sprachaneignung. C. Der Wille und die Sprachaneignung.

Ficker Paul. *Didaktik der neuen Schule.* Eine Gesamtdarstellung arbeitsunterrichtlicher Technik. Der Bücherschatz des Lehrers. Bd. 2. A. W. Zickfeldt Verlag. Osterwiecki. Harz—Leipzig. 1930. Str. 292. Opr. Mk. 9 —

Treść: I. Grundlegendes zu den didaktischen Arbeitsformen. II. Die didaktischen Arbeitsformen. A. Die Formengruppe der Stofferarbeitung. 1. Arbeit an der unmittelbaren Wirklichkeit. 2. Arbeit an der mittelbaren Wirklichkeit. 3. Arbeit am sprachlich gefassten Stoff. B. Formengruppe der Stofferarbeitung. 1. Arbeit in gedanklichen Entwicklungen. 2. Arbeit in phantasiemässigen Gestalten. 3. Arbeit in der Darstellung. 4. Arbeit in der Übung und Anwendung. C. Die sozialen Formen der Arbeit. III. Einschulung auf freie Schülerarbeit. Das fragende Verfahren. Der freie Arbeitsversuch und das Arbeitsvorbild. Arbeitstechnische Betrachtungen. Arbeitstechnische Übungen.

Hübner Walter. *Didaktik der neueren Sprachen.* Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/M. 1929. Str. 242. Opr. Mk. 7.74

Treść: I. Übersicht über die Geschichte der neusprachlichen Bildung u. des neusprachlichen Unterrichts. II. Bildungswert u. Bildungsziel des neusprachlichen Unterrichts. III. Die Entwicklung des Sprachmechanismus. IV. Die Vermittlung der Ausdrucksgestalt der fremden Sprache. V. Die Einführung in die fremde Kultur durch die Lektüre. VI. Die Zielleistung in der Reifeprüfung.

Języki nowożytne. Księga pamiątkowa I. Zjazdu Nauczycieli języków nowożytnych w Warszawie, w dniach 2—4. II. 1929. Wydane przez Komitet Zjazdu. Warszawa, Skład główny w księgarni Książnica-Atlas. Str. 164 . . . . zł 4.—

Cena

Treść: I. Słowo wstępne. II Kronika Zjazdu. III. Program Zjazdu. IV. Regulamin Zjazdu. V. Przemówienie na otwarcie Zjazdu. VI. Referaty wygłoszone na Zjeździe: 1. Czy należy prowadzić naukę dwóch języków obcych (dr. Piątek). Jeden czy dwa języki nowoż. w szkole średniej (dr. Trenklerówna). 2. Wykorzystanie języka ojczystego w nauce języka obcego (dr. Ippoldt). Stosunek języka polskiego do nauczania języka nowożytnego (de Tilly). 3. Stan współczesnej dydaktyki a nauczanie jęz. obcych w Polsce (dr. Ziemnowicz). Stan współczesnej dydaktyki jęz. obcych w Polsce (dr. Ciesielska Borkowska). 4. O nauczaniu gramatyki języków obcych w szkole średniej (prof. dr. Glixelli). Kilka uwag o nauczaniu gramatyki obcego języka nowożytnego (Rylkówna). 5. Wykształcenie fonetyczne nauczycieli jęz. obcych (prof. dr. Benni). Problem fonetyczny w nauce języków obcych w szkole średniej (prof. dr. Czerny). 6. O kształceniu i dokształcaniu nauczycieli jęz. nowożytnych (dr. Węckowski). Tezy i główne punkty referatu o kształceniu i dokształcaniu nauczycieli jęz. obcych (prof. dr. Kleczkowski). VII. Protokół obrad i rezolucje. VIII. Streszczenie wykładów naukowych prof. Glixellego, Kleczkowskiego, Tarnawskiego. IX. Sprawozdanie kasowe. X. Lista uczestników Zjazdu.

Köhler Elsa, Reininger K. u. Hamberg I. *Entwicklungsgemässer Schaffensunterricht* als Hauptproblem der Schulpädagogik. Ein Beitrag zur Klärung des „Arbeitsschul-Gedankens". Mit 16 Abbildungen. Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien—Leipzig. 1932. Str. 236 + X. . . . . Opr. Mk. 13.50

Treść: I. Die Theorie des Schaffensunterrichtes. 1. Begriffsklärung: Spielen, Lernen, Üben, Arbeiten, Schaffen. Die pädagogische Situation. 2. Allgemeine Theorie u. Definition des Schaffensunterrichtes.

II. Zur Praxis des Schaffensunterrichtes. (Der fremdsprachliche Unterricht der höheren Schule als illustratives Beispiel). 1. Die Organisation des Schaffensunterrichtes. 2. Der Unterricht. 3. Die Disziplin. 4. Die Behandlung der Individuen.

III. Zur Psychologie des Schaffensunterrichtes. (Beiträge zur Erforschung der „pädagogischen Situation"). 1. Vier Wochen freier Aktivitätsgemeinschaft in Abwesenheit der Lehrerin. 2. Freie Aktivitätsgemeinschaft einer Klasse 11—12-jähriger Mädchen. — Anhang: Kollektivleistungen aller Klassen im Sinne des Schaffensunterrichtes.

Kühn Georg. *Aufsatz und Spracherziehung* in der höheren Schule. Ein Versuch ihrer Grundlegung. Verlag Quelle und Meyer. Leipzig. 1930. Str. 150. Opr. Mk. 5.—

Cena

Treść: Rückschau: 1. Der alte Verstandesaufsatz. 2. Der neue Erlebnisaufsatz. Grundlegung: 1. Vom Wesen und Wert der Sprache. 2. Spracherziehung und Aufsatz. Stilformen: 1. Die anschauliche Umwelt als Stoff für Unter- und Mittelstufe. 2. Der Erlebnisaufsatz der Oberstufe. 3. Facharbeit und Problemaufsatz. 4. Grenzformen. 5. Das Kunstwerk als Gegenstand des Aufsatzes. 6. Unechte Stilformen. 7. Stilregeln und Stilübungen. Schluss. Verzeichnis der Aufsatzproben.

Münch Rudolf. *Vom Arbeitsunterricht in den neueren Sprachen.* Versuch einer arbeitskundlichen Didaktik. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1930. Str. 123 + XVI . . . . Opr. Mk. 3.60

Treść: Winke für das historische und literarische Studium. I. Allgemeines: Name u. Begriff, Sinn, Wert u. Bedeutung des Arbeitsunterrichts. Der Arbeitsunterricht ein Prinzip oder eine Methode? Formen und Phasen des Arbeitsunterrichts. Der Lehrer im Arbeitsunterricht. Verhältnis zu Stoff u. Ziel. Mittel u. Wege des Arbeitsunterrichts. Grenzen u. Gefahren.

II. Einzelnes u. Besonderes. Neusprachliche Reformmethode u. Arbeitsunterricht. Lehr- u. Lernmittel des neusprachlichen Arbeitsunterrichts. Die Stoffauswahl. Probearbeiten u. Prüfungsanforderungen. Zur Praxis (der Anfangs-, Mittel- u. Oberstufe).

III. Unterrichtsberichte und Unterrichtsproben. Laufende Lesestunden einer Obertertia im Englischen. Konjugationsübungen im Englischen u. Französischen. Französische Lektüre in Prima. Französische Lektüre in Obersekunda. Schlusswort.

Rheinische Beiträge zur Durchführung der Schulreform in den neueren Sprachen. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/M. (Beihefte der Neueren Sprachen. N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung. Marburg a. d. L.).

Heft 1. (Beiheft 17). *Bericht über drei Lehrgänge zur Durchführung der Schulreform* v. Schümmer. 1930. Str. 71+IV . . . . Mk. 2.70

Treść: Einleitung. Intonation u. Sprechfertigkeit. Grammatik u. schriftliche Übungen. Lektüre auf der Mittelstufe. Lektüre auf der Oberstufe. Zur Frage des Arbeitsunterrichts. Bücherbesprechungen. Schüleraufführungen.

Heft 2. (Beiheft 19). *Planmässiger Aufbau der Lektüre auf der Oberstufe* v. W. Göcking, O. Grüters, A. Knoch. 1930. Str. 63 . . . . Mk. 2.40

Cena

Treść: Zur Frage der Lektüre auf der Oberstufe. Jugendgemässe Konzentration am neusprachlichen Gymnasium. Zum Bildungswert des fremdsprachlichen Kulturguts.

Heft 3. (Beiheft 20). *Das Grammophon im Unterricht der neueren Sprachen* v. W. Wolters, P. Olbrich, J. Plaut. 1930. Str. 46 . . . . Mk. 1.80

Treść: Die Anwendung der Sprachplatte im neusprachlichen Unterricht. Intonation u. Grammophon. Wesenszüge u. Anwendung der auditiven Lehrmethode. Das Erlernen französischer u. englischer Intonation durch die Unterrichtsphonographie.

Heft 4/5. (Beiheft 23). *Der grammatische Unterricht in den neueren Sprachen* v. A. Knoch, J. Gerhards, A. Poch, J. Plaut. 1931. Str. 160 . . . . Mk. 4.70

Treść: Grammatische Vergleichung und Verknüpfung. Über die konzentrische Behandlung der Grammatik im Sinne der Richtlinien. Der grammatische Unterricht.

Heft 6. (Beiheft 24). *Erwerbung, Einübung, Befestigung des Wortschatzes* v. Poch, Kämmer, Platz. 1932. Str. 48 . . . . Mk. 2.10

Treść: Zur Frage des Wortschatzes. Aktivierung des Wortschatzes. Die geistesgeschichtlichen Hintergründe der Bedeutungsentwicklung von „réaliser".

Heft 7/8. (Beiheft 25). *Zur Methodik der Lektüre* v. K. Eckermann, W. Bohn, R. Knippen, K. Schümmer, W. Lauschus. 1932. Str. 103 . . . . Mk. 3.90

Die Neueren Sprachen. Beiheft Nr. 15. N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung. Marburg a/Lahn.

Kulturkunde u. neusprachlicher Unterricht. Vorträge, gehalten auf der Hamburger Tagung des Allgemeinen Deutschen Neuphilologen-Verbandes, Pfingsten 1928. v. E. Otto, B. Fehr, P. Hartig, F. Franzmeyer, A. Godart. Str. 68 . . . . Mk. 2.50

Treść: Möglichkeit u. Aufgabe der Kulturkunde u. des kulturkundlichen Unterrichts. Die englische Lyrik in ihren Beziehungen zur englischen Kultur. Kulturkunde u. Humanität. Die preussischen Richtlinien u. die neueren Sprachen. L'enseignement des langues modernes.

Cena

Schweitzer et Simonnot. *Méthodologie des langues vivantes.* Colin. Paris. 1921. Str. 296 . . . Fr. 13.—

Treść: I. Esquisse du mouvement réformiste dans l'enseignement des langues vivantes à l'étranger et en France. II. Les fondements de la méthode directe. Différences avec la méthode naturelle ou Maternelle. III. Le problème phonétique. Prononciation. Accentuation. Phonétique. IV. Le problème lexicologique. Explication du vocabulaire concret. Les différentes formes de l'intuition. V. Le problème lexicologique. Vocabulaire abstrait. Interprétation des textes de lecture. VI. Le problème grammatical. VII. Assimilation du vocabulaire et de la grammaire. Exercices oraux et écrits. VIII. Le problème littéraire. IX. Le fonctionnement de la classe de langues vivantes. Programmes officiels de l'enseignement des langues vivantes en France. Instruction. Bibliographie.

Schwedtke Kurt, Salewsky Rudolf. *Arbeit und Forschung der Jugend.* Wege und Ziele des neusprachlichen Unterrichts nach praktischen Erfahrungen auf Grund der preussischen Richtlinien. Verlag Lipsius u. Tischer. Kiel—Leipzig. 1930. Str. 239. Opr. Mk. 7.20

Treść: Die besonderen Aufgaben des Anfangsunterrichtes. Aufbau und Ausbau des Wortschatzes. Übungen im freien, mündlichen Ausdruck. Wege und Ziele der Grammatikbehandlung. Das Wesen der Übersetzungsübungen. Grundzüge der Lektürebehandlung. Darbietung von Gedichten und Liedern. Die Bedeutung der Zeitungslektüre. Shakespeare-Stunden. Die bildende Kunst im neusprachlichen Unterricht. Drei Forschungsfahrten u. die Sammlung ihrer Ergebnisse. Die kulturkundliche Einstellung des Unterrichts. Die schriftlichen Arbeiten. Die freien Arbeitsgemeinschaften. Die Reifeprüfung. Besonders wichtige wissenschaftliche Werke für die neuphilologische Handbibliothek.

Strohmeyer Hans. *Methodik des neusprachlichen Unterrichts.* Verlag G. Westermann. Braunschweig. 1928. Str. 343 . . . . Opr. Mk. 6.50

Treść: Ziele und Aufgaben des neusprachlichen Unterrichts. I. Die rein sprachliche Seite des Unterrichts. Die Aussprache. Die wichtigsten Aussprachefehler. Grammatik (Allgemeines u. Grundsätzliches). Umfang des grammatischen Unterrichts. Behandlung der Grammatik im Schulunterricht. Sprachgeschichtliches u. Etymologisches. Wortkunde. Sprechfertigkeit. Lektürebehandlung. Die schriftlichen Arbeiten.

Cena

II. Die erweiterten Aufgaben des Unterrichts. Kulturkunde. Kulturkundliche Lesebücher u. Lesehefte. Lektüreauswahl. Arbeitsunterricht. Konzentration u. Querverbindungen. Das neusprachliche Gymnasium als Bildungseinheit u. die Erziehung zum deutschen Menschen. III. Beispiellektionen — Dramatisierung eines erzählenden Stoffes. Durchnahme eines Lesestückes bei geschlossenem Buche. Erarbeitung eines Lektüreabschnittes in Konversationsform. Erarbeitung eines Kultur- und Wesensbildes aus der Lektüre. Zum Kapitel „Querverbindungen". Literatur. — Kulturkundliche Lesebücher. Lektüre.

Czasopisma.

Neofilolog. Czasopismo Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego. Kwartalnik. Redakcja i administracja: Warszawa, Natolińska 5. (P. K. O. 20844). Prenumerata rocznie . . . . zł 10.—

Neuphilologische Monatsschrift. Zeitschrift für das Studium der angelsächsischen u. romanischen Kulturen u. ihrer Bedeutung für die deutsche Bildung. Herausgeber: Walter Hübner. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig C I. Kreuzstrasse 14. Prenumerata rocznie . . . . Mk. 12.—

Die Neueren Sprachen. Zeitschrift für den neusprachlichen Unterricht. Herausgegeben von W. Küchler u. Th. Zeiger. Verlag u. Auslieferung N. G. Elwert. Marburg a/L. Prenumerata rocznie (7 zesz.) Mk. 12.—

Zeitschrift für französischen u. englischen Unterricht. Herausgegeben von Dr. W. Gaede u. Dr. A. Kruse. Weidmannsche Buchhandlung. Berlin S. W. 68. Prenumerata rocznie (5 zeszytów) Mk. 10.—

Les langues modernes. Bulletin mensuel de l'Association des Professeurs de langues vivantes de l'Enseignement Public. Rédaction: M. Davée, 16 avenue V. Hugo, Vanves (Seine). Abonnements: Ass. des Prof. de langues viv. Paris (16-e), 11 bis, rue Géricault. Prenumerata rocznie . . . . Fr. 45.—

Cena

L e M a î t r e P h o n é t i q u e. Organe de l'Association Phonétique Internationale. Rédaction: P. Passy, Daniel Jones. Parait les 30 des mois de janvier, mai, septembre, novembre, Administration: D. Jones, London W. C. I. University College. Prenumerata rocz. $ 12.—

Czasopismo pisane transkrypcją zawiera artykuły z dziedziny fonetyki i transkrypcji oraz teksty do ćwiczeń, do czytania.

JĘZYK ANGIELSKI.

I. NAUKA O JĘZYKU.

E m e r s o n O l i v e r F a r r a r. *The History of the English Language.* Macmillan and Co. London. 1926. Str. 415 . . . . 10/6

Treść: 1. Relationship of English to Other Languages. 2. The Standard Language and the Dialects. 3. The English Vocabulary. 4. The Principles of English Etymolcgy. 5. The History of English Inflections.

J o n e s D a n i e l. *An Outline of English Phonetics.* Teubner B. G. Leipzig. 1932. Str. 326 . . . . Mk. 7.80

Treść: Types of Pronunciation. The Organs of Speech. Experimental Methods. Breath and Voice. Vowels and Consonants. Vowels. The Classification of Vowels. Consonants. Phonemes. Principles of Transcription. Diaphones. Prominence. Syllables. Diphthongs. Ear-training for the English Vowels and Diphtongs. The English Vowels. The English Diphthongs. Strong and Weak Forms. The English Plosive Consonants. The English Affricate Consonants. The English Nasal Consonants. The English Lateral Consonants. The English Fricative Consonants. Frictionless Continuants. Semivowels. Nasalization. Retroflex Sounds. Similitude, Assimilation. Elision. Length, Rhythm. Stress. Breath Groups, Sense Groups. Intonation.

M a r s h a l l a n d S c h a a p. *Manual of English for Foreign Students.* London. Librairie Hachette. Str. 306 5/—

Treść: The Essentials of English Phonetics. — I. General Production of Speech Sounds. II. Analysis and Classification of English Sounds. III. Key to the Phonetic Symbols. IV. Symbols having Various Sounds. V. The Separate Elements of Speech. VI. Sounds and Symbols. VII. Some Remarks on the Consonants. VIII. Some Learned and Foreign Words. IX. On Accent and Quantity. X. The Ending ed. XI. Rules for Spelling.

2. Grammar. — The Noun. II. The Adjective. III. The Pronoun. IV. The Verb. V. The Adverb. VI. The Preposition. VII. The Conjunction and Interjection. VIII. Derivation of Words.

3. Composition with Exercises. I. The Place of the Capital in English. II. Punctuation. III. Word Practice. The Vocabulary. IV. Word Practice — Choice of Words. V. Common Errors in English. VI. Direct and Indirect Speech. VII. Letter-Writing. VIII. English Idiomatic Expressions. IX. Paraphrasing. X. The Essay. XI. Translation and Dictation Exercises. XII. Revision Questions. XIII. Examination Questions and Test Papers.

Cena

O'N e i l l H. C. *A Guide to the English Language.* T. C. and E. C. Jack Now Nelson and Sons Ltd. Str. 455 7/6

Książka ta o charakterze encyklopedycznym nadaje się nie tyle do studjów systematycznych, ile raczej do użytku okolicznościowego. Zawiera całokształt wiadomości o języku angielskim, ułożonych przejrzyście i konsekwentnie. Poza teorją języka znaleźć tu można szereg bardzo cennych wskazówek o znaczeniu praktycznem. W praktyce nauczycielskiej niezbędnemi okażą się przedewszystkiem rozdziały traktujące o słownictwie i stylistyce.

S m i t h P e a r s e l l L o g a n. *The English Language.* Thornton Butterworth. London. Str. 254 . . . . 2/—

Treść: 1. The Origins of the English Language. 2. Foreign Elements. 3. Modern English. 4. Word Making in English. 5. Makers of English Words. 6. Language and History: The Earliest Period. 7. The Dark and Middle Ages. 8. The Modern Period. 9. Language and Thought.

R i p m a n W a l t e r. *English Sounds.* J. M. Dent and Sons Ltd. London. Str. 60 . . . . 1/10

Treść: The Spelling of English Words. Voiced and Voiceless Sounds. Stops and Continuants. Breathing through nose and mouth. Nasals. Front and back Sounds. Lisping Sounds. Hissing Sounds. The „r" Sounds. Silent Letters. The Vowels. Phonetic Spelling. Strong and Weak Forms. Stress. Pitch. How to Speak well.

Shorter Oxford English Dictionary. Clarendon Press. Oxford. 1933. 2 t. Str. 2476 . . . . $ 3.35

Cena

II. KULTURA.

Compton-Rickett Arthur. *A History of English Literature.* T. C. and E. C. Jack. Now Nelson and Sons Ltd. Str. 702 . . . . 7/6

Treść: 1. English Literature in the Making. 2. The English Renascence. 3. The Age of Dryden and Pope. 4. The Age of Johnson and Fielding. 5. The Romantic Revival. 6. The Victorian Era. 7. American Literature. 8. Present Day Tendencies in English Literature.

Deutschbein M., Fehr B. *Handbuch der Englandkunde.* Teil I. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a. M. 1930. Str. 338, oraz

Arns K. Aronstein Ph. *Handbuch der Englandkunde.* Teil II. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a. M. 1929. Str. 370 . . . . 2 tomy oprawn. Mk. 19.80

Treść t. I: Landeskunde Englands. Englisches Volkstum und englische Sprache. Der Aufbau des englischen Rechts. Englische Philosophie und Wissenschaft. Die englische Kunst. Der englische Roman. Die englische Lyrik. Das englische Gesellschaftsleben. Entstehung und Wesen des englischen Staates.

Treść t. II: Die Britischen Inseln in vor- und frühgeschichtlicher Zeit. Aufriss der englischen Volkskunde. Zur Rassenkunde der Britischen Inseln. Die englische Wirtschaft. Englische Dramatik. Englische Musik. Das religiöse Leben in England. Das englische Bildungswesen. Das moderne Engländertum in der englischen Literatur der Kriegs- und Nachkriegszeit.

Fischer W., Haushofer A. *Handbuch der Amerikakunde.* Verlag Moritz Diesterweg. Frankfurt a. M. 1931. Str. 328 . . . . Mk. 10.80

Treść: Landeskunde der Vereinigten Staaten von Amerika. Die Wirtschaft der Vereinigten Staaten von Amerika. Staats- und Gesellschaftsleben in den Vereinigten Staaten. Überblick über das Recht der Vereinigten Staaten in seinen Besonderheiten. Amerikanisches Englisch. Amerikanische Literatur und amerikanisches Volkstum. Die Vereinigten Staaten. Religion, Kirche und Philosophie in Nordamerika.

Harvey Paul. *The Oxford Companion to the English Literature.* Clarendon Press. Oxford. Str. 866 . . . 15/—

Cena

Jest to alfabetyczny spis autorów angielskich i amerykańskich, jakoteż ich dzieł. Przy nazwiskach podana jest biografja, charakterystyka i spis utworów. Książka ta może oddać usługi, jako wygodny środek doraźnego zasięgania informacyj literackich.

Tretiak Andrzej. *Lord Byron.* Wydawnictwo Polskie (Wegner R.). Poznań. Str. 391 . . . . . zł 16.—

Treść: Niepróżnujące próżnowanie. Małżeństwo Lorda Byrona. Poematy miłości i śmierci. Pielgrzymstwo ku potędze. Literatura. Walka z poetą laureatem. Misterjum o śmierci. W dążeniu do autosyntezy. Ostatnie słowa.

Historja.

Dibelius W. *England.* Jonathan Cape Ltd. London. Str. 569 . . . . 15/—

Treść: The Background of History. England and the British Isles. The Rise of Colonial Empire. World Dominion — Britain, Germany and the United States. Industry and Population. National Characteristics. Political Parties. Parliamentary Government. Administration. The Law. The Press. The Church of England. Roman Catholicism. The Free Churches. Immediate Issues of English Church Life. English Piety. The Universities of Oxford and Cambridge. The Scottish Universities. London and the Northern Universities. Elementary and Secondary Schools. Higher Education. England after the War. England and the World.

Green John R. *A Short History of the English People.* J. M. Dent and Sons. Ltd. London. 2 t. Str. 430—874 . . . . 4/—

Jest to jeden z klasycznych podręczników historji angielskiej. Przejrzystość i metodyczność wykładu idą w parze z wybitnemi walorami języka i stylu. Autor doprowadził swą książkę do roku 1815; historja czasów najnowszych aż po chwilę wybuchu wojny światowej została uzupełniona przez wydawcę, przyczem w szerokiej mierze uwzględniono rozwój społeczny narodu angielskiego.

III. DYDAKTYKA.

Aronstein Ph. *Methodik des neusprachlichen Unterrichts.* Band II. *Der englische Unterricht.* Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1926. Str. 171 . . . Mk. 3.20

Cena

Treść: Bedeutung des englischen Schulunterrichts. Die einzelnen Teile des engl. Schulunterrichts im besonderen. Die Aufgabe des engl. Unterrichts im allgemeinen und auf den verschiedenen Schularten. Der neue Humanismus.

IV. CZASOPISMA.

The English Literary and Educational Review for Continental Readers. Wydawca: Anglo-Saxon Book Agency. Lipsk. Rocznie . . . . Mk. 2.75

Jest to kwartalnik informujący cudzoziemców o najnowszych wydawnictwach angielskich i amerykańskich z dziedziny literatury, historji, kultury, biografji i polityki. Omówienie każdej książki jest bardzo rzeczowe i wszechstronnie ujęte.

JĘZYK FRANCUSKI.

I. NAUKA O JĘZYKU.

Darmesteter et Hatzfeld. Dictionnaire général de la langue française. Delagrave. Paris. 1928. 2 volumes . . . . Opr. Fr. 210.—

Benni T. Wymowa francuska. Zarys ortofonji francuskiej na podstawie fonetyki polskiej. Lwów—Warszawa. Książnica-Atlas. Str. 95 . . . . zł 1.40

Spis rzeczy: Narządy mowy i ich czynności. Analiza poszczególnych głosek francuskich na tle polskich. Wiadomości z syntezy głosek francuskich na tle polskich. Wymowa francuska ze stanowiska pisowni.

Czerny Z. Współczesna wymowa francuska. Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Lwów—Warszawa—Kraków. 1926. Str. CXLVI+290. 4 tablice . . . zł 10.—

Treść: Część ogólna: Zagadnienie poprawnej wymowy. Fonetyczna analiza mowy. Brzmienie: 1. Analiza artykulacyjna, 2. analiza akustyczna. Akcent: 1. Iloczas, 2. przycisk, 3. przyśpiew. Rytm. Spojenia dźwięków. Francuska artykulacja i podstawa artykulacyjna a wymowa polska. Część normatywna: Samogłoski. Spółgłoski. Alfabet transkrypcyjny dźwięków francuskich.

Grammont M. La prononciation française. Traité pratique. Coll. Bibliothèque des chercheurs et des curieux. Delagrave. Paris. Str. 241 . . . . . Fr. 12.—

Cena

Treść: I. Les phonèmes isolés (voyelles, consonnes). II. Le mot et la phrase. III. Les ambiguïtés de l'orthographe.

Martinon Ph. *Comment on prononce le français.* Traité complet de prononciation pratique avec les noms propres et les mots étrangers. Larousse. Paris. Str. 414 Fr. 9.50

Treść: Les lettres. Les voyelles. Les consonnes. Les liaisons.

Stoppers H. *Dictionnaire synoptique d'étymologie française,* donnant la dérivation des mots usuels, classés sous leur racine commune et en divers groupes. Larousse. Paris. Str. 959 . . . . Opr. Fr. 35.—

Treść: Latin. Grec. Langues germaniques. Celtique. Anglais. Espagnol. Portugais. Arabe. Hébreu. Hongrois. Russe. Langues slaves. Turc. Langues africaines. Langues asiatiques. Langues américaines. Australie et Polynésie. Interjections. Jurons. Langage enfantin. Noms de lettres. Notes de musique. Onomatopées. Fiction littéraire. Mythologie. Noms d'hommes. Noms de peuples. Noms géographiques. Etymologie douteuse ou inconnue.

Pradez El. *Dictionnaire des gallicismes,* les plus usités, expliqués brièvement, illustrés par des exemples et accompagnés de leurs équivalents anglais et allemands. Payot. Paris. Str. 387 . . . . Fr. 15.—

Sudre. *Grammaire française.* (Cours supérieur). Paris. Delagrave. . . . . Opr. Fr. 9.25
lub:

Radouant R. *Grammaire française.* Hachette. Paris. Str. 295 . . . . Opr. Fr. 12.20

Sensine H. *L'emploi des temps en français* ou le mécanisme du verbe. Payot. Paris. Str. 153 . . . Fr. 12.—

Table des matières: Emploi des temps de l'indicatif, du conditionnel, des modes: impératif, subjonctif, infinitif, participe. Exercices de récapitulations sur l'emploi de tous les temps.

Brunot F. *La pensée et la langue.* Méthode, principes et plan d'une théorie nouvelle du langage appliquée au français. Masson et Cie. Paris. 1 vol. str. 954 Fr. 70.—

Cena

T a b l e d e s m a t i è r e s: Livre I. Généralités. L. II. Les êtres, les choses, les idées et leurs noms. L. III. Les sexes et les genres. L. IV. Les nombres. L. V. Indétermination et détermination. L. VI. La représentation. L. VII. Les faits. L. VIII. Le sujet, la personne. L. IX. Portée de l'action. L. X. L'objet secondaire, les autres compléments. L. XI. Circonstances. L. XII. Les faits par rapport à nos jugements, à nos sentiments, à nos volontés. L. XIII. Caractérisation et caractéristiques. L. XIV. Les éléments de langage qui servent de caractéristiques. L. XV. Syntaxe des caractéristiques. L. XVI. Les principales caractéristiques, leur usage. L. XVII. Modification aux caractéristiques. L. XVIII. Les relations et les moyens de les exprimer. L. XIX. Relations non logiques. L. XX. Suite. L. XXI. Relations logiques. Les causes. L. XXII. Suite des relations logiques. Les conséquences. L. XXIII. Suite des rel. logiques. Les fins. L. XXIV. Suite des rel. logiques. Les oppositions. L. XXV. Les hypothèses.

B r u n o t et B r u n e a u. Précis de grammaire historique de la langue française. Masson. Paris. 1932. Str. 752 . . . . Fr. 52.—

G r a m m o n t M. *Petit traité de versification française.* Colin. Paris. Str. 160 . . . . Fr. 10.—

T a b l e d e s m a t i è r e s. I. La structure matérielle du vers français. II. L'art dans la versification française.

II. KULTURA.

B é d i e r et H a z a r d. *Histoire de la littérature française illustrée* publiée sous la direction de J. Bédier, de l'Académie Française, prof. au Collège de France et P. Hazard, prof. au Collège de France, avec la collaboration de critiques et d'hommes de lettres. 2 vol. in 4-o, 857 gravures photographiques, 46 hors-texte, 8 planches en couleurs. Larousse. Paris. Str.: I. t. — 322, II. t. — 348 str. . . . . Opr. Fr. 265.—

T a b l e d e s m a t i è r e s. I. vol.: Le moyen-âge. Le XVI-e siècle. Le XVII-e siècle. II. vol. Le XVII-e s. (suite). Le XVIII-e s. Le XIX-e s. La période contemporaine (de 1870 à nos jours).

L a n s o n G. *Histoire de la littérature française.* Hachette. Paris. I. vol. Str. 1266 . . . . Opr. Fr. 30.—

Cena

T a b l e d e s m a t i è r e s: Le Moyen Age. Du Moyen Age à la Renaissance. Le XVI-e s. Le XVII-e s. Le XVIII-e s. Epoque contemporaine (jusqu'au début du XX-e s.) Tableaux chronologiques des principales oeuvres de la littérature française.

M o r n e t D. *Histoire de la littérature et de la pensée françaises contemporaines (1870—1927).* Quatre planches hors texte (16 portraits). Larousse. Paris. Str. 263 Fr. 12.—

R a m b a u d H. *Histoire de la civilisation française.* Colin. Paris. 2 volumes. Str. 620+662 . . . . . Fr. 50.—

1-er vol. Depuis les origines jusqu'à la Fronde. 2-e vol. Depuis la Fronde jusqu'à la Révolution.

R a m b a u d. *Histoire de la civilisation contemporaine en France.* (1789—1912). 1 vol. Colin. Paris. 1926. Str. 840 . . . . Fr. 25.—

B a r t h é l e m y J o s e p h. *Le gouvernement de la France.* Tableau des institutions politiques, administratives et judiciaires de la France contemporaine. Payot. Paris. 1925. Str. 244 . . . . Fr. 18.—

Les possibilités économiques de la France. Conférences organisées par la Société des Anciens Elèves de l'Ecole libre des sciences politiques. Alcan. Paris. Bibl. d'histoire contemporaine. Str. 272 . . . . Fr. 12.—

T a b l e d e s m a t i è r e s: G. Jouasset: Le Sous-sol. Bommelaer: La Sidérurgie. Cariot: L'Agriculture. Angliviel de la Beaumelle: Le textile. Wallon: Conditions générales de notre développement économique.

III. DYDAKTYKA.

C i e s i e l s k a - B o r k o w s k a St. *Język francuski.* Zarys metodyczno-dydaktyczny. Książnica-Atlas. Warszawa—Lwów. Str. 316 . . . . zł 16.—

S p i s t r e ś c i: Uwagi wstępne. Jak uczyć języka francuskiego. Zagadnienia fonetyczne. Zagadnienia leksykalne. Konwersacja francuska. Zagadnienie gramatyczne. Nauka o języku. Lektura francuska. Metodyka literatury. Nauka o kulturze francuskiej. Rola języka polskiego w nauczaniu jęz. franc. Wypracowanie piśmienne. Technika nauczania. Koncentracja a korelacja jęz. franc. z innemi przedmiotami.

Cena

M a y z l ó w n a I. *Metodyka nauczania gramatyki jęz. obcego* w V i VI klasie gimnazjum. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. Str. 102 . . . . zł 5.40

S p i s r z e c z y: Część I. — ogólne wskazówki metodyczne. Część II. — typowe przykłady pracy nauczyciela i ucznia.

S c h ö n E d u a r d. *Bildungsaufgaben des französischen Unterrichts.* B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1931. Str. 273 . . . . Mk. 7.20

I n h a l t s v e r z e i c h n i s. I. Grundfragen. I. Vom Verstehen einer fremden Kultur. II. Die französische Welt. III. Weltorientierung u. Persönlichkeitsbildung als Bildungsziele. B. Das Studium der französischen Kultur in der Praxis der höheren Schule (ausgewählte Kapitel). I. Realien. Land u. Leute. III. Das nicht-literarische Kulturwerk. IV. Dichtung als Lebensdeutung. V. Das literarische Kunstwerk. VI. Studium eines Zeitalters. VII. Französische Sprache u. französische Kultur. VIII. Geschichte. IX. Kunstbetrachtung.

IV. CZASOPISMA.

Les Nouvelles Littéraires, artistiques et scientifiques. Hebdomadaire d'information, de critique et de bibliographie. Directeur M. Martin du Gard. Administration et vente: Paris. Larousse, 13—17, rue Montparnasse. Prenumerata roczna . . . . Fr. 52.—

JĘZYK NIEMIECKI.

I. NAUKA O JĘZYKU.

*K l u g e F r i e d r i c h. *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache.* Verlag de Gruyter. Berlin. Nowe wydanie w druku.

K l u g e F r i e d r i c h. *Unser Deutsch.* Einführung in die Muttersprache. Vorträge und Aufsätze. Wissenschaft und Bildung Bd. 1. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1929. Wyd. 5. Str. 126 . . . . Opr. Mk. 1.80

Treść: Die Kulturwerte der deutschen Sprache. Die sprachliche Stellung der Germanen. Der Name der Germanen. Das Christentum und die deutsche Sprache. Zur Entstehung unserer Schriftsprache. Unsere Geheimsprachen. Studentensprache. Seemannssprache. Weidmannssprache.

Cena

S a n d e r s D a n i e l. W ü l f i n g E r n s t. *Handwörterbuch der deutschen Sprache.* Bibliographisches Institut. Leipzig. 1924. Wyd. 8. Str. 887. Opr. Mk. 12.60

S i e b s T h e o d o r. *Deutsche Bühnensprache Hochsprache,* den Gesang berücksichtigend und mit Ausspracheworterbuch versehen. Verlag A. Ahn. Köln a/Rh. 1930. Wyd. 15. Str. 264 . . . . . Opr. Mk. 7.20

Treść: Die Laute der deutschen Bühnensprache. Zeitmass, Betonung und Tonfall. Ausspracheworterbuch.

S ü t t e r l i n L u d w i g. *Die deutsche Sprache der Gegenwart.* (Ihre Laute, Wörter, Wortformen und Sätze). Ein Handbuch für Lehrer und Studierende auf sprachwissenschaftlicher Grundlage zusammengestellt. R. Voigtländer Verlag. Leipzig. 1923. Wydanie 5. Str. 453. Mk. 7.20

Treść: Allgemeines: A. Begriff und Wesen des Wortes. B. Arten des Wortes (Redeteile). Besonderes: Wortbildung. Wortbiegung (Flexion).

II. KULTURA.

B i e b e r H u g o. *Der Kampf um die Tradition.* Die deutsche Dichtung im europäischen Geistesleben 1830—1880. I. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung. Stuttgart. 1928. Str. 646 . . . . Opr. Mk. 18.—

Treść: Ausgangspunkte des literarischen Lebens. Das Selbstgefühl des jungen Jahrhunderts. Jungdeutschlands Tendenzen. Zeitgeist und Volksgeist. Individuum und Gesellschaft. Anschauung und Stimmung. Gedanke und Tat. Form und Wesen.

*G u n d o l f F r i e d r i c h. *Goethe.* G. Bondi. Berlin. 1930. Wyd. 13. Str. 795 . . . . Opr. Mk. 16.65

Treść: S e i n u n d W e r d e n: Anfänge. Erste Bildungsmächte. Leipzig. Strassburg. Herder. Shakespeare. Neue Lyryk. Titanismus. Faust. Humor und Satire. Werther. Egmont. Lili. Geselligkeit und Freundschaft. Physiognomik. Weimar. Gesellschaft. Landschaft. B i l d u n g: Vorstufe und Übergänge zu Italien. Karl August. Anfänge der Wissenschaft. Charlotte von Stein. Resümierende Lyrik. Humanität. Iphigenie. Elpenor. Tasso. Wilhelm Meisters theatralische Sendung. Italien. Natur. Kultur. Kunst. Abenteuer

Cena

und Bekanntschaften. Dichtung. Geschichte und Politik. Mathematik. Rückkehr. Christiane. Elegien. Epigramme und Episteln. Klassizismus und Rationalismus. Theater. Die Revolution. Schiller. Gesellschaftskritik. Theorie und Schaffen. Hermann und Dorothea. Die grossen Balladen. Wilhelm Meisters Lehrjahre. Entsagung und Vollendung: Der alte Goethe. Napoleon. Bettina. Beethoven. Wahlverwandtschaften. Sonette. Pandora. Dichtung und Wahrheit. Historische und biographische Werke. Westöstlicher Divan. Alterslyrik. Weltliteratur. Marienbader Elegie. Wilhelm Meisters Wanderjahre. Novelle. Eckermann. Faust II.

Kühnemann Eugen. *Schiller.* C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung. München. 1927. Wydanie 7. Str. 557 . . . . Opr. Mk. 10.—

Treść: Die Werke der Jugend: Die Räuber. Von den Räubern bis zum Don Carlos. Die Werke des Mannesalters: Geschichte, Philosophie, philosophische Dichtung, Wallenstein. Vom Wallenstein bis zum Ende.

Kindermann Heinz. *Das literarische Antlitz der Gegenwart.* M. Niemeyer Verlag. Halle (Saale). 1930. Str. 103 . . . . Mk. 3.42

Treść: Vom literarischen Nebeneinander im geistigen Raum. Erschütterung der Eindruckskunst. Vom Wesen des Expressionismus. Dichterische Erscheinungsformen des Expressionismus. Durchbruch der Neuen Sachlichkeit. Idealisieren des Sachlichen. Zeitgebundene Sachlichkeitsdichtung. Zeitlose Sachlichkeitsdichtung.

Hofstaetter Walter. *Deutschkunde.* Ein Buch von deutscher Art und Kunst (mit 42 Tafeln und 2 Karten). Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1929. Wyd. 5. Str. 229 . . . . Opr. Mk. 5.40

Treść: Das deutsche Land und seine Bewohner (v. K. Mahler). Pflanzen- und Tierwelt und ihre Unterwerfung (v. M. Braess). Rasse und Volk (v. R. von Hoff). Der vorgeschichtliche Mensch auf deutschem Boden (v. A. Kiekebusch). Vom Germanen zum Deutschen (v. W. Hofstaetter). Ländliche Siedlung und Bauernhaus (v. O. Brenner). Häusliche Altertümer (v. O. Lauffer). Kriegsaltertümer (v. O. Lauffer). Entwicklung des wirtschaftlichen Lebens (v. R. Jentsch). Soziale Entwicklung (v. R. Jentsch). Rechtsentwicklung (v. A. Hönger). Staatsentwicklung (Verfassungsentwicklung) (v. M. Stimming). Ausbreitung des Deutschtums (v. A. Hönger). Religion, Märchen und Sage, Volkslied (v. E. Lehmann). Sitte und Brauch (v. W. Hofstaetter). Die deutsche Sprache (v. O. Behagel). Die deutsche Schrift (v. K. Brandi). Die deutsche Kunst (v. F. Bock). Die deutsche Musik (v. H. Albert). Das Theater (v. Ch. Gaehde). Die geistige Entwicklung in ihren Hauptzügen (v. R. Petsch).

Cena

*Hofstaetter Walter, Peters Ulrich. (herausgegeben v.) *Sachwörterbuch der Deutschkunde* unter Förderung durch die Deutsche Akademie. 2 t. Verlag B. G. Teubner. Leipzig — Berlin. 1930.
I. t. — A—I. Str. 604 . . . . Opr. Mk. 27.90
II. t. — K—Z. Str. 1287 . . . . Opr. Mk. 30.60

*Steinhausen Georg. *Geschichte der Deutschen Kultur* (mit 151 Abbildungen im Text, 4 Tafeln in Farbendruck und 11 Tafeln in Ätzung). Bibliographisches Institut A. G. Leipzig. 1929. Wyd. 3. Str. 685. Opr. Mk. 23.40

Steinhausen Georg. *Geschichte der Deutschen Kultur.* Ungekürzte Volksausgabe der dritten, gänzlich neu bearbeiteten Auflage. Bibliographisches Institut A. G. Leipzig. 1933. Str. 685 . . . . . Opr. Mk. 7.80

Treść: Entstehung und erste Entfaltung eines besonderen deutschen Kulturkreises. Kirche und Welt. Zeitwende. Ausbreitung einer höheren gesellschaftlichen, geistigen und künstlerischen Kultur unter den Einwirkungen der kulturellen Vorherrschaft Frankreichs: Höfisch-ritterliche Kultur, Scholastik und Gotik. Die Glanzzeit des Mittelalters und ihre Schattenseiten. Blüte und Vorherrschaft einer städtischen Kultur volkstümlicher und materieller Färbung. Das Zeitalter des Zwiespaltes: Seelische, soziale, geistige und religiöse Krisen. Sinken der kulturellen Kräfte: Zurückdrängung des Volkstums und Vorbereitung eines Kulturwandels unter fremdem Einfluss. Geographische Verschiebung des kulturellen Schwerpunktes. Die Säkularisierung und Modernisierung der Kultur unter fremdem Einfluss und unter Führung der Hofgesellschaft. Begründung einer höheren nationalen Kultur durch einen gebildeten Mittelstand. Geistige Vorherrschaft Deutschlands in Europa. Wandel der Menschheit: Das neue technisch-kapitalistisch-materialistische Zeitalter der Äusserlichkeit. Des neuen Deutschlands Aufstieg und Niedergang.

Korff H. A., Linden W. (herausgegeben v.) *Aufriss der deutschen Literaturgeschichte,* nach neueren Ge-

Cena

sichtspunkten. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. 1932. Wyd. 3. Str. 225 . . . . Opr. Mk. 6.12

Treść: Altgermanische und frühdeutsche Dichtung (bis 1150) v. H. Naumann. Ritterliche Dichtung (1150—1300) v. F. Neumann. Das Zeitalter der Mystik v. G. Müller. Das Zeitalter des Humanismus und der Reformation v. P. Merker. Das Zeitalter des Barock v. K. Viëtor. Das Zeitalter der Aufklärung v. E. Ermatinger. Die erste Generation der Goethezeit (Sturm und Drang und Klassik) v. H. A. Korff. Die zweite Generation der Goethezeit (Romantik) v. F. Strich. Das Zeitalter des Realismus (1830—1885) v. W. Linden. Vom Naturalismus bis zur neuen Sachlichkeit v. H. Pongs.

Linden Walter. *Goethe und die deutsche Gegenwart.* Deutsches Verlagshaus Bong u. Co. Berlin W. 57. 1932. Str. 69 . . . . Mk. 1.50

„Schulausgabe" . . . . Mk. 1.—

Treść: Dämon. Entwicklung und Lebensgedanke. Naturwissenschaft der lebendigen Kräfte. Moderne Religiosität und Lebensführung.

Naumann Hans. *Die deutsche Dichtung der Gegenwart.* (Vom Naturalismus bis zur Neuen Sachlichkeit). Epochen der deutschen Literatur. Bd. VI. I. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung. Stuttgart. 1931. Str. 415 Opr. Mk. 8.75

Treść: Das neue Schauspiel. Der neue Roman. Die neue Lyrik. Die neue Sachlichkeit.

Wiegand Julius. *Deutsche Geistesgeschichte im Grundriss.* Schrifttum, Bildende Kunst, Musik, Weltanschauung. Gesellschaft. Unter Mitwirkung v. H. J. Moser, K. Schaefer, M. Wundt. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/Main. 1933. . . . . Opr. Mk. 5.40

Treść: Von der Urzeit bis 1150. 1150—1300. Ritterliches Mittelalter. 1300—1580. Bürgerliches Mittelalter. 1450—1600. Renaissance und Reformation. 1580—1750. Die Barockzeit. 1700—1800. Aufklärung, Rokoko, Pietismus. 1765—1785. Sturm und Drang. 1780—1830. Die Klassik. 1795—1860. Die Romantik. 1825—1860. Das junge Deutschland. 1840—1890. Der Realismus. 1900—1932. Heimatkunst und konservative Dichtung. 1905—1930. Ausdruckskunst. 1925—1932. Neue Sachlichkeit.

Cena

*Wiegand Julius. *Geschichte der deutschen Dichtung* nach Gedanken, Stoffen und Formen in Längs- und Querschnitten (mit Bilderanhang). H. Schaffstein-Verlag. Köln. 1922. Wyd. 2. Str. 727. Opr. Mk. 22.—

Treść: Die Zeit bis 750. 750—1050. Die Dichtung der Klöster. 1050—1170 Höhe der geistlichen Dichtung. Vorboten der ritterlichen Dichtung. 1170—1230 Blüte der ritterlichen Dichtung. 1230—1500 Ausklang der Ritterdichtung. Bürgerliche Dichtung. 1600—1700 Renaissance-Dichtung in deutscher Sprache. Barockdichtung. 1700—1767 Die Aufklärung und ihre Gegner. 1767—1787 Sturm und Drang. 1787—1816 Humanität und Klassik — Frühromantik. 1817— — 1848 Ausbreitung und Verflachung der Romantik — Das Junge Deutschland. 1848—1885 Ende der Romantik — Historismus — Realismus. 1885—1910 Naturalismus — Neuromantik — Heimatkunst. 1910—1928 Die Ausdruckskunst.

Uwaga: Książki oznaczone * przeznaczone są przedewszystkiem dla Centralnej Pracowni Dydaktycznej języków obcych i Ognisk metodycznych.

III. DYDAKTYKA.

Benni Tytus. *Ortofonja niemiecka.* Wskazówki do wzorowej wymowy jako uzupełnienie podręczników do nauki języka niemieckiego. Książnica-Atlas. 1924. Wyd. 2 (znacznie rozszerzone). Str. 77 . . . . . . zł 1.40

Treść: Narządy mowy i ich czynności. Analiza poszczególnych głosek niemieckich na tle polskich. Wiadomości z syntezy głosek niemieckich na tle polszczyzny. Wymowa niemiecka ze stanowiska pisowni. Niemiecka wymowa sceniczna.

Deckelmann Heinrich. *Die Literatur des 19. u. 20. Jahrhunderts im deutschen Unterricht.* Eine Einführung in die Lektüre. Weidmannsche Buchhandlung. Berlin. 1926. Wyd. 6 i 7. Str. 574 . . Opr. Mk. 16.—

Treść: Allgemeiner Teil: Nachgoethische Literatur und Schule. Mittel und Wege zur Behandlung der neueren Literatur im Unterricht. Allgemeine methodische Grundsätze bei der schulmässigen Behandlung von Dichtungen.

Hauptteil: Die literarische Bewegung des 19. und 20. Jahrhunderts. Die Lyrik des 19. und 20. Jahrhunderts. Die epische Dichtung des 19. und 20. Jahrhunderts. Das Drama des 19. Jahrhunderts. Anhang. Nachschlageliste.

Cena

Drach Erich. *Deutsche Aussprachelehre für den Gebrauch im Ausland.* Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/M. 1931. Str. 82 . . . . Mk. 3.42

Treść: Lehrgang. Übungsstoffe. Schriftenverzeichnis. Verzeichnis künstlerischer Schallplatten.

Engelmann Susanne. *Methodik des deutschen Unterrichts.* Eine Darstellung ihrer Ziele, Grenzen und Möglichkeiten auf jugendpsychologischer Grundlage. Verlag Quelle u. Meyer. Leipzig. 1929. Wydanie 3. Str. 214 . . . . Mk. 4.—

Treść: Die Ziele des deutschen Unterrichts in ihrer geschichtlichen Wandlung. Die Vorbildung des Deutschlehrers. Die Muttersprache als technisches Ausdrucksmittel. Die Muttersprache als Gegenstand der Forschung. Die Muttersprache als Werkzeug des Denkens und Forschens. Die Muttersprache als Vermittlerin deutscher Kulturkunde. Die Muttersprache als künstlerisches Ausdrucksmittel.

Ippoldt Juljusz. *Dydaktyka języka niemieckiego.* Warszawa. Skład Główny Książnica-Atlas. 1925. Str. 246 . . . . zł 8.—

Meyenburg Erwin. *Kleine Phonetik für Ausländer* aus der Praxis für die Praxis. Verlag des deutschen Instituts für Ausländer. Berlin C 2. Universität. 1930. Wyd. 2. Str. 42 . . . . Mk. 1.50

Treść: Sinn und Aufgabe der Phonetik. Kurzer Rückblick auf die Geschichte der Phonetik und ihre Richtlinien. Geschichte der deutschen Sprache. Physiologische Grundlage. Einteilung und Bildung der Laute. Elementare Aussprachegesetze. Die Betonung. Fremdwörter. Prosodie. Phonetische Schrift. Literatur in alphabetischer Ordnung. Die wichtigsten Bücher in systematischer Übersicht.

Rahn Fritz. *Aufsatzerziehung.* Zur Frage der Planwirtschaft im Aufsatzunterricht. Sonderdruck aus d. Zschr. für Deutsche Bildung Jhrg. 1933, Heft 3—5. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a. M. Str. 31 Mk. 0.80

Rumpf Wilhelm. *Deutsch als Fremdsprache.* Eine kurze Anleitung für den deutschen Unterricht im Auslande. Verlag des deutschen Instituts für Ausländer. Berlin C 2. Universität. 1930. Str. 45 . . . . . . Mk. 1.50

Cena

Treść: Warum lernt und lehrt man Deutsch. Welches Deutsch soll man lernen. Wo spricht man das beste Deutsch. Die Arten des Sprachunterrichts. Nach welchen Vorbildern arbeitet der Sprachlehrer? Die Methoden. Die Vorgänge beim Sprechen. Ziele. Die Wege zum Ziel. Die Aussprache. Die Sprechmaschine. Sprechen. Inhalt der Sprachübungen. Lesen. Die Auswahl des Lesestoffes. Behandlung des Lesestoffes. Wortschatz. Schriftliche Arbeiten. Sprachlehre. Grammatische Übungen. Stillehre.

Schneider Wilhelm. *Deutscher Stil- und Aufsatzunterricht.* Handbuch der Deutschkunde Bd. II. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/M. 1932. Wyd. 5. Str. 228 . . . . Opr. Mk. 5.22

Treść: Begründung des Unterrichtsverfahrens: Sprachleben und Spracherziehung unserer Zeit. Voraussetzungen eines erfolgreichen Aufsatzunterrichtes. Das Unterrichtsverfahren auf der Unterstufe; auf der Mittelstufe; auf der Oberstufe.

IV. CZASOPISMA.

Zeitschrift für Deutschkunde. Zeitschrift für den deutschen Unterricht, herausgegeben v. W. Hofstaetter und H. A. Korff. Verlag B. G. Teubner. Leipzig—Berlin. Miesięcznik (rocznie 10 zeszytów). Kwartalnie (bez przesyłki pocztowej) . . . . Mk. 4.—

Zeitschrift für Deutsche Bildung, herausgegeben v. W. Poethen und K. Viëtor. Verlag M. Diesterweg. Frankfurt a/M. Miesięcznik (rocznie 11 zeszytów). Kwartalnie (bez przesyłki pocztowej) . . . . Mk. 3.40

Czasopisma niezbędne dla germanisty, informujące o stanie i kierunkach w nauce o kulturze i literaturze niemieckiej. Zawiera większe rozprawy z dziedziny problemów literackich, językowych i stylistycznych, artykuły z praktyki szkolnej w szkole niemieckiej, notatki i omówienia z literatury bieżącej, zestawienia bibljograficzne. Treść uwzględnia tak literaturę klasyczną i romantyczną, jak i nowszą współczesną. Wśród współpracowników są najwybitniejsze pióra współczesne. Obecnie czasopisma te podlegają kierunkowi politycznemu panującemu w Niemczech.

DZIENNIKI I CZASOPISMA W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH.

Dziennik i czasopismo stały się we współczesnem życiu najbardziej rozpowszechnioną i niezbędną lekturą. Młodzież zajmuje się żywo dziennikiem i czasopismem, gdyż widzi w nich, i słusznie, odbicie teraźniejszości, szuka w nich wyjaśnienia skomplikowanych zjawisk życia, zrozumienia i poznania żywej rzeczywistości. Naturalnego zainteresowania młodzieży nie można i nie należy tłumić, lecz trzeba je dla celów wyższego rzędu wyzyskać i niem pokierować. Lektura dziennika zawiera pewne niebezpieczeństwa natury moralnej czy nawet intelektualnej, przed któremi przestrzec należy młodzież. Pedagog winien dać odpowiednie wskazówki, nauczyć krytycznie posługiwać się dziennikiem, jako pierwszorzędnem źródłem informacyj, wśród których należy przezornie odróżniać wartości pozytywne od brukowej sensacji, lichego szablonu czy reklamy.

I. D z i e n n i k i.

Wartości kształcące i wychowawcze.

Lektura dzienników zagranicznych jest wypróbowanym już w praktyce szkolnej cennym środkiem w nauczaniu języków obcych. Wykorzystując zaciekawienie młodzieży, umożliwiamy jej bezpośrednie poznawanie prawdziwego, współczesnego oblicza obcego narodu. Przez czytanie dzienników nauka języków obcych zyskuje nader ważne walory: 1. uwspółcześnienie nauczania, 2. aktywność ucznia, 3. zespołowość w pracy.

1. *Uwspółcześnienie nauczania.* Przez czytanie dzienników pod kierunkiem nauczyciela młodzież zaznajamia się z politycznemi prądami, stanem gospodarczym, kulturalnym, z życiem towarzyskiem, z ruchem umysłowym, naukowym i artystycznym kraju, którego języka się uczy. Umiejętne przeczytanie artykułu poważnego dziennika może dać uczniowi lepszy i prawdziwszy obraz kultury współczesnej i życia danego narodu niż przestudjowanie kilku urywków z podręcznika. Uczeń styka się w dzienniku zagranicznym z szeregiem palących zagadnień obecnej doby, których poznanie rozszerzy horyzonty myślowe, umożliwi stworzenie z czasem pewnej skali porównawczej, przemyślenie pewnych zagadnień na międzynarodowej płaszczyźnie. Przez przeczytanie kilku dzienników o różnych zabarwieniach

politycznych uczeń przekona się o stronniczości wielu informacyj i oświetleń i nauczy się ostrożnie tworzyć i formułować własne sądy. Tak więc lektura dzienników, umiejętnie prowadzona, posiada niezaprzeczone wartości wychowawcze w kształtowaniu człowieka i obywatela.

2. *Aktywizacja nauczania.*

Przez czytanie dzienników uczeń zdobywa swobodę w wyrażaniu się w mowie potocznej, odwagę w wypowiadaniu swych poglądów w obcym języku, gdyż dziennik dostarcza mu we wszystkich gałęziach życia bogatego żywego słownictwa. W umiejętności czytania dziennika widzi uczeń niejako pierwsze *praktyczne* korzyści swej żmudnej nieraz i wieloletniej pracy nad językiem, zdobywa możność posługiwania się mową potoczną, codzienną, a więc wyzwala się stopniowo z pod wpływu książki, podręcznika, a co za tem idzie, usamodzielnia poprzez konkretną znajomość faktów swoje opinje i spostrzeżenia. Dziennik nie posiada autorytetu dostatecznego, by jego sądy przyjmować za swoje: należy z nim dyskutować, można na wnioski jego i interpretacje nie zgadzać się, przeciwstawiać mu własne oceny: młodzież ma szerokie pole do dyskusji i urabiania swego własnego światopoglądu.

3. *Zespołowość w pracy.*

Zważywszy, że dziennik obejmuje cały szereg zagadnień różnorodnych, a mianowicie: sprawy polityczne, gospodarcze, sport, sztuka, nauka i t. p. podział zagadnień pomiędzy uczniami danej klasy narzuca się sam przez się. Wybór zagadnienia może być nieraz pozostawiony uczniowi czy grupie uczniów, stosownie do ich indywidualnych zainteresowań: a więc przez pewien okres czasu jednostka czy grupa opracowuje dział sportu, teatru czy techniki, t. j. zbiera dane obranego działu w jednym czy kilku dziennikach i informuje klasę o wyniku swych poszukiwań, trzymając ją „au courant" wydarzeń w danej dziedzinie. W ten sposób tworzy się coś w rodzaju „journal parlé": cała klasa bierze czynny i żywy udział w pracy, czy to w roli referentów swego działu, czy też uczestników dyskusji koleżeńskiej na aktualne tematy poruszone przez lekturę dzienników i sprawozdania z niej. Szereg wniosków końcowych, sprecyzowanie pewnych problemów będą owocem pracy zespołowej wszystkich uczniów.

Organizacja pracy.

Gdy nauczyciel po raz pierwszy przynosi dziennik do klasy, winien najpierw zaznajomić uczniów z poszczególnemi działami, nagłówkami, to jest ze stroną zewnętrzną, z układem pisma tak, ażeby po przyswojeniu sobie pewnego zasobu wyrażeń i zwrotów, uczeń mógł sam łatwo orjentować się w materjale. Samodzielne wnioskowanie o kierunku politycznym dziennika przekraczałoby możność ucznia, to też nauczyciel w krótkich słowach określi na wstępie charakter pisma (informacyjne czy partyjne), scharakteryzuje publiczność, do której się zwraca, poczytność i popularność jego. Ponieważ w zasadzie rozpoczynać systematyczną lekturę dzienników można dopiero w VII i VIII. klasie, przeto młodzież w tym wieku ma dostateczne już przygotowanie historyczno-socjologiczne, by podstawowe pojęcia jak „demokracja" czy „parlamentaryzm", nie potrzebowały dłuższych wyjaśnień teoretycznych. Poszczególne zastosowanie prawno-politycznych pojęć w ich lokalnem zabarwieniu pozna na podstawie lektury dzienników.

Uczniowie winni zapoznać się w ciągu dwóch lat z pewną ilością najważniejszych pism zagranicznych, ażeby zorjentować się w kierunkach reprezentowanych przez prasę: w tym celu należy, co jakiś czas, zmieniać dzienniki.

Od warunków pracy w danej klasie a może i od rodzaju zagadnienia zależeć będzie, czy nauczyciel zobowiąże całą klasę do przeczytania tego samego artykułu z dziennika, czy też pozostawi uczniom (jednostkom czy grupom) swobodę w wyborze materjału, stosownie do indywidualnych zainteresowań. Również od poziomu klasy zależeć będzie, czy artykuł z dziennika czytany będzie i komentowany w klasie, czy też stanowić będzie materjał dla pracy domowej uczniów. W każdym razie nauczyciel dążyć będzie do tego, by lektura dziennika była pracą samodzielną, której wyniki w formie sprawozdania, referatu przedstawione będą klasie. Może nauczyciel, zależnie od ilości godzin, któremi rozporządza, zależnie od typu szkoły, przeznaczyć na czytanie dzienników i sprawozdanie całą godzinę co 10—15 dni, lub też co pewien czas poświęci na nie kilkanaście minut. Każde sprawozdanie, z nielicznemi wyjątkami, powinno stać się tematem dyskusji między uczniami, chociażby najkrótszej. Często zagadnienia poruszone w związku z lekturą dzienników żywo zajmą klasę i staną się tematem obszerniejszych ustnych czy piśmiennych opracowań lub omówień.

Można klasę podzielić na grupy pracy według treści kulturoznawczej, t. j. zbierać materjały, oświetlające życie i zwyczaje danego obcego narodu przez pryzmat jego sztuki, handlu i przemysłu, techniki i t. p. Można również szukać w dziennikach rozstrzygania zagadnień międzynarodowej polityki, problemów o międzynarodowej doniosłości jak życie umysłowe, społeczne, postęp nauki i techniki w świecie; na tem tle wynikną rozważania o roli Polski w grze międzynarodowych interesów i poważne zrozumienie jej wartości.

Jeśli nabycie większej ilości egzemplarzy danego numeru jest niemożliwe a nauczyciel chce z całą klasą opracować dany ustęp, może go, w drodze wyjątku, sam przeczytać, a uczniom polecić potem opracować go.

Jak widać z powyższego, metody pracy są różnorodne i dają nauczycielowi szerokie pole dla rozwinięcia własnej inicjatywy i pomysłowości. Ponieważ celem lektury dzienników jest zbliżenie młodzieży do współczesnego życia i psychiki obcego narodu, nauczyciel użyje wszelkich sposobów, by czytanie dzienników wzbudziło żywe i bezpośrednie zainteresowanie młodzieży, a więc dołoży wszelkich starań, by przez metodę pracy zbyt pedantycznej nie odebrać nic ze świeżości i życiowej dynamiczności temu materjałowi, który dziennik do dyspozycji mu daje.

II. Czasopisma.

Obok dzienników czasopisma mogą być poważnym czynnikiem w nauczaniu języków obcych. Rozróżniamy czasopisma wydawane dla młodzieży i czasopisma popularno-naukowe. Dobrych czasopism obcych, przeznaczonych dla młodzieży lub dzieci a dostosowanych do poziomu wiedzy filologicznej i potrzeb umysłowych młodzieży polskiej jest właściwie bardzo mało, w szczególności dla stopnia niższego (II—IV klasy). Czasopisma przeznaczone dla młodzieży francuskiej, angielskiej, czy niemieckiej mogą być z pożytkiem czytane przez naszą młodzież dopiero na stopniu średnim. Na stopniu wyższym, począwszy od VI—VII klasy, czasopisma popularno-naukowe, literackie, przeznaczone dla dorosłych, winny wprowadzić uczniów w świat zagadnień naukowych, podanych w sposób przy-

stępny, tak pod względem formy jak i treści, zachęcić do poważniejszej lektury. Czasopismo będzie w ręku młodzieży źródłem informacyj, których szkoła dać nie może z braku czasu, oświetli w sposób nowoczesny szereg kwestyj i wytyczy drogę dla samodzielnej myśli, w kierunku zamiłowań i zainteresowań młodzieży. Tak jak przy lekturze dzienników część sprawozdawcza nie powinna być zaniedbana, tak i tu, po przeczytaniu ciekawego artykułu w czasopiśmie, uczeń podzieli się z kolegami swemi wnioskami i wrażeniami.

III. Czytelnie. Kółka naukowe.

Istnienie czytelni, zaopatrzonej w jeden — dwa dzienniki, w kilka czasopism popularno-naukowych i literackich, w pisma ilustrowane, sportowe, pisma dla młodzieży i t. p. jest koniecznym warunkiem podtrzymania stałego zainteresowania młodzieży obcojęzyczną prasą. W doborze pism należy uwzględnić kilka czynników: 1. dziennik, stale prenumerowany, winien reprezentować opinję poważną, 2. nauczyciel winien uwzględnić różnorodne zainteresowania młodzieży, naukowe i życiowe.

Czytelnia winna być oddana do dyspozycji uczniów kilka dni w tygodniu, w oznaczonej godzinie.

Poważniejszą i systematyczną lekturę pism może młodzież uprawiać na kółkach naukowych. Mniejsza liczba uczestników, wyższy i mniejwięcej równy poziom językowy stanowią doskonałe warunki dla tego rodzaju zespołowej pracy. Lektura, czy sprawozdanie z lektury są punktem wyjścia dla nieskrępowanej rozmowy i dyskusji. Członkowie kółka zachęcają do lektury pism swych pozostałych kolegów w klasie przez zwracanie ich uwagi na ciekawe momenty w bieżącej prasie, w świeżo nadeszłym numerze czasopisma. W celu informowania kolegów o wydarzeniach z ostatnich tygodni, może kółko naukowe podjąć się redagowania „przeglądu prasy" za dany okres, kolekcjonując ilustracje znalezione w prasie polskiej a dotyczące kraju, którego języka się uczą, zaopatrując je w odpowiednie w obcym języku redagowane teksty i wywieszając je, po nalepieniu ich na kartonie, w sali czytelni, pracowni lub klasie.

CZASOPISMA DLA MŁODZIEŻY I POPULARNO-NAUKOWE.

JĘZYK ANGIELSKI.

Stopień średni i wyższy.

Cena

Widewake Magazine. Something New. 596 Johnson's Court, Fleet Street. London E. C. 4. Miesięcznik ilustrowany w prenumeracie rocznej 2/6

The Children's Newspaper and Children's Pictorial. The story of the World Today for the Men and Women of Tomorrow. London E. C. 4. Farringdon Street. Tygodnik ilustrowany w prenumeracie rocznej bez porta. 11/—

Junior Red Cross Journal. Published by The American National Red Cross. Washington 17 th and D. Streets, Miesięcznik ilustrowany, w prenumeracie rocznej . . $ 1.—

My Magazine. London E. C. 4. Whitefriars. John Carpenter House. Miesięcznik ilustrowany, w prenumeracie rocznej . . . . 14/6—

The Boy's Own Paper. The World's Best Magazine for Boy's. London E. C. 4. 4, Bouverie Street. Miesięcznik ilustrowany, w prenumeracie rocznej 13/8

JĘZYK FRANCUSKI.

Stopień średni i wyższy.

A la Page. Hebdomadaire des Jeunes. Paris. (8e) 5, rue Bayard. W prenumeracie rocznej . . . . . . Fr. 45.— Przy większej ilości egzemplarzy — ustępstwa.

Obficie ilustrowany tygodnik zawiera ciekawe wiadomości ze świata: sport, film, technika, podróże, trochę wiadomości politycznych oraz powieści, anegdoty, kącik humorystyczny, sprawozdania z książek. Wydawany przez „Maison de la Bonne Presse", redagowany jest w duchu katolickim, lecz wolny od jednostronnej tendencyjności, żywo i interesująco ilustruje przejawy życia francuskiego. Pisemko to, do spraw polskich odnoszące się z szczerą przyjaźnią, winno znaleźć w naszych

Cena

szkołach licznych prenumeratorów, gdyż zadowolić może wszechstronne zainteresowanie młodzieży 14—17 letniej.

Benjamin. Le premier grand hebdomadaire français pour la jeunesse. Paris (19-e). 11-bis, rue Curiel. Numer pejedyńczy . . . . Fr. 0.50
W prenumeracie rocznej . . . . Fr. 45.—

Jeunesse. Organe de la Section de la Jeunesse de la Croix-Rouge française. Revue mensuelle. Paris (7e) 52, avenue de Breteuil. Rocznie . . . . Fr. 20.—

Miesięcznik ilustrowany zainteresuje młodzież w tych szkołach, które posiadają oddział Czerwonego Krzyża. Zawiera ładne, nieraz wartościowe teksty literackie dla młodzieży VII i VIII klasy.

Le Miroir des Sports. Hebdomadaire sportif. Paris, rue d'Enghien. W prenumeracie rocznej . Fr. 55.—

Bogato ilustrowany tygodnik, interesujący, zwłaszcza dla chłopców.

Monde et Voyages. Revue d'Actualité Universelle. Parait: le 1-er et le 15 du mois. Paris (6-e). 13, rue Montparnasse. Larousse. Numer poj. . . Fr. 2.—
Rocznie . . . . Fr. 55.—

Dwutygodnik obficie i ładnie ilustrowany, zawiera ciekawe wiadomości z całego świata: z dziedziny polityki, techniki, podróży, sportu, literatury, wiedzy popularno-naukowej. Jako materjał ilustracyjny nadaje się dla wszystkich klas, jako lektura dla 6, 7 i 8-ej kl.

Notre Pologne. Revue mensuelle pour la jeunesse. Rédaction et administration: Les Amis de la Pologne. Direction: Rosa Bailly. Paris (5-e). 16, rue de l'Abbé de l'Epée. Rocznie . . . . Fr. 5.—

Wydawany przez T-wo Przyjaciół Polski, wymieniony miesięcznik spełnia swą rolę propagandową wśród szerokich kół młodzieży francuskiej i zaznajamia ją w b. przystępny sposób z przejawami życia i kultury polskiej. Zawiera dział korespondencji między młodzieżą francuską i polską, — podaje adresy. W ten sposób młodzież nasza znajduje w Notre Pologne serdecznego pośrednika i przyjaciela.

Cena

L'Illustration. Journal hebdomadaire universel. Paris. 13, rue St. Georges. Prenumerata roczna wraz z dodatkiem „Petite Illustration" . . . . zł 98.—
Bez dodatku . . . . zł 84.—

Nieoceniony materjał ilustracyjny przy nauczaniu we wszystkich klasach. Jako lektura w 7-ej i 8-ej kl. Nie wszystkie zeszyty „Petite Illustration" są odpowiednią lekturą dla młodzieży, znajdują się wśród nich jednak takie, które z pożytkiem mogą być przez starszą młodzież czytane.

JĘZYK NIEMIECKI.

Jugendrotkreuz der österreichischen Gesellschaft vom Roten Kreuz. Wien III. Marxergasse 2. (Konto P. K. O. Nr. 191.783). Rocznie . . . . zł 4.50
Miesięcznik (10 zeszytów rocznie), początek rocznika od września; nadaje się dla kl. 4—6.

Deutsche Jugend. Deutsches Jugendrotkreuz. Berlin W. 35, Corneliusstr. 4b. Rocznie . . . . . Mk. 1.40
Przesyłka pocztowa Mk. 1.—
Miesięcznik (10 zeszytów rocznie) nadaje się dla kl. 5—7.

Poszczególne zeszyty powyższych czasopism poświęcone są pewnym tematom, np. „Weihnachten, Helden des Alltags, Mensch und Tier, Muttertag, Goethe" i t. d.; na treść ich składają się opowiadania, szkice, artykuliki, wiersze, ilustracje, reprodukcje dzieł wybitnych malarzy, sprawozdania ze Związku Młodzieży Czerwonego Krzyża, oraz kącik dla prac ręcznych i zagadek.

Das deutsche Echo. B. Westermann. Berlin S. W. 68. Zimmerstr. 35/41. Rocznie . . . . Mk. 4.20
Miesięcznik (10 numerów rocznie); przeznaczony dla cudzoziemców, ze szczególnem uwzględnieniem Anglji i Ameryki; nadaje się dla kl. 5—7.

Na treść numeru składają się artykuły, opowiadania, anegdoty, wiersze, zagadki i t. p. z różnych dziedzin życia niemieckiego, przyczem trudniejsze wyrażenia objaśniane są w uwagach; jedna strona poświęcona jest zdjęciom, ilustrującym zdarzenia aktualne.

Unser Schiff. Die Zeitschrift der Jugend für Natur, Sport und Technik. Franckh'sche Verlagshandlung. Stuttgart. (Pfizerstr. 5—7). Wyd. A. Kwartalnie Mk. 1.60

Cena

Dwutygodnik; nadaje się dla kl. 5—6, zwłaszcza dla chłopców; uwzględnia w artykułach i opowiadaniach zamiłowania młodzieży do podróży i techniki, jak również do sportu.

Stopień wyższy.

Atlantis. Länder, Völker, Reisen. Bibliographisches Institut A. G. Leipzig. (Atlantis-Verlag, Zürich). Rocznie (bez przesyłki pocztowej) . . . . Mk. 18.—

Miesięcznik. Czasopismo o wysokim poziomie artystycznym uwzględnia nast. działy: „Europa. Aussereuropäische Gebiete und Allgemeines. Natur, Tiere, Gestalten, Erinnerungen, Gedanken, Erzählungen, Märchen und Gedichte. Kunst, Altertümer, Forschungen, Kuriositäten"; przedstawia wartość również dla historyka i geografa.

Koralle. Bilderzeitung für Kultur und Sport, Natur und Reisen, Heimat und Ferne. Ullstein-Verlag S. Berlin W. 68 (Kochstr. 22—26). Numer pojedyńczy . . . . Mk. 0.20

Tygodnik, bogato ilustrowany, uwzględnia różne aktualne dziedziny życia oraz zdarzenia ostatniej doby.

Die Umschau in Wissenschaft und Technik. Illustrierte Wochenschrift. Frankfurt a/M. (Blücherstr. 20/22). Kwartalnie . . . . Mk. 6.30

Tygodnik bogato ilustrowany, wprowadzający w sposób popularny w dziedzinę techniki, przyrody i cywilizacji.

Wissen und Fortschritt. Populäre Monatsschrift für Technik und Wissenschaft. Verlagsgesellschaft „Wissen und Fortschritt". Augsburg. Rocznie (bez przesyłki pocztowej) . . . . Mk. 12.—

Miesięcznik, bogato ilustrowany, uwzględnia technikę, oraz zastosowanie wynalazków technicznych w życiu, w pewnej mierze porusza zagadnienia przyrodnicze.

Der Zeitspiegel. Halbmonatsschrift für politische Bildung. Verlag B. G. Teubner. Leipzig. Kwartalnie (bez przesyłki pocztowej) . . . . Mk. 1.80

Dwutygodnik, ilustrujący aktualne przejawy życia politycznego, zwłaszcza w Niemczech, w interpretacji prasy.

DZIENNIKI.

JĘZYK ANGIELSKI.

Times. (Complete edition wraz z Literary Supplement oraz „Weekly Times").

JĘZYK FRANCUSKI.

Dzienniki ilustrujące różne kierunki polityczne dzisiejszej Francji, wydawane w Paryżu:

Journal, journal d'information, kierunek republikański.
Matin, journal d'information, kierunek republikański.
Petit Parisien, journal d'information, kierunek republikański.
Excelsior, journal d'information.
Oeuvre, journal d'information, kierunek radykalny.
Quotidien, journal d'information et d'opinion, kierunek radykalny.
Ere Nouvelle, journal d'opinion, kierunek radykalny.
Figaro, journal d'information, kierunek umiarkowany.
Journal des Débats, journal d'opinion, kierunek liberalno-republikański.
Temps, journal d'opinion, kierunek liberalno-republikański.
Echo de Paris, journal d'opinion, kierunek republikański, katolicki, nacjonalistyczny.
Action Française, journal d'opinion, kierunek rojalistyczny.

Dziennik wydawany w Polsce:

Echo de Varsovie.

JĘZYK NIEMIECKI.

NIEMCY.

Vossische Zeitung. Berlin.
Frankfurter Zeitung. Frankfurt a/M. (Reichsausgabe).

Dzienniki podporządkowane obecnemu kierunkowi politycznemu w Niemczech.

AUSTRJA.

Neues Wiener Journal. Wien.
Freie Presse. Wien.

PRASA ZAGRANICZNA:

Prager Presse. Prag.
Baltische Presse. Danzig.

OBRAZ W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH.

Przy nauczaniu języków obcych metodą bezpośrednią ważną rolę odgrywa zetknięcie ucznia z tą rzeczywistością, o której w danej chwili mowa, oraz wprowadzenie go w świat obcej kultury, w obce środowisko. Stąd wielkie znaczenie obok konkretnego przedmiotu: modelu, rysunku, obrazu ściennego, ilustracji, obrazu wyświetlonego przez epidiaskop, przezrocza, filmu. Powyższe pomoce naukowe utrwalają w pamięci materjał przerabiany, gdyż powodują ścisłe skojarzenie słowa i pojęcia z wrażeniem wzrokowem, jak również pobudzają czynnik emocjonalny oraz kształcą poczucie piękna. W ten sposób nauczyciel unika w nauczaniu języka suchej formy pamięciowo-abstrakcyjnej oraz werbalnego ujmowania wiadomości z dziedziny życia i kultury obcego narodu.

Model.

Ma on tę wyższość nad obrazem, że posiada, jak przedmiot rzeczywisty, trójwymiarowość, co pozwala na łatwiejsze skojarzenia, wpłata niejako przeżycia ucznia w scenę wyobrażoną na modelu. Model — to nie tylko przedstawienie przedmiotu w plastelinie, drzewie, kartonie: domu, zagrody i t. p., lecz i sceny rodzajowej jak: zbiór owocu, winobranie, sporty zimowe i t. p. Rzecz jasna, że wykonanie modeli musi odbywać się poza lekcją obcego języka, najlepiej pod kierunkiem nauczyciela robót ręcznych w ścisłej współpracy z neofilologiem.

Rysunek.

Podkreślić wypada pierwszorzędną wartość dydaktyczną i wychowawczą rysunku, czy kompozycji samorzutnej, wykonanej przez ucznia lub nauczyciela, wplecione w tok lekcji, wykonane na tablicy lub w zeszytach, stanowią one żywą, w oczach ucznia powstającą ilustrację do słów, stają się punktem wyjścia dla konwersacji, opowiadania, anegdoty, wyzwalają naturalną pomysłowość i humor młodzieży. Niejednokrotnie nowy dla uczniów wyraz znajdzie konkretne wyjaśnienie przez odpowiedni rysunek. Traktować go należy raczej ideograficznie, szkicowo, w charakterze bezpośredniego zobrazowania mowy przy stosowaniu zasad pracy zespołowej: to też należy unikać przeciążenia młodzieży obowiązkową pracą ilustracyjną w domu.

Obraz. — Tablice ścienne.

Przy wyborze obrazu należy baczną zwrócić uwagę na jego wartość pedagogiczną i estetyczną. Kompozycja obrazu powinna być jednolita, treść prosta, nieprzeładowana szczegółami, ażeby nie rozpraszała uwagi ucznia. Obrazom o pewnej akcji należałoby dać, z punktu widzenia metodycznego, pierwszeństwo nad obrazami czysto opisowemi. Pod względem estetycznym winno się dbać o wysoki poziom obrazu, któryby kształcił zmysł piękna i wyobraźnię. Nie należy używać jednej tablicy ściennej dłużej niż na dwóch, trzech lekcjach, zarówno jak nie należy zawieszać na stałe w klasie obrazów ściennych przeznaczonych do lekcyj; tablica ścienna powinna wnosić do nauki pierwiastek nowości i niespodzianki, gdyż tylko tak traktowana pobudzi aktywność i zainteresowanie ucznia.

Zależnie od celu i zakresu nauczania na różnych stopniach — różny jest cel, rodzaj i zakres stosowania obrazów ściennych.

Na niższym stopniu mają one szersze zastosowanie aniżeli na wyższych. Oprócz obrazów poszczególnych przedmiotów, stosuje się obrazy opisowe, które mają na celu zapoznanie ucznia ze słownictwem w obrębie pewnej dziedziny, naprz. miasto, wieś, pory roku i t. p. Obrazy te powinny być ujmowane również jako tło do pewnej zmyślonej akcji, stosowanie bowiem samego opisu wpływa na znużenie oraz na zubożenie formy wypowiedzi. Doskonale wpływają na wzmożenie zainteresowania, a temsamem na chęć wysławiania się w obcym języku, obrazy t. z. kinetyczne, przedstawiające w kilku scenach jakieś zdarzenie: uczeń komponuje treść do ilustracji, uzupełnia ją faktami

poprzedzającemi daną akcję, lub następującemi po niej, albo też wypełniając pewne celowo pozostawione luki w ciągłości obrazów.

Na stopniu średnim i wyższym obrazy ścienne ilustrują krajobraz, pewne zwyczaje mieszkańców, sceny z przeszłości i t. p., mają więc charakter krajoznawczy, kulturoznawczy. Nauczyciel może niekiedy posługiwać się metodą porównawczą (np. zestawić, stosując podział pracy na grupy, zamek nadreński z zamkiem w Czorsztynie i t. p.). Obraz może być wyzyskany zarówno jako materjał do ćwiczeń w mówieniu, jak i służyć za temat do prac piśmiennych.

Ilustracje.

Poza wykorzystaniem ilustracyj zawartych w podręczniku, nauczyciel w szerokiej mierze może stosować w nauczaniu ilustracje z czasopism i dzienników. Obfity materjał ilustrujący życie danego narodu obcego znajdzie uczeń nietylko w pismach zagranicznych, lecz i w czasopismach i dziennikach polskich. Kolekcjonowanie takich ilustracyj przez uczniów zbliża ich bezpośrednio do współczesnego życia obcego narodu i wprowadza w znajomość aktualnych wydarzeń. Mogą być one zużytkowane jako materjał do ściennej gazetki, tygodniowej czy miesięcznej, zawierającej ilustrację z tekstem objaśniającym (obcojęzycznym), lub też do albumu, ułożonego według rozmaitych zagadnień.

Obraz świetlny: epidiaskop (ilustracje i przezrocza).

Lampa projekcyjna, a zwłaszcza epidiaskop, który pozwala na wyświetlanie zarówno przezroczy jak ilustracyj z książek, fotografij, widokówek, rysunków, stanowi niezbędną pomoc w nauczaniu języków obcych na wszystkich stopniach. W młodszych klasach daje bogaty materjał do opowiadań, bajek, dramatyzacji, na stopniu średnim, wprowadza ucznia w znajomość obcego kraju i człowieka, na stopniu wyższym — ilustruje zjawiska kulturalne w przeszłości i teraźniejszości danego narodu.

1. Jeżeli obraz jest punktem wyjścia lekcji, nauczyciel opiera lekcje o „pogląd". Demonstracja obrazów, poprzedzona krótkim wstępem, który jest wprowadzeniem w treść lekcji, lub związaniem jej z lekcjami poprzedniemi, a nie wprowadzeniem w treść obrazów, powinna zająć tylko część lekcji, około 15 minut. Ponieważ nauczyciel objaśnia w znacznym stopniu

zapomocą pytań, stawianych klasie, nadmiar wyświetlanych obrazów, zarówo jak i nadmiar objaśnień, nie powinien łamać jednolitości lekcji, ani też zbytnio zwalniać jej tempa.

Liczba demonstrowanych obrazów na stopniu średnim, lub wyższym, nie powinna przekraczać dwunastu. Oczywiście, przy wyświetlaniu obrazu i jego omawianiu z klasą nauczyciel przedewszystkiem uwzględniać musi spostrzeżenia i punkt widzenia ucznia, który inaczej patrzy i widzi, inaczej reaguje niż człowiek dojrzały.

2. W lekcji t. z. syntetycznej ilość demonstrowanych obrazów może być znacznie większa niż w lekcji typu poprzedniego. Tym razem obraz nie jest punktem wyjścia lekcji, ani rewelacją nieznanych wartości. Nauczyciel więc, wykraczając poza liczbę 10—12 obrazów, nie obarcza lekcji nowym materjałem rzeczowym i językowym. W lekcji syntetycznej stanowisko ucznia będzie bardziej czynne i samodzielne niż w lekcji zwykłej typu pierwszego. Rola nauczyciela sprowadza się do korygowania błędnych wniosków i niepoprawnej formy wypowiedzi.

Epidiaskop nie powinien stać przy katedrze nauczyciela, aby uniknąć podczas lekcji dwukrotnej zmiany pozycji uczniów, możliwej zresztą tylko przy stolikach i krzesłach. Konieczne jest więc umieszczenie ekranu przy tablicy, katedrze, a epidiaskopu z przeciwnej strony klasy. Przy wyborze obrazów do wyświetlania, poza ich wartością rzeczową i artystyczną, należy brać pod uwagę ich wykonanie techniczne. Najlepiej nadają się do epidiaskopu obrazy o plamach i linjach zdecydowanych, jak również i obrazy barwne.

Film.

Ze względu na znaczne koszta, połączone z nabyciem aparatu filmowego w szkole, jak również ze względu na nieprzystosowanie repertuaru filmowego do potrzeb szkolnych, znaczną cenę wynajmu tych filmów, które nadają się dla młodzieży, rola filmu w nauczaniu języków obcych na terenie szkoły jest dotąd znikoma. Stwierdzić jednak należy, że w warunkach korzystniejszych film byłby środkiem pierwszorzędnej wartości w nauczaniu języka obcego, jako rzeczywisty obraz obcego środowiska, zwłaszcza zaś filmy dźwiękowe, które wprowadzają

akustycznie i optycznie w rzeczywisty obcy świat. W obecnym stanie produkcji filmowej, o ile istnieje aparat filmowy w danej szkole, nauczyciel języków obcych może go od czasu do czasu wykorzystać, jak również organizować, w mniejszych ośrodkach na prowincji, w porozumieniu z dyrekcją miejscowego kina, specjalne przedstawienia dla młodzieży, sprowadzając odpowiednie filmy z biur filmowych jak: Instytut filmowy przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa (filmy wyłącznie krajoznawcze); Warszawska Spółka kinematograficzna Depkin, Polonia-film (podróże, dramaty, komedje).

TABLICE ŚCIENNE

do nauki języków obcych.

Cena

1. *Tablice Offmańskiej.* Warszawa. Pomoc Szkolna. Krakowskie Przedmieście 38. Rozmiar 68×49 cm. Na kartonie . . . . à zł 3.50

   a) Ślepy dziadek; b) Przyznanie się do winy; c) Skąpstwo ukarane; d) Dobra córka; e) Kochaj zwierzęta; f) Roztargniony Jaś.

   Powyższe tablice ilustrują w kilku obrazkach pewną treść anegdotyczną (t. zw. kinetyczne obrazy) i są wydane do nauki języka polskiego w szkołach powszechnych. Mogą być z pożytkiem stosowane w nauczaniu języków obcych, gdyż posiadają charakter neutralny, — pod warunkiem, że napis polski będzie zaklejony.

2. *Cztery pory roku.* Warszawa. Polska Składnica Pomocy Szkolnych, Nowy Świat 33. Rozmiar 62×83 cm. Na kartonie . . . . à zł 7.50

   Tablice estetycznie wykonane, uwzględniające charakter wsi polskiej. Ze względu jednak na brak odpowiednich, estetycznie wykonanych tablic, wydanych dla nauki jęz. obcych, mogą być stosowane przez neofilologa w klasach niższych.

3. *Tablice „Polska Współczesna".* Sawickiego. Kraków, Księgarnia Orbis. Rozmiar 50×69 cm. Na kartonie à zł 4.—

   Nr. 5. Z Kopalni soli w Wieliczce. Nr. 14. Z Zagłębia. Nr. 16. Warszawa. Nr. 18. Z wybrzeża Bałtyku.

Cena

Są to tablice krajoznawcze polskie, lecz mogą być wykorzystane dla nauki jęz. obcych, bądź to jako punkt wyjścia od środowiska polskiego do obcego, bądź to jako neutralny obraz (Z Zagłębi, Z wybrzeża Bałtyku) nie posiadający cech specyficznie polskich, przedstawiający pewien typ krajobrazu.

JĘZYK NIEMIECKI.

Tablice ścienne Meinholda (barwne). Lehrmittelverlag C. C. Meinhold u. Söhne. Dresden. Zinzendorfstr. 29/31. Przedstawicielstwo w Polsce: Firma „Pomoc Szkolna", Warszawa, Krak. Przedmieście 38.

Meinholds Bilder für den Auschauungsunterricht. Neue Sammlung. Rozmiar 60×85 cm (niepodklejone). à Mk. 4.30
Nr. 19. Zagroda wiejska. (Herbst: Bauernhof).
Nr. 24. Pasterka. (Winter: Christmette).

Tablice ścienne wiedeńskie (barwne). Deutscher Verlag für Jugend und Volk. Wien I. Burgring 9. „Künstlerische Wandbilder". Rozmiar 65×90 cm (niepodklejone) . . . . à Mk. 3.60

Serja: Bajki. (Märchen):
Nr. 1. Hänsel und Gretel. (F. Wacik).
„ 2. Aschenbrödel. (E. Schütz).
„ 3. Schneewittchen (E. Schütz).
„ 4. Der gestiefelte Kater. (E. Schütz).
„ 5. Der Riese und der Schneider. (E. Kutzer).
„ 6. Dornröschen. (K. F. Bell).
„ 7. Die sieben Raben. (E. Kutzer).
„ 8. Der Froschkönig. (E. Schütz).
„ 9. Rotkäppchen. (F. Wacik).
„ 10. Die Bremer Stadtmusikanten. (F. Wacik).

Serja: Tablice krajoznawcze. (Geographische Bilder).
Nr. 1. Lunzer See. (H. Pinggera).

Serja: Tablice historyczne. (Historische Bilder).
Nr. 1. Burg Lichtenstein. (W. Dachauer).

Tablice ścienne Lehmanna do nauki o kulturze (barwne). F. E. Wachsmuth. Schulbilderverlag-Kunstverlag. Leipzig, Kreuzstrasse 3. „Kulturgeschichtliche Bilder". (Herausgeber A. Lehmann), (niepodklejone), rozmiar 88×66 cm . . . . à Mk. 3.—

Cena

I. Abt. Nr. 2. Ritterburg. (13. Jahrh.).
,, 6. Belagerung vor Erfindung des Schiesspulvers. (14. Jahrh.).
,, 10. Bauern und Landsknechte. (16. Jahrh.).
,, 22. Im Hafen einer Hansastadt. (15. Jahrh.).
,, 28. Meistersinger. (Singschule im Anfang des 16. Jahrh.).

Uwaga: Wyżej wymienione tablice (5) wymienione są w Poradniku Historji.

FOTOGRAFJE ŚCIENNE.

JĘZYK FRANCUSKI.

1. *Notre Dame;* 2. *Łuk triumfalny;* 3. *Wersal II.* à zł 10.—

Na kartonie z płócienną lamówką, rozmiar 48×62 cm. Wydawnictwo St. Szalay, Warszawa, Mazowiecka 7, m. 21.

MATERJAŁ ILUSTRACYJNY DO EPIDJASKOPU.

JĘZYK FRANCUSKI.

Cartes postales pour l'Enseignement. Messageries Hachette. 111, rue Réaumur, Paris (2-e). Accompagnées de notices.

1. *Cours primaires et cours élémentaires.*

Le couloir de la Saône et du Rhône, 16 cartes. Série	Fr.	3.50
Le Bassin Parisien (Est et Centre) 23 cartes. Série	„	3.50
Le Bassin Parisien (Sud et Ouest). 19 cartes. Série	„	3.50
Les Marches de l'Ouest. 16 cartes. Série	„	3.50
Le Massif Central: Géographie humaine. 18 cartes. Série	„	3.50
Le Plateau Lorrain et l'Ardenne. 20 cartes. Série	„	3.50
Le Bassin Aquitain. 16 cartes. Série	„	3.50
Le Languedoc et la Provence Rhodanienne. 16 cartes. Série	„	3.50
La Provence et la Corse. 18 cartes. Série	„	3.50
La Région du Nord. 14 cartes. Série	„	2.75

Cena

2. *Cours secondaires et Cours primaires supérieures.*

L'Est du Massif Central. 29 cartes. Série	Fr.	5.40
La Région du Nord. 26 cartes. Série	„	5.40
Le Sud du Massif Central. 22 cartes. Série	„	7.00
L'Ouest du Massif Central. 36 cartes. Série	„	7.—
Le Massif Vosgien. 32 cartes. Série	„	7.—
Le Jura. 36 cartes. Série	„	7.—
Les Alpes (Géographie humaine). 39 cartes. Série	„	7.—
Les Pyrenées Françaises. 39 cartes. Série	„	7.—
L'Alsace. 32 cartes. Série	„	7.—
Les Alpes (Géographie physique). 31 cartes. Série	„	7.—
Le Couloir de la Saône et du Rhône. 41 cartes. Série	„	8.—
La Bretagne. 45 cartes. Série	„	8.—
Les Marches de l'Ouest. 43 cartes. Série	„	8.—
Le Bassin Aquitain. 42 cartes. Série	„	8.—
Le Bassin Parisien (Sud). 36 cartes. Série	„	7.—
Le Bassin Parisien (Est et Centre). 40 cartes. Série	„	7.—
Le Bassin Parisien (Nord et Ouest). 40 cartes. Série	„	7.—
L'Intérieur du Massif Central. 43 cartes. Série	„	8.—
Le Plateau Lorrain et l'Ardenne. 41 cartes. Série	„	8.—
Le Languedoc et la Provence Rhodanienne. 46 cartes. Série	„	8.—
La Provence et la Corse. 46 cartes. Série	„	8.—

3. *Séries diverses.*

Le Tonkin. 17 cartes. Série	„	2.—
Les ruines de Carthage (hélios). 20 cartes. Série	„	6.—
Singapour. 20 cartes. Série	„	3.—
Les cathédrales de France. 20 cartes. Série	„	2.50
La Gaule ancienne. 12 cartes. Série	„	1.75
Les Châteaux de la Loire. 20 cartes. Série	„	3.—
Constantine. 10 cartes. Série	„	1.25
Maroc. 20 cartes. Série	„	1.75
Oran. 10 cartes. Série	„	1.25
Alger. 10 cartes. Série	„	1.25
Le Petit Chaperon Rouge. 12 cartes (couleurs)	„	1.75
Le Rat de Ville et de le Rat des Champs. 10 cartes (couleurs)	„	1.75
La Laitière et le Pot au Lait. 10 cartes (couleurs)	„	1.75
Fables de La Fontaine. 10 cartes (couleurs)	„	4.—

Cartes postales en héliogravure. Yvon. Paris (10⁰) 15, rue Martel. Cena 100 sztuk . . . . Fr. 15.—

Hurtownia „Yvon" przyjmuje dla użytku szkół w Polsce zamówienia od 100 sztuk począwszy, w cenie hurtowej 15 fr. za 100 z doliczeniem kosztów przesyłki. Zamawiać i nabywać można widokówki wyłącznie kompletami, wymienionemi w poniższym spisie.

	sztuk
Paris	300
Paris (féeries nocturnes)	18

Chantilly	30
Compiègne	30
Fontainebleau	60
Malmaison	20
Pierrefonds	20
Saint Germain en Laye	20
Versailles	126

Aix-en-Provence	20
Albi	20
Alpes	20
Angers	40
Annecy	40
Arcachon	65
Arles	20
Avignon	40
Basque (Pays)	20
Batz	10
Bayonne	1
Biarritz	0
Bordeaux	20
Boulogne-Sur-Mer	20
Bourges	20
Bréhat	6
Brest	12
Bretagne	30
Brou (église de Bourg)	20
Corse	132
Carcassonne	22
Chamonix	20
Chartres	20
Châteaux de la Loire	154
Côte d'Azur	425
Deauville	19
Dijon	20
Dinan	20
Dinard	20
Douarnenez	12
Evian-les-Bains	40

	sztuk
Gavarnie (Cirque)	12
Gorges du Tarn	45
Hendaye	12
Huelgoat	12
Landes de Gascogne	50
Le Rochelle	21
Le Havre, Ste Adresse	20
Le Puy	20
Les Baux	20
Les Martigues	10
Limousin	30
Lourdes	30
Lyon	25
Marseille	54
Metz	20
Mont-Blanc (Massif)	40
Mont-Dore	20
Montpellier	20
Mont Saint-Michel	43
Nancy	20
Nantes	20
Nimes	20
Normandie	50
Orange	12
Orléans	20
Paimpol	8
Pau	19
Perros-Guirec	12
Pointe du Raz	20
Pont-Aven	12
Provence	50
Pyrénées	100
Quimper	12
Rocamadour	20
Reims	20
Rouen	36
Saint-Jean de Luz	20
Saint-Malo	20
Saint-Pol-de-Léon	12
Strasbourg	20
Tours	12
Tréguier	12
Trouville	21
Toulouse	20
Vichy	40
Verdun (Ville)	20
Verdun (Ch. de Bataille)	20

Cena

JĘZYK NIEMIECKI.

F. A. Ackermanns Kunstverlag. München 13, Barerstr. 42.
Ackermanns farbige Kunstkarten. Rozmiar 10,5×14,8 cm . . . . . à Mk. 0.15
100 kart. . . . . . Mk. 14.—

Serja 605. *Paul Hey-Grimms-Märchen I.:* Nr. 6041 — Hänsel und Gretel. 6042 — Rotkäppchen; 6043 — Aschenputtel; 6044 — Schneewittchen; 6045 — Hans im Glück; 6046 — Der Fischer und seine Frau; 6047 — Brüderchen und Schwesterchen; 6048 — Tischlein deck dich; 6049 — Die Wichtelmänner; 6050 — Die Bremer Stadtmusikanten; 6051 — Die drei Männlein im Walde; 6052 — Marienkind.

Serja 606. Paul Hey: *Grimms Märchen II.:* Nr. 6053 — Hänsel und Gretel II.; 6054 — Das tapfere Schneiderlein; 6055 — Dornröschen; 6056 — Die drei Männlein im Walde II.; 6057 — Die sieben Schwaben; 6058 — Der Hase und der Igel; 6059—6060 — Der Froschkönig; 6061 — Die Gänsemagd; 6062 — Schneewittchen II.; 6063 — Schneeweisschen und Rosenrot; 6064 — Die Sterntaler.

Serja 635. Paul Hey: *Winterszeit:* Nr. 6261 — Kreuz am Abend; 6262 — Winternacht im Städtchen; 6263 — Schlittenfahrt; 6264 — Wintersonne; 6265 — Blick ins Tal; 6266 — Wildfütterung.

Serja 678. Paul Hey: *Frühlingszeit II.:* Nr. 65090 — Der Schäfer; 65100 — Frühlingsblumen; 65110 — Die Kapelle; 65120 — Frühlingssonne; 65130 — Das Bächlein; 65140 — Frühlingsreigen.

Serja 683. Paul Hey: *Sommerszeit:* Nr. 6551 — Im Schatten; 6552 P — Wandern; 6553 — Bei der Kapelle; 6554 — Am See; 6555 — Blick ins Land; 6556 — Erntezeit.

Serja 671. Paul Hey: *Sonniger Herbst:* Nr. 6449 — Die alte Eiche; 6450 — Herbstnachmittag; 6451 — Vor dem Hause; 6452 — Herbstsonne; 6453 — Herbst im Walde; 6454 — Beim Kaffee.

Serja 608. P a u l H e y: *Unser täglich Brot:* Nr. 6071 — Pflügen; 6072 — Der Sämann; 6073 — Tischgebet; 6074 — Kirchgang; 6075 — Kornschnitt; 6076 — Erntewagen; 6077 — Dreschen; 6078 — Die Mühle; 6079 — Beim Bäcker; 6080 — Die milde Gabe.

Serja 624. P a u l H e y: *Alt-Weimar:* Nr. 6179 — Das Goethe-Haus; 6180 — Goethes Hausgarten; 6181 — Goethes Gartenpavillon; 6182—6183 — Goethes Gartenhaus; 6184 — Das Schillerhaus; 6185 — Hof im Wittums-Palais; 6186 — Das Haus der Fr. v. Stein; 6187 — Tiefurt; 6188 — Schloss Belveder.

Serja 135. *Grosse Männer:* Nr. 7035 — Schiller (Graff); 2934 — Goethe (Stieler); 1652 — Mozart (Tischbein); 1654 — Beethoven (Stieler); 1655 — Wagner (Herrmann).

Serja *Verschiedene Einzelkarten:* Nr. 7024 — Stieler — Goethe-Kopf; 7020 — Tischbein — Goethe in der Campagne; 14466 — Tischbein — Goethes Kopf.

Serja 291. *Dresdner Galerie:* Nr. 3131 — Dürer A. — Christus am Kreuz.

Serja 299. A. D ü r e r. *Zeichnungen:* Nr. 3104 — Das Heilandskind; 3105 — Der Reiter; 3106 — Das grosse Rasenstück; 3107 — Akelei; 3108 — Tote Blaurake; 3109 — Hirschkäfer; 3110 — Veilchensträusschen; 3111 — Schöllkraut; 3112 — Maria mit vielen Tieren; 3113 — Amor als Honigdieb; 3114 — Das kleine Rasenstück; 3115 — Betende Hände.

Serja 301. A. D ü r e r. *Gemälde:* Nr. 3128 — Selbstbildnis (München); 3129 — Selbstbildnis (Madrid); 3130 — Junge Frau; 3131 — Christus am Kreuz; 3132 — St. Georg; 3133 — St. Eustachius; 3134 — Madonna mit dem Zeisig; 3135 — Madonna mit Birne; 3136 — Hieronymus Holzschuher; 3137 — Die vier Evangelisten; 3138 — Johannes und Petrus; 3139 — Paulus und Markus.

Serja 290. L. R i c h t e r. *Gemälde:* Nr. 2989 — Brautzug; 2990 — Junilandschaft; 2991 — Abendlandschaft; 2992 — Überfahrt am Schreckenstein; 2993 — Mein Nest ist das best; 2994 — Auf dem Berge.

Serja 213. M. v. S c h w i n d. *Gemälde:* Nr. 2166 — Die Hochzeitsreise; 2167 — König Krokus u. die Waldnixe; 2168 — Wieland der Schmied; 2169 — Elfentanz; 2170 — Einsiedler, Rosse tränkend; 2171 — Einsiedler in Felsengrotte; 2172 — Rast auf der Wanderschaft; 2173 — Nixen mit Hirsch; 2174 — Rübezahl; 2175 — Erlkönig; 2176 — Waldkapelle; 2177 — Morgenstunde.

Serja 288. K. S p i t z w e g. *Gemälde III:* Nr. 2965 — Ständchen; 2967 — Ein Hypochonder; 2971 — Der arme Poet; 2972 — Im Dachstübchen; 2975 — Der Kaktusfreund.

Serja 289. K. S p i t z w e g. *Gemälde IV:* Nr. 2977 — Der Briefbote; 2978 — Liebespost; 2981 — Der Bücherwurm; 2988 — Waldkapelle.

Serja 293. K. S p i t z w e g. *Gemälde V:* Nr. 3035 — Der Sterngucker.

Serja 294. K. S p i t z w e g. *Gemälde VI:* Nr. 3040 — Forellenfischer.

Serja 295. K. S p i t z w e g. *Gemälde VII:* Nr. 3060 — Der Nachtwächter.

Serja 272. A. F e u e r b a c h. *Gemälde:* Nr. 2822 — Pietà; 2826 — Iphigenie.

Serja 312. A. B ö c k l i n. *Gemälde I:* Nr. 3281 — Der Eremit; 3282 — Herbstgedanken; 3283 — Das Schweigen im Walde.

Serja 313. A. B ö c k l i n. *Gemälde II:* Nr. 3288 — Villa am Meer; 3290 — Insel der Toten; 3292 — Heiliger Hain.

Epibildreihen. Wydawnictwo „Das Episkop“. Frankh'sche Verlagshandlung. Stuttgart (Pfizerstr. 5—7). Serja (około 16 kart i tekst objaśniający) . . . . à Mk. 2.50

Serja: *Deutschlands Entwicklung.* Kart 16 (mapy). I. 1) Germanien in der Römerzeit. 2) Die Völkerwanderung. 3) Frankenreich, erste Anfänge. 4) Das Reich Karls des Grossen. 5) Teilung des Frankenreichs zu Mersen. 6) Deutschlands Stämme. 7) Das Erstarken der Kaisermacht. 8) Das Heilige Römische Reich Deutscher Nation. II. 1) Die Anfänge von Habsburg und Hohenzollern. 2) Die Gegnerschaft Österreich-Preussen. 3) En-

de des alten Deutschen Reiches. 4) Der deutsche Bund. 5) Der Norddeutsche Bund. 6) Das neue Deutsche Reich. 7) Folgen des Versailles Vertrages. 8) Deutsch Österreich und deutsche Minderheiten. Tekst: A. Meier. „Deutschlands Entwicklung von einst und jetzt". Str. 16.

Serja: *Aus Deutschlands Geschichte I.*

I. Kart 8: 1 mapa, 7 ilustracyj. Tekst A. Meiera. Str. 8.

I. 1) *Römer und Germanen:* 1) Der Grenzwall. 2) Pfahlgraben und Teufelsmauer. 3) Römischer Legionär. 4) Germanischer Krieger. 5) Germanische Hofstadt. 6) Haus im römischen Lagerdorf. 7) Heizung und Beleuchtung im römischen Haus. 8) Römische Tonwaren.

II. Kart 8: ilustracje według sztychów Jacques Callot „Les misères et les malheurs de la guerre". Tekst. Str. 8.

Soldatenleben im 30jährigen Krieg: 1) Die Trommel ruft. 2) Die Schlacht. 3) Marodeure. 4) Plünderung eines Dorfes. 5) Überfall auf der Strasse. 6) Das Rad. 7) Im Hospital. 8) Rache der Bauern.

Serja: *Deutschland in der Statistik I.*

I. *Die deutsche Landwirtschaft:* Kart 8, tekst E. Löcherbacha, str. 8. (1931). 1) Die Benutzung des Bodens im Deutschen Reich. 2) Grösse und Ertrag der landwirtschaftlichen Anbaufläche. 3) Verteilung des Ackerlandes im Deutschen Reich. 4) Grösse der landwirtschaftlichen Betriebe. 5) Die deutschen Hektarverträge. 6) Maschinen in der Landwirtschaft. 7) Maschinen in den verschiedenen Grössenklassen der Landwirtschaft. 8) Ernteertrag Deutschlands und der Welt.

II. *Deutschlands Wirtschaft:* Kart 8, tekstu str. 8. 1) Deutschland wird Industriestaat. 2) Die Verteilung der Berufe in Deutschland. 3) Die Nahrungsmittelversorgung Deutschlands. 4) Deutschlands Einfuhr und Ausfuhr. 5) Deutschlands wichtigste Kunden. 6) Deutschlands wichtigste Lieferanten. 7) Die Handelsbilanz. 8) Die Handelsbilanzen der vier wichtigsten Handelsmächte der Welt.

Serja: *Bürgerkunde I.* Kart 12, tekst A. Meiera, str. 12.

Aufbau des Reiches: 1) Reich und Länder. 2) Der Reichstag. 3) Der Reichspräsident. 4) Die Reichsregierung. 5) Der Reichsrat. 6) Die Reichsgesetzgebung. 5) Das Volksbegehren. 8) Der Volksentscheid.

Reichstagswahl: 1) Der Wahlkampf. 2) Amtlicher Stimmzettel. 3) Wahltag. 4) Reichstagssitzung.

PRZEZROCZA.

1. Firma „Nasz Sklep —Urania", S. A. Warszawa, Sienna 39.

Krajoznawcze: a) Londyn — 21 przezroczy,
b) Paryż — 32 przezroczy,
c) Wiedeń — 10 przezroczy.

Historyczne: a) Rewolucja francuska — 29 przezroczy,
b) Napoleon — 35 przezroczy.

Z Historji Sztuki: Według Katalogu Przezroczy, wydanego przez „Uranię" p. t. „Historja sztuki".

Bajki i legendy: Według Katalogu p. t. „Bajki i legendy", wydanego przez „Uranię".

Cena przezroczy szarych	zł	1.35
przezroczy kolorowych	zł	2.—
Za wypożyczenie na dobę szarych	„	0.03
kolorowych	„	0.05

2. Wytwórnia i Wypożyczalnia Przezroczy, dawn. St. Szaley, Warszawa, Marszałkowska 99. (Nowe katalogi w przygotowaniu).

TABLICE FONETYCZNE.

JĘZYK ANGIELSKI.

Cena

Sound Charts, by Friedrich Rausch and Daniel Jones. London. Dent and Sons, Ltd. 9 tabl. 3/6

Są to tablice do nauki samogłosek, ilustrujące układ ust w formie fotografij (en face i w profilu), narządy mowy w przekroju. Transkrypcja Intern. Phonetic Association.

Cena

JĘZYK FRANCUSKI.

Tablice fonetyczne, opracowane przez K. Mellerowicz. Skład główny, Warszawa, Książnica-Atlas à zł 4.—

I tablica: dźwięki *i, u (ü)*
II tablica: dźwięki *e (ai, ei), eu (ö)*

Są to cztery fotografje (po dwie na tablicę), ilustrujące układ ust przy wymowie powyższych dźwięków, przedstawionych literami ortografji zwykłej w transkrypcji, zaopatrzone w odpowiednie przykłady. Do każdej tablicy dołączony jest komentarz dla nauczyciela, w którym znajdzie zwięzłe wskazówki metodyczne i wyjaśnienia z fonetyki dla właściwego interpretowania tablic i stosowania ich w pracy szkolnej.

JĘZYK NIEMIECKI.

Rausch Friedrich. Lauttafeln für den deutschen und fremdsprachlichen Unterricht nach den Grundsätzen der Lautlehre. Handausgabe. 27 Abbildungen mit der Beschreibung der Mundstellungen und vielen Übungsbeispielen. N. G. Elwertsche Verlagsbuchhandlung. Marburg. 1927. Wyd. 4 . . . . Mk. 3.—

Tablica głosek niemieckich. System Benniego. Nakład Tow. Akc. Nasz Sklep „Uranja" w Warszawie zł 10.—

Tablica ta ułożona jest analogicznie do „Tablicy głosek języka polskiego". Objaśnienia zawiera artykuł Benniego „Tablice fonetyczne przy nauce języka polskiego i obcych" (Nauka i Szkoła t. I. 1924. Str. 33—41 i t. II. 1925. Str. 112).

MAPY.

JĘZYK ANGIELSKI.

Romer E. *Wyspy Brytyjskie.* 1:1.000.000. Książnica-Atlas. Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze. Lwów—Warszawa. Na płótnie . . . zł 36.—

JĘZYK FRANCUSKI.

Romer E. *Francja.* 1:1.000.000. Książnica-Atlas. Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze. Lwów—Warszawa. Na płótnie . . . . zł 36.—

Cena

Vidal-Lablache. *France-Provinces 1789.* Paris. A. Colin. 103, Bd. St. Michel. Na płótnie . . . Fr. 37.50

JĘZYK NIEMIECKI.

Romer E. *Deutschland und die Nachbarländer.* 1:1.000.000. Książnica-Atlas. Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze. Lwów—Warszawa. Na płótnie . . . . zł 40.—

GRAMOFON W NAUCZANIU JĘZYKÓW OBCYCH NOWOŻYTNYCH.

W nowoczesnem szkolnictwie staje obok nauczyciela gramofon jako cenny pomocnik i sprzymierzeniec. Używanie gramofonu przy nauce języka obcego jest naogół wielce pożądane, a nawet dla osiągnięcia pewnych poszczególnych celów — niezbędne. Nie znaczy to, iżby bez gramofonu nie można było skutecznie i z pożytkiem pracować: wszelkie pomoce naukowe uważać należy za uzupełnienie, wielostronne poparcie wysiłku nauczyciela. Umiejętne i właściwe używanie pomocy szkolnych, szczególnie tych, których wprowadzenie do nauczania jest stosunkowo niedawne, a co zatem idzie nie zdołały się jeszcze ustalić w związku z niemi, na praktyce oparte, ustalone metody pracy, wymaga od nauczyciela maximum indywidualnej inicjatywy, pomysłowości, twórczości nawet.

Uwagi powyższe stosują się w szczególności do używania w nauce języka obcego gramofonu, który do dzisiejszego dnia traktowany był raczej jako czynnik rozrywkowy, środek do pobudzenia zainteresowania uczniów, stosowany sporadycznie i nieczęsto.

Ta drugorzędna rola płyty była dotychczas spowodowana, poza trudnościami natury finansowej, po pierwsze: brakiem płyt, ściśle dostosowanych do systematycznego kursu języków obcych w szkole polskiej; po drugie: pewnemi technicznemi brakami istniejących płyt, które czasami, miast wywołać oczekiwane wrażenie estetyczne i nastrój pożądany, pobudzają do uśmiechu lub ostrej krytyki. Tem niemniej stwierdzić należy, że mimo pewnych niedociągnięć, istniejące dziś gramofony i płyty z po-

żytkiem używane być mogą w naszej szkole, pod warunkiem, iż dobór płyt będzie starannie dokonany, zaś metody pracy gruntownie i systematycznie przemyślane i przeprowadzane.

Gramofon oddaje nieocenione usługi nauczycielowi samemu: jest sprawdzianem jego własnej wymowy, pomaga utrzymać ją na właściwym poziomie, gdyż stanowi skuteczną przeciwwagę dla wpływów złej wymowy, z którą nauczyciel obcych języków stale styka się w pracy szkolnej. W tej roli gramofon jest doradcą nauczyciela, a systematycznie przez niego przeprowadzane ćwiczenia fonetyczne samnasam z przyrządem, coś w rodzaju pięciopalcówek pianisty, wpływają wybitnie na podniesienie jego fonetycznej sprawności, tam zwłaszcza, gdzie neofilolog nie ma sposobności stykać się częściej z cudzoziemcem lub obcem środowiskiem.

Wobec uczniów gramofon gra rolę cudzoziemca, przyzwyczaja do wymowy osób trzecich, zdarza się bowiem, że młodzież rozumie dostatecznie swego nauczyciela, lecz staje bezradna wobec kogoś obcego, kto do niej w obcym języku przemawia, zwłaszcza jeśli osobą tą jest Francuz, Anglik czy Niemiec, którego akcent, przyśpiew zdaniowy, intonacja są odmienne od wymowy nauczyciela — Polaka.

Nauczyć dobrej wymowy o wiele łatwiej na płytach również i dlatego, że gramofon może dowolną ilość razy powtórzyć i d e n t y c z n i e jedną i tę samą frazę, aż dzieci pochwycą ją w zupełności, co jest nie do pomyślenia w mowie żywej.

Płyta oddaje ogromne usługi przy ćwiczeniach dykcji ekspresywnej. Różnica między dykcją angielską, niemiecką czy francuską a polską jest tak znaczna, że bez poparcia „autorytetu" płyty nagranej przez cudzoziemca, nauczyciel nie zdoła sam w dostatecznej mierze uczniom tego zilustrować. Młodzież, słysząc obcą intonację, przyzwyczaja się do świadomego, śmiałego, zupełnie odrębnego niż w polskim sposobu mówienia; ćwiczenia takie, przeprowadzane wślad za płytą, pozbawiają klasę owego fałszywego skrępowania i zawstydzenia, które tamują wszelkie wysiłki nauczyciela: uczniowie z gramofonem „śpiewają" obce zdanie, tak jak się śpiewa piosenki.

Płyta może spełnić w nauczaniu języków obcych podwójną rolę:

1. daje wzór normalnej wymowy, którą uczeń uczy się rozumieć i naśladować;

2. odtwarza utwór artystycznie piękny, a więc tekst literacki, utwór muzyczny i t. p., przeznaczony nie do naśladowania, lecz do estetycznego przeżywania.

W pierwszym wypadku, będą to rozmowy z życia codziennego, deklamacja czy piosenka w interpretacji i intonacji dostępnej dla młodzieży. Do tej grupy należą np. płyty Linguaphone (kurs podstawowy; recytacje utworów literackich, piosenki); dalej płyty, dziś już bardzo liczne w Anglji i Niemczech, nagrane ściśle według podręcznika szkolnego, a które u nas są dopiero w fazie realizacji.

Systematyczne stosowanie, lekcja za lekcją, Kursu Linguaphone i podobnych jest w szkole wykluczone, zważywszy, że kurs tego rodzaju był nagrany z myślą o samoukach dorosłych, że trudności językowe i gramatyczne nie są dostatecznie stopniowane i szeregowane z punktu widzenia psychologji młodocianego słuchacza, co jest warunkiem dobrych postępów w nauczaniu szkolnem. To też, mimo pozornej łatwości tekstów, przynajmniej w kilku pierwszych lekcjach, stosować możemy dopiero kurs z pożytkiem w 3-im roku nauczania i prowadzić go jeszcze przez 4-ty, a może i część 5-go roku, w rozmiarach dwóch, conajwyżej trzech godzin na miesiąc. Na tym stopniu tekst nie powinien w zasadzie zawierać, poza nielicznemi wyjątkami, trudności językowych jak: nieznane zwroty, nowy zakres słów, na tematy uprzednio nieomówione, gdyż na lekcji z płytą cała uwaga klasy powinna skupić się na wymowie. Tekst jest w ogólności zrozumiały, gdyż podobne tematy były omawiane w ciągu lat poprzednich, w ciągu danego roku szkolnego, lub nawet na ostatnich lekcjach. Przed puszczeniem płyty nauczyciel drogą konwersacji z całą klasą wprowadza w dany temat, w zakres danego słownictwa (rodzina, wakacje na wsi i t. p.). Poczem, przy książkach zamkniętych, uczniowie słuchają gramofonu po raz pierwszy: wrażenie jest czysto słuchowe, uwaga nastawiona jest w jednym kierunku. Ażeby uniknąć chaosu nowych wrażeń, wskazanem jest nie puszczać całej płyty do końca, lecz podzielić tekst na fragmenty tworzące pewną logiczną całość, zaś po każdym urywku czynić krótką przerwę, co da możność stwierdzenia czy słuchacze podążają za tekstem.

Po owej wstępnej „audition silencieuse", uczniowie otwierają książki i w cichem czytaniu śledzą wymowę płyty, po raz drugi czy trzeci puszczonej w ruch. Rzecz prosta, że podręcznik

jest bardzo pożądany: na każdej ławcę powinien być egzemplarz, lub też maszynowy odpis tekstu omawianego; podręczniki te czy odpisy są własnością szkoły, nie uczniów, zarówno jak i obrazy ścienne ilustrujące kurs.

Można już w tym etapie postawić jakieś zagadnienie fonetyczne, naprz. długość czy krótkość zgłosek, ew. głosek, samogłoski otwartej i ścieśnionej, spółgłoski dźwięcznej i bezdźwięcznej i t. p. z poleceniem wypisywania, w przerwach audycji, szeregami na tablicy wyrazów o powyższych cechach (np. fils — fille; schlagen — schaffen i t. p.). Wystrzegać się należy poruszania na jednej lekcji kilku problemów tego rodzaju, jak również poświęcania im zbyt wiele czasu. Również i teraz dysk należałoby puszczać z przerwami, aby umożliwić zastanawianie się nad zjawiskami.

W ostatnim etapie lekcji z gramofonem ćwiczyć należy czytanie, dykcję ekspresywną i melodję zdania. Klasa półgłosem powtarza za gramofonem, poczem, ciekawsze pod względem intonacyjnym ustępy powtarza samodzielnie i ćwiczy.

Oczywiście, że wyżej omówiony schemat lekcji jest jednym z wielu sposobów stosowania gramofonu; błędem metodycznym i wychowawczym byłoby uczyć według stałego szablonu. Pamiętać należy, że celem lekcji z gramofonem jest wyrobienie intuicji słuchowej i muzykalności, inicjatywy samodzielnej w odkrywaniu charakterystycznych dla danego języka zjawisk fonetycznych, w uświadamianiu różnic między mową ojczystą a obcą. Zważywszy konieczność samodzielnego wysiłku, nie należałoby podawać uczniom żadnej teorji fonetycznej a priori, ani samemu wyciągać wniosków, natomiast pobudzać w uczniach zmysł obserwacji i refleksję, unikając znużenia i nudy.

Lekcję z gramofonem, mimo iż na niej może nie być grany czy śpiewany żaden utwór muzyczny, nazwaćby można godziną umuzykalnienia.

Poza umówionem wyżej systematycznem ćwiczeniem sprawności fonetycznej, wnosi gramofon do szkoły niezaprzeczone walory estetyczne, w szczególności tam, gdzie młodzież nie ma sposobności usłyszenia ze sceny lub estrady koncertowej pięknej recytacji, szlachetnie wykonanego utworu muzycznego. Poznanie utworów literackich i muzycznych w artystycznej interpretacji ma cechy żywego, bezpośredniego doświadczenia, które pozwala głębiej wniknąć w wartości kulturalne obcego narodu, zbliża uczuciowo dany utwór do słuchacza, lub uprzystępnia jego rozumienie. Twórczość muzyczna, w swych najcharakterystyczniejszych przejawach i najcelniejszych utworach, obok sztuk plastycznych, zilustruje dorobek kulturalny i psychikę danego narodu.

Słuchanie pięknego utworu jest swoistem przeżyciem, dającem nieraz niezapomniane wrażenia, których zbytnią analizą nie należy niweczyć. Piękna płyta recytacyjna nie służy za wzór do naśladowania, nie powinna służyć za materjał do ćwiczeń fonetycznych. Natomiast przy jej słuchaniu młodzież uświadomi sobie, dzięki właściwej interpretacji, istotę frazy fonetycznej, logiczne jednostki w budowie utworu, zwróci uwagę na melodję zdania, na stany psychiczne objawiające się w danej intonacji, kształci się, jednem słowem, w rozumieniu piękna żywego słowa.

GRAMOFONY.

	Cena
Firma Rudzki — Warszawa, Marszałkowska 87 i 146.	
1. walizkowy, membrana „Orpheon"	zł 425.—
2. szafkowy „ „	„ 250.—
Firma „Muzyka" — Warszawa, Nowy Świat 91.	
1. walizkowy, membrana „Paillard" lub „Lordophon", typ G. G. S.	zł 220.—
2. szafkowy (dąb), typ G. S. A., membrana „Paillard" lub Lord.	zł 225.—
Firma „Musica" — Bydgoszcz, Gdańska 27.	
1. szafkowy (dąb), membrana „Paillard"	„ 190.—
Firma Linguaphone-Institute — Warszawa, Kredytowa 4.	
1. walizkowy, membrana „Paillard" (dla nabywców płyt „Linguaphone")	zł 240.—

PŁYTY.

JĘZYK ANGIELSKI.

1. Kurs podstawowy „Linguaphone" 15 płyt — 30 lekcyj (z jednym podręcznikiem)	zł 200.—
Tablice do kursu	„ 60.—
Podręczniki (bez słownika) à	„ 3.—

Cena

2. Płyty recytacyjne „Linguaphone" . . . . . . à zł 19.—
   5/6 Christ's Hospital — Ch. Lamb. Ivanhoe — Sir W. Scott.
   9/10 A Tale of Two Cities — Ch. Dickens. Pickwick Papers — Ch. Dickens.
   13/14 The World Set Free — H. G. Wells. Hills and the Sea — Hilaire Belloc.
   15/16 St. Joan — G. B. Shaw. Hamlet — Shakespeare.
   17/18 As You Like It. The Merchant of Venice — Shakespeare. Three Sonnets — Milton, Keats, Worsdworth.
   19/20 The Elegy Written in a Country Churchyard — Th. Gray. Childe Harold's Pilgrimage — Lord Byron.
3. Pieśni angielskie — „Linguaphone" — 5 płyt . à zł 14.—
   Komplet w albumie (z tekstem) . . . . „ 80.—
   a) Auld Lang Syne. John Browns Body lies. Blue Bells of Scotland.
   b) Oh! No!! John! The Meeting of the Waters.
   c) Old Folks at Home. Land of Hope and Glory.
   d) Home, Sweet Home. Drink to Me only with Thine Eyes. God Save the King.
   e) A Frog He Would A — Wooing Go. Old Mother Hubbard. Dickory, Dickory, Baa — Baa, Black Sheep, Three Blind Mice. Ding Dong Bell. Hey Diddle Diddle.

JĘZYK FRANCUSKI.

1. Kurs podstawowy „Linguaphone", 30 lekcyj, 15 płyt (z jednym podręcznikiem) . . . . zł 200.—
   Tablice do kursu . . . . „ 60.—
   Podręczniki, (bez słownika) . . . . à „ 3.—
2. Płyty recytacyjne Linguaphone . . . . à zł 19.—
   No. No. 27/28 Lettre de Françoise Peyrol à son fils — Loti. Les Humanités — France.
   29/30 Le Lac — Lamartine. Oraison funèbre de Louis de Bourbon — Bossuet.
   31/32 Le Cor — Vigny. Musique au bord de la mer — Dorchain.

Cena

   33/34 Le Pélican — Musset. Le Bourgeois gentilhomme — Molière.
   35/36 Le chat, la belette et le lapin. Le chêne et le roseau. La cigale et la fourmi. Le corbeau et le renard. Le loup et l'agneau. La grenouille qui veut se faire aussi grosse que le boeuf — La Fontaine.
   39/40 Les vieux — Daudet. Les voyages à pied. — Rousseau. La calomnie — Beaumarchais.
   23/43 Une soirée perdue — Musset. La chasse à Tarascon — Daudet.
3. Pieśni francuskie Linguaphone — 5 płyt . . . . à zł 14.—
   Komplet w albumie (z tekstem) . . . . „ 80.—
   1/2 Le soldat français. La marche des rois.
   3/4 En passant par la Lorraine. Cadet Rousselle. Au clair de la lune.
   5/6 Renouveau. La belle au bois dormant.
   7/8 La Marseillaise. — Berceuse de ma chatte.
   9/10 Il pleut, il pleut, bergère. L'homme au sable.
4. Płyty recytacyjne. Institut de Phonétique. Paris (5e), 19, rue des Bernardins. Interprétation par M-me Bara de Tovar . . . . à Fr. 25.—
   Koszta przesyłki i opakowania dla 5 płyt . . . „ 30.—
   1. 4040/4041 Sonnet à Hélène. Ode à Cassandre — Ronsard. Andromaque acte III sc. 3, acte V sc. 3 — Racine.
   2. 4042/4043 Albatros, Recueillement — Baudelaire. Décembre — Verhaeren. Un petit roseau — Régnier.
   3. 4044/4045 Les Djinns — Hugo. Chanson d'automne, Un grand sommeil noir — Verlaine.
   4. 4046/4047 Le réveil de Christophe — Rolland. La Classe de M-elle Lefort — France.
   5. 4048/4049 Installation dans mon moulin, L'automne — Daudet. Bain de soleil — Colette.

Cena

5. Płyty „La voix de son maître". Paris, 18 Boulevard Hausmann . . . . à Fr. 15.—

Zawierają następujące pieśni:
Ah, vous dirai-je, maman. Frère Jacques. Au clair de la lune. Il court, il court le furet. Malbrough. Le chevalier du guet. Nous n'irons plus au bois. La bonne aventure. Le roi Dagobert. Cadet Rousselle. Il pleut bergère. Le joli tambour. J'ai du bon tabac. Sur le pont d'Avignon. Ah, mon beau château.

JĘZYK NIEMIECKI.

1. Kurs podstawowy Linguaphone. Deutscher Kursus. The Linguaphone Institute London. 15 płyt — 30 lekcyj (z jednym podręcznikiem) . . . . zł 200.—
   Podręczniki (bez słownika) . . . . à „ 3.—
2. Płyty recytacyjne „Columbia" (odbite w kraju).
   1. Goethe: Osterglocken aus „Faust". Verhaeren: Novemberwind — (A. Moissi) Nr. 11 769 . . . . zł 8.00
   2. Goethe: Erlkönig. Andersen: Die Prinzessin auf der Erbse — (A. Moissi) Nr. 16 073 . . . . . . zł 4.—
3. Płyta recytacyjna „Orpheon": (odbita w kraju). Zur Goethefeier (mit Chor und Berliner Sinfonie-Orchester) Nr. Or. 111 a/b . . . . zł 10.—
4. Arbeitsgemeinschaft zur Verwendung der Schallplatte im Unterricht. Berlin. Linkstrasse. Postschliessfach 37.

   Centrala i Poradnia Dydaktyczna pod kier. dr. E. Dracha przyjmuje zamówienia na nast. płyty:

   Serja: Deutscher Sprachklang. Schallplatten zur Förderung des deutschen Sprach-Unterrichts im Inland und Ausland:

   Płyty fonetyczne „Parlophon", 4 płyty . . . à Mk. 2.80

   E. Drach: *Deutsche Aussprachelehre*. Für den Gebrauch im Auslande.
   1. Artikulationsbasis. Leitbild der Satzbetonung. Nr. B. 37 007. Best. Nr. Gelb 1.
   2. Einzellaute und Wortbetonung. Unterscheidungen und Fehler. B. 37 008 Best. Nr. Gelb 2.

Cena

   3. Leitbild der Intonation. Einfache Intonation. B. 37 009 Best. Nr. Gelb 3.
   4. Schallform literarischer Sprache. Schallform gepflegter Rede. B. 37 010. Best. Nr. Gelb 4.

   Płyty recytacyjne wzgl. pieśni:

Hörübungen für ausländische Anfänger: 4 płyty, à Mk. 3.50
— Die Deutsche Schallplatte Germania —
1. Leichteste Prosa und Kinderverse. J. D. 5/6 Best. Nr. Blau 1.
2. Einfachste Gespräche. J. D. 7/8 Best. Nr. Blau 2.
3. Leichte Sachprosa. J. D. 9/10 Best. Nr. Blau 3.
4. Anekdoten und Kinderverse. J. D. 11/12 Best. Nr. Blau 4.

Sprechweise des Alltags. 4 płyty . . . . à Mk. 7.50
1. Am Rhein. Auf dem Lande. Best. Nr. Schwarz 101.
2. Arzt. Apotheke. Friseur. Best. Nr. Schwarz 102.
3. Schneider. Schneiderin. Putzmacherin. Best. Nr. Schwarz 103.
4. Theater. Kino. Rundfunk. Best. Nr. Schwarz 104.

Verse und Lieder. 4 płyty . . . . à Mk. 3.50
— Linguaphone Institut Berlin —
1. Lieder: Alle Vögel sind schon da. Alle Jahre wieder. J. D. 13/14 Best. Nr. Blau 5.
   Kinderverse: Wie wohl ist meinem Herzen. Vöglein, Vöglein hüte dich. Fuchs, du hast die Gans gestohlen. Alle Jahre wieder.
2. Lieder: Gute Kamerad. Fuchs, Best. Nr. Blau 6.
   Anekdoten v. Friedrich dem Grossen.
3. Lieder: Es klappert die Mühle. Mit dem Pfeil dem Bogen. Abend wird es wieder. J. D. 23/24. Best. Nr. Blau 7.
4. — Die deutsche Schallplatte Germania — J. D. 25/26. Best. Nr. Blau 8.
   Verse und Lieder: Heine: Die Lorelei. Hoffmann v. Fallersleben: Abendlied. Goethe: Gefunden. — Ich weiss nicht was soll es...

Cena

Einfache Prosa-Hörübung für Ausländer. 2 płyty . à Mk. 3.50

1. — Linguaphone Institut. Berlin. — J. D. 17/18. Best. Nr. Blau 9.

   Fabeln: Die Perlen in der Wüste. Der Star. Die drei Freunde. Was Gott tut das ist wohlgetan. Der getreue Hund.

2. — Die deutsche Schallplatte Germania — J. D. 19/20. Best. Nr. Blau 10.

   Anekdoten: Schlechter Lohn. Friedrich der Grosse und der Müller. Was Gott tut das ist wohlgetan. Ger getreue Hund.

Einfache Fabeln und Märchen.

— Audio-Vox Sprachinstitut — 15/16 Plattenseite. Best. Nr. Grün 1. . . . . Mk. 6.50

Grimm: Die Sterntaler. [Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts].

Märchenspiele. 9 płyt . . . . à Mk. 4.00

— Grammophon. Die Stimme seines Herrn —

1. Rotkäppchen I, II. Nr. 27056, 27057. Best. Nr. Rot 1, 2.
2. Schneewittchen. Nr. 27201. Best. Nr. Rot 3.
3. Der Froschkönig I, II. Nr. 27098, 27099. Best. Nr. Rot 4, 5.
4. Aschenbrödel I, II. Nr. 27052, 27053. Best. Nr. 6, 7.
5. Die Bremer Stadtmusikanten. Nr. 27054, 27505. Best. Nr. Rot 8, 9.

Gedichte und Prosa für Mittel- und Oberstufe.

1. — Audio-Vox Sprachinstitut — 11/12. Plattenseite. Best. Nr. Grün 2 . . . . Mk. 6.50

   Claudius: Abendlied. Goethe: Zauberlehrling.

2. Best. Nr. Blau 101 . . Mk. 7.50

   Heine: Grenadiere; Asra; Du bist wie eine Blume; Mein Tag war heiter. Eichendorff: Zwei Gesellen; Zerbrochene Ringlein. Uhland: Der Wirtin Töchterlein.

Cena

3. — Die deutsche Schallplatte Germania — J. D. 45/46. Best. Nr. Blau 24. . . . . . Mk. 3.50

   Goethe: Willkommen und Abschied. Mignon. Kennst du das Land (gesungen).

4. — Linguaphone Institut. Berlin. — J. D. 35/36. Best. Nr. Blau 25 . . . . Mk. 3.50

   Lenau: Seemorgen. Eichendorff: O Täler weit, o Höhen.

   Lieder: Goethe: Das Bächlein. — Wem Gott will rechte Gunst erweisen (gespr. u. ges.).

5. — Best. Nr. Blau 102. . . . Mk. 7.50

   Goethe: Grenzen der Menschheit; Heidenröslein; Mailied; Erlkönig. Heine: Lorelei. Kleist: Bach.

Schauspielszenen.

— Best. Nr. Blau 106 . . . . Mk. 7.50

1. Lessing: Nathan: Ringerzählung. Goethe: Faust I: Monolog und Osterspaziergang (E. Drach).

Anlage zum Deutschen Sprachklang:

1. — Best. Nr. Gelb. 5 Mk. 7.50

   Goethe: Egmont, Monolog. Faust: Monolog.

2. — Telefunken — (mit Orchester) Nr. E. 195. Best. Nr. Braun 7 . . . . Mk. 3.—

   Heine: Die beiden Grenadiere (Schumann). Nächtliche Heerschau (Glinka).

3. — Telefunken — (mit Orchester). Nr. E. 524. Best. Nr. Braun 6. . . . . Mk. 3.—

   Goethe: Erlkönig. Lübeck v.: Der Wanderer. (Schubert).

Dr. Bolesław Kielski.

CELE I ŚRODKI NAUCZANIA JĘZYKA OBCEGO NOWOŻYTNEGO W SZKOLE ŚREDNIEJ OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ.

I. Cele.

Cele nauczania, względnie uczenia się języków obcych żyjących, mogą być, jak wiadomo, bardzo rozmaite. Pod tym względem istnieje dość daleko posunięta specjalizacja.

W szkole średniej ogólnokształcącej, jak wynika z natury jej i nazwy, nie może być mowy o specjalizacji celów — w znaczeniu wyznaczania szkole tej jednego, wyłącznego celu nauczania, podobnie jak programu jej nauk nie ogranicza się do jednej tylko dyscypliny, ani nawet do jednej grupy dyscyplin, choć można czynić je podstawą zróżniczkowania na typy czy wydziały szkolne.

Szkoła średnia ogólnokształcąca musi dbać o wszystkie *wartościowe* cele nauczania języka obcego, a zarazem o ich odpowiednie ustosunkowanie, takie mianowicie, aby cele więcej wartościowe znalazły pełniejsze i głębsze uwzględnienie od innych.

Rozwiązanie tego zagadnienia nasuwa niewątpliwie sporo trudności zarówno w teorji, jak i w praktyce. Spotykamy się pod tym względem z dość znacznemi różnicami poglądów, a może więcej jeszcze — wykonania.

Język służy do porozumiewania się, jest jego środkiem. Możność porozumienia się z cudzoziemcami odgrywa w życiu ważną rolę, zwłaszcza w życiu tych, którzy kończą szkołę średnią ogólnokształcącą i których pole działania jest z tego tytułu obszerniejsze, niż osób kończących tylko szkołę powszechną. Opanowanie środków, umożliwiających to porozumiewanie się — to cel *praktyczno-utylitarny* nauczania obcego języka, a raczej jedno jego oblicze. Drugie oblicze urabiają potrzeby szkół

wyższych, dla których szkoła średnia ogólnokształcąca stanowi bądź co bądź podstawę przygotowania, z czego oczywiście nie wynika, aby szkoła ta miała jedynie za zadanie przygotowanie do studjów wyższych. Szkoła średnia ogólnokształcąca musi się liczyć jednak z faktem, że wyższe studja naukowe uzależnione są w znacznym stopniu od rozumienia dzieł pisanych w obcych językach. Możność korzystania z tych dzieł, przynajmniej z dzieł naukowych jednego z wielkich narodów, których dorobek naukowy zaważył na szali postępu i stale nań wpływa, jest więc również ważnym celem nauczania obcych języków w szkole średniej, conajmniej tak ważnym, jak możność porozumienia się w życiu odnośnym językiem, poniekąd może nawet ważniejszym, o ile chodzi o przyszłych pracowników naukowych. Jest to w gruncie rzeczy także cel praktyczno-utylitarny, mianowicie jego drugie oblicze.

Cel praktyczno-utylitarny tem się znamionuje, że jest właściwie środkiem do innych celów, czy to tych bezpośrednich, któreśmy przed chwilą zaznaczyli (życiowych i naukowych), czy też pośrednich, które jako dalsze cele nauczania języka obcego zkolei rozważymy.

Jednym z nich, a drugim — zkolei, jest cel *materjalno-naukowy*, przyczem termin ten łączy się z pojęciem materjału naukowego, jaki uczeń opanować powinien, ucząc się jakiegoś przedmiotu, w danym wypadku języka obcego [1]); określa on zatem pewną sumę wiedzy teoretycznej. Cóż ma być przedmiotem tej wiedzy? Przedewszystkiem sam język, a więc głębsze zrozumienie jego budowy i jego właściwości, zrozumienie, które nie jest bynajmniej identyczne z praktycznem władaniem językowem. Praktyczną wprawę językową, coprawda zwykle w dość ciasnym zakresie, ale nieraz przy znacznym stopniu biegłości, posiąść może nawet człowiek niezbyt wykształcony (np. portjer hotelowy i t. p.); zrozumienie i zdobycie pewnej teoretyczno-naukowej wiedzy językowej możliwe jest tylko na pewnym poziomie rozwoju i przygotowania umysłowego. Jest to pole, z którego lingwista robi swą specjalność, a z którego cząstkę tylko, w stopniu odpowiadającym swemu charakterowi, uwzględnić może i winna szkoła średnia ogólnokształcąca.

[1]) Raczej więc należałoby określić cel ten, jako cel „materjałowo-naukowy" lub „rzeczowo-naukowy", albo poprostu „poznawczy".

Ale nietylko głębsze zrozumienie języka winno wchodzić w zakres celu materjalno-naukowego, lecz także, a może przedewszystkiem, poznanie narodu, który tym językiem mówi, kraju, w którym mieszka, kultury, jaką stworzył i stwarza, właściwej mu psychiki. Widzimy, że jest to dziedzina olbrzymia, w której trzeba dokonać właściwego wyboru, jak to wskażemy poniżej.

Już z tego, co przed chwilą powiedziano, wynika, że pod względem wartości kształcących ta dziedzina jest ważniejszą od dziedziny praktyczno-utylitarnej. Nie możemy jednak oczywiście dostatecznie jej pogłębić, choćby w zakresie, na jaki pozwalają ograniczone ramy szkoły średniej ogólnokształcącej — bez zdobycia znacznej sprawności praktycznej, zarówno pod względem władania danym językiem obcym, jak i rozumienia tekstów pisanych w tym języku. Przejawy kultury i psychiki obcej bowiem najlepiej mogą być określone w języku właściwym danemu narodowi, oraz najlepiej poznane przez studjum utworów, pisanych w tym języku. Tak więc osiągnięcie celu materjalno-naukowego w znacznej mierze wiąże się z wynikami tego nauczania, któremu przyświeca cel utylitarno-praktyczny.

Za najwyższy cel nauczania obcych języków żyjących w szkole średniej ogólnokształcącej uznać należy cel wspólny wszystkim przedmiotom nauczania w tej szkole, będący wspólnym ich wykładnikiem i wspólną więzią: cel *formalno-wychowawczy*. Szkoła średnia ogólnokształcąca winna być przedewszystkiem zakładem *ogólnie kształcącym i wychowawczym*. Zadaniem jej jest urabianie [1]) osobowości wychowanka, a więc urabianie i rozwijanie jego inteligencji, smaku estetycznego, charakteru moralnego (i to w kierunku indywidualnym, społeczno-państwowym i ogólno-humanitarnym), oraz zespalanie tych wszystkich pierwiastków w harmonijną całość. (Będzie nią rozumny i dobry człowiek i obywatel). Nauka obcych języków daje pod tym względem swoiste środki, które w budowie inteligentnej, estetycznie, moralnie i społecznie wyrobionej osobowości ucznia odegrać istotnie mogą bardzo poważną rolę, bądźto osobowość tę pogłębiając w kierunkach, nad któremi pracują także wychowawcy, uczący innych przedmiotów, bądź wytwarzając nowe wartości wychowawcze i usuwając pewne

[1]) „Formowanie" (stąd nazwa celu), obejmujące w tem znaczeniu kształcenie i wychowanie.

luki, któreby w osobowości wychowanka pozostały — bez nauki przynajmniej jednego języka obcego oraz odnośnej kultury.

Do czego dążyć winna nauka obcych języków na polu kształcenia formalno-wychowawczego wspólnie z nauczaniem innych przedmiotów, a co uznać można za autonomiczną niejako sferę działania wychowawczego tej nauki?

Odpowiadając na to pytanie, podkreślmy najpierw raz jeszcze, że przez kształcenie formalno-wychowawcze należy rozumieć zarówno kształcenie intelektualne, jak i właściwe wychowywanie. O ile chodzi o kształcenie intelektualne, to wiąże się ono w znacznej mierze z celem materjalno-naukowym, nie jest jednak z nim identyczne, tak jak posiadanie wiedzy nie jest równoznaczne z inteligencją. Przy kształceniu intelektualnem chodzi więc o budzenie i rozwijanie inteligencji, a więc o rozwijanie spostrzegawczości, zdolności rozumienia myśli drugich osób, wiązanie i wypowiadanie swoich jasno i logicznie, budzenie coraz to więcej samodzielnego myślenia, słowem rozwijanie wszystkich tych intelektualnych walorów, których kształcenie przypisywano zdawiendawna przedewszystkiem nauce obcych języków (dawniej jednak tylko klasycznych). Ściślej biorąc, jest to dziedzina kooperacji różnych przedmiotów nauczania, choć przy zastosowaniu nieraz bardzo odmiennych środków. Kształcenie estetyczne czyli wyrabianie smaku estetycznego jest zarówno kształceniem jak wychowywaniem i w tym zakresie nauczyciel obcego języka dzieli swą rolę zwłaszcza z nauczycielami języka ojczystego, rysunku, robót ręcznych i śpiewu. Nakoniec wychowanie w ściślejszem słowa znaczeniu, a więc wychowanie moralne (indywidualne, społeczne, narodowe, państwowe, humanitarne), — jest również, i bodaj przedewszystkiem, polem kooperacji nauczycieli wszystkich przedmiotów. I tak nauczyciel obcego języka urabia charakter ucznia — narówni z innymi kolegami — wdrażając do systematycznej, dokładnej pracy, oraz oddziaływując odpowiednio na uczniów i wyrabiając w nich właściwe dyspozycje i nawyki.

Jest jednak pewien autonomiczny zakres działania formalno-wychowawczego nauki języka obcego. Polega on pod względem intelektualnym najpierw na tych wartościach kształcących, jakie daje studjum obcego języka samo w sobie. Nie jest to bowiem tylko, jak dotychczas sądzą niektórzy — sprawa nazywania innemi nazwami pojęć zdobytych w języku ojczystym, nie jest zaś dlatego, że znaczenie wyrazów w dwu językach rzadko kiedy się nakrywa, że każdy język obejmuje pewną ilość pojęć, właściwych tylko danemu narodowi, i że wreszcie każdy język jest wyrazem odmiennego ujęcia zjawisk świata zewnętrznego. Myśląc w obcym języku, uczeń uczy się tedy niejako myśleć w innej płaszczyźnie, czy w innym wymiarze, a to stanowi niezmiernie pożądaną i — o co tu chodzi — swoistą gimnastykę umysłową. Przy odczytywaniu zaś i odcyfrowaniu myśli autorów obcych, wypowiadanych w formie nieraz bardzo odrębnej od formy właściwej językowi ojczystemu, uczeń, bądź pod kierunkiem nauczyciela, bądź samodzielnie, odbywa znów gimnastykę umysłową taką, do jakiej zaprawiano przez długie wieki na dziełach starożytnych klasyków, gimnastykę, której wysokiej wartości żadna inna bezwzględnie nie zdystansowała, a która w każdym razie inną nie da się zastąpić. Podobną rolę, jak analiza tekstów, odgrywa nauka gramatyki, oparta na porównywaniu form języka obcego i ich funkcyj z odpowiedniemi elementami języka ojczystego. Dodajmy wreszcie wyrabianie wrażliwości i pamięci słuchowej oraz gimnastykę organów mownych, pobudzającą zwłaszcza przy języku francuskim i poniekąd niemieckim do energiczniejszej ruchliwości dość leniwy z natury organ mowy naszej, zaś przy języku angielskim przeradzającą się — dla Polaka — wprost w pewną akrobatykę językową, — a będziemy mieć spory repertuar swoistych wartości kształcących (mianowicie pod względem intelektualnym) nauczania obcego języka.

W punktach wymienionych działanie formalno-wychowawcze łączy się tak z celem praktyczno-utylitarnym, jak materjalno-naukowym i winno oba te cele przenikać. O ile chodzi o stronę moralno-wychowawczą, wiąże się ono zwłaszcza z nauką o kulturze i duszy obcego narodu. Zespół swoistych środków, stosowanych pod tym względem, stanowi niemniej ważną autonomiczną dziedzinę oddziaływania formalno-wychowawczego przy nauce obcych języków, częściowo tylko wspólną z polem działania nauczyciela historji, chcącego działać rozwijająco i wychowawczo.

Oddziaływanie to polega mianowicie na wskazywaniu (wydobywaniu) odrębnych *wartości* kulturalnych i psychicznych obcego narodu, na odpowiedniem ich naświetlaniu oraz na porównywaniu duszy i kultury narodu własnego i obcego. Wy-

nika stąd nietylko wiedza o narodzie, ale przedewszystkiem pogłębienie samowiedzy narodowej, płynące z porównania, poznania podobieństw, a jeszcze więcej różnic, tak, jak zimno poznajemy przez to, że odczuwamy ciepło i t. p. Jeżeli różnice wypadają na naszą niekorzyść — to daje to pobudkę do dźwigania się, wyzwala chęć sprostania; jeżeli zaś walorom obcym możemy przeciwstawić własne, niekiedy nawet znaleźć takie, których obcy nie posiadają — rodzi się w uczniu poczucie godności swego narodu, przekonanie, że jesteśmy zdolni tworzyć własne wartości, a przez to zwalcza się wrodzoną naszą skłonność zbytniego naśladowania wzorów obcych. Jeżeli dany naród obcy nie należy do naszych przyjaciół, poznanie jego sił wzmacnia nasze uczucia patrjotyczne, chroniąc z drugiej strony przed bezmyślnym szowinizmem. Tak więc nauka języka obcego może stać się jednym z wydatnych środków wychowania państwowego i narodowego. Nie potrzeba dowodzić, że nauka obcego języka i obcej kultury uczy w każdym razie obcy naród cenić, dając przez to — równolegle z nauką historji — podstawy do rozwoju uczuć ogólnoludzkiej solidarności. Możnaby więc powiedzieć, że tak pojęta nauka obcego języka i kultury rozwiązuje w znacznej mierze, na gruncie wychowawczym, zagadnienie godzenia patrjotyzmu i humanitaryzmu.

Cel formalno-wychowawczy jest nietylko najwyższym, ale jest zarazem jakby syntezą dwu celów poprzednich; na ich gruncie opiera się i bez należytego ich osiągnięcia nie mógłby sam być we właściwym zakresie realizowany.

Jakież są jednak granice, jakiż właściwy zakres każdego z tych celów? Bo oczywiście zrozumiałą rzeczą jest, że w szkole średniej ogólnokształcącej, rozporządzającej szczupłym wymiarem godzin, przeznaczonych na naukę języka obcego, nie może być mowy o maximum opanowania tego języka, o osiągnięciu stuprocentowej wprawy we władaniu nim, o możności rozumienia bardzo trudnych tekstów, i dokładnem poznaniu kultury i duszy obcej.

Określenie tych granic jest rzeczą programów szkolnych. Zależy ono od liczby lat nauczania, liczby rozporządzalnej godzin w tygodniu, ustosunkowania do innych przedmiotów i t. p.

W każdymbądź razie zdaje się nie ulegać wątpliwości, że szkoła średnia ogólnokształcąca w zakresie celu praktycznoutylitarnego powinna doprowadzić:

1. do względnie poprawnego i swobodnego wypowiadania myśli (w mowie i piśmie) w dziedzinie najważniejszych zjawisk życiowych, oraz
2. do samodzielnego rozumienia współczesnych tekstów, względnie umiejętności radzenia sobie z tekstem przy pomocy słownika.

W zakresie celu materjalno-naukowego (inaczej i poznawczego) osiągać ona winna:

1. znajomość podstawowych zjawisk i praw językowych (gramatycznych) danego języka,
2. zapoznanie się z najwybitniejszemi przejawami życia narodu obcego i jego kultury.

Wreszcie w zakresie celu formalno-wychowawczego nie będzie wygórowany następujący postulat:

rozwijanie i pogłębianie osobowości ucznia w kierunku ogólnej i specyficznej sprawności umysłowej, uczuć estetycznych i moralnych, świadomości państwowej i narodowej oraz uczuć humanitarnych — drogą stosowania swoistych środków, jakie daje nauka obcego języka i obcej kultury.

Powyższa rozpiętość celów możliwa była do zrealizowania w dotychczasowem 8-o letniem gimnazjum, a również możliwą jest w 6-o letniej szkole średniej ogólnokształcącej, przewidzianej przez obowiązującą obecnie ustawę o ustroju szkolnictwa.

Jakkolwiek bowiem okres nauczania obcego języka w szkole średniej według nowego ustroju jest krótszy, i liczba rozporządzalnych godzin, w całości biorąc, mniejsza, a okolicznością mniej pomyślną jest także i to, że początek nauczania języka obcego przypada w nowym ustroju na okres zmniejszonej już wrażliwości słuchowej i imitatywnej, to jednak są pewne momenty, które mogą zrekompensować straty: nauczanie to będzie mogło obecnie oprzeć się na pogłębionej kulturze językowej (gramatycznej) ucznia, a to w zakresie języka ojczystego, a niebawem przyjdzie z pomocą także nauka języka łacińskiego, dająca znajomość wielu form językowych, obcych językowi polskiemu, a występujących w językach obcych, udzielanych w naszych szkołach. Przyswojenie i wyjaśnienie tych form sprawiało dotychczas duże trudności, zwłaszcza przy stosowaniu metody bezpośredniej, obecnie kategorje te gramatyczne nie

będą obce przeważnej części młodzieży gimnazjalnej i umożliwią łatwiejsze ujmowanie ich, oraz praktyczne posługiwanie się niemi w języku obcym nowożytnym.

Jeżeli chodzi o wzajemne ustosunkowanie zakresu celów w poszczególnych fazach nauczania, stwierdzamy, że na każdym stopniu wszystkie trzy cele znaleźć muszą swe uwzględnienie, tylko nie na wszystkich w równym zakresie. A więc już na stopniu pierwszym winien być brany w rachubę cel wychowawczy, jak i poznawczy, choć niewątpliwie będzie tu wysuwał się na pierwszy plan — cel praktyczno-utylitarny. Chodzić tu będzie bodaj przedewszystkiem o nabycie podstawowej wprawy językowej, bez niej bowiem uczeń nie będzie mógł czynić normalnych postępów na stopniach dalszych, czyli także nie będzie mógł osiągnąć tych korzyści, jakie przewidują cel materjalnonaukowy i formalno-wychowawczy. Te bowiem, o ile naukę prowadzi się w języku obcym, osiągalne są naprawdę dopiero z chwilą, gdy uczeń posiada dość znaczny stopień praktycznej znajomości języka obcego. Pod tym względem codzienne doświadczenie każdego nauczyciela mówi o wielkiem znaczeniu „dobrych początków".

II. Środki.

1. Uwagi ogólne.

Środki te są czworakie: metodyczne, metodyczno-techniczne, techniczne i organizacyjne. Wszystkie można znów podzielić na takie, które wspólne są wszystkim, lub większości przedmiotów nauczania, i takie, które stosuje się prawie wyłącznie w zakresie danego tylko przedmiotu.

Środki metodyczne. O ile chodzi o ogólne cechy właściwej metody nauczania, to powiedzieć możemy, że winna ona być taką, aby przy możliwie największej ekonomizacji sił i czasu — doprowadzała do możliwie najlepszych rezultatów, t. j. do możliwie zupełnego osiągnięcia zamierzonych celów. Podstawą powodzenia dydaktycznego jest przedewszystkiem umiejętność budzenia zainteresowania, kamieniem węgielnym zaś tej umiejętności — znajomość właściwości psychiki ucznia i odpowiednie jej wyzyskanie. Właściwości te nie są zresztą czemś stałem; zmieniają się one w znacznej mierze zależnie od rozwoju fizycznego i duchowego, inaczej mówiąc, od wieku ucznia, płci, cech indywidualnych i t. p. Zwłaszcza wiek i związany z nim rozwój umysłowy odgrywa tu ważną rolę. Zdolność abstrakcyjnego myślenia n. p. zaczyna budzić się mniej więcej począwszy od roku 12-go życia, a rozwija się jeszcze później. Podobnie więc jak przy rozkładaniu materjału nauki, tak i przy dobieraniu środków metodycznych należy postępowanie swe do wymienionych czynników dostosowywać, wzgl. odpowiednio je modyfikować.

Jedną z głównych właściwości psychiki młodzieńczej, zwłaszcza w okresach wcześniejszych, jest potrzeba aktywności, stąd hasło pedagogów amerykańskich: learning by doing (uczenie się przez działanie). Apelując do tej właściwości, istotnie najłatwiej wzbudzić można zainteresowanie, a zarazem zwiększyć wydajność i skuteczność wysiłków ucznia. Pamiętać jednak trzeba, że aktywność nie jest jedynem źródłem zainteresowania. Z innych środków (zarówno pozytywnych t. j. wywołujących zainteresowanie jak i prewencyjnych t. j. zapobiegających ustaniu zainteresowania) wymieńmy jeszcze kilka innych. Wszystkie one służą zarazem także do wspomnianej ekonomizacji sił i czasu oraz do zapewnienia należytego apercypowania i asymilacji materjału nauczania, względnie jego pierwiastków. Należy do nich: postępowanie t. zw. indukcyjne (znacznie rzadziej dedukcyjne), przyczem jako punkty wyjścia stosować należy pokaz, tudzież nawiązywanie do rzeczy znanych, zwłaszcza do przeżyć osobistych; należą tu dalej: odpowiednie stopniowanie trudności, odpowiednie dozowanie materjału, właściwe tempo pracy (żywe, lecz nie za szybkie), urozmaicanie toku nauki (bez zbytnich jednak i długich dygresyj) i oczywiście zapał nauczyciela (jego przejęcie się rolą i przedmiotem), nadający właściwą fizjonomję życia całemu tokowi nauki.

Postępowanie metodyczne może przybierać różne formy. Np. postępowanie indukcyjne przybiera zazwyczaj formę konwersacji, choć nie wyklucza — w pewnych warunkach — także formy wykładu i t. p.

Wszystkie wymienione środki metodyczne winny być stosowane — rozumie się — również przy nauce języków obcych. Ewentualne modyfikacje, względnie odrębne formy, zależne od właściwości tego przedmiotu, rozważymy poniżej. Zaznaczymy tu tylko, iż forma konwersacji, i jej odmiana, t. zw. dramaty-

zacja, w żadnym przedmiocie nie mają tak pełnego zastosowania, jak właśnie przy nauczaniu obcych języków.

Środki metodyczno-techniczne obejmują czynności zewnętrzne, niemal fizyczne, związane z wymienionemi czynnościami metodyczno-wewnętrznemi, i służące im niejako za rusztowanie. Należą tutaj: gestyka, mimika, dykcja, modulacja głosu (intonacja) i t. p. W żadnym może przedmiocie nauczania grupa tych środków nie ma tej doniosłości, co właśnie przy nauczaniu obcych języków, zwłaszcza gdy chodzi o osiągnięcie celu praktyczno-utylitarnego. Celowość i precyzja w stosowaniu tych środków jest warunkiem *sine qua non* sukcesu w tej dziedzinie. Nauczyciel języka obcego, zwłaszcza na stopniu niższym, powinien być tedy w znacznej mierze dobrym aktorem.

Do środków metodyczno-technicznych zaliczyć można także zręczność w posługiwaniu się *środkami technicznemi* (nauczania). Te ostatnie, zwane także środkami naukowemi lub pomocami szkolnemi, dzielą się na optyczne, akustyczne i optyczno-akustyczne, według tego, czy działają na wzrok czy na słuch, czy na obydwa te zmysły. Do pierwszej grupy tych środków należą: ilustracje i obrazy, przyrządy projekcyjne, kinematograf niemy (połączenie dwu ostatnich znajdujemy niekiedy w epidiaskopie) i t. d.; do drugiej: gramofon i radjo. Typ środka optyczno-akustycznego stanowi kinematograf dźwiękowy. Z innego punktu widzenia można podzielić środki, o których mowa, na 2 grupy: statyczną i kinetyczną. Środki statyczne, operując głównie elementem przestrzennym, uwzględniają tylko jeden moment czasu, drugie rozwijają akcję w czasie. Ilustracje i obrazy podpadają zwykle pod pierwszą z ostatnio wymienionych grup, jeśli jednak ułożone są w serje, z których każda składa się z 2 lub więcej obrazów, przedstawiających po sobie następujące momenty tej samej akcji — przechodzą one do grupy drugiej.

Grupa środków o charakterze kinetycznym ma tę dużą zaletę, że bardziej odpowiada postulatowi aktywności w nauczaniu.

Do środków technicznych można w pewnej mierze zaliczyć także teksty. Do potrzeb szkolnych mogą one być jednak ułożone odpowiednio metodycznie (np. podręcznik) i wówczas wkraczają, przynajmniej częściowo, w sferę właściwych środków metodycznych. Jest to zatem kategorja mieszana. Stosownie

do różnych potrzeb i charakteru odróżnia się kilka rodzajów tekstów. Główny rodzaj to — podręcznik. W klasach najwyższych na pierwszy plan wysuwają się — obok „wypisów“ — t. zw. wydania autorów. Nazwa „wydania autorów“, konwencjonalna, oznacza wydania utworów najwybitniejszych przedstawicieli literatury pięknej i nauki, a więc najwyższej kultury duchowej. Przeznaczone one są w całości lub prawie w całości bądź na lekturę podstawową, bądź uzupełniającą (obowiązującą lub dobrowolną). Między „wydaniami autorów“ przeznaczonemi na lekturę uzupełniającą (zwłaszcza dobrowolną), a „książkami do czytania“ niema właściwie już żadnej różnicy, chyba ta, że książka do czytania nie jest wydaniem specjalnie szkolnem i z pojęciem jej łączy się raczej moment rozrywki, niż nauka. Wreszcie do tekstów zaliczyć należy książki pomocnicze. Należy przez nie rozumieć książki, któremi uczeń posługuje się doraźnie w razie potrzeby, nie zaś przeznaczone do ciągłego czytania; należą tu zatem słowniki, encyklopedje różnego rodzaju, obszerne dzieła, ułatwiające lub uzupełniające studjum szkolne i t. d.

Środki organizacyjne zajmują osobne miejsce. Ukształtowanie ich zależy przedewszystkiem od władz szkolnych; chodzi tu o ustrój szkolny i programy, określające liczbę lat nauczania, liczbę tygodniową godzin danego przedmiotu, zakres i rozkład materjału i t. p. Pozatem jest jeszcze druga grupa środków organizacyjnych, zawisłych głównie od kierownictwa szkoły, względnie od nauczyciela, a stosowanych w ramach programu, lub niekiedy — za zgodą władz — nawet poza jego ramami.

Obchodzi nas tutaj ta druga grupa. Tkwi w niej szereg zagadnień, począwszy od przygotowywania się nauczyciela na lekcję — do opracowania planów rocznych i uwzględniania t. zw. korelacji lub koordynacji nauki danego przedmiotu z innemi przedmiotami; należy tu kwestja indywidualnego i zbiorowego nauczania oraz rozmaitych form współpracy uczniów, a także nauczyciela z uczniami (Arbeitsgemeinschaften); kwestja t. zw. uczenia się pod kierunkiem i t. zw. systemu daltońskiego jest również więcej kwestją organizacji nauczania w klasie, niż kwestją metody. Z organizacją nauczania w klasie wiąże się również sprawa organizacji pracy uczniów poza szkołą: organizacja ich pracy domowej obowiązkowej i dobrowolnej. Z tą ostatnią znów łączą się np. takie kwestje, jak kółka językowe,

korespondencja międzyszkolna zagraniczna, redagowanie czasopism, teatr szkolny i t. p.

Od tych uwag ogólnych przechodzimy do naszkicowania najważniejszych wskazówek szczegółowych, związanych ściśle z zakresem nauczania języka obcego nowożytnego. Zazwyczaj wskazówki te podaje się w związku z pewnemi działami nauki danego przedmiotu, jak lektura, konwersacja, gramatyka, nauka o kulturze i t. d. Potrzeba pewnej konsekwencji w układzie niniejszego artykułu, jakoteż potrzeba ujęcia zagadnień z nieco odmiennego punktu widzenia, wymagają rozpatrzenia środków nauczania obcego języka pod kątem widzenia jego celów, wyróżnionych i omówionych poprzednio. Zajmiemy się przytem głównie środkami metodycznemi i po części metodyczno-technicznemi, odsyłając w sprawie środków technicznych, zwłaszcza pomocy szkolnych, a także organizacji nauczania, do innych artykułów „Poradnika".

2. Uwagi o metodzie nauczania obcego języka nowożytnego z punktu widzenia celu praktyczno-utylitarnego.

Programy obowiązujące stanęły od początku na stanowisku t. zw. metody bezpośredniej, jako najprędzej i najlepiej prowadzącej do wyrobienia sprawności praktycznej w mówieniu obcym językiem i rozumieniu go. Metoda ta ma dość dużo podobieństwa do naturalnego sposobu uczenia języka ojczystego, jakim posługuje się matka w stosunku do dziecka, nie jest jednak z nim identyczna. Wspólne do pewnego stopnia są podstawy psychologiczne; różnica polega głównie na tem, że postępowanie matczyne nie jest ściśle metodyczne, jest zdane zazwyczaj na los przypadku i jest jednostronne, nie uwzględnia bowiem zasadniczo innych środków poza mówieniem. Dalsze różnice postępowania wynikają z różnicy stopnia rozwoju umysłowego dziecka w wieku szkolnym, posiadającego już większy zasób pojęć i większą zdolność rozumowania — przy zmniejszonej jednak wrażliwości; gdy przy nauce języka ojczystego odbywa się jednocześnie wprost rozwijanie funkcji myślenia, zrazu nawet bez podkładu uprzednich pojęć, — to naukę języka obcego w szkole średniej oprzeć można już na wale bogatej treści duchowej ucznia. Wreszcie wspomniane różnice wynikają również — okoliczność niemniej ważna, a tym razem szczególnie niekorzystna, — ze zmniejszonej płaszczyzny oddziaływania, gdy bowiem dziecko słyszy język ojczysty na każdym kroku i przez cały dzień, czas wyznaczony w szkole dla obcego języka redukuje się, normalnie biorąc, zaledwie do kilku godzin tygodniowo. Zmniejszenie wrażliwości i cudownej zdolności małego dziecka do naśladowania i reprodukowania dźwięków (nie mówiąc już o czynnikach atawistycznych) oraz zmniejszenie czasu oddziaływania stanowią tedy ujemne strony nauczania szkolnego języków obcych metodą bezpośrednią (psychologiczną); braki te należy wynagrodzić użyciem specyficznych środków i postępowaniem ściśle metodycznem. (Do specyficznych środków, niestosowanych przy „metodzie matczynej" należy np. stosowanie grafiki i ćwiczeń piśmiennych).

Jakkolwiekbądź, sam punkt wyjścia t. j. podstawy psychologiczne są lub winny być — jak powiedzieliśmy — dla obu faz nauczania (matczynego — w zakresie języka ojczystego i szkolnego — w zakresie języka obcego) w znacznej mierze zgodne.

Jakież są te podstawy? Pierwsza — to fakt, że dziecko (uczące się wogóle mówić) przyswaja sobie język, *słysząc go*. Wrażenie akustyczne dźwięków językowych jest tu najpierwotniejszym elementem, na którym budują się inne. Drugim elementem jest u dziecka zazwyczaj imitacja. Skojarzenie z wrażeniem optycznem (widokiem przedmiotu, czynności i t. p.), i powstanie w świadomości wyobrażenia pozajęzykowego (czyli znaczenia wyrazu) — te dalsze elementy — rodzą się u dziecka nieco później, to jest, gdy dziecko przez pewien już czas powtarza dany wyraz, choć nie rozumie jeszcze jego znaczenia. W nauczaniu obcego języka w szkole proces winien być analogiczny, lecz niezupełnie identyczny: wrażenie akustyczne (czynnik niezmiernie ważny) winno tu powstać niemal równocześnie z wrażeniem optycznem czyli z pokazem, a to w celu wywołania odrazu, lub niewiele później, świadomości znaczenia wyrazu czy zdania. Świadomość ta znaczenia powstaje drogą intuicji, poczem dopiero następuje imitacja (ze strony ucznia), wywołana postawieniem odpowiedniego pytania przez nauczyciela.

Jak widzimy, droga pośrednictwa dźwięku ojczystego (używana przy metodzie tłumaczeniowej), a więc droga okrężna

i psychologicznie bardziej skomplikowana, a przez to i mniej skuteczna, zostaje tu pominięta.

Proces psychiczny i odpowiadający mu szereg metodyczny przedstawiałby się przy metodzie bezpośredniej w sposób następujący:

P o s t ę p o w a n i e   m e t o d y c z n e:

Pokaz . . . . } Połączenie pokazu z dźwiękiem
Dźwięk językowy . }

P r o c e s   p s y c h i c z n y   (u   u c z n i a):

Wrażenie optyczne . } Powstanie wyobrażenia znaczeniowego drogą intuicji
Wrażenie akustyczne }

Pytanie (lub rozkaz) — Odpowiedź oparta na imitacji (ew. połączona z wykonaniem rozkazu)

W powyższym schemacie mowa jest o pokazie zewnętrznym; dzieli się on — jak wiadomo — na pokaz (demonstrację, pogląd) bezpośredni i pośredni, z innego zaś punktu widzenia — na statyczny i ruchowy. W pewnym momencie nauki jednak pokaz zewnętrzny okazuje się niewystarczający. Wówczas uciekamy się do pokazu wewnętrznego (vision mentale Gouin'a). Jest nim każde zdanie wygłoszone przez nauczyciela, stanowiące pewnego rodzaju równanie o jednej lub — co nie jest pożądane — o więcej niewiadomych. Wyraz niewiadomy na tle kontekstu wyrazów znanych staje się zrozumiałym; gdy to nie wystarcza — uzupełniamy kontekst, posługując się synonimami, wyrazami o przeciwnem znaczeniu, podaniem przykładów, wyliczeniem cech, wyjątkowo przetłumaczeniem wyrazu i t. d. Innemi słowy w pokazie wewnętrznym przychodzi do skutku objaśnianie wyrazów nieznanych zapomocą już poznanych.

Istota postępowania, przedstawiona wyżej na schemacie, nie ulega w tym wypadku zmianie. Połączenie wyrazu z dźwiękiem (inaczej: wygłoszenie, poparte pokazem, obecnie wewnętrznym), idzie stale przed dalszemi momentami. Winno to być zasadą conajmniej na całym niższym stopniu, nawet wówczas, gdy przeszło się do tekstów czyli lektury. Innemi słowy, po przejściu do tekstów podręcznika — nauczyciel pierwszy

powinien je odczytywać przy równoczesnem stosowaniu właściwych środków pokazowych. Uczeń czytać może tylko ustępy, których wyrazy zarówno pod względem dźwiękowym, znaczenia, jak i ortografji, należycie już poznał.

Oczywiście wszystkie ogólne środki metodyczne i metodyczno-techniczne, o których była mowa na początku tego rozdziału, muszą być również przytem ściśle i we właściwy sposób stosowane. Podkreślimy tutaj zwłaszcza niektóre z nich. Do bardzo ważnych należy odpowiednie stopniowanie trudności. Zarówno punkt wyjścia, jak i ilość trudności w stosunku do czasu muszą być dokładnie przemyślane. W związku z tem powstaje zagadnienie, od czego naukę obcego języka metodą bezpośrednią zaczynać? czy np. na pierwszy plan wysunąć zrazu rzeczowniki, czy czasowniki? Czasowniki, jako wyrażające czynności, umożliwiają intensywniejsze stosowanie zasady aktywności, ale o ile chodzi o stopniowanie trudności — muszą przynajmniej w pierwszej chwili ustąpić miejsca rzeczownikom, zresztą nie na długi czas i nie bezwzględnie. Pokaz statyczny, związany z nazwami przedmiotów, jest bezwzględnie łatwiejszy do precyzyjnego wykonania przez nauczyciela i do apercypowania przez ucznia, niż pokaz ruchowy, związany z czasownikiem, do którego zresztą pokaz statyczny może stanowić właściwe przygotowanie.

Postępowanie metodyczne, względnie proces psychiczny, przedstawione wyżej, to dopiero pierwsza faza. Kończy się ona w tej chwili, gdy uczeń apercypował dźwięk, skojarzył go dzięki intuicji ze znaczeniem i zdołał go, drogą imitacji, reprodukować. Chodzi zkolei o automatyzację i utrwalenie przyswojonego materjału, jak potem — o jego dalsze rozszerzanie. W sprawach tych odesłać musimy do obszerniejszych książek dydaktycznych. Tutaj zwrócimy tylko uwagę na ważność stosowania chóralnych ćwiczeń, umożliwiających każdemu uczniowi ćwiczenie organów mownych w szerszym zakresie, a tym sposobem i efektywne nabywanie wprawy w mówieniu. Dobre usługi pod względem utrwalania materjału (zwłaszcza dla wzrokowców) oddaje także stosowanie grafiki, nietylko przez nauczyciela na tablicy, ale i przez uczniów w zeszytach, budząc skojarzenia akustyczno-graficzno-motoryczne. Trzeba jednak pamiętać o tem, że przedwczesne jej wprowadzenie (nawet w formie łatwej transkrypcji fonetycznej) nie jest pożądane, gdyż za-

kłócić może utrwalenie najważniejszych skojarzeń, jakiemi są skojarzenia dźwięku ze znaczeniem.

Okolicznością szczególnie sprzyjającą efektywnemu opanowaniu języka obcego drogą metody bezpośredniej jest fakt, że główną formą nauczania, związaną ściśle z metodą tą, jest od pierwszej chwili *konwersacja*. Zrazu będzie ona polegała wprawdzie tylko na dawaniu odpowiedzi przez uczniów na pytania stawiane przez nauczyciela, dość rychło jednak można przejść do zaprawiania uczniów w formułowaniu i stawianiu coraz to samodzielniejszych pytań, przygotowując grunt do rozmowy pomiędzy uczniami samymi. Można powiedzieć, że dopiero wówczas, gdy uczeń posiądzie sprawność w formułowaniu pytań, jego znajomość języka obcego zaczyna być naprawdę czynna.

Tym sposobem metoda bezpośrednia, pomijając jej podstawy psychologiczne dotychczas omówione, dydaktycznie i pedagogicznie ma także tę wyższość, że bardziej, niż jakakolwiek inna metoda uczenia języków obcych, wdraża ucznia do czynnej postawy, jest metodą aktywną. A przez to budzi naturalne i istotne zainteresowanie. Nie obojętną rzeczą oczywiście są tematy rozmowy, które winny być dostosowane do upodobań młodzieży w pewnym wieku, uczeń znajduje jednak satysfakcję już w tem samem, że od pierwszej chwili odpowiada na pytania w języku obcym, że wchodzi do języka tego w czynny naprawdę stosunek. Aktywność i zainteresowanie jego wzmagają się jeszcze, gdy może sam postawić pytanie i zawiązać w ten sposób rozmowę. Uwzględnienie własnych przeżyć ucznia, to dalszy moment, który może spotęgować dynamikę konwersacji a przez to i zainteresowanie. A już metoda bezpośrednia staje się metodą par excellence aktywną, gdy pobudzając inicjatywę oraz inwencję, prowadzi do łączenia wypowiedzi z akcją. Pierwszą sposobność i materjał dają po temu t. zw. serje Gouinowskie, samodzielnie przez ucznia tworzone i wykonywane. Idąc poprzez dialogi, skombinowane z wymienionym rodzajem ćwiczeń, dochodzi się wreszcie do najbardziej aktywnej formy konwersacji, jaką jest dramatyzacja. Ta ostatnia czerpać może tematy bądź w bezpośrednich przeżyciach ucznia, bądź w jego lekturze (np. ustępów opowiadających). Jak wielkie znaczenie dla nabycia efektywnej wprawy w języku obcym ma tak ukształtowany pierwiastek aktywny, — nie potrzeba dodawać.

Ale do nabycia wprawy w mówieniu nie ogranicza się zakres celu praktyczno-utylitarnego. Należy uporać się jeszcze z kwestją ortofonji (należytego wymawiania), ortografji, ortologji (tak nazywam sztukę dobrego łączenia liter z dźwiękami, czyli elementarnego czytania), poprawności gramatycznej („ortogramatyki"), jak wreszcie z kwestją dawania sobie rady z należytem rozumieniem czytanych tekstów („ortointerpretacja"). We wszystkich tych kierunkach metoda bezpośrednia daje środki skuteczniejsze, niż metody dawne. I tu musimy poprzestać na zaznaczeniu tych zagadnień, nie mogąc ich w ramach jednego artykułu bliżej omawiać.

Omówimy tylko pokrótce kwestję poprawności gramatycznej, względnie kwestję gramatyki, jako środka nauczania *języka* (o gramatyce, jako nauce o *języku*, będzie mowa później).

Metoda bezpośrednia wprowadza różne formy gramatyczne zrazu poprostu jako odrębne wyrazy, które uczeń, jako takie percypuje. Zrazu niema zatem zasadniczej różnicy między metodą wprowadzania zapasu słów (słownika) a form gramatycznych. Już jednak na pierwszym stopniu nauki obcego języka (w przeciwieństwie do dziecka przyswajającego sobie język ojczysty) uczeń ma pewną, samorzutną niejako świadomość wzajemnej formalnej przynależności niektórych przynajmniej poznanych praktycznie form językowych (nawet nieregularnych, np. j'ai, nous avons, vous avez, ils ont i t. d.). Uczeń tego stopnia, dzięki pewnemu przygotowaniu, łączy je z sobą intuicyjnie, tworząc sobie t. zw. gramatykę intuicyjną. Uświadomienie gramatyczne, zwłaszcza trudniejszych form, po ich praktycznem przyswojeniu przez ucznia, a nawet po ich pewnej automatyzacji — okazuje się jednak już na tym stopniu potrzebne. Uświadomienie to następuje choćby przez odpowiednie ugrupowanie form i ujęcie w paradygmat, co np. Flagstad uważa za ważniejsze, niż ujęcie w regułę abstrakcyjną. Ma ono za zadanie przedewszystkiem zabezpieczyć ucznia od tworzenia fałszywych (nieistniejących faktycznie w danym języku) analogij, t. j. sprowadzić do właściwej miary proces odbywający się często samorzutnie przy intuicyjnem przyswajaniu sobie obcego języka, tak jak odbywa się on zresztą, na tej samej zasadzie psychologicznej, lecz już jako proces mniej lub więcej uprawniony, w każdym języku żyjącym, jako organie narodu, który nim mówi.

Metoda bezpośrednia, jako metoda zmierzająca przedewszystkiem do osiągnięcia celu praktyczno-utylitarnego, nie wyłącza więc nauki gramatyki, już nawet na pierwszym stopniu nauczania języka obcego; gramatyka ta jednak idzie na stopniu tym za materjałem leksykalnym i grupuje się według stopnia trudności, względnie częstości używania, nie zaś według przyjętego porządku kategoryj gramatycznych. Grupowanie form odbywa się zrazu w bardzo skromnym zakresie, a reguły, redagowane tylko w razie koniecznej potrzeby i bardzo przystępnie, stale opierać się muszą na przykładach, zawartych w materjale konwersacyjnym, wzgl. w lekturze, i żadną miarą nie mogą być podawane zgóry, choćby potem miały być poparte przykładem. Dopiero na stopniu średnim nauczanie gramatyki, wiążąc się z celem materjalno-naukowym, nieco się emancypuje, ale i tam w granicach wskazanych w dalszym ciągu niniejszego artykułu (zob. str. 234).

Jak widzimy, osiągnięcie celu praktyczno-utylitarnego może w największej mierze zapewnić tylko metoda bezpośrednia, *dobrze rozumiana i dobrze stosowana*, niewykluczająca momentów gramatycznych. Dobre jej stosowanie zależy, jak już podkreśliliśmy, od możliwie największej precyzji w posługiwaniu się środkami metodycznemi i metodyczno-technicznemi[1]).

Metoda bezpośrednia, dobrze rozumiana, występować winna, choć w postaci nieco zmienionej, również i na wyższych stopniach nauczania (o czem będzie mowa w dalszym ciągu artykułu). Tu już przychodzi jednak do pełniejszego głosu lektura, podporządkowana — na stopniu niższym — niemal całkowicie konwersacji; pierwiastek aktywny traci na stopniu wyższym poniekąd swój charakter pierwotny, a przybiera formę bądź dyskusji, bądź lektury samodzielnej i ćwiczeń z nią związanych.

---

[1]) Ze środków metodycznych podkreślimy raz jeszcze ważność stopniowania trudności. Przeprowadzenie tej zasady należy w znacznej mierze do autora podręcznika, jednakowoż zależy ono również w dużym stopniu od nauczyciela. Przy pokazie wewnętrznym należy ogromnie uważać, aby wyrazy nowe objaśniać wyrazami istotnie uczniowi znanemi (w razie trudności raczej wyraz przetłumaczyć na język ójczysty), oraz nie postępować dalej, dopóki nie nastąpi zupełne przyswojenie sobie przez ucznia materjału przerabianego.

3. Uwagi o metodzie nauczania obcego języka z punktu widzenia celu materjalno-naukowego.

Cel ten uwydatnia się właściwie dopiero na stopniu średnim i oczywiście wyższym, na stopniu niższym bowiem uczeń pod względem rzeczowym nie dowiaduje się przy nauce języka obcego zasadniczo *nic nowego, a przynajmniej niewiele i tylko przygodnie*, jakkolwiek nauka obcego języka korzystać może już na tym stopniu z nadarzających się sposobności, żeby pewne wiadomości ucznia bądź uzupełniać bądź porządkować.

Cel materjalno-naukowy osiąga się głównie przez lekturę, zwłaszcza jeśli celem tym jest zdobycie wiadomości o kulturze odnośnego narodu. Nie jest to oczywiście jedyny środek (innym jest np. rozmowa z nauczycielem), ale z pewnością główny. Tak więc w związku z celem materjalno-naukowym występuje wybitnie zagadnienie metodyki systematycznej lektury. Przystępując do niej uczeń powinien posiadać już pewną dość znaczną znajomość języka obcego. Materjał lektury wskazują ogólnie programy, a konkretyzują podręczniki, względnie utwory przeznaczone przez program na czytanie w całości. Oczywiście różne programy, względnie podręczniki, różnie materjał ten ujmują. W programach naszych[1]) materjał ten na stopniu średnim ma charakter krajoznawczy, na stopniu wyższym zaś są nim najważniejsze przejawy kultury materjalnej i duchowej danego narodu w ich ujęciu chronologicznem.

Jakikolwiek materjał ten jest, pierwszem zadaniem metodycznem przy lekturze będzie (poza kwestją poprawnego czytania), udostępnienie językowe tekstu uczniowi, czyli podanie (wzgl. wydobycie z ucznia) objaśnień leksykalnych. Pod tym względem należy stosować w dalszym ciągu środki metody bezpośredniej.

I tak pokaz zewnętrzny, stosowany niekiedy jako ilustracja lektury, winien możliwie często stanowić punkt wyjścia. Najczęściej oczywiście w objaśnieniach leksykalnych będzie stosowany obecnie pokaz wewnętrzny.

Zaznaczyć należy, że począwszy od stopnia średniego nauczyciel może nieco częściej stosować przy objaśnieniach prze-

---

[1]) Program 8-mioklas. gimnazjum.

kład poszczególnych wyrazów i zwrotów na język ojczysty, jednak głównie tylko wówczas, gdy chodzi o równoważne oddanie wartości uczuciowej pewnych wyrażeń.

O ile chodzi o objaśnienia inne, niż leksykalne, metodyka lektury w języku obcym na stopniu średnim, a jeszcze więcej na stopniu wyższym, zasadniczo nie różni się od metodyki lektury w języku ojczystym. Ma tu pewne znaczenie — podobnie jak przy języku ojczystym, — odróżnienie lektury podstawowej od uzupełniającej (obowiązkowej i dobrowolnej). W zakresie lektury podstawowej odróżniamy — ze względu na sposób traktowania objaśnień — lekturę stataryczną i kursoryczną. Pierwsza odbywa się w tempie dość wolnem, z zastosowaniem wszelkich objaśnień (językowych i rzeczowych), uznanych za potrzebne i celowe. Pamiętać przytem wciąż należy, że pierwsze czytanie tekstu przeznaczonego na lekturę stataryczną, należy do nauczyciela; systematyczne dobre odczytywanie przez nauczyciela zapobiegnie nieznośnemu i często pełnemu błędów „dukaniu" ucznia. Co więcej, zależy na tem, aby uczeń przyswoił sobie — drogą naśladownictwa — właściwą obcemu językowi melodję zdania. Z tem wszystkiem objaśnień winien nauczyciel udzielać tylko tych, których uczniowie sami dać nie mogą, lub na które nauczyciel nie może ich naprowadzić. To samo tyczy się *zagadnień*, wynurzających się z lektury (charaktery osób, myśl przewodnia i t. p.). Na zagadnienia takie winien nauczyciel zwracać uwagę, pobudzać do ich rozwiązywania, a także do wyszukiwania i stawiania innych, których on sam nie poruszył. Problemowe formy pytań dają tu nieraz sposobność do rozwinięcia poważniejszej konwersacji. Ma to znaczenie ze względu na cel formalno-kształcący. (Do kwestji tej powrócimy jeszcze poniżej).

Na lekturę kursoryczną winno przeznaczyć się ustępy (względnie utwory), nie wymagające większych objaśnień, a więc jak najprzystępniejsze dla uczniów.

Przedmiotem lektury podstawowej na stopniu średnim jest głównie przepisany podręcznik, na stopniu wyższym — utwory w całości, oraz — w charakterze lektury uzupełniającej obowiązkowej — t. zw. wypisy. Te ostatnie nie mogą być pomijane, ani nawet po macoszemu traktowane.

Lektura podstawowa i uzupełniająca obowiązująca odbywa się częściowo, dobrowolna zaś wyłącznie w domu. Stopień samodzielności lektury domowej, zależny zresztą od różnych warunków, stale powinien się zwiększać. Niepodobna tej pracy wyobrazić sobie bez zautomatyzowanej umiejętności posługiwania się przez ucznia większym słownikiem, a także innemi środkami pomocniczemi, jak encyklopedjami lub zasadniczemi wydawnictwami w danej dziedzinie. Nauczyciel winien udzielić odpowiednich wskazówek i odpowiednio do posługiwania się wspomnianemi środkami wdrożyć. Słowem organizacja pracy domowej uczniów winna być pod tym względem przez nauczyciela należycie przemyślana i zapoczątkowana (częściowo należy pozostawić pole inicjatywie samych uczniów — zwłaszcza o ile chodzi o kółka dokształcające i t. p.).

Nietylko lektura, lecz i nauka t. zw. systematycznej gramatyki, przewidziana programem w języku obcym dla stopnia średniego wiąże się, jak już widzieliśmy z celem materjalno-naukowym; nie ma ona jednak celu tego wyłącznie na oku, i stąd program dotychczasowy formułuje tę sprawę tylko jako „systematyczne ujęcie i uzupełnienie wiadomości gramatycznych", oraz łączy je ze „stosownemi ćwiczeniami ustnemi i piśmiennemi celem nabrania pewności i wprawy w poprawnem używaniu języka w zakresie poznanego materjału gramatycznego". Istotnie chodzi tu w dalszym ciągu — zwłaszcza przy ćwiczeniach prowadzonych celem nabycia większej poprawności — głównie może o cel praktyczno-utylitarny. Z drugiej strony jednak na tym stopniu nauczania winien już uczeń zrobić znaczny krok od gramatyki intuicyjnej, względnie czysto praktycznej, w kierunku gramatyki bardziej systematycznej, liczącej się z potrzebą grupowania, mniej lub więcej naukowego, co ma znaczenie także dla celów formalno-kształcących. Słowem chodzić będzie tu już nietylko o naukę języka, ale i o naukę o języku.

Jaki to ma być system? To pierwsze zagadnienie metodyki nauczania gramatyki na stopniu średnim. Nie można powiedzieć, by przyswajanie wiadomości gramatycznych drogą intuicyjną na stopniu niższym miało się odbywać bez pewnego systemu. System ten, jak widzieliśmy, jest wskazany właściwą psychologją ucznia, dla której stopień trudności, związek z materjałem rzeczowym, częstość używania i t. p. są główną podstawą. Na stopniu średnim umysł potrzebuje już innego systemu. Czy ma to być system gramatyki ściśle naukowej? Gra-

matyka naukowa najnowszej doby dąży do oparcia się na kategorjach psychologicznych (wzgl. na kategorjach grup myślowych), co jednak jest zupełnie czemś innem, niż stosowanie się do psychiki dziecka. Studjum takie gramatyki (zresztą jeszcze niezupełnie wypracowanej) wymaga dokładnej znajomości nauki psychologji (wzgl. analizy kategoryj myślowych), nietylko u nauczyciela, ale i uczącego się, a stąd wynika, że nie może być ono uprawiane w klasie V czy VI-ej, ani nawet VIII-ej gimnazjalnej. Dodajmy, że w systemie tym kategorje gramatyczne ulegają rozbiciu, co utrudnia elementarne orjentowanie się w zjawiskach językowych. Gramatyka na stopniu średnim winna liczyć się z najnowszemi wynikami naukowemi na tem polu, musi się jednak opierać głównie na tradycyjnej podstawie kategoryj *gramatycznych* i być w pewnej mierze gramatyką dogmatyczną, normatywną.

Metodyka nauczania takiej gramatyki nie może oczywiście w każdym razie polegać na postępowaniu od reguł do stosowania, t. j. na rozpoczynaniu od podawania reguł, choćby popartych przykładami. Ujmowanie zjawisk językowych i dochodzenie do reguł winno się w zasadzie odbywać i na tym stopniu także drogą t. zw. indukcyjną (od przykładów do reguł). Na takiej podstawie jednak winna się teraz układać zwolna całość w system możliwie logiczny, w miarę budowania zaś tego systemu — należy przechodzić do ćwiczeń, opartych na dedukcji. Nabyta na stopniu niższym wprawa techniczna i automatyzacja w używaniu form czyni drogę tę nie tak niedostępną, jak to miało miejsce niegdyś przy nauczaniu języka od początku metodą gramatyczną.

Tak pojęta gramatyka „systematyczna" służy właściwie wszystkim trzem celom: utylitarno-praktycznemu, zwiększając poprawność we władaniu językiem, materjalno-naukowemu, pomnażając i systematyzując teoretyczną wiedzę o języku, i wreszcie formalno-wychowawczemu, o czem jeszcze będzie mowa poniżej.

Oczywiście należy zrobić odpowiedni wybór zagadnień gramatycznych, nadających się do traktowania na tym stopniu nauczania. Za najważniejsze należy uznać właściwości języka obcego, odrębne od właściwości języka ojczystego ucznia, zarówno w fonetyce, jak morfologji i składni.

Na stopniu wyższym nauczanie gramatyki, a raczej utrwalanie, uzupełnianie i pogłębianie wiadomości gramatycznych, odbywa się — według dotychczasowego programu — przygodnie, bądź przy lekturze (jako celowe objaśnienia), bądź w związku z korekturą wypracowań. Istotnie lektura autorów, zwłaszcza klasycznych, nastręcza sposobność uwzględnienia, w pewnej mierze, niektórych przystępnych wiadomości z gramatyki historycznej (np. z okazji rymu: joie, monnoie, form: je li, je vi; konstrukcji: il se faut entr' aider, dziś: il faut s'entr' aider i t. p.); korektura zaś zadań służy bądź jako środek kontroli poprawności gramatycznej uczniów i ich postępów w tej dziedzinie, bądź jako punkt wyjścia do dalszego uzupełnienia i pogłębienia wiadomości gramatycznych. Że winna być prowadzona według przemyślanego planu, dodawać zbyteczne. Na stopniu wyższym poruszać można przy odpowiedniej sposobności także przystępne kwestje z zakresu psychologji języka, choćby np. działanie t. zw. analogji oraz zjawisko odbicia się kultury w języku.

Pozostaje jeszcze jedna ważniejsza kwestja. W jakim języku uczyć gramatyki t. zw. systematycznej. Za wytyczną pod tym względem przyjąć można to, że przy należycie stosowanej zasadzie stopniowania oraz indukcji w klasach, stojących na właściwym poziomie, możliwe jest prowadzenie nauki gramatyki niemal wyłącznie w języku obcym. Językiem ojczystym można posługiwać się raczej tylko w charakterze środka pomocniczego, oraz sprawdzającego. W każdym razie w ostatecznej fazie uczeń winien dojść conajmniej do posługiwania się obcą terminologją gramatyczną i do możności dawania elementarnych sformułowań gramatycznych w języku obcym.

4. Uwagi o metodzie nauczania obcego języka z punktu widzenia formalno-wychowawczego.

Wskazaliśmy już poprzednio (str. 216), że cel formalno-wychowawczy obejmuje, zasadniczo biorąc, nietylko wychowanie w ściślejszem znaczeniu, lecz także kształcenie t. zw. formalne w dziedzinie intelektualnej i estetycznej, czyli rozwijanie umysłu oraz smaku estetycznego. Wskazaliśmy także, że przy nauczaniu obcego języka nowożytnego cel ten jest w znacznej mierze

podobny do celu formalno-wychowawczego, jaki przyświeca nauczaniu innych przedmiotów humanistycznych, oraz że wobec tego i postępowanie metodyczne, zmierzające do osiągnięcia go, wykazuje znaczne podobieństwa. Zwróciliśmy wreszcie uwagę na szereg autonomicznych środków, jakiemi nauczanie obcego języka nowożytnego rozporządza w tej dziedzinie. Pozostaje nam rozważania poprzednie nieco sprecyzować i uzupełnić z punktu widzenia *środków* (o te nam obecnie chodzi), przyczem uwzględnimy głównie te momenty, które wymagają pewnego podkreślenia przy nauce języka obcego.

O ile chodzi o kształcenie zmysłów, nauka języka obcego dostarcza bardzo swoistych środków kształcenia zmysłu słuchu oraz pamięci słuchowej, przeciwdziałając tym sposobem jednostronności wzrokowców. Środki te płyną z dźwięków obcej mowy, o ile nauczyciel potrafi je ściśle wytwarzać. Zdolności słuchowe uczniów są tu podstawą do ich odróżniania, a imitacyjne do ich odtwarzania. Płyty gramofonowe, w potrzebie zaś oględne a ściśle wyjaśnienia fonetyczne (artykulacyjne), w mniejszym stopniu transkrypcja — oto pomoce któremi nauczyciel może posługiwać się, zwłaszcza w stosunku do mniej uzdolnionych pod tym względem, aby ich podciągnąć.

W zakresie ściśle intelektualnym, oprócz środków zaznaczonych poprzednio, rozważmy pokrótce te, których dostarczyć mogą konwersacja, lektura i nauka gramatyki, ściślej zaś biorąc — właściwy sposób ich traktowania.

Otóż konwersacja nie powinna służyć tylko do mechanicznego wyrobienia praktycznej wprawy lub biernego utrwalania wiadomości. Odpowiednio prowadzona, pobudza obserwację, intuicję, zdolność rozumowania, wreszcie inwencję, twórczość. Nazwano konwersację taką — konwersacją twórczą. Nasilenie pierwiastka „twórczego" nie może być oczywiście równe na wszystkich stopniach nauczania. Na stopniu niższym, gdzie chodzi głównie o cel praktyczno-utylitarny, rola pierwiastka tego jest jeszcze bardzo skromna, metoda bezpośrednia jednak, odwołująca się od pierwszej chwili do intuicji ucznia i na niej się opierająca, daje pod tym względem znaczne pole do rozwijania tej dyspozycji już na stopniu najniższym. Jeszcze większe pole potemu daje metoda ta, stosując t. zw. dramatyzację. Najpierwotniejszym jednak warunkiem osiągnięcia celu, o którym obecnie mowa, jest przedewszystkiem właściwe stawianie

pytań oraz żądanie właściwej odpowiedzi. Zrazu nauczyciel coprawda musi poprzestać na pytaniach i odpowiedziach prostych, domagać się jednak winien zawsze odpowiedzi dokładnych i niezadowalać się odpowiedzią niedokładną i częściową. Zdarza się częstokroć, że nauczyciel sam za ucznia daje jeśli nie całkowitą, to przynajmniej częściową odpowiedź. Jeżeli w pewnych wypadkach — zwłaszcza w początkach nauki języka obcego — jest to konieczne, to w takim razie winien nauczyciel wezwać ucznia do powtórzenia odpowiedzi, i to tak długo, aż wreszcie odpowiedź może być uznana za zadowalającą. Inaczej popiera lenistwo myśli (i woli), nie mówiąc już o tem, że utrudnia sobie osiągnięcie wyników praktycznych.

Oczywiście w miarę postępów ucznia forma i treść zarówno pytań, jak i odpowiedzi, stają się coraz to bardziej złożone (nigdy jednak nie powinny przestać być jasne i możliwie zwięzłe), coraz to więcej pytania winny pobudzać do myślenia i rozwiązywania zagadnień, odpowiedzi coraz więcej stawać się naturalne i samodzielne, a całą linję konwersacji ożywiać pierwiastek twórczości. Pierwiastek ten przychodzi do głosu wówczas zwłaszcza, gdy nie nauczyciel, lecz uczeń zadaje pytanie. Nie chodzi wówczas o prostą reprodukcję pytań, stawianych poprzednio przez nauczyciela, ani nawet o pytania nieco zmienione, tworzone jednak według utartego wzoru, ale o nową jakby treść, o znalezienie nowego zagadnienia. (Zaczątki takiej twórczości wykrzesać można już przy ćwiczeniach w elementarnej dramatyzacji. Por. str. 229). Możliwe to jednak jest dopiero wówczas, gdy uczeń posiada już: 1. dostateczną znajomość języka obcego, 2. odpowiednią wiedzę materjalną.

Tak pojęta konwersacja (zwłaszcza na stopniu średnim i wyższym) jest środkiem naprawdę formalno-kształcącym, nietylko autonomicznie, lecz także (a może głównie) w związku z lekturą, a nawet nauką gramatyki, zwłaszcza t. zw. systematyzującej. Konwersacja ułatwia bowiem postępowanie t. zw. indukcyjne (heurezę), a wiadomo, że postępowanie takie kryje w sobie pierwszorzędne wartości kształcące. Aby naprawdę mogło być skuteczne, nie należy jednak zapominać o trzech głównych warunkach, a mianowicie:

1. odpowiednie nastawienie myśli, względnie zainteresowania ucznia; uczeń musi się orjentować skąd wychodzi i dokąd

dąży; — stąd nawiązanie do nabytych wiadomości lub przeżyć oraz ukazanie celu czy zagadnienia mają tu duże znaczenie;

2. umiejętne prowadzenie indukcji, pobudzające do istotnego myślenia, wzgl. dyskusji i rozwiązywania zagadnień, oraz podtrzymujące zainteresowanie, nie zaś proste zadawanie pytań, zmuszających niekiedy tylko do bezmyślnego zgadywania myśli nauczyciela;
3. zestawienie wyników (synteza) dokonywane możliwie samodzielnie przez uczniów, pobudzonych przez odpowiednie pytanie „syntetyczne".

Pod kategorję „zestawiania wyników" (syntezę) podciągnąć można także zwięzłe streszczenia, wydobywanie głównych myśli, swobodną reprodukcję. Jeśli do tej ostatniej chcemy wprowadzić w wyższym nieco stopniu pierwiastek twórczości, każemy stosować t. zw. amplifikację, lub też transpozycję i t. p. Przeprowadzenie większych porównań, wiązanie wiadomości z własnemi przeżyciami, tworzenie wreszcie nowych kombinacyj — oto co będzie stanowić dalsze rozszerzenie „syntezy" w kierunku samodzielnej już twórczości.

Dobrą szkołą ćwiczenia umysłu (i woli) jest także dokonywanie przekładów języka obcego na język ojczysty (nie mówiąc już o pewnych zyskach dla celów praktycznych). Trzeba jednak pamiętać, że przekład nie może być stosowany przedwcześnie, ani też jako stały środek nauczania obcego języka żyjącego. Można go oględnie próbować na stopniu średnim, w większym nieco zakresie (kilka razy w roku) — stosować na stopniu wyższym. Zadane w tym celu ustępy (niewielkie) do przygotowania winny być przez uczniów (po udzieleniu odpowiednich wskazówek i usunięciu większych trudności przez nauczyciela) przerobione dokładnie. Zarówno pod względem opanowania słownika, gramatycznych konstrukcyj, wniknięcia w myśl autora, jak i zrozumienia stosunku obu języków i ich środków na danym odcinku, przerobienie to winno nie pozostawiać nic do życzenia i doprowadzić do dosłownego choć poprawnego przekładu, jako podstawy dalszej stylizacji (literackiej) w klasie, zgodnej z duchem języka ojczystego, — pod kierunkiem nauczyciela. Egzekutywa pod tym względem musi być bardzo ścisła, jeśli ma spełnić zadanie kształcące (i wychowawcze).

Przekład z języka ojczystego na język obcy jest rzeczą trudną i może być tylko oględnie stosowany (por. francuskie thèmes d'imitation); z tych względów nadaje się mniej jako środek kształcenia formalno-kształcącego, przynajmniej w szkole średniej.

Środki oddziaływania w kierunku estetycznym, a jeszcze więcej moralnym, można sprowadzić do trzech następujących: 1. oddziaływanie na uczucie (pierwiastek emocjonalny), 2. oddziaływanie na rozum (analiza rozumowa, przekonywanie, urabianie pewnych pojęć i zasad, — pierwiastek intelektualny), 3. wdrażanie do praktykowania przyjętych na tej podstawie zasad i wyrabianie stałych dyspozycyj moralnych, nawyknień i t.d.

O ile chodzi o kształcenie estetyczne, nauka języka obcego dysponuje, obok środków wspólnych z nauką języka ojczystego, pewną ilością środków swoistych. Nie mówiąc już o efektach płynących z melodji zdania, właściwej danemu językowi, a odrębnej od innych, wystarczy zaznaczyć, że sztuki piękne i literatura każdego narodu, obok wielu wartości wspólnych, wykazują także szereg wartości specyficznych. Stąd rozszerzona skala działania w dziedzinie, o której mowa. Co do metody postępowania podkreślić należy, że nietyle dyskutowanie na temat tych wartości, ile doraźne oddziaływanie na uczucie, będzie skutecznym środkiem kształcenia estetycznego. I tak np. należyte odczytanie (wygłoszenie) utworu, czy jego części, przez nauczyciela lub ucznia odpowiednio uzdolnionego (przy utworach dramatycznych ze zmianą głosu zgodnie z rolą lub z zastosowaniem podziału ról), a jeszcze lepiej zaprodukowanie odpowiedniej płyty gramofonowej z artystyczną recytacją (po odpowiedniem nastawieniu uczniów, czyli w danym wypadku — wzbudzeniu nastroju) osiągną większy skutek, niż najlepsza analiza estetyczna, niepoprzedzona wspomnianemi momentami. Oczywiście, że i analiza taka, jeśli jest istotnie umiejętnie przeprowadzona, ma swoje znaczenie, pogłębia bowiem efekt doraźny.

W zakresie kształcenia moralnego (indywidualnego, społeczno-państwowego i humanitarnego) środkiem wybijającym się na pierwszy plan przy nauce języków obcych jest oczywiście lektura odpowiednich utworów i należyte naświetlanie zagadnień (emocjonalne i rozumowe) z punktu widzenia moralnych idej przewodnich.

Związana z lekturą nauka o kulturze obcej przez samą treść swoją, a zwłaszcza przez sposób jej ujęcia, dostarcza niewątpliwie wiele sposobności i środków, zwłaszcza w kierunku budzenia poczucia własnych walorów narodowych i państwowych, jak i poczucia solidarności humanitarnej, jak to już widzieliśmy przy omawianiu odnośnego celu. Pod tym względem aktualność ma niewątpliwie większe znaczenie, niż przeszłość, i dlatego większy nacisk położyć należy na zjawiska życia nam współczesnego. Wysuwanie zagadnień nurtujących w społeczeństwie, zarówno obcem jak i analogicznych w naszem, i ich objektywne wartościowanie, to doskonała szkoła kształcenia formalno-wychowawczego pod względem państwowo-obywatelskim. Podkreślmy tutaj przytem wielką doniosłość osobistego przejęcia się, wprost zapału nauczyciela do wyzyskiwania każdej sposobności do zwracania uwagi uczniom na właściwe momenty, pobudzania do samodzielnego wartościowania przejawów moralnych (indywidualnych i społecznych), wywoływania dyskusji, oddziaływania na uczucie i wolę, zawsze jednak w duchu godzenia ideałów państwowo-narodowych z ogólno-ludzkiemi.

Wszystkie środki omówione dotychczas, odnoszą się głównie do nauczania ustnego. Oczywiście, przy nauce języka wogóle, a obcego w szczególności, chodzi nietylko o wypowiadanie się słowem żywem, ale także w piśmie. Metodyka prac piśmiennych wymagałaby obszerniejszego omówienia. Możemy tu tylko zaznaczyć, że wszystkie niemal ćwiczenia, przerabiane ustnie, stosować można także i w piśmie. Pożądane jest, aby w ćwiczeniach piśmiennych dochodził do głosu w możliwie najpełniejszym zakresie pierwiastek przeżyć osobistych, o ile tylko rodzaj tematu i przygotowanie uczniów na to pozwalają.

SYNTEZA.

W praktyce nauczycielskiej wszystkie omówione poprzednio cele nie mogą być celami rozbieżnemi. Na różnych stopniach nauczania języka obcego wysuwa się wprawdzie na pierwszy plan ten lub inny cel, nigdy jednak nie należy zapominać o celach pozostałych, a postępowanie metodyczne tak układać, aby dążąc do celu zasadniczego, osiągnąć i cele inne. Przytem aż do końca pamiętać trzeba, że jakkolwiek wszystkie cele są ważne, to jednak cele wyższe nie dadzą się w pełni urzeczywistnieć bez dobrej znajomości samego języka. To jest podstawa *sine que non.*

Łączenie odpowiednich środków ze sobą pod kątem widzenia syntezy różnych celów jest niewątpliwie rzeczą niełatwą, pewnego rodzaju sztuką, której skala może być bardzo rozległa. Nie wszyscy mogą się wznieść na najwyższy jej szczebel, żaden jednak z nauczycieli nie może pozostać poniżej pewnej skali, inaczej praca jego pozostanie bez owoców. Aby to nie nastąpiło, koniecznem jest dokładniejsze studjum zarówno swego postępowania (krytyczna samoobserwacja), jak studjum postępowania metodycznego innych nauczycieli (hospitacje, lekcje przykładowe), jak wreszcie studjum wyników rozważań teoretyczno-dydaktycznych. Powyższe uwagi o celu i środkach nauczania języka obcego służyć mogą jako ogólna orjentacja oraz pierwsza podstawa do dalszych samodzielnych rozważań i pracy.

Dopiero po takiem przygotowaniu będzie nauczyciel mógł naprawdę samodzielnie rozwiązywać sobie szczegółowe zagadnienia, jakie nasuwa codzienna praktyka i specjalne warunki pracy, oraz rozwijać w miarę możności — własną twórczość na tem polu. Ambicję rozwijania takiej twórczości powinien mieć każdy pedagog, jeśli nie chce pozostać na poziomie przeciętności i rzemiosła.

Odnosi się to zresztą nietylko do metodyki nauczania w ściślejszem słowa znaczeniu, ale i do organizacji pracy w klasie. Sprawa ta jest zagadnieniem nader rozległem, zawierającem szereg szczegółowych kwestyj, wymagających osobnego rozwinięcia. Zaznaczyć tu możemy tylko niektóre, jak np. stosunek indywidualnego do zbiorowego nauczania w klasie, co przy nauce języków jest kwestją szczególnie ważną i trudną. Postulat kierowania pytania do całej klasy obowiązuje i tutaj zasadniczo. Także i postulat trójdzielności lekcji (sprawdzenie przyswojenia sobie poprzedniej lekcji przez uczniów, przerobienie nowej lekcji, syntetyczne zebranie jej wyników) zwłaszcza na stopniu niższym, nie przestał być zasadniczo aktualny. Od tego zwykłego typu lekcji odbiegają nieco lekcje zorganizowane według zasad „uczenia się pod kierunkiem", a jeszcze więcej lekcje prowadzone t. zw. systemem daltońskim. Organizowanie lekcyj według tego ostatniego systemu wymaga dużego doświadczenia i wprawy. Organizowanie natomiast „uczenia się pod kierunkiem" przedstawia mniej trudności, a zmierza również do wdrożenia ucznia

do samodzielnej pracy, uczy go uczyć się skutecznie. Oczywiście, jeśli rzecz prowadzona jest należycie.

Atoli praca nauczyciela, ograniczająca się do indywidualnych wysiłków, nie wystarcza. Niezmiernie ważnym czynnikiem powodzenia jej jest organizacja współpracy całego *zespołu* nauczycieli, zarówno uczących tego samego przedmiotu (obcego języka) w szkole, jak i uczących innych przedmiotów, zwłaszcza w danej klasie. Plan pracy w danej klasie winien być tedy wspólnie omawiany i układany dla zapewnienia jaknajściślejszej korelacji nauczania różnych przedmiotów oraz dla zapewnienia możliwie najwydatniejszych wyników pracy ucznia przy zastosowaniu jak najbardziej umiejętnej jej organizacji, mającej za skutek obok zwiększenia wydajności — także ekonomizację wysiłków. I na to zagadnienie, obchodzące szczególnie kierownictwo szkoły, możemy tutaj tylko zwrócić ogólnie uwagę, szczegółowe bowiem rozważanie go przekracza ramy niniejszego artykułu.

SPIS RZECZY.